

BOSNA I HERCEGOVINA

Program ekonomskih reformi za 2024-2026. godinu

(ERP BiH 2024-2026)

Sarajevo, januar/siječanj 2024. godine

Sadržaj

1. SVEUKUPNI OKVIR POLITIKA I CILJEVI.....	3
2. PRIMJENA SMJERNICA ZA POLITIKE.....	5
3. Poglavlje 3.....	14
4. FISKALNI OKVIR.....	30
5. STRUKTURNE REFORME.....	51
6. TROŠKOVI I FINANSIRANJE STRUKTURNIH REFORMI.....	97
7. INSTITUCIONALNA PITANJA I UKLJUČENOST ZAINTERESIRANIH STRANA.....	98
Prilog 1: Tabele koje treba sadržavati Program ekonomskih reformi i njihove ažurirane verzije.....	101

1. SVEUKUPNI OKVIR POLITIKA I CILJEVI

Deseti po redu Program ekonomskih reformi Bosne i Hercegovine 2024-26 (u daljem tekstu: PER BiH) donosi se u globalnom kontekstu kojeg dugoročno karakterizira neizbježne zelena i digitalna tranzicija koje ubrzano transformiraju društvo kao i nekoliko složenih trenutačnih okolnosti koje se odražavaju na gospodarstvo u Bosni i Hercegovini u vidu usporavanja gospodarskog rasta i potrebom ublažavanja socijalnih pritisaka. Nakon relativno solidnog ekonomskog rasta u BiH u 2022. od 3,8% usprkos i tada već prisutnim globalnim izazovima prouzročenim ratom u Ukrajini i post pandemijskim problemima u globalnim lancima opskrbe, te rastućoj dvoznamenkastoj inflaciji, u 2023. godini je registrirani ekonomski rast u K1 iznosio svega 1,1% u odnosu na isti period prethodne godine, a za cijelu 2023. projektirani rast je na 2%. Prethodno potkrepljuje već registriran pad industrijske proizvodnje, slabljenje izvoza i uvoza, te visok nivo inflacije od oko 8,5% koliko se očekuje da će iznositi u 2023.

Na domaćem planu i na pozitivnoj strani, poticaj strukturnim reformama i reformskim mjerama sadržanim u ovogodišnjem PER-u, daje činjenica da je BiH od prosinca 2022. godine u statusu zemlje kandidata kao i da je u siječnju, 2023. formirano novo Vijeće Ministara. U prosincu 2023. godine Ministarstvo financija i trezora BiH je pripremio je prijedlog Proračuna institucija BiH za 2024. godinu i uputilo u proceduru usvajanja. S obzirom da Fiskalno vijeće BiH nije usvojio Globalni okvir fiskalnog bilansa i politika u BiH za period 2024 - 2026. godine, u skladu sa Zakonom o financiranju institucija BiH, Ministarstvo je dužno da Proračun planira u istom iznosu koliki je i bio i Proračun 2023. godine odnosno u iznosu od oko 1,3 milijarde KM. Sukladno tome, s početkom 2024. godine, na snazi je Odluka o privremenom financiranju Institucija BiH. Ukupan okvir proračuna Republike Srpske u iznosu od oko 5,7 milijardi KM i proračun Brčko Distrikta u iznosu od oko 399,4miliona KM, su usvojeni na vrijeme, odnosno u 2023. godini. Proračun Federacije Bosne i Hercegovine u iznosu od oko 12,7 milijardi KM još uvijek nije usvojen, tako da je na snazi Odluka o privremenom financiranju Federacije Bosne i Hercegovine za period siječanj – ožujak 2024. godine u iznosu od oko 1,5 milijardi KM.

Fiskalna politika u BiH je u takvim okolnostima u periodu 2022-23. zadržala stabilnost i uspjela ublažiti ekonomske pritiske na građane, ali i zadržati kontrolu nad fiskalnim deficitom na nivou od svega 0,4% BDP-a u 2023. Raspoloživi fiskalni prostor u proračunu za 2023, temeljem ostvarenog suficita u 2022. godini, iskorišten je prvenstveno za ciljanu podršku osjetljivim domaćinstvima i poduzećima s ciljem umanjenja posljedica visoke inflacije i rasta cijena energenata. Pored velikog povećanja proračunskih izdataka za socijalnu politiku (transferi za socijalnu zaštitu povećani su za 20% u odnosu na 2022.) kao i rasta bruto plaća i naknada kako bi se kompenzirali efekti rasta cijena, u prethodnom periodu je ostvaren i rast kapitalnih rashoda sa 3,5% BDP-a u 2022. na 3,9% BDP-a u 2023. Sa strane javnih prihoda, povećanje plaća, a jednim dijelom i rast zaposlenih u privatnom sektoru u ovom periodu, doveo je do snažnog, dvoznamenkastog povećanja prihoda od doprinosa, što je u velikoj mjeri kompenziralo opisani rast javnih rashoda.

Fiskalna politika u narednom periodu planirana je oprezno kako bi istovremeno bila umjereno restriktivna i stabilizirajuća osiguravajući dovoljno fiskalnog prostora u BiH i za eventualne proračunske intervencije u slučaju materijalizacije nekih od tinjajućih vanjskih rizika, a s druge strane pružila dovoljno prostora za nastavak gospodarskog rasta, modernizacije društva i neophodna javna ulaganja. Ovakva fiskalna politika značajno će doprinijeti i očuvanju makroekonomske stabilnosti zemlje, usporavanju inflacije i smanjenju vanjskotrgovinskog deficita. Nakon manjeg povećanja planiranog fiskalnog deficita u 2024. godini, koji je posljedica rasta rashoda za plaće i transfera za socijalnu zaštitu u prethodnom periodu, u 2025. i 2026. godini se očekuje sporiji rast javnih rashoda od rasta javnih prihoda, tj. postepeni prelazak proračuna u blagi suficit od oko 0,3% u 2026. godini. Pritom, planirani rast javnih prihoda u srednjem roku biti će nešto niži od rasta BDP-a uslijed očekivanog restrukturiranja ekonomije, tj. sporijeg rasta poreski izdašne privatne potrošnje u odnosu na rast neto izvoza i investicija. Takvi trendovi dovesti će do pada učešća javnih prihoda u BDP-u sa 41,9% u 2023. na 40,9% BDP-a. U isto vrijeme očekuje se da će se učešće rashoda u BDP smanjiti sa 42,5% u 2024. na 40,7% BDP u 2026. godini.

U takvim okolnostima, a imajući u vidu Smjernice Europske komisije i Preporuke iz Zajedničkih zaključaka iz maja 2023. godine (u daljem tekstu: ZZ), u okviru PER 2024-26. planiran je ambiciozan set strukturnih reformi koje trebaju odgovoriti na globalne trendove, ubrzati konvergenciju BiH sa

zemljama EU i riješiti preostale naslijeđene strukturne izazove. Sam proces pripreme ovogodišnjeg PER-a značajan je za dalje unapređenje procesa koordinacije prioriternih ciljeva i aktivnosti za njihovo dostizanje u okviru javnih uprava na svim nivoima vlasti koji će igrati važnu ulogu u provedbi postavljenih ciljeva.

Strukturne reforme predstavljene u poglavlju 5. usmjerene su na rast konkurentnosti kroz tehnološku modernizaciju privrede i unapređenje poslovnog okružja, povećanje efikasnosti poslovanja javnih poduzeća, uspostavu uvjeta za ubrzanje zelene tranzicije i stvaranje preduvjeta za digitalnu transformaciju. Istovremeno planirana je i reforma u domenu tržišta rada kako bi se uskladilo obrazovanje i unaprijedili efekti aktivnih politika zapošljavanja. Konačno, posebna pažnja posvećena je i ključnim dijelovima javnog sektora – sustavu socijalne i zdravstvene zaštite, koji doprinose ne samo konkurentnosti privrede već i sveukupnoj kvaliteti života i dugoročnom razvoju ljudskog kapitala u Bosni i Hercegovini.

2. PRIMJENA SMJERNICA ZA POLITIKE

Vijeće ministara BiH, Vlada Republike Srpske i Vlada Federacije BiH, zahvaljuju se na ocjeni Programa ekonomskih reformi 2023-25. i preporukama sadržanim u Zajedničkim zaključcima ekonomskog i financijskog dijaloga između EU i zemalja Zapadnog Balkana i Turske (u daljem tekstu: ZZ) koji su usvojeni na sastanku *Vijeća Evropske unije za ekonomska i financijska pitanja* (ECOFIN), održanom 16. maja 2023. godine u Briselu, u okviru „Ekonomskog i financijskog dijaloga između Evropske unije i Zapadnog Balkana i Turske”. Implementacija preporuka ogleda se u aktivnostima iz prethodnog perioda i u planiranim mjerama i aktivnostima za naredni period.

1. Iskoristiti raspoloživi fiskalni prostor u budžetu za 2023. godinu za ciljanu podršku ugroženim domaćinstvima i firmama ako je potrebno da se ublaži utjecaj visokih cijena energije.

U 2022. godini ostvaren je fiskalni suficit, a fiskalni prostor u budžetima za 2023. godinu iskorišten je prvenstveno za ciljanu podršku osjetljivim domaćinstvima i preduzećima da bi se umanjile posljedice visoke inflacije i rasta cijena energenata. Tako je tokom 2023. godine povećanje transfera za socijalnu zaštitu iznosilo čak 20% u odnosu na 2022. godinu (oko 1,8 p.p. BDP).

Za ove namijene, Bosni i Hercegovini je odobren paket podrške u okviru IPA 2023 u ukupnom iznosu od 70 mil. eura. Ovaj paket financijske pomoći EU se sastoji iz tri komponente i to: (i) Paket pomoći ugroženim kategorijama stanovništva kroz subvencije troškova grijanja, (ii) Paket pomoći stanovništvu odnosno domaćinstvima kroz pomoć u projektima energetske efikasnosti i (iii) Paket pomoći malim i srednjim preduzećima kroz projekte energetske efikasnosti. Od navedenog iznosa, u okviru tekućih transfera drugim nivoima vlasti i fondovima realiziran je novi transfer na ime projekta - Podrška Evropske unije Bosni i Hercegovini u cilju ublažavanja negativnog socio-ekonomskog utjecaja energetske krize u iznosu od 90,4 mil. KM što je 90% iznosa namijenjenog prvoj komponenti.

Sredstva u iznosu od 40.661.706,00 KM doznačena su Ministarstvu financija Republike Srpske dana 18. maja 2023. godine, na Račun posebnih namjena Fonda za posebne projekte (na kojem se evidentiraju sredstva namijenjena posebnim projektima koja ne ulaze u opšti fond) nakon što je Vlada RS na sjednici od 11. maja 2023. godine, donijela Odluku o prihvatanju financijskih sredstava po osnovu energetske podrške Bosni i Hercegovini. Odlukom je prihvaćena prva tranša financijske pomoći IPA III projekta za 2023. godinu s ciljem ublažavanja negativnih socioekonomskih utjecaja energetske krize u iznosu od 40.661.706 KM (20.790.000 eura) koja, u okviru projekta, pripada RS. Vlada RS je na 23. sjednici, održanoj 1. juna 2023. godine, razmatrala i usvojila Informaciju o realizaciji paketa energetske podrške energetski siromašnim potrošačima, za koji je u međuvremenu pripremljen konačan spisak od 67.831 korisnika/domaćinstava koji ispunjavaju uslove za ostvarivanje ove vrste pomoći (na osnovu Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o načinu realizacije paketa energetske podrške energetski siromašnim potrošačima Vlade RS od 6. jula 2023.). Također je 15. decembra 2023. godine raspisan javni poziv od strane Fonda za zaštitu životne sredine i energetske efikasnosti Republike Srpske za dodjelu sredstava u okviru druge dvije komponente energetske efikasnosti za mikro, mala i srednja preduzeća i energetske efikasnosti za stambene zgrade.

Povećati udio vladine kapitalne potrošnje u BDP-u mjerama za poboljšanje upravljanja javnim investicijama i ubrzanom implementacijom onih investicionih projekata koji su bili predmet jasne pozitivne procjene troškova i koristi.

Relativno povoljna fiskalna kretanja iskorištena su i za rast kapitalnih rashoda sa 3,5% BDP u 2022. na 3,9% BDP u 2023. godini (uz procjenu dodatnog rasta na 4% BDP u 2024. godini). Unapređenje sistema javnih investicija planirano je u pojedinačnim i sveobuhvatnoj PFM strategiji, a može da bude predmet financiranja u okviru IPA III ili drugih donatorskih izvora za naredni period. Cilj je osigurati usklađenosti programa javnih investicija sa strateškim dokumentima i budžetima na svim nivoima vlasti, kao i unaprijediti efikasnost trošenja javnih sredstava.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o budžetima u FBiH stvoreni su uslovi za pregled višegodišnjih kapitalnih ulaganja koji će osigurati adekvatno planiranje višegodišnjih sredstava u budžetu, kao i efikasniju implementaciju kapitalnih projekata. Unapređenje sistema upravljanja javnim investicijama u institucijama FBiH postignuto je stupanjem na snagu izmjena i dopuna Uredbe o načinu

i kriterijima za pripremu, izradu i praćenje realizacije programa javnih investicija, čime se izvršilo usklađivanje kalendara pripreme programa javnih investicija i definicija sa Zakonom o budžetima u FBiH. Do kraja 2023. godine planirana je još jedna izmjena i dopuna Uredbe. Novom doradom Uredbe stvorile se kvalitetniji preduslovi za proširenje kriterija za ocjenu pojedinih projekata te umanjiti “*ad hoc*” donošenje odluka o izboru.

U cilju unapređenja upravljanja javnim investicijama u Republici Srpskoj u Program javnih investicija Republike Srpske, pored prioriternih projekata ministarstava/ institucija, od 2022. godine uključeni su i prioritetni projekti jedinica lokalne samouprave, a u cilju izrade sveobuhvatne Jedinstvene liste prioriternih projekata kao sastavnog dijela Prijedloga programa javnih investicija Republike Srpske, donesen je i vodič za odabir, pripremu i realizaciju projekata JPP.

U cilju poboljšanja efikasnosti naplate poreza, obezbijediti efikasnu razmjenu informacija o poreskim obveznicima između poreskih vlasti zemlje, a posebno razjasniti ustavnu nadležnost za uspostavljanje centralnog (tj. državnog) registra bankovnih računa fizičkih lica, u skladu sa *acquis-em* EU.

S ciljem razmjene informacija u 2023. godini je zaključen Memorandum o institucionalnoj saradnji i razmjeni informacija između Uprave za indirektno oporezivanje (UINO), Poreske uprave Republike Srpske, Poreske uprave Federacije BiH, Poreske uprave Brčko Distrikta BiH, Agencije za posredničke, informatičke i finansijske usluge Republike Srpske (APIF) i Finansijsko-informatičke agencije Federacije BiH (FIA/AFIP). Memorandum obuhvata sljedeće podatke: (1) Registracija i deregistracija, uključujući i podatke dodjele i brisanja identifikacionih brojeva u sistemu indirektnih i direktnih poreza, adrese, podatke o vlasnicima i odgovornom licu, sa elementima iz registra poreskih obveznika, i to za poreskog obveznika i poslovne jedinice, (2) Spoljnotrgovinsko poslovanje (uvoz i izvoz dobara i usluga), (3) Visina indirektnih i direktnih poreza sa ostalim podacima koji se evidentiraju iz poreskih prijava; visina indirektnih poreza po osnovu razreza poreza obveznicima koji nisu podnijeli poresku prijavu i izmjenama razreza podnesenim od strane poreskog obveznika (izmijenjena prijava), (4) Razmjena podataka o krajnjoj potrošnji poreskih obveznika iz PDV prijava i podataka sa fiskalnih kasa, (5) Razmjena povrata indirektnih i direktnih poreza uključujući i povrat poreza na dohodak, (6) Ostvareni promet dobara i usluga poreskih obveznika uključujući prihode i rashode, (7) Poreske kontrole, uključujući i iznos razreza i period za koji je izvršen razrez, (8) Podatke o prinudnoj naplati poreza, (9) Razmjenu poreskih obveznika rizičnih profila; (10) Podatke o prijavljenim i objavljenim obveznicima na socijalno osiguranje, uključujući i podatke iz poreskih kartica i poreza na dohodak. Podaci koji se razmjenjuju pomažu u otkrivanju nepoštivanja poreskih propisa od strane poreskih obveznika za koju su nadležne pojedinačne uprave.

U skladu sa entitetskim nadležnostima, u oba entiteta zakonima su uspostavljeni registri bankarskih računa poslovnih subjekata i fizičkih lica, u skladu sa EU *acquis*. U Republici Srpskoj registar računa fizičkih lica uspostavljen je 2019. godine Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o unutrašnjem platnom prometu. Ovim zakonom izvršeno je preuzimanje EU *acquis* u vezi sa uspostavljanjem ovakvog registra i obezbjeđenjem zaštite ličnih podataka – Direktive (EU) 2018/843, Direktive (EU) 2015/849, Direktive (EU) 2015/2366 i Regulative (EU) 2016/679. U skladu sa evropskim zahtjevima, pomenutim domaćim propisom je utvrđeno da podaci iz Registra računa fizičkih lica nisu javno dostupni i da se na njih primjenjuju propisi kojima se uređuje poslovna tajna i zaštita ličnih podataka, te su propisani organi i institucije kojima APIF može dostaviti podatke, na osnovu podnesenog zahtjeva. S ciljem otklanjanja uočenih problema u praksi i propusta u evidentiranju računa fizičkih lica, u 2022. godini osnažen je Zakon o unutrašnjem platnom prometu u segmentu dopune podataka koje treba da sadrži Registar računa fizičkih lica. Navedenim izmjenama i dopunama Zakona o unutrašnjem platnom prometu u 2022. godini stvorene su pravne pretpostavke za uspostavljanje i vođenje registara sefova fizičkih lica i poslovnih subjekata, kao elektronske baze podataka o ovim bankarskim uslugama, što je takođe povjereno APIF-u. Registar sefova fizičkih i pravnih lica kao centralizovana baza podataka, usklađen je sa zahtjevom Direktive (EU) 2018/843 koja uređuje sprečavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.

Takođe, u Federaciji BiH uspostavljen je registar računa fizičkih lica (pravni okvir je obezbijeđen). Dva registra će, na bazi sporazuma nadležnih organa, i utvrđenih sigurnosnih protokola, moći razmjenjivati podatke, u skladu sa zakonom.

2. Pripremiti izvještaj o potencijalnim obavezama i strategiju o tome kako obuzdati pojavu novih potencijalnih obaveza, posebno u preduzećima u javnom vlasništvu, i upravljati rizicima vezanim za postojeće.

U narednom periodu prioritet će biti praćenje, analiza i izvještavanje o fiskalnim rizicima, a posebno onih koji se odnose na javna preduzeća i fondove. U Republici Srpskoj, prvi Izvještaj o fiskalnim rizicima javnih preduzeća u 2022. godini je završen u trećem kvartalu 2023. godine i odnosi se na fiskalne rizike 20 javnih preduzeća od posebnog interesa. Trenutno se aktivno radi na provođenju mjera Ažuriranog akcionog plana za reformu javnih preduzeća Republike Srpske za period 2022–2026.

U prethodnom periodu uspostavljena je funkcija praćenja fiskalnih rizika u okviru entitetskih ministarstava finansija čiji će dalji razvoj koji uključuje kapacitiranje i obuke nastaviti u narednom periodu.

Vlada Republike Srpske i institucije zdravstvenog sistema Republike Srpske su u prethodnom periodu uspješno zaustavili rast dospelih obaveza javnih zdravstvenih ustanova i uspostavili redovnu dinamiku izmirenja tekućih obaveza za poreze i doprinose. Vlada Republike Srpske je iz budžeta izdvojila sredstva za izmirenje obaveza određenog broja javnih zdravstvenih ustanova iz prethodnog perioda i obezbijedila uvođenje odnosnih ustanova u trezorski sistem bez finansijskih obaveza iz prethodnog perioda, te će nastaviti odnosne aktivnosti s ciljem izmirenja preostalog poreskog duga javnih zdravstvenih ustanova i uvođenja domova zdravlja u trezorski sistem.

FBiH je tokom 2022. godine donijela Zakon o finansijskoj konsolidaciji i restrukturiranju zdravstvenih ustanova i podzakonske akte. U narednom periodu daljnja finansijska održivost sistema obezbijediće se kroz realizaciju programa finansijske konsolidacije i restrukturiranja pojedinačnih zdravstvenih ustanova.

Ojačati analitičke kapacitete institucija nadležnih za fiskalno računovodstvo, posebno Ministarstva finansija i trezora BiH, Federalnog ministarstva finansija i Ministarstva finansija RS u cilju poboljšanja kvaliteta fiskalnog računovodstva, uključujući i one potrebne za pripremu ERP-a i unaprijediti procedure za pripremu ERP-a kako bi se obezbijedila blagovremena dostava i usklađenost sa zahtjevima..

Od februara 2023. započeo je Projekat podrške programu ekonomskih reformi IPA 2018 čija su tri glavna korisnika Direkcija za ekonomsko planiranje Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, Federalni zavod za planiranje razvoja FBiH i Ministarstvo finansija RS. U okviru Projekta u 2023. godini sprovedeno je niz aktivnosti – radionica, sastanaka, obuka i mentorske podrške predstavnicima relevantnih institucija uključenih u pripremu ERP-a, u cilju unapređenja kapaciteta za pripremu ERP-a i procesa pripreme EEP-a sa čime će se nastaviti i u narednom periodu. Opšti cilj Projekta je da se ojačaju ekonomske osnove i rast s obzirom na ekonomske kriterije za pristupanje EU i zahtjeve koordinacije ekonomske politike u Evropskom semestru. Specifični cilj Projekta je poboljšanje pripreme i implementacije Programa ekonomskih reformi. Očekivani rezultati su: 1) Ojačani i poboljšani kapaciteti resornih ministarstava i drugih vladinih institucija za pripremu i implementaciju ERP-a, 2) Ojačani i poboljšani kapaciteti institucija PER koordinatora. Projekat traje do 5. februara 2025. godine. U narednom periodu u okviru projekta nastaviće se aktivnosti na izgradnji analitičkih kapaciteta u okviru ministarstava finansija, s ciljem poboljšanja kvaliteta fiskalnog računovodstva, uključujući i kapacitete potrebne za pripremu PER-a i unapređenje procedura za pripremu PER-a.

U cilju jačanja kapaciteta iz oblasti makroekonomske statistike u toku je obuka zaposlenih FMF u oblasti upotrebe i primjene softverskog paketa za simulacije ekonometrijskih modela i predviđanje. Primjena softverskog paketa bi trebala unaprijediti rad na procjeni i predviđanju fiskalnih parametara, prihoda, rashoda i vanjskog duga.

Nastaviti jačati kapacitete zemlje u oblastima makroekonomske statistike, regionalnih računa, ankete o radnoj snazi i statistike državnih finansija, te povećati napore za poboljšanje obuhvata i pravovremenosti svih statistika

Statistički kapaciteti u BiH se ujednačavanjem primenjenih metodologija i prakse sa pravnim tekovinama i standardima EU, najviše unapređuju u okviru ekspertске podrške tokom implementacije projekata međunarodne saradnje u kojima učestvuju statističke institucije BiH (BHAS, RZZS, FZS). Ovo je kontinuiran proces, a biće nastavljen i u budućem periodu.

RZZS prilikom obračuna makro-ekonomskih agregata kontinuirano primjenjuje nove međunarodne metodologije ESA2010/SNA2008. Podaci o BDP-u po stanovniku za Republiku Srpsku su objavljeni i raspoloživi na internet stranici RZZS (2000–2022). RZZS je objavio tromjesečne BDP procjene prema proizvodnom pristupu za 2023. godinu, za prvo i drugo tromjesečje u tekućim cijenama, cijenama prethodne godine i u lančano povezanim vrijednostima, sa 2015. kao referentnom godinom. Anketa o radnoj snazi (LFS) se od januara 2020. godine, u skladu sa preporukama EU, po prvi put sprovodi neprekidno (kontinuirano) tokom cijele godine, a rezultati se objavljuju tromjesečno. RZZS je objavio podatke za 2020, 2021. i 2022. godinu, kao i podatke za prva dva tromjesečja 2023. godine. Anketa je metodološki usklađena sa novom EU uredbom, koja je stupila na snagu 1. januara 2021. godine. Prije uvođenja kontinuirane ankete, u periodu od 2006. do 2019. godine, anketa se sprovodila jedanput godišnje u proljeće, a anketiranje na terenu trajalo je dvije sedmice.

U okviru planiranja i budžetiranja, od 2023. godine u procesu implementacije su dva IPA projekta koji se odnose na primjenu ESA standarda od strane ministarstava finansija. Između ostalog, planirano je proširenje obuhvata budžetskim planiranjem i izvještavanjem na institucije koje su budžetski korisnici prema međunarodnim standardima. Pored toga, u toku je implementacija projekta koji se odnosi na unapređenje budžetiranja u programskom formatu, s ciljem efikasnijeg i transparentnijeg planiranja budžeta i trošenja javnih sredstava. Za implementaciju programskog budžeta na svim nivoima vlasti u BiH, u toku je procedura nabavke adekvatnog softvera, a finansira se od strane EU (IPA III). Takođe, Svjetska banka će pružiti tehničku pomoć na planu fiskalnog upravljanja uz finansiranje od strane Evropske unije kroz Trust fond za jačanje fiskalnog upravljanja na Zapadnom Balkanu.

Bitno je napomenuti da su značajne promjene u oblasti računovodstva i finansijskog izvještavanja budžetskih korisnika u Republici Srpskoj napravljene još u 2011. godini, kroz donošenje seta propisa koji su osigurali značajan nivo usklađenosti sa zahtjevima evropskog zakonodavstva, međunarodnih računovodstvenih standarda i internacionalnih statističkih osnova izvještavanja u javnom sektoru (GFS 2001). Navedenim je osigurana uporedivost finansijskih izvještaja opšte namjene koje pripremaju i prezentuju entiteti javnog sektora sa finansijskim izvještajima opšte namjene koje prezentuju drugi subjekti izvještavanja, tj. uspostavljen je kompletan set finansijskih izvještaja u skladu sa zahtjevima IPSAS.

Ministarstvo finansija Republike Srpske je u prethodnom periodu objavilo nove pravilnike kojima se uređuje sistem računovodstva i finansijskog izvještavanja budžetskih korisnika, radi usaglašavanja računovodstvenih politika sa zahtjevima novih i izmijenjenih IPSAS, te usaglašavanja analitičkog kontnog plana sa GFS 2014 i ESA 2010 klasifikacijama. Na internet stranici Ministarstva finansija objavljuju se mjesečni izvještaji o transakcijama za Republiku i kvartalni izvještaj za sve nivoe vlasti u Republici Srpskoj. U okviru Sistema trezorskog poslovanja (SUFİ) integrisane su i GFS i ESA knjige, čijim će se razvojem u budućem periodu osigurati veći stepen automatizacije i preciznosti u procesu prevođenja i dobijanja jedinstvenog analitičkog kontnog plana za budžetske korisnike koji svojom strukturom može odgovoriti zahtjevima GFS 2014 i ESA 2010 klasifikacijama.

3. Nastaviti pažljivo procjenjivati i analizirati kretanje cijena, uz podršku statističkih ureda kroz poboljšanje statistike cijena, uključujući blagovremeno objavljivanje pondera CPI i razvijanje i objavljivanje serije bazne inflacije.

Agencija za statistiku BiH, kao i entitetski statistički organi Republički zavod za statistiku Republike Srpske i Federalni zavod za statistiku redovno svakog mjeseca objavljuju stope inflacije u skladu sa međunarodnim metodološkim standardima. U primjeni su ponderi prema Anketi o potrošnji domaćinstava iz 2015. koja je poslednja raspoloživa. U toku je ažuriranje pondera prema anketi iz 2021/2022 godine.

Dalje ojačati okvire za izvještavanje i upravljanje rizicima u cijelom bankarskom sistemu kako bi se osiguralo tačno izvještavanje o kvaliteti aktive, dodatno smanjile institucionalne i pravne prepreke rješavanju problematičnih kredita, smanjile nedostatke u podacima, posebno u pogledu sektora nekretnina i pokrenulo uspostavljanje jedinstvenog fonda za rješavanje problema.

Učešće nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima je na relativno niskom nivou i dodatno je smanjen u prethodnom periodu (u RS na 3,7% na kraju prvog polugodišta 2023. sa 5,2% na kraju 2020, u FBiH 4,5% na kraju prvog kvartala 2023.) kao rezultat efikasnog nadzora nad bankarskim sektorom od strane

agencija za bankarstvo i poboljšanog regulatornog okvira za rješavanje nenaplativih kredita u prethodnom periodu u RS. U Republici Srpskoj je, pored izmjena koje se tiču računovodstvenog otpisa, unapređena regulativa koja se tiče upravljanja kreditnim rizikom u pogledu klasifikacije izloženosti prema klijentima u restrukturiranju, a stvoren je i pravni okvir za osnivanje i poslovanje faktoring društava i alternativnih investicionih fondova.

Takođe, Evropska komisija 1. oktobra 2021. godine donijela Provedbenu odluku komisije broj (EU) 2021/1753 o istovjetnosti nadzornih i regulatornih zahtjeva određenih trećih zemalja i državnih područja za potrebe tretmana izloženosti u skladu sa Uredbom (EU) br. 575/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta, kojom se Bosna i Hercegovina uvrštava u red trećih zemalja koje u svom bankarskom sektoru primjenjuju nadzorni i regulatorni okvir istovjetan onom koji se primjenjuje u Evropskoj uniji. Da bi održali usklađenost bankarske regulative sa regulativom EU, Agencija za bankarstvo Republike Srpske usvojila je u 2022. godini „Strategiju prioriternih aktivnosti za održavanje usklađenosti bankarske regulative sa regulativom EU“, za period 2022–2026. godine, kojom su predviđene zakonodavne i druge regulatorne aktivnosti nužne za dalje osnaživanje pravnog okvira i supervizorske prakse u skladu sa EU standardima i zahtjevima u ovoj oblasti. Takođe, Agencija za bankarstvo Republike Srpske je sačinila Operativni plan za provođenje aktivnosti definisanih Prioritetom I u okviru ove strategije.

Osnivanje fonda za finansiranje restrukturiranja prepoznato je kao obaveza po relevantnoj EU direktivi, a njegovo nepostojanje identifikovano je kao nedostajuća karika cjelovitog sistema restrukturiranja banaka.

Prije nego što se pristupi osnaživanju pravnog okvira u ovom pitanju, izvršiće se analiza cjelokupnog regulatornog okvira za restrukturiranje banaka u skladu sa stvarnim nadležnostima za: nadzor nad bankama, sprovođenje mjera nadzora i sprovođenje mjera restrukturiranja. Prikupljanje namjenskih sredstava od banaka, koje su predmet nadzora konkretne agencije za bankarstvo, a koja sredstva bi se u postupku restrukturiranja koristila od iste agencije za bankarstvo (entitetske agencije su nadležne i za restrukturiranje), treba biti organizovano na način koji omogućuje dosljedno i konzistentno sprovođenje cjelovitog okvira za restrukturiranje banaka, u skladu sa stvarnim nadležnostima pojedinačnih organa. U tom smislu, traga se za modelom uspostavljanja fonda koji će obezbijediti ne samo ekonomiju obima, već, istovremeno, obezbijediti i formalno-pravni integritet postupka restrukturiranja, koji je u nadležnosti entiteta. Takođe, realizacija ove preporuke sastavni je dio cjelovite strategije očuvanja ekvivalencije propisa Republike Srpske u oblasti bankarstva sa relevantnim EU pravnim okvirom. Strategiju je dana 28. jula 2022. godine usvojio Upravni odbor Agencije za bankarstvo Republike Srpske, a razmatrao ju je Komitet za koordinaciju nadzora finansijskog sektora dana 23. decembra 2022. godine.

Očuvati integritet aranžmana valutnog odbora i nezavisnost centralne banke, a posebno imenovati članove Upravnog odbora bez daljeg odlaganja.

U decembru 2023, na vanrednoj sjednici Predsjedništva Bosne i Hercegovine, jednoglasno je imenovan novi saziv Upravnog odbora Centralne banke Bosne i Hercegovine.

4. U cilju poboljšanja poslovnog okruženja i pripreme za integraciju u jedinstveno tržište, angažovati se na poslovima vezanim za drugi klaster, dodatno pojednostaviti procedure registracije poslovanja, licenciranja i izdavanja dozvola i uskladiti ih u cijeloj zemlji u cilju njihove digitalizacije u bliskoj budućnosti.

Okvirnim Zakonom o registraciji poslovnih subjekata utvrđen je osnov za jednoobrazan postupak registracije poslovnih subjekata u BiH, tj. Republici Srpskoj, FBiH i Brčko distriktu, a entitetske procedure su u velikoj mjeri digitalizovane i pojednostavljene. U Federaciji BiH je u toku implementacija Integriranog sistema za elektronsku registraciju poslovnih subjekata u FBiH kojem implemetira IFC a finansira Vlada Švicarske. IFC je izradila draft Uredbe vođenju registra poslovnih subjekata u FBiH, te je u toku provođenje procedure dostavljanja Vladi FBiH na usvajanje u narednom periodu. Ovom uredbom propisuje se vođenje Registra poslovnih subjekata, osiguranje, upotreba i čuvanje sadržaja registarskih podataka, vođenje zbirke isprava u elektronskom obliku, pretvaranje isprava pohranjenih u zbirci isprava na papiru u elektronski oblik, te druga pitanja od značaja za vođenje registra.

Pravni okvir je kreiran usvajanje Zakona o izmjeni i dopune Zakona o privrednim društvima radi usaglašavanja sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o registraciji poslovnih subjekata Federacije

Bosne i Hercegovine, kojim se postupak registracije poslovnih subjekata u Federaciji Bosne i Hercegovine u značajnijoj mjeri pojednostavljuje i ubrzava.

Procedure registracije poslovanja (kako pravnih lica, tako i preduzetnika) u Republici Srpskoj su značajno pojednostavljene. Od 2013. godine u funkciji je jednošalterski sistem registracije, broj dana, procedura i troškova je značajno smanjen i pojednostavljen. U tehničkom i legislativnom dijelu je završen i projekat e-registracije poslovnih subjekata (kako pravnih lica, tako i preduzetnika): usvojena su neophodna zakonska rješenja, digitalizovana sudska arhiva, završeno i testirano softversko rješenje. Finalno puštanje sistema u rad zahtijeva elektronski potpis.

Kada je riječ o ostalim dozvolama, potvrdama i licencama, Vlada Republike Srpske je 2021. godine pokrenula opsežan projekat optimizacije administrativnih procedura na republičkom nivou, koji podrazumijeva analizu procedura i formalnosti, identifikovanih u jedinstvenom registru formalnosti (tj. dozvola, odobrenja, licenci, koje izdaju republički organi uprave i koji je javno dostupan na portalu www.pscsrpska.vladars.net) sa stanovišta njihove opravdanosti, zahtijevanja neophodnih dokumenata, vremena i troškova u njihovom pribavljanju. Cilj analize je predlaganje i sprovođenje pojednostavljenja pojedinih administrativnih procedura, te smanjenja troškova i vremena za poslovnu zajednicu, kao i modernizacija i unapređenje rada organa republičke uprave.

Prema prethodno usvojenoj jedinstvenoj metodologiji sve institucije su pristupile analizi procedura i formalnosti iz svojih resornih nadležnosti, nakon čega je Vlada Republike Srpske usvojila u decembru 2021. godine akcioni plan za pojednostavljenje/ ukidanje pojedinih formalnosti. Broj formalnosti koji je predložen za ukidanje je 42, što u procentu iznosi 4,40%, broj formalnosti koji je predložen za pojednostavljenje je 243, što u procentu iznosi 25,47%, za ostale formalnosti je utvrđeno da iste nije potrebno mijenjati. Projekat se realizuje predviđenom dinamikom i u prethodnom periodu je ukinuto 95% planiranih formalnosti, a u toku su aktivnosti na pojednostavljenju ostalih predloženih za pojednostavljenje.

U narednom periodu posebna pažnja će se posvetiti usklađivanju propisa u oblasti infrastrukture kvaliteta u BiH sa odredbama Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa EU (član 75.). U 2024. se planira donošenje Strategije infrastrukture kvaliteta. Takođe, u narednom periodu planira se usklađivanje pravnog okvira u oblastima Slobodnog kretanja robe sa pravom i pravilima EU i međunarodnih sporazuma (CEFTA, STO, itd.), uspostavljanje i unapređenje javno dostupnog Registra važećih propisa, Informacione tačke o proizvodima, o važećim propisima i standardima i imenovanim certifikacionim tijelima (u RS) kao i Notifikacione tačke za propise u pripremi (takođe u RS). U cilju uklanjanja necarinskih barijera slobodnoj trgovini robama mjera obuhvata aktivnosti na realizaciji „Akcionog plana za usklađivanje propisa Republike Srpske sa zahtjevima iz čl. 34, 35. i 36. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije“ i pripreme za potpisivanje sa EU „Sporazuma o ocjeni usaglašenosti i prihvatanju industrijskih proizvoda“ (ASAA). (Detaljnije u Poglavlju 5, strukturna reforma br. 1)

Usvojiti zakon o elektronskom identitetu i uslugama od povjerenja za elektronske transakcije s jednim nadzornim tijelom u skladu sa *acquis-em* EU i osigurati da Uprava za indirektno oporezivanje, čija sposobnost da ispunji svoju vitalnu ulogu u cijeloj zemlji, počne implementirati ovlaštene ekonomske operatore (AEO) i započne pripreme za pristupanje Konvenciji o zajedničkom tranzitu.

Pripremljen je i trenutno je u fazi usaglašavanje tekst Zakona o elektronskoj identifikaciji i drugim uslugama povjerenja Bosne i Hercegovine koji bi omogućavao unutrašnju i međunarodnu interoperabilnost usluga povjerenja u BiH, a na osnovu uvažavanja odredbi eIDAS Direktive i unutrašnjeg administrativnog uređenja BiH sa rješenjem interoperabilnosti, odnosno međusobnog priznavanja kvalifikovanih certifikacionih tijela sa svih nivoa vlasti, odnosno enititetskih vlasti u Bosni i Hercegovini (detaljnije u okviru poglavlja 5, strukturne reforme br.4).

Ojačati upravljanje javnim preduzećima ažuriranjem registara u oba entiteta kako bi se osiguralo da uključuju sva javna preduzeća zajedno sa sveobuhvatnim finansijskim izvještajima, revizijama i organizacionim informacijama; dodijeliti adekvatne ljudske resurse centralnim jedinicama za nadzor u oba entiteta; i pripremiti izvještaj o potencijalnim obavezama javnih preduzeća i strategiju upravljanja ovim fiskalnim rizicima.

U Generalnom sekretarijatu Republike Srpske uspostavljeno je Odjeljenje za koordinaciju nadzora javnih preduzeća. Potpuno kapacitiranje Odjeljenja očekuje se u 2024. godini, a obuka će se sprovesti fazno kako bi Odjeljenje postalo u potpunosti operativno. Vlada Federacije planira da uspostavi posebnu organizacionu jedinicu za koordinaciju nadzora nad radom javnih poduzeća u okviru generalnog sekretarijata. Proces kapacitiranja će pored obuka uključiti i razvoj alata i registara finansijskih podataka za praćenje uspješnosti rada javnih preduzeća u vlasništvu FBiH i RS. Plan je da se dalje radi na unapređenju procesa planiranja koje uključuje pravovremeno donošenje poslovnih planova u skladu sa trogodišnjim projekcijama i strateško-razvojnim dokumentima. U narednom periodu planirane su aktivnosti na uspostavljanju potpune funkcionalnosti ovih jedinica i uspostavljanju sveobuhvatnog i ažurnog registra javnih preduzeća.

U RS je u toku priprema nabavke softverskog rješenja za Registra javnih preduzeća u Republici Srpskoj i pribavljanje granta za njegovo finansiranje. Takođe, Ministarstvo finansija izradilo je u septembru 2023. godine Izvještaj o fiskalnim rizicima vezanim za javna preduzeća u Republici Srpskoj u 2022. godini. (Detaljnije u Poglavlju 5, strukturna reforma br.2)

5. U skladu sa Zelenom agendom za Zapadni Balkan i Ugovorom o Energetskoj zajednici, usvojiti i započeti implementaciju jedinstvenog integrisanog energetskog i klimatskog plana za smanjenje emisija ugljika kroz povećanje obnovljive energije i energetske efikasnosti.

Nacrt Integrisanog energetskog i klimatskog plana BiH za period do 2030. godine (NECP BiH) je pripremljen i u skladu sa propisanim rokovima dostavljen Sekretarijatu Energetske zajednice u junu 2023. godine na pregled i komentare. Njime je detaljno propisana reforma energetskog sektora u skladu sa klimatskim ciljevima, do 2030. godine, sa projekcijama do 2050. godine. Dokument sadrži obavezujuće ciljeve za BiH do 2030. godine i to: Emisije gasova sa efektom staklene bašte (GHG): 15,65 MtCO₂; Udio obnovljivih izvora energije: 43,62%; Energetska efikasnost - Potrošnja primarne energije (PEC): 6,84 Mtoe; Energetska efikasnost - Finalna potrošnja energije (FEC): 4,34 Mtoe. Usvajanje dokumenta planirano je za 2. kvartal 2024. godine nakon što se okonča javna rasprava i ostali neophodni proceduralni koraci. Paralelno je u toku je izrada i Energetskog i klimatskog plana Republike Srpske i Energetski i klimatski plan FBiH čije je usvajanje takođe planirano za 2024.

Usvojiti zakone na državnom nivou za električnu energiju i gas i osigurati potpunu harmonizaciju zakona na entitetskom nivou u ovim oblastima kako bi se spriječila dalja kašnjenja u otvaranju i funkcionisanju energetskog tržišta i uspostavljanja tržišta električne energije za dan unaprijed.

U 2023. su formirane radne grupe za nastavak rada na izradi i usaglašavanju Zakona o regulatoru električne energije i prirodnog gasa, prenosu i tržištu električne energije i Bosni i Hercegovini, i za izradu izmjene i dopune Zakona o prenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u Bosni i Hercegovini. Osnovni cilj radnih grupa je stvaranje zakonskih preduslova za formiranje organizovanog tržišta unutar dana i dan unaprijed i njegova integracija sa regionalnim tržištem električne energije.

Osmisliti i implementirati sveobuhvatnu strategiju renoviranja zgrada na svim nivoima vlasti kako bi se poboljšala energetska efikasnost i mjere smanjenja potražnje, uključujući potrebne zakone i poticaje za privatni sektor i domaćinstva.

Okvir politika za energetske efikasnosti biće značajno unapređen donošenjem Strategije obnove zgrada u BiH do 2050, kao i u oba entiteta. U Federaciji BiH je pripremljena Strategija dugoročne obnove zgrada do 2050. godine, urađena ex ante evaluacija i očekuje se skoro usvajanje. Uz podršku GIZ-a (Njemačko društvo za međunarodnu saradnju) pripremljen je radni tekst Strategije dugoročnog podsticanja obnove zgrada u Republici Srpskoj do 2050. čije se usvajanje planira u prvom kvartalu 2024. Donošenje pomenute Strategije definisano je kroz Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o uređenju prostora i građenju, koji je usaglašan sa relevantnim EU *acquis-em* iz ove oblasti, te nije neophodno dodatno uređivati oblast energetske efikasnosti u zgradarstvu u narednom periodu. Donošenje izmjena i dopuna Zakona o energetskoj efikasnosti u FBiH predviđeno za 2024. (podzakonski akti u 2025.) kojima će se uspostaviti podsticajni mehanizmi za EE kao što su: ESCO model finansiranja energetske efikasnosti, sprovođenje energijskih audita u komunalnim djelatnostima i velikim preduzećima. (Detaljnije u Poglavlju 5, strukturna reforma br.3)

6. Ojačati mehanizme koordinacije unutar zemlje u vezi sa politikama zapošljavanja i uspostaviti međuresornu radnu grupu koja uključuje relevantna ministarstva, njihove agencije i zainteresovane strane za izradu i finalizaciju Plana implementacije Garancije za mlade, njegovo usvajanje i pokretanje njegove implementacije.

U prethodnom periodu imenovan je novi koordinator Garancije za mlade za Federaciju BiH, a nakon toga imenovani su i članovi ekspertske radne grupe. U narednom periodu planirana je izrada i usvajanje Plana implementacije Garancije za mlade FBiH, i usvajanje već pripremljenih planova implementacije za RS i BD BiH. Obavljene su konsultacije i analize za izbor najboljih pilot lokacija i institucija koje će učestvovati u izradi Akcionog plana za Garanciju za mlade u Federaciji BiH, te su odabrane dvije lokacije. Nakon obavljanja konačnih sastanaka sa relevantnim institucijama i odgovornim licima na svim nivoima vlasti za preuzimanje obaveza u vezi realizacije pilot projekata nastaviće se sa daljim aktivnostima uz tehničku pomoć Međunarodne organizacije rada (MOR). U skladu sa Zaključkom Vlade Republike Srpske formirane su radne grupe za izradu Akcionog plana Garancije za mlade u Republici Srpskoj na ministarskom i ekspertskom nivou. Ekspertska radna grupa izradila je Akcioni plan Garancije za mlade za Republiku Srpsku i uputila ga konsultantima MOR na valorizaciju. U Republici Srpskoj MOR je izvršio funkcionalnu procjenu Zavoda za zapošljavanje u svrhu procjena kapaciteta za pilotiranje. Pilotiranje će se vršiti na području Filijale Zavoda za zapošljavanje Prijedor u 2026. godini.

U junu 2023. godine Narodna skupština Republike Srpske prihvatila je kreditno zaduženje prema Svjetskoj banci za Drugi projekat podrške zapošljavanju u iznosu 14.000.000 EUR. Cilj Projekta je povećanje formalnog zapošljavanja u privatnom sektoru među ciljnim grupama registrovanih tražilaca posla. Realizacija Projekta treba početi u novembru 2023. godine.

Razviti sistem za praćenje i predviđanje potreba za vještinama na tržištu rada kako bi se olakšalo usklađivanje sistema obrazovanja i obuke i pružanje prekvalifikacija i usavršavanja sa potrebama tržišta rada.

Praćenje i predviđanje potreba za vještinama na tržištu rada s ciljem usklađivanja sistema obrazovanja i obuke i pružanje prekvalifikacija i dokvalifikacija sa potrebama tržišta rada je redovna aktivnost koju i sada sprovodi Zavod za zapošljavanje Republike Srpske.

Strategije zapošljavanja u Federaciji BiH (2023-2030) u kojoj je fokus dat na razvijanju sistema za praćenje i predviđanje potreba za vještinama na tržištu rada, kako bi se olakšalo usklađivanje sistema obrazovanja sa potrebama na tržištu rada, usvojena je u novembru 2023.

Putem EU projekta „Obrazovanje za zapošljavanje“ izrađen je dokument „Strateški pravci za razvoj karijerne orijentacije 2023-2030“. Karijerna orijentacija priprema mlade i odrasle da izaberu smjer obrazovanja i vode svoje karijere kako bi bili uspješni u obrazovanju i svijetu rada. Dokument bi trebao biti revidiran u 2024. godini i upućen u proceduru usvajanja prema Savjetu ministara BiH.

Poboljšati pristup uslugama obrazovanja i brige u ranom djetinjstvu za djecu/porodice ranjivog porijekla i u ruralnim područjima.

U okviru sprovedene Platforme za razvoj predškolskog odgoja i obrazovanja u BiH za period 2017.-2022. godine bilo je predviđeno povećanje uključenosti djece vulnerabilnih skupina i djece iz ruralnih područja u predškolski odgoj i obrazovanje u BiH, u toku je evaluacija kako bi se sagledali efekti.

U RS je za povećanje obuhvata djece predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem relevantna Strategija razvoja predškolskog, osnovnog i srednjeg vaspitanja i obrazovanja Republike Srpske za period 2022–2030. godina. Obuhvat djece Programima za djecu u godini pred polazak u školu u Republici Srpskoj već nekoliko godina se kretao u prosjeku između 45 i 50% od ukupnog broja djece koja će u toj godini krenuti u prvi razred osnovne škole. U kontinuitetu se radi na podizanju svijesti javnosti i donosioca odluka o značaju ranog učenja i mogućim efektima na kasniji razvoj i učenje. Takođe, Ministarstvo prosvjete i kulture RS je jedinicama lokalnih samouprava za potrebe predškolskog vaspitanja i obrazovanja ponudilo besplatno korištenje učionica, odnosno prostora osnovnih škola koje se ne koriste za potrebe osnovnog vaspitanja i obrazovanja, te su se neke od jedinica lokalnih samouprava opredijelile za obavljanje djelatnosti i u prostorima osnovnih škola. Takođe, u narednom periodu, predviđeno je povećanje broja objekata u lokalnim zajednicama u kojima je registrovana djelatnost predškolskog

vaspitanja i obrazovanja, a u kojima do sada nije bilo organizovanog predškolskog vaspitanja i obrazovanja

(Detaljnije u Poglavlju 5, strukturna reforma br.5)

3. Poglavlje 3

Makroekonomski pokazatelji za period 2022-2026. godina

Indikator	Zvanični podaci	Projekcije			
	2022	2023	2024	2025	2026
Nominalni BDP u mil KM	45.518	48.462	51.170	53.956	56.932
Nominalni rast u %	13,7	6,5	5,6	5,4	5,5
BDP deflator (prethodna godina = 100)	109,5	104,4	102,6	102,4	102,1
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	41.560	46.421	49.853	52.697	55.776
Realni rast u %	3,8	2,0	2,9	3,0	3,4
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	14	6,2	3,1	2,2	1,9
Potrošnja u mil KM	39.284	41.618	43.255	44.741	46.249
Realni rast u %	1,8	0,9	1,4	1,2	1,3
Vladina potrošnja u mil KM	8.513	8.939	9.296	9.575	9.843
Realni rast u %	1,3	1,2	1,5	1,0	0,7
Privatna potrošnja u mil KM	30.771	32.679	33.958	35.165	36.405
Realni rast u %	1,9	0,8	1,4	1,3	1,5
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil KM	10.081	10.656	11.229	12.083	13.023
Realni rast u %	0,3	0,7	3,5	5,7	6,3
Vladine investicije u mil KM	1.356	1.451	1.610	1.771	1.948
Realni rast u %	-5,0	1,9	7,8	6,8	7,7
Privatne investicije u mil KM	8.725	9.205	9.619	10.312	11.075
Realni rast u %	1,2	0,5	2,9	5,5	6,0
Uvoz u mil KM	28.230	29.648	31.762	34.133	37.025
Nominalni rast u %	33,8	5,0	7,1	7,5	8,5
Realni rast u %	6,2	1,1	5,7	6,0	5,9
Izvoz u mil KM	21.954	23.133	25.527	28.228	31.421
Nominalni rast u %	31,7	5,4	10,4	10,6	11,3
Realni rast u %	12,0	2,3	8,4	8,5	8,1
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	23,3	23,3	24,0	25,0	25,8
Bilans tekućeg računa u mil KM	-2.045	-2.071	-1.873	-1.632	-1.573
Rast u %	121,5	1,3	-9,6	-12,9	-3,6
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-4,5	-4,3	-3,7	-3,0	-2,8

U skladu sa prethodnim dogovorom predstavnika Bosne i Hercegovine i Evropske Komisije prilikom pripreme ovog Programa zadržan je osnovni scenario koji je korišten za izradu DOB-a BiH u septembru 2023. godine. Ovaj pristup je korišten kako bi se osigurala konzistentnost i kompatibilnost makroekonomskog i fiskalnog okvira. S druge strane, alternativni scenario za potrebe ERP-a je urađen u novembru 2023. godine na bazi raspoloživih podataka.

3.1. Najnovija ekonomska kretanja

Ekonomska kretanja u 2022. i 2023. godini

Nakon pandemijske godine koju je obilježila svjetska zdravstvena i ekonomska kriza, Bosna i Hercegovina je u 2021. godini zabilježila relativno snažan oporavak ekonomskog rasta obzirom da je registrirana stopa rasta BDP- iznosila preko 7%. Međutim, nedugo zatim u prvoj polovini 2022. godine došlo je do izbijanja sukoba u Ukrajini što je imalo veoma negativne posljedice na post-pandemijski ekonomski oporavak svjetske ekonomije, glavnih trgovinskih partnera, te u konačnici i na Bosnu i Hercegovinu. Naime, uslijed rasta svjetskih cijena energenata i hrane došlo je do jačanja inflatornih pritisa u svijetu što je prepolovilo globalni ekonomski rast i u značajnoj mjeri usporilo privrednu aktivnost u zemljama EU sa 5,5% u 2021. godini na oko 3,5% u 2022. godini.

Statistički podaci BHAS-a za 2022. godinu ukazuju na to da je Bosna i Hercegovina unatoč domaćim i eksternim izazovima (sukob u Ukrajini, povećani inflatorni pritisci i slabljenje globalnog ekonomskog rasta) zabilježila relativno snažan ekonomski rast. Naime, prema podacima BHAS-a za 2022. godinu procjenjuje se da je u Bosni i Hercegovini zabilježen realni rast BDP-a od 3,8 % u odnosu na prethodnu godinu.¹ Ako se pažljivije posmatra struktura ostvarenog ekonomskog rasta u 2022. godini može se zaključiti da je domaća tražnja kroz povećanje finalne potrošnje predstavljala ključno uporište rasta tokom 2022. godine. Prema podacima BHAS-a za 2022. godinu realni rast finalne potrošnje u Bosni i Hercegovini iznosio je 1,8% (privatna potrošnja 1,9%, javna potrošnja 1,3%), tako da je ukupan doprinos iste ekonomskom rastu iznosio oko 1,5 p.p. Povećanje broja zaposlenih od oko 2%, dvocifren rast novčanih priliva iz inostranstva uz kreditni rast sektora stanovništva od oko 5% uprkos jačanju inflatornih pritisa omogućili su ovaj rast privatne potrošnje u Bosni i Hercegovini. Vrijedi također istaći da su određene mjere fiskalnih politika kao što su povećanja plata, penzija i socijalnih davanja doprinijeli povećanju privatne potrošnje u Bosni i Hercegovini u 2022. godini. Ako se ima u vidu da privatna potrošnja čini 75% BDP-a, može se zaključiti da je rast privatne potrošnje bio najzaslužniji za ostvareni ekonomski rast u 2022. godini. Pored povećanja finalne potrošnje, prema podacima statistike nacionalnih računa za 2022. godinu u Bosni i Hercegovini je došlo do određenog rasta privatnih investicija, dok javne investicije nisu ostvarile značajniji rast.

Međutim, ono što je obilježilo 2022. godinu u ekonomskom smislu kako u Bosni i Hercegovini tako i u svijetu jesu svakako pojačani inflatorni pritisci i izrazito visoke stope rasta cijena roba i usluga. Naime, post-pandemijski ekonomski oporavak, pokidani lanci snabdijevanja i u konačnici kriza u Ukrajini doveli su naglog skoka svjetskih cijena prije svega energenata i hrane, što se odrazilo na cijene ostalih roba i usluga u svijetu. Tako je rast svjetskih cijena u 2022. godini prema podacima IMF-a iznosio skoro 50%, pri čemu su najznačajnija povećanja ostvarena u okviru kategorija energenti 97% (sirova nafta 66,5%, prirodni gas 213%) i hrane od oko 20,5%. Ova globalna cjenovna kretanja rezultirala su naglim povećanjem cijena roba i usluga u Bosni i Hercegovini u 2022. godini.² Tako je u Bosni i Hercegovini u 2022. godini registriran rast indeksa potrošačkih cijena CPI od oko 14% u odnosu na isti period prethodne godine. Kada je u pitanju vanjski sektor u 2022. godini, istovremeno jačanje kako izvozne tako i domaće tražnje uz značajan rast svjetski cijena rezultirao je snažnim rastom ukupne vanjskotrgovinske razmjene u Bosni i Hercegovini. Naime, prema podacima BHAS-a za 2022. godinu ukupna vanjskotrgovinska razmjena (robe+usluge) uvećana je za oko ¼ u nominalnom smislu, što je posljedica istovremenog rasta izvoza i uvoza. Nominalna povećanja ukupnog izvoza i uvoza u 2022. godini bila su prilično visoka i iznosila su 17,6% odnosno skoro 26%, međutim uslijed visokog rasta cijena roba i usluga realni rast izvoza iznosio je 12%, dok je realni rast uvoza iznosio 6,2% u odnosu na isti period prethodne godine.

¹ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Bruto domaći proizvod, rashodni pristup“, 26.08.2023. godine.

² <https://data.imf.org/?sk=471DDDF8-D8A7-499A-81BA-5B332C01F8B9&sl=1547558078595>

Ovakav trend kretanja izvoza i uvoza rezultirao je smanjenjem vanjskotrgovinskog deficita u realnom smislu tako da je doprinos vanjskog sektora u ekonomskom rastu bio oko 1,7 p.p.

Trenutno raspoloživi međunarodni i domaći statistički podaci o ekonomskim kretanjima za 2023. godinu ukazuju da je trend usporavanja privredne aktivnosti i slabljenja ekonomskog rasta nastavljen. Naime, prema trenutno dostupnim podacima za K2 2023. godine ekonomski rast u zemljama EU iznosio je svega 0,5% što je znatno niže u odnosu na prethodnu godinu kada je rast iznosio preko 3%. Slabljenje privredne aktivnosti na nivou EU najbolje ilustruju podaci nacionalnih računa za Njemačku prema kojima ista već dva kvartala uzastopno bilježi pad privredne aktivnosti (K1 2023 0,3% i K2 2023 0,1%). Slabljenje privredne aktivnosti u vanjskom okruženju odrazilo se i na ekonomski rast u Bosni i Hercegovini u 2023. godini obzirom da je registrirani ekonomski rast u K1 iznosio svega 1,1% u odnosu na isti period prethodne godine. Ovo usporavanje privredne aktivnosti u zemlji posljedica je baznog efekta iz prethodne godine (stopa rasta u K1 2022 5,9%), rasta cijena roba i usluga-inflacije, te slabljenja privredne aktivnosti u međunarodnom ekonomskom okruženju (usporen ekonomski rast u EU i regionu). Sporiji rast privredne aktivnosti u 2023. godini (što potvrđuju određeni kratkoročni indikatori pad industrijske proizvodnje, slabljenje izvoza i uvoza), te visok nivo inflacije od oko 8,5% zasigurno će se odraziti na očekivanu stopu ekonomskog rasta na kraju tekuće godine.

Imajući uvidu raspoložive pokazatelje i procjene međunarodnih institucija kao što je DG ECFIN³, te raspoložive domaće statističke podatke o ekonomskim kretanjima prema procjeni DEP-a u 2023. godini u Bosni i Hercegovini se očekuje ekonomski rast od oko 2%.⁴ Ako se pažljivije posmatra struktura projiciranog ekonomskog rasta u 2023. godini očekuje se da bi domaća tražnja kroz očekivano povećanje finalne potrošnje trebala predstavljati ključni oslonac rasta. U okviru finalne potrošnje očekuje se doprinos ekonomskom rastu od 0,8 p.p što je posljedica povećanja privatne potrošnje od 0,8%, dok je očekivani rast javne potrošnje oko 1,2% u odnosu na prethodnu godinu. S druge strane usporavanje privredne aktivnosti će se odraziti i na ukupna investiciona ulaganja u zemlji obzirom na očekivani rast ukupnih investicija (uključujući i zalihe) od oko 2,7% u odnosu na prethodnu godinu. Slabljenje domaće i izvozne tražnje (nizak nivo ekonomskog rasta u EU, očekivana stopa rasta u 2023. godini 0,8%) negativno bi se mogla odraziti na vanjskotrgovinsku razmjenu sa svijetom.

Tako se u 2023. godini u Bosni i Hercegovini očekuje znatno sporiji rast izvoza od oko 2,3% (izvoz roba 1,1% i izvoz usluga 6,1%). S druge strane očekivani rast ukupnog uvoza iznosi 1,1% (uvoz roba 1,2% i uvoz usluga -0,3%). Ovakva kretanja izvoza i uvoza roba dovela bi do smanjenja vanjskotrgovinskog deficita za oko 3,5%, tako da je očekivan pozitivan doprinos vanjskog sektora u ekonomskom rastu oko 0,5 p.p.

Industrijska proizvodnja u BiH

U proteklih nekoliko godina post-pandemijski ekonomski oporavak i jačanje ekonomskog rasta u glavnim trgovinskim partnerima pozitivno se odrazilo na izvoznu tražnju a samim tim i na proizvodne procese u zemlji. Tako je Bosna i Hercegovina zahvaljujući ekonomskom oporavku izvoznih tržišta bilježila relativno visoke stope rasta fizičkog obima industrijske proizvodnje i naročito robnog izvoza. Međutim, već u drugoj polovini 2022. godine uslijed destabilizacije ekonomskih prilika (sukob u Ukrajini, rast cijena energenata i hrane, usporen ekonomski rast) u vanjskom okruženju došlo je do postepenog usporavanja privredne aktivnosti što se reflektiralo usporavanjem proizvodnih procesa u Bosni i Hercegovini. Tokom 2023. godine trend rasta fizičkog obima industrijske proizvodnje u potpunosti je zaustavljen. Naime, trenutno raspoloživi statistički podaci BHAS-a za period januar-juli 2023. godine ukazuju da je Bosna i Hercegovina zabilježila pad fizičkog obima industrijske proizvodnje 3,7% u odnosu na isti period prethodne godine.⁵ Ovaj pad fizičkog obima proizvodnje, kao i skoro identična stopa pada robnog izvoza implicitno ukazuju na značajno usporavanje privredne aktivnosti odnosno BDP-a u Bosni i Hercegovini u 2023. godini. Ako se industrijska proizvodnja u Bosni i Hercegovini u P1 2023. godine posmatra po sektorima može se primjetiti da je pad proizvodnje zabilježen

³ European Commission, "DG ECFIN, „European Economic Forecast“ Summer 2023, September 2023.

⁴ Projekcija DEP-a BiH, Septembar 2023. godine

⁵ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za juli 2023. godine-prethodni podaci“, 26.08.2023. godine.

je u okviru sva tri glavna sektora. Tako su registrirane stope pada proizvodnje iznosile 8,6% u rudarstvu, 4,2% u okviru prerađivačke industrije i 0,1 % u okviru sektora za proizvodnju električne energije.

Tržište rada u 2022. godina

Tokom 2022. godine u Bosni i Hercegovini broj zaposlenih lica uvećan je za 2,1% g/g i iznosio je 839 hiljada. Broj zaposlenih lica prema područjima djelatnosti najznačajnije je uvećan u oblasti prerađivačke industrije i trgovine. Uz rast broja zaposlenih lica prosječan broj registrovanih nezaposlenih lica u 2022. godini je smanjena za 8% g/g i iznosio je oko 363 hiljada. Anketna stopa nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini u 2022. godini je smanjena u odnosu na prethodnu godinu i iznosi 15,4%. Prosječna neto plata u 2022. godini nominalno veća je za 12,5% u odnosu na 2021. godinu i iznosila je 1.122 KM uz negativan realni rast od 1,3% zbog visoke inflacije.

Cijene u 2022. godina

U periodu I-XII 2022. godine inflacija u Bosni i Hercegovini je iznosila 14% g/g. Međutim, bitno je naglasiti da nakon ubrzanog rasta inflacije u K1-K3 2022. godine u K4 dolazi do postepenog usporavanja rasta cijena. Globalni rast cijena sirove nafte, gasa ali i prehrambenih proizvoda imali su za posljedicu poskupljenja u odjeljcima hrane i bezalkoholnih pića, prevoza, stanovanja (komunalija) koji su direktnoj i/ili indirektnoj korelaciji sa kretanjem cijena ovih energenata. Zbog viših cijena nafte i naftnih derivata u odjeljku prevoza cijene su bile više za 25,4%. Na taj način vanjski pritisci na cijene imali su veliki uticaj na ukupnu inflaciju kroz prenošenje troškovnih pritisaka sa proizvođačkih na potrošačke cijene. Cijene u odjeljku hrane i bezalkoholnih pića (najveći udio u CPI indeksu) su uvećane za 21,5% g/g. U odjeljku stanovanja, vode, električne energije, plina i drugih energenata cijene su uvećane za 14% g/g. Jedino smanjenje cijena bilo je u odjeljku odjeće i obuće gdje su cijene bile niže za 6% u posmatranom periodu što nije značajno usporilo rast ukupne inflacije u Bosni i Hercegovini.

Bankarski sektor

Kreditni je rast tijekom 2022. godine zabilježio brže stope rasta u usporedbi sa 2021. godinom. Stopa kreditnog rasta na kraju 2022. godine iznosila je 4,7% g/g vođena rastom kredita stanovništva. Nasuprot tome, ukupan rast depozita iznosio je na kraju 2022.godine 5% g/g vođen dvoznamenkastim stopama rasta privatnih poduzeća, ali i depozita opće vlade dok su depoziti stanovništva u ovoj godini zabilježili negativnu stopu rasta uslijed inflatornih pritisaka i negativnog realnog rasta plaća. Prema posljednjim dostupnim podacima u 2023. godini je ostvaren oporavak depozita stanovništva koji na kraju srpnja iznose 15,3 mlrd. KM sa stopom rasta od 9,6% g/g dok su depoziti opće vlade imali negativnu stopu rasta. U skladu s ovim doprinos sektora stanovništva ukupnom rastu ukupnih depozita je iznosio 4,8 p.p. dok su nefinancijska poduzeća ostvarila doprinos od 3,5 p.p. Krediti nefinancijskim privatnim preduzećima na kraju srpnja imaju kreditni rast od 3,4% dok je ukupan rast kredita generiran kreditima stanovništva (doprinos od 2,9 p.p. nasuprot doprinosu privatnih poduzeća sa 1,4 p.p.)

Vanjski sektor

Platni bilans Bosne i Hercegovine

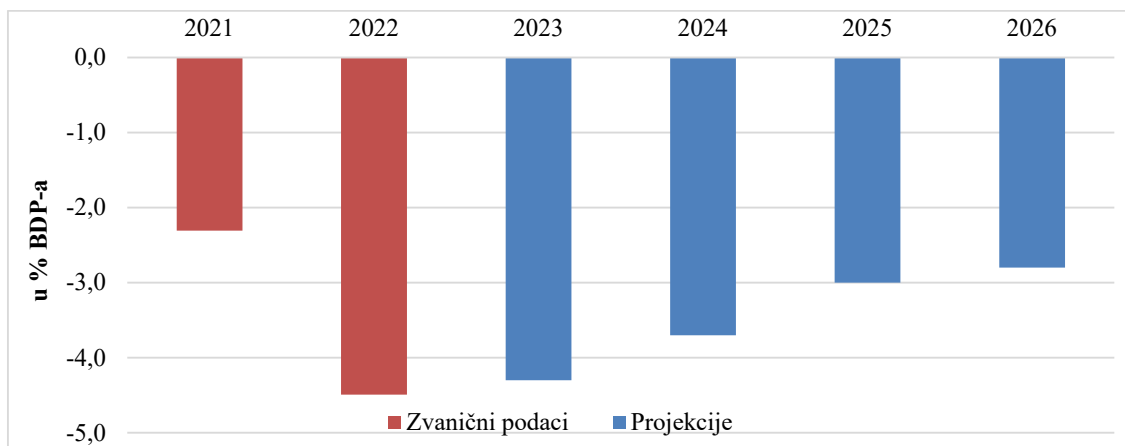
Prema zvaničnim podacima CBBiH za K1 2023. godine te projekcijama DEP-a za ostala tri kvartala deficit tekućeg računa u okviru platnog bilansa Bosne i Hercegovine iznosio bi oko 2 milijarde KM (odnosno oko 4,3% BDP-a). Nominalni uvoz roba i usluga u 2023. godini iznosio bi oko 29,6 milijardi KM (sa rastom od 5% g/g) dok bi se nominalni izvoza roba i usluga mogao kretati oko 23,1 milijardi KM (sa stopom rasta od 5,4%).

Prema raspoloživim podacima za K1 2023. godine⁶ deficit tekućeg računa viši je za 0,5% u odnosu na isti period prošle godine. Deficit tekućeg računa u K1 2023. godine iznosio je 410 miliona KM dok je u istom periodu prošle godine bio 408 miliona KM.

Prema podacima iz platnog bilansa deficit vanjskotrgovinske razmjene je u K1 2023. godine viši je za 8,7% (g/g). Uvoz roba i usluga porastao je za 6,5% dok je istovremeno izvoz roba i usluga ostvario rast od 5,9%. Tekući neto prilivi su u K1 2023. godine porasli za 100 miliona KM (odnosno za 10,8% g/g).

⁶ Izvor podataka: CBBiH, Statistika platnog bilansa, juni 2023.godine

Grafikon 1: Projekcije kretanja deficita tekućeg računa Bosne i Hercegovine

Kretanja vanjskotrgovinske razmjene u 2022. i 2023. godini

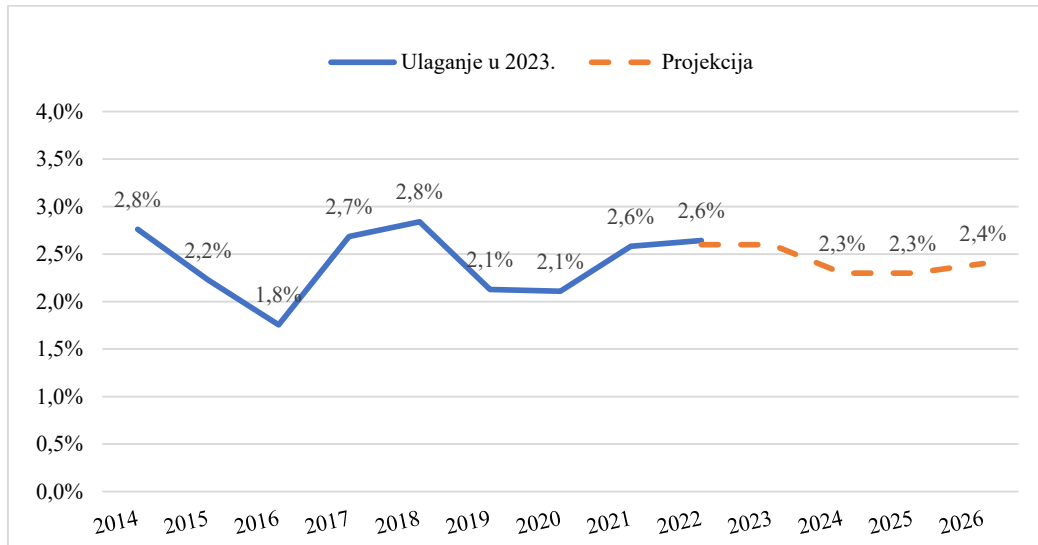
Post-pandemijski ekonomski oporavak i jačanje privredne aktivnosti u svijetu u 2021. godini rezultiralo je snažnim oporavkom vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini. Tako je Bosna i Hercegovina prema podacima BHAS-a za 2021. godinu zabilježila dvocifren rast svih vanjskotrgovinskih pokazatelja. Trend rasta ekonomske aktivnosti u vanjskotrgovinskim partnerima (ekonomski rast u zemljama EU 3,5%), povećanje proizvodnje u okviru izvozno orijentiranih grana prerađivačke industrije i povećana u aktivnost u okviru sektora turizma omogućili su nastavak trenda rasta vanjskotrgovinske razmjene u Bosni i Hercegovini u 2022. godini. Tako je prema podacima BHAS-a za 2022. godinu ukupna vanjskotrgovinska razmjena u Bosni i Hercegovini u 2022. godini iznosila je preko 50 milijardi KM, što predstavlja povećanje od skoro 12,5 milijardi KM odnosu na prethodnu godinu. Procjenjuje se da je izvoz roba i usluga iz Bosne i Hercegovine u 2022. godini iznosio je 21,9 milijardi KM što je predstavljalo povećanje od skoro 5,3 milijardi KM odnosno skoro 31,7% nominalno, dok je stopa rasta u realnom smislu iznosila 12%. S druge strane, snažan rast domaće tražnje rezultirao je nominalnim povećanjem uvoza od 7,2 milijarde KM, što predstavlja nominalni rast od 33,8% dok je realni rast uvoza uslijed snažnog rasta cijena iznosio 6,2%. Međutim visok nivo inflacije i usporavanje ekonomskog rasta u glavnim trgovinskim partnerima u 2023. godini doveo je do usporavanja vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. Trenutno raspoloživi statistički pokazatelji i procjene DEP-a o kretanjima vanjskotrgovinske razmjene ukazuju da bi očekivane stope rasta izvoza i uvoza u 2023. godini mogle biti znatno niže u odnosu na prethodnu godinu. Tako se prema projekcijama DEP-a za 2023. godinu može očekivati rast ukupnog izvoza od 2,3% (1,1% robe i 6,1% usluge) u realnom smislu u odnosu na prethodnu godinu. S druge strane, u 2023. godini uslijed visoke inflacije i slabljenja domaće tražnje očekivani rast uvoza iznosi 1,1% (1,2% robe i -0,3% usluge). Ovakav trend kretanja uvoza i izvoza rezultirao bi blagim smanjenjem vanjskotrgovinskog deficita od oko 3,5%, tako da bi doprinos trgovinskog bilansa u ekonomskom rastu bio pozitivan i iznosio 0,5 p.p.

Strana direktna ulaganja u 2022. godini

Nastavak inflatornih kretanja kao i ratnih dejstava u Ukrajini neminovno su se odrazili i na pad stranih ulaganja (u daljem tekstu SDU) u 2022. god. Prema preliminarnim podacima OECD-a (FDI in figures) za prvi kvartal 2023. god. ulaganja u svijetu su više od tri puta veća u odnosu na vrijednosti registrovane u zadnjem kvartalu 2022. godine. Ipak, SDU su na godišnjem nivou manja za 24,4% g/g (u odnosu na vrijednosti u prvom kvartalu 2022. godine). Također, poredeći isti period, ulaganja u OECD zemlje su manja za 38% g/g dok je ulaganje prema Kini manje čak 80% g/g.⁷

⁷ OECD.org dataset

Grafikon 2: Ukupno SDU u svijetu u milijardama USD

Izvor: OECD, investment database

U Bosni i Hercegovini ukupna SDU u 2022. godini su dostigla 1,2 mlrd. KM (neto finansijska pasiva) te time ostvarila učešće u BDP od oko 2,6%.

3.2. Srednjoročni makroekonomski scenarij

Projekcija ekonomskih kretanja za period 2024-2026. godina

Obzirom da eksterne dinamike predstavljaju veoma važnu strukturnu odrednicu svih ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini vrijedi istaći da će najnovija dešavanja imati veliku ako ne i odlučujuću ulogu za izgled ekonomskog rasta u narednom periodu, što se naročito odnosi na 2024. godinu. Osim eksternih dinamika, jako bitan faktor za ekonomski rast u zemlji tokom programskog perioda 2024.-2026. godina predstavljat će i institucionalni kapacitet zemlje u provedbi strukturalnih reformi kako bi se ojačao doprinos internih dinamika u kreiranju istog. Daljnje usložnjavanje kako eksternih tako i internih dinamika bi imalo veoma negativne posljedice po bosanskohercegovačku ekonomiju i smanjila njen potencijalni rast.

Međutim, posljednje raspoložive projekcije DG ECFiN-a za period 2024. godinu ukazuju prije svega na slabljenje inflatornih pritisaka sa očekivanom stopom inflacije od 3,2% i postepenu stabilizaciju ekonomskog rasta od oko 1,5% u odnosu na prethodnu godinu. Imajući u vidu navedene kako eksterne tako i interne okolnosti, prema projekcijama DEP-a u periodu 2024-2026. godina u Bosni i Hercegovini se može očekivati ekonomski rast sa prosječnom stopom rasta od oko 3% na godišnjem nivou (2024: 2,9%, 2025: 3,0% i 2026. 3,4%). Pretpostavlja se da bi ključni oslonac ekonomskog rasta tokom ovog perioda trebala predstavljati domaća tražnja kroz povećanje privatne potrošnje i investicija. Naime, održivi rast ekonomske aktivnosti u zemlji uz očekivano povećanje industrijske proizvodnje i građevinskih radova praćeni blagim povećanjem broja zaposlenih i prihoda od izvoza (roba i usluga) trebali bi očuvati stabilnost raspoloživog dohotka građana. Ako se pri tome ima u vidu da privatna potrošnja u strukturi BDP-a zauzima veoma važno mjesto, može se očekivati da će ista predstavljati ključni oslonac ekonomskog rasta tokom programskog perioda. S druge strane, imajući u vidu visok nivo javne potrošnje u okviru BDP-a u Bosni i Hercegovini i napore koji se ulažu kroz proces fiskalne konsolidacije u Bosni i Hercegovini tokom ovog perioda očekuje se postepena stabilizacija javnih finansija kroz smanjenje javnih rashoda i istovremeno povećanje javnih prihoda kako bi se ograničio rast javne potrošnje. Ako se ima u vidu da bi tokom ovog perioda projicirana stopa ekonomskog rasta bila viša u odnosu na rast javne potrošnje, udio iste u BDP-u bi se djelimično smanjio na oko 17,3% na kraju 2026. godine.

U ovom vremenskom periodu očekuje se da bi mjerama fiskalne politike dio sredstava iz tekuće potrošnje trebao biti kanaliziran u svrhu jačanja investicione potrošnje u Bosni i Hercegovini. Samim tim, uz

poboljšanje poslovnog ambijenta, investicije bi za razliku od prethodnih godina mogle imati značajniji rast a samim tim i veći doprinos u očekivanom rastu BDP-a. U periodu 2024-2026. godine u Bosni i Hercegovini se očekuje povećanje bruto investicija u stalna sredstva po prosječnoj godišnjoj stopi rasta od oko 5% (2024: 3,5%, 2025: 5,7%, 2026: 6,3%). U ovom vremenskom okviru pored povećanja privatnih investicija koje čine većinski dio ukupnih investicija (oko 80% ukupnih investicija) kao što je to i ranije navedeno, očekuje se i značajniji doprinos javnih investicija. Smatra se da bi napredak u procesu evropskih integracija u kombinaciji sa unapređenjem poslovnog okruženja kroz reformske procese moglo povećati interes kako domaćih tako i stranih investitora za investiciona ulaganja u Bosnu i Hercegovinu. S druge strane, obzirom na strukturu i poziciju ekonomije Bosne i Hercegovine, smatra se da će javne investicije predstavljati nešto važniju polugu za podsticanje ekonomskog rasta u srednjem roku. Projekti u okviru izgradnje putne infrastrukture i energetske projekti (zelena tranzicija), kao i raspoloživost sredstava kod međunarodnih finansijskih institucija bi uz adekvatnu i pravovremenu implementaciju istih mogli rezultirati godišnjim povećanjem javnih investicija od preko 7%, za period 2024. do 2026. godina. Tako bi u srednjoročnom vremenskom okviru udio javnih investicija u okviru BDP-a u Bosni i Hercegovini bio povećan na oko 3,3% BDP-a. Stabilizacija eksternog okruženja uz unaprijeđenje industrijske baze i podizanje konkurentnosti u zemlji predstavljaju preduslov poboljšanja vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. Samo pod uslovom materijalizacije navedenih eksternih pretpostavki u periodu 2024-2026. godine može se očekivati porast vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. U tom slučaju u Bosni i Hercegovini se može očekivati prosječni godišnji rast izvoza od oko 8% pri čemu bi projicirani rast roba i usluga bio prilično ujednačen. Tako bi tokom ovog perioda zahvaljujući ovom izvoznom rastu udio izvoza u BDP-u bio povećan na preko 50% na kraju 2026. godine. S druge strane, očekuje se da bi se uvoz u ovom vremenskom periodu trebao kretati po nešto sporijoj godišnjoj stopi rasta od oko 6%. Tokom ovog perioda očekuje se prilično izbalansiran rast uvoza roba i rast uvoza usluga. Posljedica ovakvog kretanja uvoznog rasta bila bi stabilizacija udjela uvoza u BDP-u na oko 60% BDP-a na kraju 2026. godine. Nešto snažniji rast izvoza u odnosu na rast uvoza u srednjem roku bi rezultirao postepenom stabilizacijom vanjskotrgovinskog bilansa kao udio u BDP-u na oko 10%, odnosno blago pozitivnim doprinosom ekonomskom rastu, dok bi pokrivenost uvoza izvozom zaključno sa 2026. godinom trebala iznositi preko 80%.

Industrijska proizvodnja

U periodu 2024-2026. godina, kako u Bosni i Hercegovini tako i u svijetu očekuje se postepeno slabljenje inflatornih pritisaka uz očekivanu postepenu stabilizaciju ekonomskog rasta što će se odraziti i na kretanje obima proizvodnje, zaposlenosti i izvoza. Tokom posmatranog perioda kretanja u okviru industrijske proizvodnje će pored ekonomskih kretanja u vanjskom okruženju dosta zavisiti i od internih dinamika u Bosni i Hercegovini. Naime, tokom ovog perioda očekuje se poboljšanje implementacije reformskih mjera na unaprijeđenju poslovnog ambijenta koje provode nadležne institucije u Bosni i Hercegovini. Poboljšanje poslovnog ambijenta je preduslov za povećanje investicionih ulaganja (domaćih i inostranih), veću iskorištenost postojećih i pokretanje novih kapaciteta, povećanje broja zaposlenih i jačanje konkurentske pozicije bosanskohercegovačkih proizvođača kako na domaćem tako i na inostranim tržištima. Samo pod uslovom materijalizacije kako eksternih tako i internih pretpostavki, projekcija DEP-a da bi Bosna i Hercegovina mogla bilježiti napredak u vidu povećanja proizvodnje, zaposlenosti i tehnološke strukture kada je u pitanju industrijska proizvodnja u zemlji.

Tržište rada – projekcije 2023-2026. godine

U Bosni i Hercegovini u P1 2023. godine broj zaposlenih lica se nastavio uvećavati (1,2% g/g) i iznosio je 846,7⁸ hiljada. Međutim, stopa rasta broja zaposlenih lica od početka 2023. godine postepeno usporava. Najznačajniji rast broja zaposlenih lica u prvom polugodištu 2023. godine bio je u području djelatnosti informacija i komunikacija, obrazovanju i trgovini. U P1 2023. godine u području djelatnosti informacija i komunikacija broj zaposlenih lica je uvećan za 6,5% g/g uz doprinos rastu ukupnog broja zaposlenih od 0,2 p.p. dok je u području obrazovanja broj zaposlenih lica uvećan za 2,4% uz jednak doprinos rastu ukupnog broja zaposlenih lica kao i prethodna djelatnost. U području djelatnosti trgovine⁹ na veliko i malo, popravka

⁸ Privremeni podatak, izvor BHAS.

⁹ Ukupan promet trgovine na malo u Bosni i Hercegovini, posmatran u tekućim cijenama, u junu 2023. godine ostvario je rast od 7,0% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Posmatrano u stalnim cijenama, ukupan promet trgovine na malo ostvario

motornih vozila i motocikala broj zaposlenih lica u posmatranom periodu je uvećan za 0,9% g/g (doprinos rastu ukupnog broja zaposlenih od 0,2 p.p.). Sve ostale djelatnosti imale su manji doprinos rastu ukupnog broja zaposlenih lica. Stopa nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini prema anketi o radnoj snazi se postepeno smanjuje u odnosu na prethodnu godinu i iznosila je 13,1% u K2. U P1 2023. godine prosječna neto plata nominalno je uvećana za 14,6% g/g i iznosila je 1.244 KM. Uz rast cijena od 9,3% u posmatranom periodu, realni rast prosječne neto plate bio je mnogo niži i iznosio je 4,9%. Na osnovu polugodišnjih dešavanja na tržištu rada kao i pretpostavljenog ekonomskog rasta očekuje se da bi godišnji rast broja zaposlenih lica i prosječne neto plate u Bosni i Hercegovini u 2023. godini mogao iznositi oko 1,3% uz rast prosječne neto plate oko 13% g/g.

Srednjoročni scenario u oblasti tržišta rada baziran je na pretpostavljenom ekonomskom rastu i dešavanjima u oblasti trgovine, industrijske proizvodnje, domaće tražnje, investicija i uopšte sveukupnom poslovnom ambijentu. Pošto se u 2024-2026. godini u Bosni i Hercegovini očekuje brži ekonomski rast u odnosu na 2023. godinu (detaljnije u poglavlju o ekonomskom rastu) to bi se odrazilo na broj zaposlenih lica i rast plata. Pored toga, uzeta su u obzir predviđanja međunarodnih institucija koja bi mogla indirektno uticati na poslovno okruženje a time i na razvoj dešavanja na tržištu rada. ECB u svojim projekcijama (septembar 2023. godine) predviđa da bi stopa nezaposlenosti u eurozoni u 2024-2025. godini mogla biti blago uvećana i iznositi 6,7%¹⁰, uz skroman rast broja zaposlenih lica od 0,2% g/g. Kao i prethodnih godina, očekuje se da bi doprinos rastu broja zaposlenih u Bosni i Hercegovini mogao biti skromniji u javnom¹¹ sektoru u odnosu na ostala područja djelatnosti. Najveći broj zaposlenih lica bi mogao ostati i dalje u oblasti trgovine i prerađivačke industrije koje ujedno zapošljavaju najviše lica (oko 38%). Tokom posmatranog perioda (2024-2026) u Bosni i Hercegovini očekuje se da bi se broj zaposlenih lica mogao nastaviti uvećavati po stopi rasta od 1,4-1,6% g/g uz postepeno smanjenje stope nezaposlenosti. Pored toga, rast prosječne neto plate bi mogao iznositi oko 3-4% g/g. Ipak, projekcije na tržištu rada zavise od rizika koji bi mogli značajno uticati na pretpostavljeni rast plata kao i broj zaposlenih lica.¹²

Cijene – projekcije 2023-2026. godine

U Bosni i Hercegovini je od početka 2023. godine usporen rast inflacije. Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u periodu I-VII 2023. godine je iznosila 8,5% g/g. Najznačajnije uvećanje cijena u posmatranom periodu bilo je u odjeljcima hrane i bezalkoholnih pića te stanovanja, vode, el. energije, plina i drugih energenata. Cijene u odjeljku hrane i bezalkoholnih pića, koji ima najveći udio u CPI indeksu, su uvećane za 14,7% u periodu I-VII 2023. godine. Međutim, od početka godine cijene hrane sporije rastu pri međugodišnjem poređenju. Cijene u odjeljku stanovanja, vode, el. energije, plina i dr. energenata su u posmatranom periodu uvećane za 12,1% i imale su nakon hrane bitan doprinos kretanju inflacije u Bosni i Hercegovini. Suprotno, niže cijene sirove nafte na svjetskom tržištu imale su značajan uticaj na kretanje cijena u odjeljku prevoza koje su periodu I-VII 2023. godine smanjene za 2,9% g/g. Do kraja 2023. godine očekuje se postepena stabilizacija cijena. Prema projekcijama ECB (septembar 2023) inflacija u eurozoni bi mogla značajno usporiti i iznositi 5,6% g/g (u prethodnoj godini je iznosila 8,4%). Cijene energenata bi doprinijele nižoj inflaciji. Cijena sirove nafte u 2023. godini prema ECB projekcijama mogla bi biti niža za 20,3% g/g i iznosila bi 82,7 \$/barelu, a cijena gasa bi bila niža za 65% g/g. Niže cijene energenata bi smanjile proizvodne troškove i na taj način uticale na potrošačke cijene. Pored energenata, očekuje se da će se cijene hrane na svjetskom tržištu takođe početi smanjivati u 2023. godini za 7,9% g/g (prema aprilskim projekcijama Svjetske banke). Slična predviđanje ima i EK u svojim ljetnim projekcijama prema kojim bi inflacija u EU mogla iznositi 6,5% u 2023. godini (u eurozoni 5,6%), a cijena sirove nafte bi mogla biti niža za 18,8% g/g. Ako se pored navedenih eksternih cjenovnih determinanti uzmu u obzir stabilne cijene komunalija u Bosni i Hercegovini u 2023. godini se može očekivati inflacija od 6,2% g/g.¹³

je rast od 13,0% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Izvor: Saopštenje, Indeksi prometa trgovine na malo u Bosni i Hercegovini za juni 2023. godine.

¹⁰ U 2022. godini je iznosila 6,5%.

¹¹ U analizi se misli na djelatnosti javne uprave, zdravstva i obrazovanja.

¹² Od navedenih rizika će zavisti intenzitet rasta broja zaposlenih lica i neto plata u osnovnom scenariju.

¹³ Pretpostavljeni rast cijena će kao i u prethodnoj godini zavisiti od navedenih rizika (poskupljenje sirove nafte, električne energije, hrane itd.) koji bi mogli uticati da inflacija bude veća od pretpostavljene.

Izrada projekcija inflacije u Bosni i Hercegovini u periodu 2024-2026. godine kao i prethodnih godina zasniva se na kretanju cijena energenata i hrane na svjetskom tržištu i projekcija inflacije u EU kao bitnih eksternih faktora. ECB u svojim projekcijama (septembar 2023) predviđa da bi se inflacija u eurozoni mogla nastaviti kretati silaznom putanjom i iznositi 3,2% u 2024. godini uz smanjenje cijena sirove nafte za 1,1% g/g dostignuvši 81,8 \$/barelu. U 2025. godini takođe se predviđa pad cijena sirove nafte od 4,8% g/g, a inflacija u eurozoni bi mogla biti još niža i iznositi 2,1% g/g. Slična predviđanja inflacije dala je Evropska komisija u svojim ljetnim projekcijama.¹⁴ Kada je u pitanju kretanje indeksa hrane na svjetskom tržištu, posljednje raspoložive projekcije¹⁵ Svjetske banke ukazuju da bi indeks cijena hrane mogao biti manji oko 2,8% g/g u 2024. godini. Uzimajući u obzir veliki uticaj svjetskih cijena na domaću inflaciju može se pretpostaviti da će u periodu 2024-2026. godine doći do postepene stabilizacije cijena i u Bosni i Hercegovini. Na osnovu navedenog inflacija u Bosni i Hercegovini bi u 2024. godini mogla iznositi 3,1%, odnosno 2,2% 2025. godini i 1,9% u 2026. godini.

Kretanje rasta bankarskih kredita i depozita u 2023-2026 godini

U 2023. godini unatoč smanjenju inflatornih pritisaka, zbog strožih uvjeta financiranja, rasta kamatnih stopa i očekivanja tržišta o pooštavanju kreditnih uvjeta ali i slabije gospodarske aktivnosti unutar Europske Unije (glavnog trgovinskog partnera Bosne i Hercegovine) imat će utjecaja na realno gospodarstvo što bi moglo opteretiti tvrtke i stanovništvo te će rast kreditne aktivnosti u 2023. godini imati umjerenu stopa rasta od oko 5,5% g/g.

Jačanje inozemne potražnje uz smanjivanje napetosti na finansijskom tržištu dovest će do daljnjeg rasta proizvodnje i snažnije potražnje za domaćim proizvodima što će imati pozitivan učinak na vanjskotrgovinsku razmjenu Bosne i Hercegovine. U razdoblju između 2024-2026. rast kreditne aktivnosti bit će znatno brži sa prosječnom stopom rasta između 6,3% – 7% g/g pri čemu će doprinos kredita nefinansijskih privatnih poduzeća imati veći doprinos u usporedbi sa 2022. i 2023. godinom.

Rast raspoloživog dohotka i pozitivna kretanja na tržištu rada utjecat će na kretanje kredita i depozita stanovništva koja imaju značajno učešće u oba segmenta. Do kraja 2023. godine sektor stanovništva nastaviti će sa pozitivnim stopama rasta pri čemu će stopa rasta ukupnih depozita iznositi između 7,5%-8% na kraju 2023. godine. Ovakav rast depozita generiran je i visokim stopama rasta depozita privatnih poduzeća zbog još uvijek slabije investicione aktivnosti poslovnog sektora i smanjenog poslovnog povjerenja u snažnija ekonomska kretanja. Stopa rasta **ukupnih depozita će u razdoblju 2024-2026. godine biti između 8,5% i 9%.**

Vanjski sektor

Pretpostavke za platni bilans 2023-2026.

Na bazi pretpostavki i projekcija DEP-a u 2023. godini bi se moglo očekivati da vanjskotrgovinski deficit nominalno bude viši za 3,8% g/g. U periodu 2024.-2026. godina mogao bi se očekivati nominalno smanjenje vanjskotrgovinskog deficita u intervalu od 4,3%-5,3%, kao rezultat porasta nominalne stope uvoza (7,1-8,5%) uz rast stope izvoza (10,4-11,3%). Kao udio u BDP-u deficit tekućeg računa, za 2024. godinu, prema projekcijama DEP-a iznosio bi oko 3,7%, dok bi deficit tekućeg računa u 2025. i 2026. godine iznosio oko 3% odnosno 2,8% BDP-a. Očekuje se da bi se tekući neto prilivi iz inostranstva, u periodu 2023.-2026. godina, mogli kretati u rasponu od 7,1% do 9,2% BDP-a.

Kada su u pitanju izvori finansiranja deficita tekućeg računa kao i do sada može se očekivati da će se deficit tekućeg računa i dalje finansirati prilikom prilivima finansijskih sredstva iz inostranstva kroz trgovinske kredite, direktne strane investicije te eventualna nova zaduživanja na međunarodnom finansijskom tržištu.

Vanjskotrgovinska razmjena za period 2024-2026. godina

Prema trenutno raspoloživim projekcijama u zemljama EU se u 2024. godini očekuje se nešto viša stopa ekonomskog rasta od oko 1,5% što bi se moglo pozitivno odraziti na vanjskotrgovinsku razmjenu u Bosni

¹⁴ U 2024. godini inflacija u eurozoni bi iznosila 2,9% odnosno u EU 3,2% g/g. Cijena sirove nafte u posmatranoj godini bi bila niža 0,7% g/g i iznosila bi 81,2 \$/barelu..

¹⁵ Prema projekcijama Svjetske banke (april 2023).

i Hercegovini.¹⁶ U skladu sa ovim kretanjima i pretpostavkama DEP-a iz osnovnog scenarija za 2024. godinu je da se u Bosni i Hercegovini može očekivati nastavak trenda rasta u vanjskotrgovinskoj razmjeni ali sa nešto višim stopama rasta u odnosu na prethodnu godinu. Naime, prema projekcijama DEP-a za 2024. godinu u Bosni i Hercegovini se očekuje rast ukupnog izvoza od 8,4% u realnom smislu nošen rastom izvoza roba sa očekivanom stopom rasta od 7,1%, dok je očekivani rast izvoza usluga od 12,2%. S druge strane, obzirom da je Bosna i Hercegovina prilično uvozno zavisna ekonomija u 2024. godini se može očekivati i realni rast ukupnog uvoza od 5,7% sa ujednačenim stopama rasta uvoza roba i usluga. Kao što je to slučaj sa kretanjem izvoza, očekivani rast uvoznih cijena bi rezultirao znatno višim stopa rasta uvoza u nominalnom smislu. Ovakva kretanja izvoza i uvoza u konačnici bi na kraju 2023. godine trebali rezultirati smanjenjem vanjskotrgovinskog deficita za oko 3,8%, tako da bi trgovinski bilans imao blago pozitivan utjecaj na projicirani ekonomski rast u 2024. godini od oko 0,5 p.p.

Kretanje privredne aktivnosti u eksternom okruženju u srednjoročnom periodu zasigurno će predstavljati glavnu determinantu kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini. Samo pod pretpostavkom poboljšanja privredne aktivnosti i saniranja novonastalih globalnih ekonomskih izazova sa kojima se suočava svjetska ekonomija moguće je očekivati i poboljšanje vanjskotrgovinske razmjene u Bosni i Hercegovini. Dakle, u slučaju da navedene okolnosti budu prevaziđene, projekcija DEP-a je da bi se u Bosni i Hercegovini u periodu 2025.-2026. godina moglo očekivati realno povećanje ukupnog izvoza sa godišnjim stopama rasta od 8,5% u 2025 i 8,1% u 2026. godini u realnom smislu respektivno. Ovo povećanje izvoza uvjetovano je stabilnom izvoznom tražnjom, proširenjem proizvodne baze i podizanjem konkurentnosti u zemlji. U prilog ovim očekivanjima idu i projekcije povećanja uvoza u EU tokom navedenog perioda. S druge strane, povećanje ekonomske aktivnosti u zemlji, odnosno rast domaće tražnje u okviru sektora stanovništva i korporativnog sektora kroz nešto brži rast potrošnje i investicija trebali bi rezultirati i povećanjem uvoza u Bosnu i Hercegovinu. Prema projekcijama DEP-a očekuje se da stope rasta uvoza budu nešto niže u odnosu na izvozne i trebale bi se kretati 6,0% u 2025. godini, i 5,9% u 2026. godini. Više stope rasta izvoza od uvoznih u srednjem roku bi trebale rezultirati povećanjem zastupljenosti izvoza u BDP-u na oko 55%, dok bi ukupni izvoz (robe +usluge) iznosio oko 65% zaključno sa 2026. godinom. Rezultat ovakvih trendova kretanja izvoza i uvoza bilo bi postepena stabilizacija ukupnog vanjskotrgovinskog deficita na oko 10% BDP-a, uz blago pozitivan doprinos ekonomskom rastu od 0,5 p.p. na godišnjem nivou i poboljšane pokrivenosti uvoza izvozom na skoro 85% zaključno sa 2026. godinom.

Strana direktna ulaganja

Projekcije ulaganja 2023-2026. godina

Početkom 2023. godine na ekonomski rast u svijetu pozitivno je djelovala činjenica da su cijene energenata počele značajnije da padaju. Nasuprot tome, kao odgovor na sve brži rast inflacije centralne banke vodećih zemalja u svijetu su bile prisiljene da povećaju referentne kamatne stope¹⁷ što se odrazilo na usporavanja rasta ekonomskih parametara i berzanskih indeksa na svjetskim berzama.

U Bosni i Hercegovini su prema posljednjim dostupnim podacima u prvom kvartalu ukupna SDU dostigla 426,6 mil. KM (neto finansijska pasiva) i bila veća za 79,5% u odnosu na isti period u prošloj godini. Procjena je da će kao odraz trenutnih globalnih ekonomskih tokova u i u Bosni i Hercegovini doći do postepenog pada stranih ulaganja tako da bi se ukupno ulaganje u 2023. godini moglo kretati oko 2,6% BDP.

Od značajnijih, interesantnih ulaganja potrebno je spomenuti početak realizacije projekta od strane firme Adriatics Metals¹⁸ u Varešu na iskopavanju polimetala kao i dolazak trgovačkih lanca Lidl i Pepco. Već započeta velika infrastrukturna ulaganja će se nastaviti što će donijeti i značajna finansijska sredstva i u

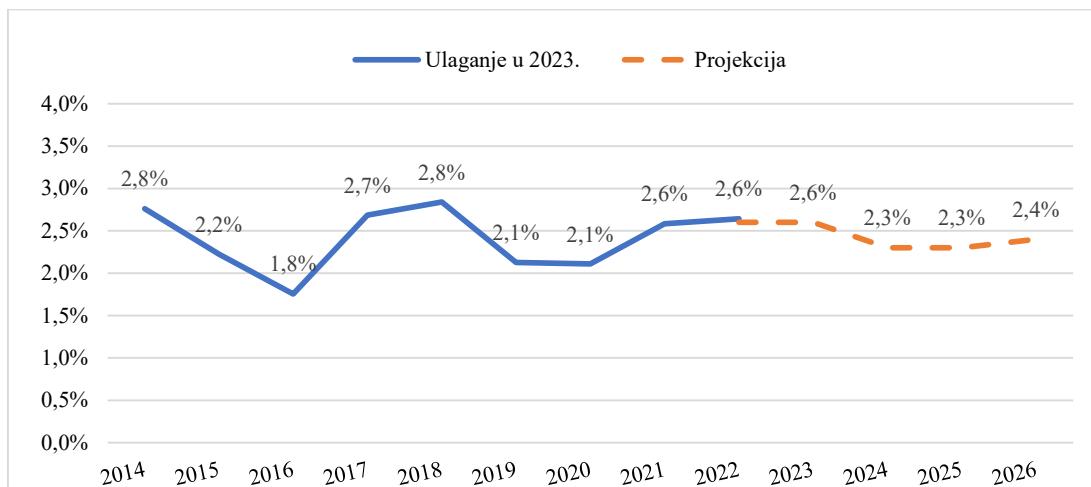
¹⁶ U procesu projiciranja ekonomskih kretanja u vanjskom okruženja (izvozne tražnje) korišteni su raspoloživi podaci DG ECFIN-a „European Economic Forecasts“ Summer 2023, September 2023. godine.

¹⁷ <https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2023/html/ecb.mp230316~aad5249f30.en.htm>

¹⁸ <https://www.adriaticmetals.com/our-projects/the-vares-project-bosnia/>

narednom periodu (autoput Banja Luka-Prijedor,¹⁹ Brčko-Bijeljina,²⁰ Rača-Bijeljina,²¹ i aerodrom Trebinje).

Grafikon 3: Projekcija DSU po godinama u procentima od BDP

Izvor: BHAS, CBBiH i DEP procjena

Trenutni svjetski ekološki trend prelaska na obnovljive izvore energije čine ovu oblast ulaganja interesantnom i u našoj zemlji. Izgledno je ulaganje Republike Srbije u hidroenergetski projekat HES Gornja Drina²² u okviru kojega bi se od predviđene tri hidroelektrane prvo gradila HE Buk Bijela²³ (vrijednost 200 mil. EUR) kao i hidroelektrane Bistrica²⁴. U toku je izgradnja vjetroelektrane Ivovik²⁵ čiji je većinski vlasnik firma iz Luksemburga, Ivovik Wind Power²⁶ ukupne vrijednosti od oko 130 mil. EUR.

Očekuje se završetak radova na solarnoj elektrani SE Bileća²⁷ od strane privatne firme ETF u vrijednosti od oko 45 mil. EUR. Pored ove očekuje se izgradnja sedam solarnih elektrana Nevesinje²⁸ (440 mil. EUR²⁹) za koje je već potpisana koncesija te solarne elektrane u Trebinju.³⁰ Potpisan je i ugovor između Rudnika i termoelektrane (RiTE) "Ugljevik" i kineske državne kompanije "Beijing New Building Materials" o izgradnji fabrike gipsanih ploča u vrijednosti od oko 50 mil. KM³¹.

Pozitivno će se manifestovati i činjenica da je početkom avgusta 2023. godine agencija za ocjenu kreditnog rejtinga Standard & Poor's povećala je Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting sa „B sa pozitivnim izgledima“ na „B+ sa stabilnim izgledima“.

U narednim godinama SDU bi u prosjeku dostizala oko 2,3% BDP (u 2024. godini i 2025. godini bi se kretala oko 2,3% te u 2026. godini oko 2,4% BDP).

Pozitivno će se manifestovati i činjenica da je početkom avgusta 2023. godine agencija za ocjenu kreditnog rejtinga Standard & Poor's povećala je Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting sa „B sa pozitivnim izgledima“ na „B+ sa stabilnim izgledima“.

¹⁹ <http://www.autoputevirs.com/aprs/Doc.aspx?cat=5&subcat=24&id=24&lang=cir&txt=295>, potpisan ugovor o koncesiji sa kineskom kompanijom „China Shadong Int. Economic & technical cooperation Group Ltd.

²⁰ <https://autoputevirs.com/2023/02/23>

²¹ <https://integral.ba/svecani-pocetak-radova-autoput-raca-bijeljina/>

²² <https://www.srbija.gov.rs/vest/497512/srbija-od-2014-godine-ulozila-u-rs-59-miliona-evra.php>

²³ <https://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/media/aktuelnosti/Pages/11.zajednickasjednica.aspx>

²⁴ <https://www.hebistrica.com/en/contact/>

²⁵ <http://www.fipa.gov.ba/novosti/aktivnosti/default.aspx?id=15383&langTag=en-US>

²⁶ <https://www.energetika-net.com/obnovljivi-izvori/novi-vecinski-vlasnik-ve-ivovik-3557>

²⁷ <http://www.eft-sebileca.net/index.php/se-bileca>

²⁸ <https://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mper/media/vijesti/Pages/SENevesinje.aspx>

²⁹ <https://balkangreenenergynews.com/rs/etmax-dobio-koncesiju-za-gradnju-solarne-elektrane-snage-500-mw/>

³⁰ <https://energetika.ba/u-trebinju-planirana-gradnja-najvece-solarne-elektrane-na-balkanu/>

³¹ <https://balkangreenenergynews.com/rs/termoelektrana-ugljevik-planira-proizvodnju-gipsanih-ploca/>

U narednim godinama SDU bi u prosjeku dostizala oko 2,3% BDP (u 2024. godini i 2025. godini bi se kretala oko 2,3% te u 2026. godini oko 2,4% BDP).

3.3. Alternativni scenario i rizici

Indikator	Zvanični podaci	Projekcije			
	2022	2023	2024	2025	2026
Nominalni BDP u mil KM	45.518	49.183	52.132	54.634	57.418
Nominalni rast u %	13,7	8,1	6,0	4,8	5,1
BDP deflator (prethodna godina = 100)	109,5	107,0	103,8	102,4	102,2
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	41.560	45.982	50.208	53.373	56.160
Realni rast u %	3,8	1,0	2,1	2,4	2,8
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	14	6,7	4,1	2,5	2,1
Potrošnja u mil KM	39.284	41.948	43.859	45.365	46.893
Realni rast u %	1,8	0,7	0,9	1,2	1,3
Vladina potrošnja u mil KM	8.513	8.981	9.341	9.621	9.890
Realni rast u %	1,3	1,6	1,5	1,0	0,7
Privatna potrošnja u mil KM	30.771	32.967	34.518	35.744	37.003
Realni rast u %	1,9	0,5	0,7	1,3	1,5
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil KM	10.081	10.656	11.190	12.040	12.847
Realni rast u %	0,3	0,8	3,2	5,7	4,8
Vladine investicije u mil KM	1.356	1.451	1.571	1.728	1.875
Realni rast u %	-5,0	1,9	5,1	6,8	6,3
Privatne investicije u mil KM	8.725	9.205	9.619	10.312	10.972
Realni rast u %	1,2	0,7	2,9	5,5	4,5
Uvoz u mil KM	28.230	28.774	29.726	31.556	33.280
Nominalni rast u %	33,8	1,9	3,3	6,2	5,5
Realni rast u %	6,2	0,8	2,2	4,7	4,3
Izvoz u mil KM	21.954	22.596	23.969	25.831	27.783
Nominalni rast u %	31,7	2,9	6,1	7,8	7,6
Realni rast u %	12,0	0,0	4,0	5,7	5,9
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	23,1	23,5	24,0	24,5	25,0
Bilans tekućeg računa u mil KM	-1.978	-1.853	-1.540	-1.616	-1.675
Rast u %	184,7	-6,3	-16,9	5,0	3,6
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-4,3	-3,8	-3,0	-3,0	-2,9

Ekonomski rast

Ekonomski oporavak Bosne i Hercegovine nakon globalne pandemije bio je relativno dobar što potvrđuje stopa realnog ekonomskog rasta od 7,2% u 2021. godini. Međutim, trend ekonomskog oporavka nije dugo potrajao obzirom da je u 2022. godini došlo do sukoba u Ukrajini koji se dosta negativno odrazio kako na globalna ekonomska kretanja tako i na Bosnu i Hercegovinu. Naime, energetska kriza koja je nastupila u prvoj polovini 2022. godine dovela je do jačanja inflatornih pritisaka što je znatno usporilo rast ekonomske aktivnosti u glavnim trgovinskim partnerima, te samim tim i ekonomski rast u Bosni i Hercegovini. Tako su registrirane stope ekonomskog rasta u 2022. godini iznosile 3,5% u EU, te 3,8% u Bosni i Hercegovini. Slabljenje ekonomskog rasta u vanjskom okruženju sa jedne, i trend rasta cijena roba i usluga sa druge strane rezultati dodatnim usporavanjem privredne aktivnosti u zemlji tako da je projekcija DEP-a u osnovnom scenariju da bi stopa ekonomskog rasta u 2023. godini trebala iznositi oko

2%, dok projekcija projekcija prosječne stope ekonomskog rasta za programski period 2024-2026. godina iznosi 3,1%.

Međutim, trenutno raspoloživi statistički pokazatelji, kao i projekcije međunarodnih institucija ukazuju na to da je u međuvremenu došlo do dodatnog usložnjavanja okolnosti u svijetu što bi se moglo odraziti kako na globalni ekonomski rast, tako i rast u Bosni i Hercegovini. Uslijed povećanja percepcije rizika u vanjskom okruženju koje je veoma bitno za ekonomska kretanja u zemlji, pripremljen je alternativni scenario za Program ekonomskih reformi Bosne i Hercegovine. Prije samog predstavljanja alternativnog scenarija potrebno je imati u vidu da je tokom prethodnih godina eksterno okruženje (prije svega zemlje EU) kroz trgovinske i kapitalne tokove predstavljali glavnu strukturalnu odrednicu većine ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini. Tako je DEP u okviru alternativnog scenarija, a uslijed povećanja rizika u vanjskom okruženju revidirala projekcije ekonomskog rasta za period 2023.-2026. godina.³² Prema projekcijama iz alternativnog scenarija projicirana stopa ekonomskog rasta je niža za oko 0,7 p.p u odnosu na osnovni scenario. Naime, dešavanja u međunarodnom okruženja bi usporila i produžila planirani ekonomski oporavak zemlje u srednjem roku 2024-2026. godina. Pretpostavka je da bi Bosna i Hercegovina dosta teže ostvarila ekonomski rast od vremena prije izbijanja pandemije Covid 19 (oko 3% na godišnjem nivou), a približavanje potencijalnom nivou BDP-a bi bilo prolongirano. Uslijed visokog nivoa trgovinske integracije sa zemljama EU, niži nivo izvozne tražnje doveo bi do sporijeg oporavka izvoza, nižeg nivoa proizvodnje i samim tim bi pogodio agregatnu ponudu Bosne i Hercegovine. S druge strane, slabljenje ekonomske aktivnosti u eksternom okruženju nesumnjivo bi dovelo do sporijeg oporavka domaće agregatne tražnje, jer bi niži nivo proizvodnje usporio planirana povećanja zaposlenosti i plata, što bi uz slabiji priliv doznaka građana iz inostranstva oslabilo raspoloživi dohodak građana odnosno privatnu potrošnju. Niži nivo ukupne privredne aktivnosti u zemlji bi nesumnjivo doveo do usporavanja očekivanih investicionih ulaganja kako privatnog tako i javnog sektora.

S duge strane, prijetnju realizaciji projekcija iz osnovnog scenarija predstavljaju i unutrašnji izazovi odnosno unutrašnji rizici u Bosni i Hercegovini. Unutrašnje rizike predstavljaju složen sistem donošenja odluka i spor tempo provođenja strukturalnih reformi u zemlji. Eventualna kašnjenja u implementaciji mjera fiskalne politike, kao i provođenju opštih strukturalnih reformi iz ERP-a mogli bi se negativno odraziti na ukupni ekonomski rast. Parcijalno provođenje programom predviđenih strukturalnih reformi (poslovno okruženje, tržišta rada, obrazovanja, tržišta energije - zelene tranzicije, transportne infrastrukture) kao i migracije mladog i obrazovanog stanovništva nesumnjivo bi rezultiralo smanjenjem produktivnosti i sporijim rastom BDP-a od projektovanog u osnovnom scenariju.

Industrijska proizvodnja

Strukturalna kompozicija industrije u Bosni i Hercegovini kao i visok nivo izvozne orijentacije, naročito prerađivačke industrije čini je dosta podložnom ekonomskim kretanjima u međunarodnom ekonomskom. Vrlo izvjesni nastavak negativnih ekonomskih trendova u vanjskom okruženju (slabljenje ekonomskog rasta, inflacija i energetska nestabilnost) negativno bi se odrazili na fizički obim, zaposlenost, investiciona ulaganja i produktivnost u okviru industrijskog sektora u Bosni i Hercegovini. Slabiji ekonomski oporavak glavnih trgovinskih partnera, zahtjevno poslovno okruženje, kao i nizak stepen implementacije reformi tržišta proizvoda (digitalna transformacija, zelena tranzicija, istraživanje, razvoj i inovacije) mogli bi predstavljati opterećenje i usporiti planirani oporavak industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini u srednjem roku.

Tržište rada

Projekcije na tržištu rada su determinisane dešavanjima u okruženju odnosno poslovnim ambijentom kako u Bosni i Hercegovini tako i u svijetu. Negativna geopolitička dešavanja (kao eksterni faktor) mogla bi loše uticati na ekonomsku aktivnost u Bosni i Hercegovini što bi se dalje odrazilo i na tržište rada. Prema tome, sporiji ekonomski rast od pretpostavljenog bi smanjio i poslovnu aktivnost kompanija kako u svijetu tako i u Bosni i Hercegovini. Time bi rast broja zaposlenih lica i plata mogao biti niži od pretpostavljenog u osnovnom scenariju. Pored toga, smanjenje radne snage (kroz migracije stanovništva) kao i stepen implementacije planiranih strukturalnih reformi u Bosni i Hercegovini bi mogli uticati na

³² Projekcije DEP-a (alternativni scenario), Novembar 2023. godine

tržište rada kao i životni standard. Na osnovu toga može se zaključiti da navedena dešavanja predstavljaju potencijalne rizike za projekcije koji bi usporili jačanje tržišta rada u Bosni i Hercegovini.

Cijene

Izrada alternativnog scenarija za inflaciju oslanja se na eksterne i domaće faktore. Bitno je naglasiti da odjeljci hrane i bezalkoholnih pića, stanovanja i prevoza čine oko 65% CPI indeksa. Negativna geopolitička dešavanja u svijetu, kao eksterni faktor, bi mogla značajno uticati na kretanje inflacije. Time bi cijene energenata na svjetskom tržištu (naročito sirove nafte i gasa) kao i hrane mogle biti nešto veće od pretpostavljenih. Više cijene ovih proizvoda od predviđenih bi stvorile nove inflatorne pritiske i uvećale potrošačke cijene uz rast proizvodnih troškova. Pored toga, kod projekcija inflacije treba uzeti u obzir i domaće faktore (eventualne promjene cijene komunalija, akciza i sl.) pa su i glavni rizici za projekcije inflacije vezani za promjene cijena pomenutih domaćih i eksternih faktora. Na taj način ukupna inflacija u Bosni i Hercegovini bi mogla biti nešto viša u odnosu na osnovni scenario.

Bankarski sektor

U bankarskom sektoru potencijalni rizici vezani su za nove finansijske šokove, promjene u kretanju gospodarstva trgovinskih partnera, a koje bi utjecale na pad vanjskotrgovinske razmjene Bosne i Hercegovine, industrijske proizvodnje, investicija i krajnje potrošnje. Spomenuta negativna kretanja odrazila bi se na bankovni sustav u vidu pada potražnje za novim kreditima i povećanja kamatnih stopa na kredite. Kretanje rasta kredita bit će uvjetovano kretanjem depozita kao i kvalitetom kreditnog portfolija koji značajno može ograničiti kreditnu aktivnost banaka.

Platni bilans

Prema projekcijama DEP-a moglo bi se očekivati da će u 2023. godini doći do poboljšanja vanjskotrgovinskog deficita u nominalnom iznosu te do porasta tekućih neto priliva iz inostranstva što bi u konačnici vodilo smanjenju deficita tekućeg računa. U 2024. godini bi se moglo očekivati da vanjskotrgovinski deficit roba i usluga bude povoljniji, odnosno očekivalo bi se njegovo smanjenje dok bi u periodu 2025-2026 godina ostao na približno istom nivou.

Tekući neto prilivi iz inostranstva u 2023. godini blago bi porasli dok bi se u narednim godinama uslijed ekonomskih izazova i neizvjesnosti u globalnoj ekonomiji moglo doći do usporavanja rasta tekućih neto priliva pa čak i njihove stagnacije. Kao rezultat mogućih kretanja u vanjskotrgovinskom prometu te naprijed spomenutim neto prilivima za očekivati je da bi u periodu 2023-2024 godina moglo doći do smanjenja rasta stope deficita dok bi u naredne dvije posmatrane godine došlo do neznatnog rasta deficita tekućeg računa u okviru platnog bilansa Bosne i Hercegovine.

Pored spomenutog vanjskotrgovinskog deficita roba i usluga kao i priliva novca iz inostranstva čije kretanje predstavlja najveći dio rizika (na rast odnosno smanjenje) deficita platnog bilansa u obzir treba uzeti niz vanjskih i unutrašnjih rizika. Tako treba imati u vidu implikacije po ekonomiju kao što su: trajanje ratnog sukoba u Ukrajini, moguće ekonomske posljedice sukoba na Bliskom Istoku, inflatorne pritiske (posebno na tržištu energenata i hrane), smanjenu stopu ekonomskih aktivnosti u zemljama EU kao i zemljama regiona te politička nesigurnost i neizvjesnost u Bosni i Hercegovini. Kod finansiranja deficita tekućeg računa kao moguće rizike treba spomenuti postojanje eventualnog otežanog zaduživanja na međunarodnom finansijskim tržištima, smanjene priliva direktnih stranih investicija kao i otežan pristup trgovinskim kreditima.

Kod srednjoročnog vanjskog zaduživanja kao potencijalne rizike koji mogu imati značajan uticaj na ekonomiju mogu se navesti: povećanje ukupnog nivoa javnog duga, kamatne stope i kamatno opterećenje, povećanje udjela direktnog duga entiteta u ukupnom vanjskom dugu kao i povećanje servisa javnog duga (naročito unutrašnjeg), negativan ekonomski rast, negativan budžetski bilans (deficit), rizici deviznog kursa, rizik refinansiranja te pogoršanje kreditnog rejtinga. Ukoliko bi došlo do pojave negativnog uticaja nekog od spomenutih rizika to bi vjerovatno moglo dovesti do značajnih implikacija i poremećaja na ekonomiju Bosne i Hercegovine.

Vanjskotrgovinska razmjena

Ekonomski oporavak u zemljama EU koji je bio snažniji od očekivanog, rast svjetskih cijena, prekidi u globalnim lancima snabdijevanja (povećani troškovi transporta roba iz Kine), te relativno brza adaptacija

bosanskohercegovačkih kompanija na novonastale okolnosti kao i novčana podrška bosanskohercegovačkim izvozniciima omogućili su dosta dobar oporavak vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom u 2021. godini. Sličan trend rasta u vanjskotrgovinskoj razmjeni nastavljen je i u 2022. godini (dvocifrene stope rasta izvoza i uvoza).

Međutim u periodu 2023.-2026. godina, eventualno povećanje eksternih rizika kao što su eskalacija ukrajinsko-ruskog sukoba, rast svjetskih cijena energenata i hrane mogli bi se negativno odraziti na izvoznu tražnju a samim tim i na vanjskotrgovinsku razmjenu u Bosni i Hercegovini. Pored eksternih rizika, potencijalni rizik za projekcije vanjske trgovine u osnovnom scenariju za period 2023-2026. godina predstavljaju i interni rizici. Naime, dodatno uslozljavanje političke krize moglo bi rezultirati dodatnim poteškoćama u procesima ekonomskog upravljanja u zemlji što bi se posebno negativno odrazilo kako na ekonomsku aktivnost tako i na institucije koje su nadležne za vanjskotrgovinsko poslovanje u Bosni i Hercegovini. Eventualna materijalizacija ovih unutrašnjih rizika bi dodatno otežala i ugrozila poslovanje kompanija koje su izvozno orijentirane, te dodatno oslabilo ionako nedovoljno diversificiranu izvoznu ponudu Bosne i Hercegovine. Indirektne štetne posljedice eventualne materijalizacije unutrašnjih rizika bi se ogledale kroz smanjenje tržišnog udjela bosanskohercegovačkih kompanija na svjetskim tržištima i gubitak konkurentnosti kako kompanija koje posluju na izvoznim tržištima tako i cjelokupne ekonomije. Uslijed povećanih eksternih rizika DEP u alternativnom scenariju programa ekonomskih reformi za period 2023.-2026. godina predviđa nešto sporiji rast vanjskotrgovinske razmjene sa prosječnim godišnjim stopama rasta izvoza od oko 4% i uvoza od oko 3%, tako da bi trgovinski bilans imao neutralan doprinos u okviru projiciranog ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini.

Strana ulaganja

Eskalacija ratnih sukoba u Ukrajini i na Bliskom istoku i sve izraženije geopolitičke tenzije dovode do narušavanje lanaca snabdijevanja i poskupljenja energenata dodatno utiču na inflatorna kretanja. Nestašica na tržištu sirovina i energenata neminovno će se negativno odraziti na ekonomsku aktivnost i ulaganja i u Bosni i Hercegovini. Neminovno dodatno uvođenje sankcija naročito bi pogodilo naftnu i plinsku industriju koja je ruskom većinskom vlasništvu. Bosna i Hercegovina je potpisnica Zelene agende za Zapadni Balkan što u narednom periodu stvara obavezu smanjenja emisije stakleničkih plinova. Posljedično uvođenje dodatnih taksi od strane EU na izvoz struje iz takozvanih „prljavih izvora energije“ učinile bi Bosnu i Hercegovinu manje atraktivnom destinacijom za ulaganje. Narušavanje političke stabilnosti i sigurnosnih prilika u Bosni i Hercegovini uz smanjenje kreditnog rejtinga također bi imalo negativne posljedice te bi se SDU u narednom periodu kretala oko 2,1% BDP.

4. FISKALNI OKVIR

4.1. Strategija politike i srednjoročni ciljevi

Iako su 2022-2023. godinu obilježili brojni ekonomski izazovi (visok globalni rast cijena, rat u Ukrajini, usporavanje privrednog rasta u EU i regionu Zapadnog Balkana), fiskalna politika BiH u tom periodu zadržala je stabilnost. U 2022. godini ostvaren je fiskalni suficit, a onda je u skladu sa Zajedničkim zaključcima³³, raspoloživi fiskalni prostor u budžetu za 2023. godinu iskorišten prvenstveno za ciljanu podršku osjetljivim domaćinstvima i preduzećima da bi se umanjile posljedice visoke inflacije i rasta cijena energenata. Tako je tokom 2023. godine povećanje transfera za socijalnu zaštitu iznosilo čak 20% u odnosu na 2022. godinu (oko 1,8 p.p. BDP). Međutim, i pored velikog povećanja budžetskih izdataka za socijalnu politiku, kao i nekih drugih javnih rashoda, fiskalni deficit u 2023. godini nije se otrgao kontroli i iznosio je svega 0,4% BDP-a.

Pored transfera za socijalnu zaštitu, i rast budžetskih rashoda za bruto plate i naknade u 2023. bio je relativno visok, budući da je on pratio ubrzani rast cijena iz prethodnog perioda. To je dovelo do povećanja rashoda za zaposlene na konsolidovanom nivou od 13,7% u 2023. godini. Sa strane javnih prihoda, povećanje plata, a jednim dijelom i rast zaposlenih u privatnom sektoru u ovom periodu, doveo je do snažnog, dvocifrenog povećanja prihoda od doprinosa, što je u velikoj mjeri kompenzovalo opisani rast javnih rashoda. Relativno povoljna fiskalna kretanja iskorištena su i za rast kapitalnih rashoda sa 3,5% BDP u 2022. na 3,9% BDP u 2023. godini (uz procjenu dodatnog rasta na 4% BDP u 2024. godini). Povećanje učešća javnih investicija u BDP jedan je od prioriteta institucija na svim nivoima u BiH, što je u skladu sa Zajedničkim zaključcima.

Federacija BiH održala je stabilnost sistema naplate javnih prihoda, uprkos izazovima početkom 2022. godine uslijed složenih međunarodnih političkih prilika, čime je omogućen fiskalni prostor za provedbu mjera podrške privredi i domaćinstvima. Nastavkom aktivnosti dodatnog jačanja kapaciteta i modernizacije poreske administracije, tehnološki naprednijim procesom fiskalizacije, restrukturiranjem poreskog opterećenja rada i restrukturiranjem načina oporezivanja imovine u Federaciji BiH, kao i nastavkom aktivnosti usmjerenih na sprečavanje erozije poreske osnovice i premještanja dobiti, podići će se efikasnost naplate javnih prihoda i u budućem periodu, povećati funkcionalnost tržišta rada i konkurentnost, uz stvaranje fiskalnog kapaciteta budžeta za kreiranje fiskalnih instrumenata na strani rashoda. Sredstva za finansiranje pojačanih rashodnih mjera u 2022. i 2023. godini obezbijedena su iz ostvarenih javnih prihoda, a budžet Federacije BiH u obje posmatrane godine ostvario je suficit.

Sa druge strane, Vlada Republike Srpske usvojila je na sjednici, održanoj 14. jula 2023. godine, Dokument okvirnog budžeta (DOB) Republike Srpske za period 2024–2026. godine, kojim su definisani planirani budžetski okviri, finansiranje i zaduženje za sve nivoe vlasti u Republici Srpskoj. Ovaj dokument je polazna osnova za pripremu PER-a Republike Srpske 2024–2026. Konsolidovani deficit opšte vlade Republike Srpske u 2022. godini iznosio je 1,9% BDP-a Republike Srpske. Prema procjenama, u 2023. godini očekuje se povećanje deficita na 2,7% BDP-a. Na strani prihoda, rast u 2023. biće 12,4%, dok rashodi rastu po stopi od 14,1%. Rast rashoda najvećim dijelom je rezultat višestrukog povećanja rashoda za bruto plate i naknade tokom 2022. godine, koje se u potpunosti realizovalo u 2023. godini. Takođe, značajno su porasli transferi za socijalnu zaštitu zbog redovnog usklađivanja penzija u 2023. godini, kao i dinamike povećanja broja korisnika.

³³ Zajednički zaključci ekonomskog i finansijskog dijaloga između EU i zemalja Zapadnog Balkana i Turske

Tabela 1: Fiskalni pokazatelji u BiH za period 2022-2026³⁴

% BDP-a	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
	Izvršenje	Procjena izvršenja	Plan	Projekcija	Projekcija
Ukupni prihodi	39,8	41,9	41,9	41,3	40,9
Ukupni rashodi	38,7	42,2	42,5	41,4	40,7
Neto zaduživanje/kreditiranje	1,0	-0,4	-0,6	-0,1	0,3
Izdaci po kamatama	0,6	0,9	1,0	1,0	1,0
Primarni bilans	1,6	0,6	0,4	0,9	1,2

Izvor: MFiT BiH, FMF, MFRS i Direkcija za finansije BD

Fiskalna politika će u narednom periodu biti umjereno restriktivna i stabilizirajuća što će u krajnjem ishodu imati projektovani suficit od oko 0,3% BDP-a u 2026. godini. Ovakva fiskalna politika značajno će doprinijeti i očuvanju makroekonomske stabilnosti zemlje, usporavanju inflacije i smanjenju spoljnotrgovinskog deficita. Nakon manjeg povećanja fiskalnog deficita u 2024. godini, koji je posljedica rasta rashoda za plate i transfera za socijalnu zaštitu u prethodnom periodu, u 2025. i 2026. godini se očekuje sporiji rast javnih rashoda od rasta javnih prihoda, tj. postepeni prelazak budžeta u blagi suficit u 2026. godini. Pritom, planirani rast javnih prihoda u srednjem roku biće nešto niži od rasta BDP-a uslijed očekivanog rebalansiranja privrede, tj. sporijeg rasta poreski izdašne privatne potrošnje u odnosu na rast neto izvoza i investicija. Takvi trendovi dovesti će do pada učešća javnih prihoda u BDP-u sa 41,9% u 2023. na 40,9% BDP-a. U isto vrijeme očekuje se da će se učešće rashoda u BDP smanjiti sa 42,5% u 2024. na 40,7% BDP u 2026. godini. Ovako oprezno fiskalno planiranje i strateško vođenje politike približno uravnoteženog budžeta, kao rezultat politika svih nivoa vlasti unutar BiH, ima dodatni značaj u sadašnjem vremenu velikih globalnih neizvjesnosti. Naime, na ovaj način obezbjeđuje se dovoljno fiskalnog prostora u BiH i za eventualne budžetske intervencije u slučaju materijalizacije nekih od tinjajućih spoljnih rizika.

U Federaciji BiH, projektovano učešće prihoda u BDP Federacije kretaće se sa 38% na 37,4%, dok se očekuje nešto brže smanjenje učešća potrošnje u BDP (sa 37,9% BDP u 2024. na 36,5% BDP u 2026. godini). Kao rezultat, očekuje se rast suficita od 0,1% do 0,8% BDP-a uz smanjenje nivoa javnog duga od 19,1% u 2024. do 16,4 % BDP-a Federacije u 2026. godini. Prateći strukturu planiranih prihoda na nivou sektora šire vlade Federacije BiH, najveće prosječno učešće od 49,7% ukupnih javnih prihoda imaće poreski prihodi, prihodi od doprinosa (42,3%), dok će ostali prihodi koji obuhvataju različite vrste naknada, taksi i drugih neporeskih prihoda ukupno učestvovati sa 8%. Na strani rashoda, najveće učešće u ukupnim javnim rashodima će imati transferi za socijalnu zaštitu (oko 39%) i rashodi za plate (oko 23,6%), dok će učešće kapitalnih rashoda biti oko 7,5%.

Budžetska potrošnja Republike Srpske u narednom periodu odražava prioritetne politike koje su u skladu sa ukupnim nivoom raspoloživih sredstava i usmjerene su na obezbjeđivanje realnog okvira u kojem mogu funkcionisati nadležna ministarstva i budžetski korisnici, vodeći računa o ispunjavanju obaveza propisanih zakonom, a sve to vodeći se principa racionalnosti i štednje. Vlada Republike Srpske nastaviće sa strukturnim reformama opisanim u dijelu 5 Programa ekonomskih reformi Republike Srpske za period 2024-2026. godine, s ciljem makroekonomske i fiskalne stabilizacije, povećanja zaposlenosti, te oporavka i ubrzanja privrednog rasta. Projektovano učešće ukupnih prihoda u BDP-u Republike Srpske kreće se od 42,9% u 2023. do 42,1% u 2026. godini, dok se učešće javne potrošnje u BDP-u Republike Srpske smanjuje bržim tempom i kreće se od 44,4% do 42,7%, pa se budžetski deficit postepeno smanjuje od 1,6% do 0,6% BDP-a Republike Srpske. Poreski prihodi čine od 54,1% do 55,1%, prihodi od doprinosa su od 35,1% do 35,8%, dok se učešće ostalih prihoda kreće od 9,1% do 10,8% ukupnih prihoda i primitaka u narednom periodu. U okviru planirane potrošnje, u periodu 2023–2026. tekući rashodi su

³⁴ Konsolidirani prihodi/rashodi šire Vlade Federacije BiH uključuju podatke Budžeta Federacije BiH, kantonalnih budžeta, budžeta jedinica lokalne samouprave, finansijske planove vanbudžetskih fondova i budžete javnih preduzeća koja se financiraju iz javnih prihoda (Ceste FBiH i Autoceste FBiH). Konsolidovani prihodi/rashodi šire Vlade Republike Srpske obuhvataju podatke budžeta Republike Srpske, jedinica lokalne samouprava, fondova socijalne sigurnosti i budžete JP "Putevi Republike Srpske" i JP "Autoputevi Republike Srpske". Konsolidovani prihodi/rashodi šire Vlade Brčko distrikta obuhvataju budžet, vanbudžetske fondove (Fond zdravstvenog osiguranja i Zavod za zapošljavanje) i vanbudžetske korisnike koji su obveznici budžetskog računovodstva (Razvojno-garantni fond, Zavod za planiranje, projektovanje i razvoj, RNU Radio Brčko i Turistička organizacija).

značajni i čine 87,3% do 88,2% ukupnih rashoda i izdataka. Učešće u ukupnim rashodima i izdacima je značajno za bruto plate i naknade (od 20,1% do 21,6%), transfere za socijalnu zaštitu (od 47% do 48,9%) i ostale izdatke (od 7,1% do 9,1%). Izdvajanja za materijalne troškove kreću se u rasponu od 7,1% do 7,5%, dok se za troškove kamata planira izdvajanje od 3,1% do 4,2% ukupnih rashoda i izdataka. U strukturi planiranih ukupnih izdataka nisu zanemarljivi ni kapitalni izdaci (od 11,8% do 12,7%).

4.2. Implementacija budžeta u 2023. godini

Tokom 2023. godine ostvareni fiskalni tokovi odstupili su u ograničenoj mjeri od očekivanja s kojima su ušlo u ovu godinu. Prilikom izrade budžeta za 2023. poštovan je princip nešto konzervativnijeg planiranja, što je bilo potrebno uzimajući u obzir brojne ekonomske neizvjesnosti, prije svega iz spoljnog okruženja. Zbog takvog pristupa u planiranju, kao i djelovanja nekih dodatnih činilaca, tokom 2023. godine dolazilo je do sistematskog ostvarivanja većih javnih prihoda od planiranih. Nešto drugačija fiskalna kretanja od planiranih inicirala su tokom 2023. godine i usvajanje rebalansa budžeta na praktično svim nivoima vlasti u BiH. Distrikt Brčko usvojio je rebalans budžeta za 2023. u septembru, krajem oktobra usvojen je rebalans budžeta Federacije BiH, a početkom novembra i rebalans budžeta Republike Srpske. Ovim rebalansima uvaženo je povećanje javnih prihoda iznad plana, ali takođe je omogućeno i određeno povećanje javnih rashoda u skladu s prepoznatim potrebama. Promjene koje su donijeli usvojeni rebalansi izvršene su na takav način da se na konsolidovanom nivou ostvari manji fiskalni deficit od inicijalno planiranog.

Konsolidovani prihodi na nivou BiH u 2023. godini bili su oko 20,3 milijarde KM što je rast od 4,4% u odnosu na prvobitno usvojene budžete. Ovaj rast prihoda rezultat je porasta svih tekućih prihoda, a naročito prihoda od doprinosa uslijed povećanja nominalnih zarada tokom 2023. godine.³⁵ Povećanje indirektnih poreza u odnosu na plan uglavnom je posljedica inicijalnog konzervativnog planiranja prilikom izrade budžeta, dok je veći rast kategorije ostali prihodi došao uslijed rasta naplaćenih dividendi, kao i prihoda od naknada i taksi.

Prihodi Institucija BiH bili su na planiranom nivou, dok su prihodi Brčko distrikta bili nešto iznad planiranog nivoa kao rezultat većih prihoda od indirektnih poreza. Rast ukupnih prihoda na nivou Federacije BiH bio je oko 5,8% iznad planiranih i rezultat je rasta kako prihoda od direktnih i indirektnih poreza, tako i prihoda od doprinosa i ostalih prihoda. Rast prosečne bruto plate u Federaciji BiH je u prvih devet mjeseci 2023. godine, prema podacima Federalnog zavoda za statistiku bio 14,1%, što je kao posledicu imalo pomenuti rast prihoda od doprinosa i prihoda od poreza na dohodak. Takođe, povećanje u okviru poreskih prihoda ostvareno je kod kategorije prihoda od poreza na dobit pravnih lica, uzimajući u obzir posebno dominantan rast naplate poreza na dobit od strane pravnih lica iz oblasti elektroprivrede. Konačno, naplata ostalih prihoda povećana je za 14% prvenstveno iz razloga što u prvobitnom planu nije bio uključen tekući transfer od inostranih vlada i međunarodnih organizacija, koji se, između ostalog, odnosi na finansijski paket podrške Evropske unije u cilju ublažavanja negativnog socio-ekonomskog uticaja energetske krize.

Prihodi od doprinosa i prihodi od poreza na dohodak imali su značajan rast i u Republici Srpskoj. Prosječna plata u Republici Srpskoj je u prvih deset mjeseci 2023. godine ostvarila nominalni rast od 12,3%³⁶ u odnosu na isti period 2022. godine. Ovaj rast uzrokovan je značajnim povećanjem plata u realnom sektoru, kao i povećanjem najniže plate u Republici Srpskoj sa 650 na 700 KM od januara 2023. godine. Istovremeno, novim setom zakona o platama koji je stupio na snagu 01.01.2023. godine povećani su platni koeficijenti za zaposlene u javnoj upravi čija je neto plata ispod prosječne neto plate u Republici Srpskoj. Konačno, u posmatranom periodu došlo je do povećanja broja zaposlenih. Prosječan broj zaposlenih u 2023. u odnosu na 2022. godinu imao je rast od 1,3% u Republici Srpskoj.

Ukupni konsolidovani rashodi i izdaci su bili veći za oko 3,5% u odnosu na prvobitno planirano budžetima za 2023. godinu. Rast rashoda prije svega je vođen rastom transfera za socijalnu zaštitu (7,4%) i rastom rashoda za plate zaposlenih (3,9%). Manje izvršenje u odnosu na plan rashoda na kategoriji bruto plate i naknade na nivou Institucija BiH rezultat je činjenice da većina institucija nije popunjena u

³⁵ Prema podacima Agencije za statistiku BiH, rast bruto zarada u prvih devet mjeseci 2023. godine iznosio je 13,8% u odnosu na isti period prethodne godine.

³⁶ Prema podacima Republičkog zavoda za statistiku Republike Srpske

skladu sa brojem zaposlenih odobrenim budžetom, jer Vijeće ministara BiH u prošlom mandatu nije dalo saglasnost za nova zaposlenja. Istovremeno, kod materijalnih troškova je manje izvršenje od planiranog uslijed činjenice da je u prvom kvartalu 2023. godine bilo privremeno finansiranje i zbog dugotrajnih postupaka javnih nabavki kod budžetskih korisnika. Izvršenje budžeta na nivou Brčko distrikta bilo je veće uslijed rasta rashoda za transfere za socijalnu zaštitu i kapitalnih rashoda, a u granicama raspoloživog prihoda.

Rast rashoda za zaposlene na nivou Federacije BiH bio je nešto veći i iznosio je oko 11% s obzirom na nešto veći rast plata zaposlenih tokom 2023. godine u odnosu na prvobitno procijenjeno. Sa druge strane, u Republici Srpskoj su od 1. januara 2023. povećane plate za 5% zaposlenima kojima je neto plata ispod prosjeka u Republici Srpskoj (ispod 1.200KM). S obzirom na to da su u prvobitnom planu planirana povećanja plata svih radnika u javnom sektoru u Republici Srpskoj, a izvršeno je povećanje samo za radnike ispod prosečne zarade, na ovoj stavci je u Republici Srpskoj izvršenje bilo manje za 1,2% od plana.

Transferi za socijalnu zaštitu su takođe značajno povećani prije svega zbog rasta broja korisnika i povećanja rashoda za penzije. U Republici Srpskoj, zbog dinamičnog povećanja broja korisnika, kao i zbog većih izdvajanja za zdravstvenu i dječiju zaštitu, transferi za socijalnu zaštitu su bili veći za oko 5% u odnosu na plan. Povećanje transfera za socijalnu zaštitu u odnosu na plan na nivou Federacije BiH je bilo oko 8,9% i rezultat je jednim dijelom vanrednog povećanja penzija u aprilu 2023. (sa retroaktivnim dejstvom od 1. januara 2023.), što je dovelo do ukupnog rasta izdvajanja za penzije od oko 16,25%. Sa druge strane, uslijed rasta inflacije, a naročito cijena energenata, broj korisnika transfera za socijalnu zaštitu je povećan. Za ublažavanje utjecaja visokih cijena energije, Vlada Federacije BiH je donijela Odluku o pomoći najranjivijem dijelu stanovništva u iznosu od oko 64,5 miliona KM.

Rashodi za kamate bili su na agregiranom nivou nešto manji od očekivanja (za 20,9 miliona KM, tj. 4,5% u odnosu na inicijalni budžetski plan), uprkos globalnom rastu kamatnih stopa koji je bilo teško kvantifikovati prilikom izrade budžeta. Na nivou Republike Srpske su prilikom izrade budžeta napravljene nešto veće rezerve za ovaj rizik, pa su izdvajanja za kamate na kraju bila manja od plana, dok je na nivou Federacije BiH izvršenje bilo nešto veće od plana. Uzimajući sve u obzir, javni rashodi za plaćanje kamata i pored ovog povećanja ostali su na agregiranom nivou relativno niski, ispod 1% BDP-a BiH, što je posljedica niskog nivoa javnog duga BiH.

Kapitalni rashodi na nivou opšte države manji su za oko 13% u odnosu na plan. Ovo je rezultat manjeg obima realizacije kapitalnih rashoda u Federaciji BiH za oko 20%, dok je realizacija kapitalnih rashoda u Republici Srpskoj bila za oko 1,1% veća od plana. Istovremeno, realizacija kapitalnog budžeta je bila nešto veća na nivou Brčko distrikta, dok je realizacija bila manja na nivou Institucija BiH.

Tabela 2: Plan i izvršenje budžeta za 2023. (u mil. KM)

	Plan 2023.	Procjena izvršenja 2023.	Procjena izvršenja -Plan (aps. razlika)	Procjena izvršenja / Plan (% razlika)
Ukupni prihodi	19.435,2	20.287,9	852,7	4,4
Tekući prihodi	19.435,2	20.287,9	852,7	4,4
- Poreski prihodi (direktni i indirektni)	10.607,5	10.892,0	284,5	2,7
- Prihodi od doprinosa	7.025,3	7.366,4	341,1	4,9
- Ostali prihodi	1.802,4	2.029,5	227,1	12,6
Ukupni rashodi i izdaci	19.778,2	20.463,4	685,2	3,5
Tekući rashodi	17.638,6	18.601,2	962,6	5,5
- Bruto plate i naknade	5.136,3	5.338,4	202,1	3,9
- Materijalni izdaci	3.217,9	3.257,4	39,5	1,2
- Transferi za socijalnu zaštitu	7.344,5	7.891,6	547,1	7,4
- Izdaci za kamate	467,1	446,2	-20,9	-4,5
- Ostali rashodi	1.472,7	1.667,6	194,9	13,2
Kapitalni rashodi i izdaci	2.139,7	1.862,2	-277,5	-13,0
Bilans	-343,0	-175,5	167,5	-48,8
Primarni bilans	124,2	270,7	146,6	118,1

Izvor: MFiT BiH, FMF, MFRS i Direkcija za finansije BD

Kao rezultat kretanja prihoda i rashoda u 2023. godini, konsolidovani račun budžeta opšte države je imao deficit od oko 0,36% BDP-a, što je za 48,8% manje od prvobitno planiranog deficita. Razlog je prije svega već pomenuti rast prihoda budžeta na svim nivoima. Istovremeno, primarni bilans je bio u suficitu od oko 0,56% BDP, što je značajno povećanje u odnosu na plan s obzirom da su rashodi za kamate bili nešto manji nego što je to bilo prvobitno planirano. Na nivou Federacije BiH, suficit od 192,7 miliona KM nešto je veći od planiranog imajući u obzir da je povećanje rashoda pratilo rast prihoda. Na nivou Republike Srpske došlo je do neznatnog nominalnog povećanja fiskalnog deficita u odnosu na prvobitni plan (za 21,6 miliona KM, što je manje od 0,05% BDP-a). Glavni razlog za ovo povećanje deficita je već pomenuti relativno snažan rast izdvajanja za socijalna davanja (vanredno povećanje penzija, opšte povećanje broja korisnika socijalne zaštite i veća izdvajanja za dječiju i zdravstvenu zaštitu), a dio je bio posljedica i povećanja javnih investicija.

4.3. Planovi budžeta za godinu podnošenja PER-a

Konsolidovani prihodi u 2024. godini planiraju se na nivou od 21,4 milijarde KM, što je za oko 5,7% više u odnosu na realizaciju budžeta u 2023. godini. To je rezultat rasta poreskih prihoda od 5,8% uslijed predviđenog privrednog rasta od 2,9% (uz očekivano usporavanje prosječne godišnje inflacije na oko 3%). U okviru poreskih prihoda očekuje se rast indirektnih prihoda u skladu s rastom cijena i očekivanim realnim rastom potrošnje (1,4%). Istovremeno, planira se povećanje prihoda od doprinosa od 7,2% uslijed nastavka pozitivnih trendova na tržištu rada. Naime, očekuje se rast realnih zarada od 2,5-3% uz rast broja zaposlenih od oko 1,5%. Nakon nešto veće od uobičajene naplate neporeskih prihoda u 2023, očekuje se njihovo nominalno smanjenje u 2024. od 0,7%.

Fiskalno vijeće u BiH nije usvojilo Globalni okvir fiskalnog bilansa i politika u BiH za 2024-2026. U skladu sa tim, MFiT BiH još uvijek nema pravnog osnova za pripremu DOB-a institucija BiH za period 2024-2026. godine i Nacrta Zakona o budžetu institucija BiH i međunarodnih obveza BiH za 2024. godinu. Stoga su podaci za Institucije BiH uzeti iz DOB-a BiH za 2023-2025. što implicira isti nivo prihoda u 2024. godini. Na nivou Brčko distrikta, planira se povećanje prihoda u 2024. godini od 21,3%, koje je prije svega rezultat izmjena Zakona o budžetu i rasta ostalih prihoda po tom osnovu. Planiran je i rast poreskih prihoda (oko 8%) i prihoda od doprinosa (11,6%) kao rezultat očekivanog rasta plata u 2024. godini.

Imajući u vidu da je u 2022. i 2023. godini rast prosječne plate u Federaciji BiH u velikoj mjeri bio vezan za usklađivanja sa inflatornim šokovima, što je na strani naplate prihoda od poreza na dohodak i prihoda od obaveznih socijalnih doprinosa rezultiralo dvocifrenim stopama rasta, projekcija navedenih kategorija za 2024. godinu, uzimajući u obzir očekivanu stabilizaciju inflacije, pretpostavlja skromniji rast. Očekuju se prihodi oko 4,1% veći u odnosu na izvršenje 2023. godine kao rezultat rasta poreskih prihoda (4,3%) i prihoda od doprinosa (5,8%). Procjenjuje se da će prihodi od poreza na dohodak rasti za 6,1%, dok bi prihodi od poreza na dobit pravnih lica u 2024. godini trebali da se zadrže na približno istom nivou kao u 2023. godini, s obzirom da će prema zvaničnim predviđanjima obveznik koji trenutno uzima značajno učešće u ukupnim uplatama, poslovnu 2023. godinu završiti sa gubitkom, te je isti isključen iz projekcione baze za 2024. godinu. Konačno, procjenjuje se pad ostalih prihoda u 2024. godini za oko 5% kao rezultat manjih neporeskih prihoda.

Značajan rast planiran je za prihode od indirektnih poreza, prihode od poreza na dohodak i dobit u Republici Srpskoj. U 2024. godini očekuje se značajno povećanje prihoda od indirektnih poreza koji će biti doznačeni Republici Srpskoj zbog nastavka trenda rasta cijena. Povećanje finalne potrošnje u Republici Srpskoj se takođe očekuje, što će dodatno uticati na rast koeficijenta raspodjele prihoda od indirektnih poreza za Republiku Srpsku. Inflatorni trendovi u 2023. godini i rast domaće potrošnje, zbog povećanja plata, pozitivno utiču na kretanje prihoda od poreza na dobit, pa se u 2024. godini, pored očekivanog rasta akontativnih uplata, očekuje da će porasti prihodi po osnovu izmirenja obaveza po godišnjim prijavama za 2023. godinu. Prihodi od doprinosa u Republici Srpskoj planirani su na oko 10,3% višem nivou u odnosu na rebalans budžeta za 2023. godinu. Navedena procjena usklađena je sa trenutnim trendom prihoda od doprinosa i planiranim značajnim povećanjem plata i broja zaposlenih u Republici Srpskoj u toku 2024. godine. Ostali prihodi planirani su oko 1,8% manje u odnosu na rebalans budžeta za 2023. godinu. Projekcija ovih prihoda je usklađena sa trenutnim trendovima u naplati prihoda i očekivanim ekonomskim kretanjima.

Ukupni konsolidovani rashodi BiH u 2024. godini nominalno su veći za 6,3% od 2023. godine. Taj rast rezultat je porasta gotovo svih rashoda, a najveći uticaj imaju rashodi za transfere stanovništvu (8,8% na agregatnom nivou). Takođe, uslijed rasta kamatnih stopa tokom 2023. godine i po tom osnovu skupljih kredita, očekuje se i rast rashoda za kamate od oko 15% u 2024. godini. Na strani rashoda Institucija BiH povećanje se najvećim dijelom odnosi na kategoriju plata zbog efekta povećanja osnovice za 12,15% za tri mjeseca (osnovica se primjenjuje od 1.4.2023. godine, te je u budžetu 2023. godine uključen efekat za 9 mjeseci). Takođe, planirano je i povećanje materijalnih troškova uslijed rasta opšteg nivoa cijena, povećanja troškova nabavke materijala za lične dokumente zbog dinamike izdavanja istih i održavanja lokalnih izbora u 2024. godini. Na nivou Brčko distrikta, povećanje rashoda za plate u 2024. godini rezultat je povećanja osnovice za izračunavanje osnovne plate u 2024. godini kod budžetskih korisnika (sa 700 na 735 KM). Povećanje rashoda za kamate rezultat je početka otplate određenih novih kredita i procjene povećanja potrebnih sredstava za kamate po osnovu rasta referentnih kamatnih stopa. Konačno, planirani rast kapitalnih rashoda posljedica je izmjena Zakona o budžetu Brčko distrikta kojim su svi kapitalni rashodi iz prethodnih godina (2021. i 2022.) i iz 2023. godine uvršteni u budžet za 2024. godinu.

Rast ukupnih rashoda Federacije BiH u 2024. godini planiran je na 5,4% u odnosu na 2023. godinu. Taj rast rezultat je povećanja rashoda za bruto plate (5%) uslijed rasta plata i zaposlenosti na nivou Federacije BiH, ali i rasta rashoda za materijalne izdatke (6,7%) uslijed rasta cijena u prethodnom periodu. Planirani su i veći transferi za socijalnu zaštitu kao rezultat očekivanog povećanja broja korisnika. Konačno, planiran je u rast rashoda za kamate (15,7%) uslijed rasta kamatnih stopa.

Posmatrajući nivo Republike Srpske u 2024. godini, ukupni rashodi i izdaci planirani su 6% više u odnosu na rebalans budžeta opšte vlade za 2023. godinu. U okviru bruto plata i naknada planiran je iznos za 4,1% veći u 2024. godini kao rezultat usklađivanja platnih koeficijenata zaposlenih sa višom stručnom spremom u oblasti obrazovanja i kulture. Takođe, u skladu sa članom 6. Zakona o platama i naknadama sudija i javnih tužilaca u Republici Srpskoj, planirana su sredstva za povećanje plata sudija i tužilaca. Rashodi po kamatama planirani su u iznosu višem od rebalansa budžeta opšte vlade Republike Srpske za 2023. godinu (13,6%), što je u skladu sa dospjećem obaveza na naplatu.

U pogledu transfera za socijalnu zaštitu planirano je povećanje od 9,2% u odnosu na revidirani budžet za 2023. godinu kao rezultat povećanja doznaka za mjesečni borački dodatak. Povećane su i doznake za porodične, lične i civilne invalidnine, a u okviru ove grupe rashoda planirana su sredstva za pružanje novčane pomoći nezaposlenom roditelju četvoro i više djece u Republici Srpskoj. Takođe, doznake po osnovu penzijskog osiguranja planirane su prema trenutnom kretanju broja korisnika penzija i očekivanom broju korisnika u narednom periodu, kao i redovnom usklađivanju penzija u 2024. godini za 9%. Ostali rashodi planirani su 9% manji u odnosu na rebalans budžeta opšte vlade Republike Srpske za 2023. godinu. Kapitalni izdaci planirani su u iznosu od 866,2 miliona KM, što je za 6% više u odnosu na revidirani budžet za 2023. godinu. Veća izdvajanja su planirana za podsektor centralne države, fondove socijalne sigurnosti i JP "Autoputevi" Republike Srpske.

Tabela 3: Procijenjeno izvršenje budžeta za 2023. godinu i plan za 2024. godinu (u mil. KM)

	Procjena izvršenja 2023.	Plan 2024.	2024-2023 (aps. razlika)	2024/2023 (% razlika)
Ukupni prihodi	20.287,8	21.436,2	1.148,4	5,7
Tekući prihodi	20.287,8	21.436,2	1.148,4	5,7
- Poreski prihodi (direktni i indirektni)	10.892,0	11.522,5	630,5	5,8
- Prihodi od doprinosa	7.366,4	7.898,5	532,1	7,2
- Ostali prihodi	2.029,4	2.015,2	-14,2	-0,7
Ukupni rashodi i izdaci	20.463,4	21.747,5	1.284,1	6,3
Tekući rashodi	18.601,2	19.704,8	1.103,7	5,9
- Bruto plate i naknade	5.338,4	5.639,4	301,1	5,6
- Materijalni izdaci	3.257,4	3.501,7	244,3	7,5
- Transferi za socijalnu zaštitu	7.891,6	8.589,3	697,6	8,8
- Izdaci za kamate	446,2	512,8	66,6	14,9
- Ostali rashodi	1.667,6	1.461,7	-205,9	-12,3
Kapitalni rashodi i izdaci	1.862,2	2.042,7	180,5	9,7
Bilans	-175,6	-311,3	-135,7	77,3
Primarni bilans	270,7	201,5	-69,2	-25,6

Izvor: MFiT BiH, FMF, MFRS i Direkcija za finansije BD

Kao rezultat planiranih kretanja prihoda i rashoda u 2024. godini, konsolidovani deficit budžeta planiran je na 311,3 miliona KM (oko 0,6% BDP) što je povećanje od oko 77% u odnosu na prethodnu godinu, ali i dalje na nivou relativno niskog deficita. Istovremeno, planiran je primarni suficit od oko 0,4% BDP u 2024. godini. Konsolidovani fiskalni rezultat je posljedica sledećih kretanja:

- Deficita od 97,3 miliona KM na nivou Institucija BiH koji će se finansirati iz prenesenog viška prihoda nad rashodima iz ranijih godina, u skladu sa iznosom iskazanim u Izveštajima o izvršenju budžeta institucija BiH i međunarodnim obavezama BiH, i drugih izvora;
- Deficita od 260,3 miliona KM u Republici Srpskoj;
- Suficita od 46,2 miliona KM na nivou Federacije BiH, i
- Izbalansiranog rezultata na nivou Brčko distrikta.

4.4. Srednjoročni izgledi budžeta

U narednom srednjoročnom periodu očekuje se nastavak rasta prihoda na nivou BiH u prosjeku oko 4,2% nominalno godišnje. On će u najvećoj mjeri biti rezultat rasta prihoda od doprinosa (5,5%) i poreskih prihoda (4,2%). Ove projekcije su u skladu sa projektovanim rastom privredne aktivnosti i rastom zarada i zaposlenosti (procijenjen je rast zaposlenosti od 1,4-1,6% u prosjeku godišnje u periodu 2024-2026). Kretanje prihoda na nivou BiH je rezultat kretanja prihoda na nivou Federacije BiH i na nivou Republike Srpske.

Procjenjuje se da će rast prihoda u srednjem roku u Federaciji BiH biti u prosjeku 4,9% godišnje kao rezultat rasta prihoda od doprinosa (5,8% prosječno godišnje) i poreskih prihoda (4,5% prosječno godišnje). Prateći srednjoročne pretpostavke ključnih pokazatelja vezanih za tržište rada, očekivana prosječna godišnja stopa rasta prihoda od poreza na dohodak iznosi 6,9%. Prihodi od poreza na dobit pravnih lica u periodu 2025. i 2026. godina projektovani su sa očekivanim prosječnim godišnjim rastom od 4,2%, dok očekivana prosječna godišnja stopa rasta prihoda od poreza na imovinu i poreza na promet nepokretnost iznosi 3,6%. Na nivou kategorije ostalih prihoda, predviđa se prosječni godišnji rast od 2,5%.

U istom periodu, na nivou Republike Srpske, očekuje se prosječan rast prihoda od oko 4,6% godišnje, dok je rast poreskih prihoda projektovan na 5% prosječno godišnje. U okviru poreskih prihoda najveće učešće imaju prihodi od indirektnih poreza i prihodi od poreza na dohodak i poreza na dobit. Navedena projekcija uzima u obzir stope rasta BDP-a, inflaciju, kao i projektovane stope rasta plata i broja zaposlenih u Republici Srpskoj. U 2025. i 2026. godini, očekuje se rast doprinosa oko 4,9% prosječno godišnje. Navedena projekcija usklađena je sa trenutnim trendom kretanja prihoda od doprinosa, kao i sa očekivanim trendom rasta bruto plata i broja osiguranika u posmatranom periodu. Očekuje se da će ostali prihodi rasti u prosjeku oko 1,3% godišnje.

Povećanje konsolidovanih rashoda u srednjem roku planirano je na nivou od oko 3,2% u prosjeku godišnje. Najveće povećanje konsolidovanih rashoda projektovano je za materijalne izdatke, uzimajući u obzir opšti rast cijena, i transfere za socijalnu zaštitu uslijed rasta broja korisnika. Na nivou Federacije BiH, očekuje se rast rashoda za bruto plate i naknade od oko 4,2% prosječno godišnje, zatim rast rashoda za materijalne izdatke (5,3%) i transfere za socijalnu pomoć (4,3%). Takođe, očekuje se smanjenje rashoda za kamate kao posljedica projektovanog smanjenja javnog duga do 2026. godine.

Posmatrajući projekcije rashoda Republike Srpske, koji predviđaju rast 3,4% prosječno godišnje, najznačajnije učešće imaju transferi za socijalnu zaštitu (3,8%) i bruto plate i naknade (0,6%). Planiran je i rast rashoda za kamate od oko 17,4% prosječno godišnje, imajući u vidu planirani rast javnog duga. Takođe, planira se nastavak trenda rasta kapitalnih rashoda od oko 7,6% prosečno godišnje, do 2026. godine.

Tabela 4: Srednjoročni izgledi budžeta 2022-2026 (u mil. KM)

	Izvršenje 2022	Procjena 2023	Projekcija 2024	Projekcija 2025	Projekcija 2026
Ukupni prihodi	18.098,3	20.287,9	21.436,1	22.282,2	23.292,0
Tekući prihodi	18.098,3	20.287,9	21.436,1	22.282,2	23.292,0
- Poreski prihodi	9.885,2	10.892,0	11.522,5	12.003,6	12.521,4
- Prihodi od doprinosa	6.446,6	7.366,4	7.898,5	8.333,0	8.787,8
- Ostali prihodi	1.766,5	2.029,5	2.015,2	1.945,6	1.982,8
Ukupni rashodi i izdaci	17.625,6	20.463,4	21.747,5	22.336,8	23.144,7
Tekući rashodi	16.026,5	18.601,2	19.704,8	20.386,0	21.068,1
- Bruto plate i naknade	4.696,2	5.338,4	5.639,4	5.784,6	5.920,4
- Materijalni izdaci	2.982,8	3.257,4	3.501,7	3.615,1	3.786,6
- Transferi za socijalnu zaštitu	6.571,4	7.891,6	8.589,3	8.936,4	9.305,8
- Izdaci za kamate	275,4	446,2	512,8	532,4	549,2
- Ostali rashodi	1.500,7	1.667,6	1.461,7	1.517,6	1.506,1
Kapitalni rashodi i izdaci	1.599,2	1.862,2	2.042,7	1.950,8	2.076,5
Bilans	472,6	-175,5	-311,4	-54,6	147,3
Primarni bilans	748,0	270,7	201,4	477,8	696,5

Izvor: MFiT BiH, FMF, MFRS i Direkcija za finansije BD

U skladu sa kretanjem konsolidovanih prihoda i rashoda u srednjem roku projektovano je poboljšanje fiskalnog rezultata koji nakon deficita od 0,6% u 2024. godini i 0,1% u 2025. godini, prelazi u suficit od 0,3% u 2026. godini. Fiskalni rezultat posljedica je projektovanog povećanja suficita u Federaciji BiH, sa 46,1 milion KM u 2024. godini na 315,7 miliona KM u 2026. godini. Istovremeno, projektovano je smanjenje deficita u Republici Srpskoj sa 260,3 miliona KM u 2024. godini na 102,3 miliona KM u 2026. godini.

Kada je riječ o finansiranju u narednom periodu, na nivou Institucija BiH, Brčko distrikta i Federacije BiH ne planira se deficit, dok će se deficit konsolidovanog budžeta Republike Srpske finansirati prihodima od emisija obveznica, kao i od finansijske imovine. U datom periodu planirano je finansiranje iz eksternih izvora i to 88% u 2024. godini, 63,4% u 2025. godini i 71,2% u 2026. godini. Planirano finansiranje se gotovo u potpunosti realizuje kroz dugoročne (domaće i eksterne) instrumente, koji će u ukupnom finansiranju 2024. i 2025. godine učestvovati sa 100%, a u 2026. godini sa 98,4%. Učešće finansiranja putem HoV (domaćih i stranih) u datom periodu je dominantnije (preko 80%). Investicioni projekti će se u potpunosti finansirati iz eksternih izvora, kao rezultat maksimalnog korištenja pristupa koncesionim izvorima finansiranja (Svjetska banka, EIB, EBRD, IFAD, itd.). Za finansiranje budžetske potrošnje koristiće se domaći i strani izvori finansiranja.

4.5. Strukturni bilans (ciklična komponenta deficita, jednokratne i privremene mjere, fiskalna pozicija)

Ciklično prilagođeni budžetski bilans izračunat je na bazi poluagregatne metode Evropske komisije. Obračun cikličnog dijela bilansa koji provodi Evropska komisija bazira se na uobičajenom postupku u dva koraka: (i) na ocjeni jaza agregatne proizvodnje kao pokazatelja privrednog ciklusa te (ii) procjeni elastičnosti ukupnih prihoda i rashoda u odnosu na taj jaz.

U prvom se koraku ocjenjuje ciklično stanje privrede (proizvodni jaz) usporedbom stvarnog BDP-a s potencijalnim. S obzirom na nedostupnost podataka, za ocjenu jaza agregatne proizvodnje nije se mogla koristiti metoda proizvodne funkcije. Tako se procjena potencijalnog BDP-a bazira na prilagođenom Hodrick-Preseottovom (H-P) filteru, zbog njegove transparentnosti i jednostavnosti, uz koeficijent izgladivanja (λ) za godišnje podatke, 6,25.³⁷ Prema Bruchezu, P. A. (2003.), prilagođeni Hodrick-Preseottov filter rješava problem pristranosti na početku/kraju uzorka, što je glavni nedostatak

³⁷ Morten O. Ravn and Harald Uhlig: "Discussion Paper No. 2858 on adjusting the HP – Filter for the frequency of observation, CEPR, June 2001 © 2002 by the President and Fellows of Harvard College and the Massachusetts Institute of Technology

originalnog H-P filtera. Koristeći tako prilagođen filter nije bilo potrebno umjetno produžiti seriju podataka izvan projekcijskog razdoblja.

U drugom se koraku procjenjuje učinak cikličnih kretanja na budžet primjenom budžetskih elastičnosti. Ukupna elastičnost prihoda/rashoda izvodi se kao ponderisani zbir elastičnosti pojedinih kategorija prihoda/rashoda koje su osjetljive na kretanje poslovnog ciklusa, pri čemu su ponderi pojedinih kategorija njihovi udjeli u ukupnim prihodima/rashodima. Pritom se elastičnost pojedine komponente prihoda/rashoda prvo izračunava s obzirom na njihovu relevantnu makroekonomsku osnovicu, a potom se ocjenjuje elastičnost makroekonomske osnovice na jaz agregatne proizvodnje. Umnoškom ovih dviju elastičnosti dobije se elastičnost pojedine komponente prihoda/rashoda na jaz agregatne proizvodnje.

Kao standard u ocjenjivanju elastičnosti prihoda i rashoda, uzima se da su elastičnosti poreza na potrošnju, poreza na dohodak, poreza na dobit, socijalnih doprinosa i rashoda za nezaposlene u odnosu na odgovarajuću poresku osnovu jednake jedinici. Na ovaj način izračunata ukupna elastičnost budžetskog salda konsolidovane opšte države je 0,34, gdje je za prihode ocijenjena elastičnost 0,33 a za rashode -0,01. Dobijeni rezultati i njihovo tumačenje u najvećoj mjeri zavise od dužine korištene serije, pouzdanosti i kvaliteta podataka.

Nakon izračunavanja ukupne osjetljivosti budžetskog salda, ciklična komponenta budžetskog salda se potom dobiva kao umnožak proizvodnog jaza i ukupne ciklične osjetljivosti. Kako bi se pokazao stvarni karakter diskrecione fiskalne politike, izračunava se fiskalna pozicija. Ona se mjeri kao godišnja promjena ciklično prilagođenog primarnog budžetskog salda (isključene su kamate) umanjenog za jednokratne mjere (strukturni budžetski primarni saldo), pri čemu pozitivni predznak označava ekspanzivnu, a negativan predznak restriktivnu politiku. Ovako izračunat strukturni primarni bilans pokazuje strukturnu fiskalnu poziciju.

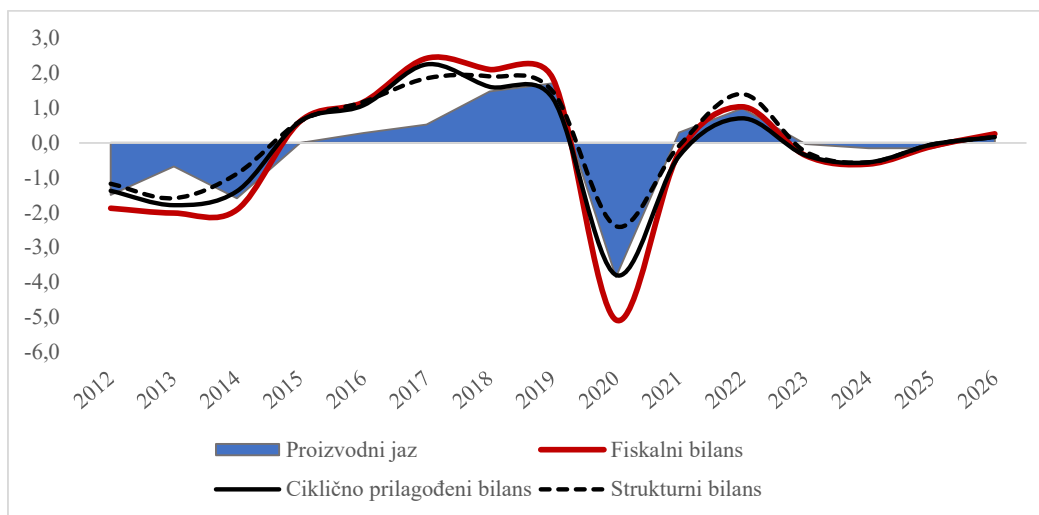
Tabela 5: Fiskalni bilans i komponente za obračun ciklično prilagođenog bilansa u periodu 2007-2026.
godina, u %BDP³⁸

Godina	Output jaz	Ciklična komponenta CK	Stvarni bilans	Primarni bilans	Ciklično prilagođeni bilans	Ciklično prilagođeni primarni bilans	Strukturni bilans	Strukturni primarni bilans	Fiskalna pozicija
2007	0,3	0,1	1,1	1,5	1,0	1,4	-3,0	-2,6	
2008	3,3	1,1	-2,0	-1,5	-3,1	-2,6	-1,5	-1,0	-1,5
2009	0,7	0,2	-4,0	-3,5	-4,2	-3,8	-3,6	-3,2	2,1
2010	0,3	0,1	-2,3	-1,8	-2,4	-1,9	-0,4	0,1	-3,2
2011	0,2	0,1	-1,2	-0,6	-1,3	-0,7	-0,4	0,2	-0,2
2012	-1,5	-0,5	-1,9	-1,2	-1,4	-0,7	-1,2	-0,5	0,7
2013	-0,7	-0,2	-2,0	-1,3	-1,8	-1,1	-1,6	-0,9	0,4
2014	-1,6	-0,5	-1,9	-1,1	-1,4	-0,6	-0,9	-0,1	-0,8
2015	0,0	0,0	0,6	1,5	0,6	1,5	0,6	1,5	-1,5
2016	0,3	0,1	1,2	2,0	1,1	1,9	1,2	2,0	-0,5
2017	0,5	0,2	2,4	3,1	2,3	2,9	1,9	2,5	-0,6
2018	1,5	0,5	2,1	2,8	1,6	2,3	1,9	2,6	-0,1
2019	1,7	0,6	1,9	2,5	1,3	1,9	1,5	2,1	0,5
2020	-3,9	-1,3	-5,1	-4,4	-3,8	-3,1	-2,4	-1,7	3,8
2021	0,3	0,1	-0,3	0,3	-0,4	0,2	-0,1	0,5	-2,2
2022	1,0	0,3	1,0	1,6	0,7	1,3	1,4	2,0	-1,5
2023	0,0	0,0	-0,4	0,6	-0,4	0,6	-0,3	0,7	1,3
2024	-0,2	-0,1	-0,6	0,4	-0,6	0,4	-0,6	0,4	0,2
2025	-0,2	-0,1	-0,1	0,9	-0,1	0,9	-0,1	0,9	-0,5
2026	0,3	0,1	0,3	1,2	0,2	1,1	0,2	1,1	-0,2

Izvor: MFiT BiH

³⁸ Za period 2007-2021 korišteni su podaci CBBiH a za period 2022-2026 podaci dostavljeni od ministarstava finansija (institucija BiH, FMF i MFRS) kao i Direkcije za finansije DB.

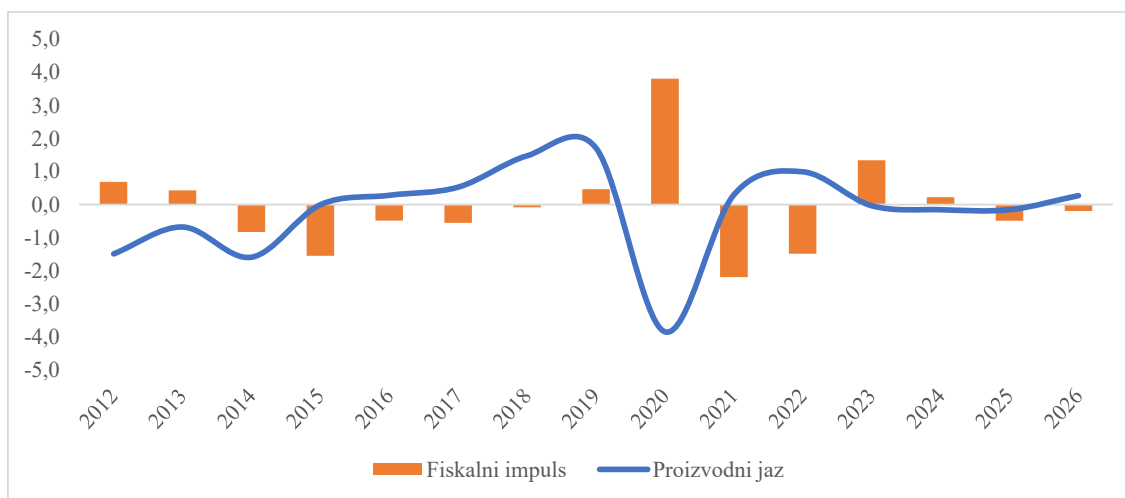
Grafikon 4. Stvarni i ciklično prilagođeni fiskalni bilans u periodu 2012-2026. u % BDP

Izvor: MFiT BiH

Na bazi dostavljenih podataka od Federacije BiH, Republike Srpske, Brčko distrikta i Institucija BiH, te njihovog agregiranja, izvršen je obračun strukturnog bilansa, te procjena fiskalne pozicije i fiskalne politike u BiH. Prilikom tumačenja ovakvih analiza trebalo bi imati u vidu da su za ocjenu ukupnog karaktera fiskalne politike na nivou BiH agregirani podaci različitih entiteta. Na primjer, ako je u određenoj godini fiskalna politika na nivou BiH bila restriktivnog karaktera, to ne mora da znači da ista ocjena automatski važi za sve pojedinačne budžete koji su agregirani (Federacija BiH, Republika Srpska, Brčko distrikt i Institucije BiH). Drugim riječima, nije isključeno da je neki od ovih budžeta u istoj posmatranoj godini imao ekspanzivan karakter. Ipak, uz ovu ogradu, dobijene ocjene koje su predstavljene u ovom dijelu teksta svakako predstavljaju pretežnu fiskalnu politiku koja je vođena, ili planira da se vodi u BiH.

Grafikon 5: Karakter fiskalne politike u BiH u periodu 2012-2026. godine

Izvor: MFiT BiH

Nakon izbijanja pandemije uzrokovane COVID-19 desio se oštar pad ekonomske aktivnosti u BiH uz pogoršanje većine makroekonomskih agregata u 2020. godini. Kao rezultat toga, došlo je do smanjenja naplate svih javnih prihoda i do snažnog povećanja javnih rashoda – uslijed velikih troškova zdravstvene zaštite i preduzetih mjera pomoći privredi i građanima (kontraciklična ekspanzivna fiskalna politika). Nakon toga, postepena stabilizacija epidemioloških prilika i snažan oporavak privrednog rasta u EU i regionu dovode do visokog porasta ekonomske aktivnosti u BiH u 2021. u odnosu na 2020. godinu (rast BDP-a od 7,4%). Kao rezultat oporavka domaće tražnje (privatna potrošnja) dolazi do značajnijeg

povećanja javnih prihoda uz istovremeno postepeno napuštanje ekspanzivnih, kriznih mjera fiskalne politike. Naime, mjere pomoći privredi i stanovništvu i povećani izdaci za zdravstvenu zaštitu jesu nastavili da se primjenjuju i u 2021. ali u znatno smanjenom obimu. Fiskalni impuls tako u 2021. obrće smjer u odnosu na 2020. i prelazi se u kontraktiličnu restriktivnu fiskalnu politiku. Tokom 2022. godine, međutim, ekonomija je stavljena pred nove izazove uslijed složenih međunarodnih političkih prilika vezanih za ratna dešavanja u Ukrajini, koja su se značajno reflektovala na globalne i domaće ekonomske tokove, prvenstveno kroz nagle i visoke inflatorne tokove i usporavanje privredne aktivnosti. Takve okolnosti zahtijevale su ponovo intervenciju svih nivoa vlasti u BiH kroz donošenje i primjenu mjera fiskalne politike (naročito u aspektima očuvanja životnog standarda građana i socijalne zaštite). Mjere fiskalne politike kao što su povećanje plata, penzija i socijalnih davanja svoj najveći efekt imale su tokom 2023. godine, kad je ponovo došlo do umjerenog rasta ekspanzivnosti fiskalne politike (Grafikon 2).

Uzimajući sve navedeno u obzir, može se vidjeti da su period 2020-2023. obilježile neuobičajeno velike makroekonomske promjene, koje su bile praćene i snažnim reakcijama fiskalne politike (naročito u 2020. godini). Međutim, i pored svega toga strukturna fiskalna pozicija zemlje zapravo nije se mnogo narušila. Strukturni fiskalni bilans BiH u 2019. bio je 1,5% BDP-a, a u 2023. procijenjen je na -0,3% BDP-a (dok se primarni strukturni bilans promijenio sa 2,1% BDP-a u 2019. na 0,7% BDP-a u 2023. godini). U narednom periodu (2024-2026. godine) očekuje se stabilizacija makroekonomskih i fiskalnih kretanja. Prema raspoloživim podacima i prognozama, projektovani BDP će u periodu 2024-2026. godina biti blizak potencijalnom, a fiskalna politika biće gotovo izbalansirana s manjim uticajem na promjenu agregatne tražnje (Grafikon 2).

4.6. Nivo zaduženosti i razvoj događaja, analiza vanrednih operacija i usklađivanje toka i stanja

U skladu sa ustavnim uređenjem BiH uspostavljen je zakonodavni i institucionalni okvir za upravljanje javnim dugom na svim nivoima vlasti. Propisi na nivou BiH, Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko distrikta utvrđuju fiskalna pravila koja se odnose na limite zaduživanja za odgovarajući nivo vlasti. Prema zakonskom okviru, upravljanje javnim dugom u BiH provode Ministarstvo finansija i trezora BiH, Federalno ministarstvo finansija, Ministarstva finansija Republike Srpske i Direkcija za finansije BD. Upravljanje javnim dugom se sprovodi kroz sprovođenje procedura zaduživanja, evidentiranje, praćenje, servisiranje i pripremu strategija upravljanja dugom i izradu planova eksternih i internih operacija sa javnim dugom. Upravljanje dugom vrši se u skladu sa smjernicama definisanim Srednjoročnom strategijom upravljanja dugom Bosne i Hercegovine, te srednjoročnim strategijama upravljanja dugom Federacije BiH i Republike Srpske. Aktivnosti upravljanja dugom usmjeravaju se ka tome da nivo troškova i rizika bude na prihvatljivom nivou.

Zakon o dugu, zaduživanju i garancijama BiH uređuje dug i garancije BiH, način i postupak zaduživanja, osiguranje sredstava za otplatu duga, izdavanje garancija i emisija vrijednosnih papira, rezervne mjere i njihova primjena, vođenje evidencija o dugu i garancijama, te druga pitanja koja se odnose na dug i garancije BiH. Zaduzenje po osnovu dugoročnog državnog duga može nastati ukoliko u vrijeme zaduzenja po osnovu dugoročnog direktnog unutrašnjeg državnog duga ili dugoročnog direktnog vanjskog državnog duga iznos servisiranja dugoročnog duga koji dopijeva u bilo kojoj narednoj godini ne prelazi 18% redovnih prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini.

U skladu sa Zakonom o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Zakon o dugu u FBiH), Federacija BiH se može zaduživati u zemlji i inostranstvu u domaćoj ili stranoj valuti. Zakon o dugu u FBiH utvrđuje ograničenja zaduživanja FBiH, kantona, gradova i opština, kao i namjene za koje se može zaduživati na vanjskom ili unutrašnjem tržištu, te izdavati garancije. Definirani su i limiti zaduživanja za ukupan javni dug FBiH, koji se konsoliduje na nivou FBiH. Predviđeno je da se FBiH može dugoročno zaduživati ako se u trenutku zaduživanja utvrdi iznos servisiranja duga, ukupnog unutrašnjeg i vanjskog duga i garancija koje dopijevaju svake naredne godine, uključujući servisiranje predloženog novog zaduživanja i svih kredita za koje FBiH je izdala garancije, uz ograničenja na iznos duga kantona, ne prelazi 18 posto konsolidovanih prihoda FBiH i kantona ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini. Kantoni, gradovi i opštine mogu se zadužiti na duge staze ako je u trenutku dugoročnog duga iznos otplate duga za ukupan unutrašnji i vanjski dug i garancije koje dopijevaju u svakoj narednoj godini, uključujući servisiranje za predloženi novi dug i svi krediti za

koje su izdate garancije kantona, gradova i opština, ne prelaze 10% prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini. Prilikom utvrđivanja navedenih limita, garancije se obračunavaju u iznosu od 30% od nominalne vrijednosti garancije. U skladu sa Zakonom o dugu u FBiH, Vlada FBiH je formirala Komisiju za dug u kojoj su predstavnici federalnog i kantonalnih ministarstava finansija. Ova Komisija je, između ostalog, nadležna za praćenje održivosti ukupnog duga u Federaciji BiH.

Zakonom o zaduživanju, dugu i garancijama Republike Srpske detaljno se uređuje oblast zaduživanja i izdavanja garancija Republike Srpske i jedinica lokalne samouprave, kao i načini i postupci zaduživanja, koji zajedno sa postojećim zakonima iz ove oblasti budžetskog sistema i Zakona o fiskalnoj odgovornosti u Republici Srpskoj, čini sveukupni pravni okvir za unaprjeđenje i kontrolu budžetske discipline. U skladu sa Zakonom o zaduživanju, dugu i garancijama Republike Srpske, utvrđeno je ograničenje visine duga tako da ukupan dug Republike Srpske na kraju fiskalne godine ne može biti veći od 60%, dok javni dug Republike Srpske ne može biti veći od 55% ostvarenog BDP-a u toj godini. Dug Republike Srpske nastao po osnovu obaveze finansiranja sanacije štete iz Jedinistvenog registra šteta, propisan Zakonom o Fondu solidarnosti za obnovu Republike Srpske, izuzet je od ograničenja propisanih za ukupne i javne dug Republike Srpske. Kratkoročni dug Republike Srpske ne može biti veći od 8% iznosa redovnih prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini. Ukupna izloženost Republike Srpske po osnovu izdatih garancija ne može biti veća od 15% ostvarenog BDP-a u toj godini. Dodatno, Budžetom Republike Srpske utvrđuje se iznos kratkoročnog i dugoročnog duga Republike Srpske koji može nastati u toku budžetske godine. Narodna skupština Republike Srpske, na prijedlog Vlade, odlučuje o ukupnom kratkoročnom i dugoročnom zaduživanju koje može nastati u toku fiskalne godine, kao i o njegovoj namjeni, o ukupnom iznosu garancija Republike Srpske koje Vlada može izdati u toku fiskalne godine, te o odobrenju kapitalnog ulaganja, kao i o maksimalnom iznosu duga za finansiranje te investicije.

Jedinice lokalne samouprave u Republici Srpskoj mogu se dugoročno zaduživati samo ako u periodu nastanka duga ukupan iznos dospjelih za otplatu, po osnovu predloženog duga i cjelokupnog dospjelog, neizmirenog postojećeg duga, u bilo kojoj narednoj godini ne prelazi 18% od iznosa njihovih redovnih prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini. Kratkoročni dug jedinica lokalne samouprave ne može biti veći od 5% njihovih redovnih prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini, a izloženost po izdatim garancijama ne može biti veća od 30% iznosa njihovih redovnih prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini (sva pravila koja važe za jedinice lokalne samouprave važe i za fondove socijalnog osiguranja, osim dijela koji se odnosi na garancije – socijalni fondovi ne mogu izdati garancije). Skupština jedinice lokalne samouprave donosi odluku o zaduženju i izdavanju garancije jedinice lokalne samouprave, a Ministarstvo finansija daje saglasnost na zaduženje i izdavanje garancije. Upravni odbor Fonda socijalnog osiguranja donosi odluku o zaduživanju Fonda socijalnog osiguranja, Ministarstvo finansija daje mišljenje, a Vlada Republike Srpske daje saglasnost na zaduživanje Fonda. Zakon o fiskalnoj odgovornosti, u okviru opštih fiskalnih pravila, uspostavlja pravilo o dugu koje podrazumijeva da javni dug Republike Srpske na kraju fiskalne godine ne može biti veći od 55% ostvarenog BDP-a u toj godini, dok u okviru posebnih fiskalnih pravila definisan je prag duga koji podrazumijeva da ukoliko javni dug Republike Srpske na kraju fiskalne godine dostigne 50% ostvarenog BDP-a u toj godini, budžet za narednu godinu mora imati budžetski suficit. Ministarstvo finansija Republike Srpske godišnje izvještava Vladu Republike Srpske i Narodnu skupštinu RS o stanju duga i drugim pokazateljima vezanim za javni dug.

Ograničenja visine unutrašnjeg duga Brčko distrikta utvrđena su Zakonom o unutrašnjem dugu Brčko distrikta BiH. Kratkoročni dug ne može u bilo kom trenutku biti veći od 5% redovnih prihoda prikupljenih u prethodnoj fiskalnoj godini. Distrikt može kreirati dugoročne obaveze samo ako, u trenutku zaduživanja, iznos otplate duga u bilo kojoj narednoj godini za sav neizmireni dugoročni unutrašnji dug BD i predloženo zaduženje koje treba nastati ne prelazi 10% redovnih prihoda prikupljenih u prethodnoj fiskalnoj godini. BD svojim propisima nije regulisao predmet zaduživanja kod stranih kreditora, a eksterno zaduživanje BD može se vršiti na osnovu Zakona o zaduživanju, dugu i garancijama BiH. U proceduri izrade je Zakon o dugu, zaduživanju i garancijama BD koji će obuhvatiti cjelokupnu oblast zaduživanja, te postaviti jasnija ograničenja i fiskalna pravila u oblasti zaduživanja BD.

Prema procjenama svih nivoa vlasti u BiH, ukupan dug na kraju 2023. godine iznosiće 12.924,6 miliona KM (6.608,2 miliona eura ili 26,7% BDP). U ukupnoj procijenjenoj vrijednosti ukupnog duga za 2023. godinu, 99,2% ili 12.808,7 odnosi se na entitete (Federacija BiH 51,2% ili 6.552,8 miliona KM i

Republika Srpska 48,8% ili 6.255,9 miliona KM). Jedna od glavnih karakteristika javnog duga BiH je da se najveći dio duga odnosi na vanjski dug, prema procjeni na kraju 2023. god. 70,6% javnog duga će se odnositi na vanjski dug, dok će 29,4% javnog duga odnositi na unutrašnji dug. Ako se pogleda po entitetima učešće vanjskog duga u javnom dugu Federacije BiH će biti 80,3%, dok kod Republike Srpske će biti 59,9% na kraju 2023. godine. Procjena stanja vanjskog duga na kraju 2023. godine zasnovana je na iznosu povučenih kreditnih sredstava na dan 30.09.2023. godine, uvećano za procijenjeni iznos povlačenja za investicione projekte u implementaciji i povlačenja u svrhu finansiranja budžetske potrošnje i umanjeno za procijenjeni iznos servisiranja glavnice vanjskog duga.

Prema podacima MFiT BiH, prosječna kamatna stopa na kraju septembra 2023. godine iznosila je 2,71% na vanjski dug BiH, što je povećanje za 1,1 p.p. u odnosu na prošlu godinu, dok je na isti dan učešće fiksne kamatne stope bilo 63,5%, a varijabilne kamatne stope 36,5%. Prosječno vrijeme dospelosti (godine) vanjskog duga je na dan 30.9.2023. godine iznosilo 6,7 godina, dok je prosječno vrijeme refiksiranja 4,54 godina.

U pogledu valutne strukture najveći dio vanjskog duga je denominovan u eurima 67,4%, dok je u američkim dolarima denominovano 4,6%, a u SDR 21,7%. U ostalim valutama denominovano je 6,3% vanjskog duga. Valutni rizik je umjeren i znatno manji u odnosu na učešće vanjskog duga u ukupnoj strukturi duga zbog valutne klauzule (povezanost KM sa EUR), zbog čega je promjenama valutnih kurseva izloženo 32,6% ukupnog duga, iako je učešće vanjskog duga u ukupnom javnom dugu veće od 70%.

Profil otplate vanjskog duga ukazuje na značajan servis vanjskog duga u posmatranom periodu, s obzirom da tada dospijeva kredit Evropske komisije Makrofinansijska pomoć II (50 miliona EUR), Euroobveznica Republike Srpske (300 miliona EUR) i otplata glavnice za IMF kredit RFI (Rapid Finance Instrument) za suzbijanje negativnih posljedica na smanjenu ekonomsku aktivnost prouzrokovanu pandemijom Covid-19. Najveći kreditori kod vanjskog duga na kraju septembra 2023. godine su bili Svjetska banka (27%), Evropska investiciona banka (24%), Evropska banka za obnovu i razvoj (9%), MMF (9%) i Evropska Komisija (3%), dok se na ostale kreditore odnosilo 28% vanjskog duga na posmatrani datum.

Na dan 30.09.2023. godine, vanjski dug Institucija BiH iznosi 45,2 miliona KM, što je 0,1% BDP-a BiH. U valutnoj strukturi vanjskog duga Institucija BiH najveći procenat se odnosi na valutu EUR (72%), dok se ostatak odnosi na SAR (28%). Valutni rizik postojećeg duga je nizak, što proizilazi iz činjenice da u valutnoj strukturi vanjskog duga visoko učešće ima valuta EUR. Cijeli vanjski dug Institucija BiH se otplaćuje po fiksnoj kamatnoj stopi. Prosječna kamatna stopa iznosi 1,1%, dok prosječno vrijeme dospelosti vanjskog duga Institucija BiH (ATM) iznosi 6,4 godine.

Na nivou Federacije BiH, stanje javnog duga na dan 30.09.2023. godine iznosi 5.979,03 mil. KM (18,8% BDP-a Federacije BiH³⁹), od čega se na vanjski dug odnosi 5.156,11 miliona KM, a na unutrašnji dug 822,92 mil. KM. Valutna struktura portfolija ukupnog duga Federacije BiH je sljedeća: EUR – 55,7% , SDR – 19,8%, KM – 13,8%, USD – 10,4%, JPY – 0,4%. Valutni rizik ukupnog duga Federacije BiH je relativno velik uzimajući u obzir da je oko 31% vanjskog duga osjetljivo na promjene deviznih kurseva (nakon dekompozicije SDR-a, udio EUR valute u ukupnom dugu iznosi 61,5%).

Rizik refinansiranja je značajan i za unutrašnji i za vanjski dug i koncentriran je na kratki i srednji rok. Prosječno vrijeme dospelosti (ATM) za kraj 2022. godine iznosi 4,2 godine za unutrašnji dug i 6,4 godine za vanjski dug. Dug koji se refiksira unutar jedne godine iznosi 45,2% ukupnog duga i skoro je isti u odnosu na prethodni period. Prosječno vrijeme refiksiranja ukupnog portfolija duga Federacije BiH iznosi 4,2 godina odnosno isti je i za vanjski i unutrašnji dug.

Prema podacima sa 30.09.2023. godine prosječna kamatna stopa za unutrašnji dug Federacije BiH je relativno niska i iznosi 1,7%. Ponderisana prosječna kamatna stopa iznosi 1,56% dok omjer fiksne i varijabilne kamate na vanjski dug ide u korist fiksne na koju se odnosi 57,4% vanjskog duga. Procjena prosječne ponderisane kamatne stope na unutrašnji dug za period 2023-2026. iznosi 2,91%, 3,6%, 3,7% i 2,38% respektivno uzimajući u obzir kretanje kamatnih stopa na emisije vrijednosnih papira tijekom 2023. godine.

³⁹ Procijenjena vrijednost BDP-a FBiH za 2023. godinu iznosi 31.679 miliona KM.

Stanje javnog duga Republike Srpske na dan 30.09.2023. godine iznosi 5.298,4 miliona KM, što je 34,2% BDP-a Republike Srpske⁴⁰, dok stanje ukupnog duga Republike Srpske iznosi 6.255,8 miliona KM, tj. 40,4% BDP-a. Stanje ukupnog spoljnog duga iznosi 3.687,5 miliona KM, dok stanje ukupnog unutrašnjeg duga iznosi 2.568,3 miliona KM. Na dan 30. septembar 2023. godine, ukupan dug Republike Srpske koji podliježe zakonskom ograničenju iznosi 6.196,5 miliona KM (40% BDP-a), dok javni dug koji podliježe zakonskom ograničenju iznosi 5.239,1 milion KM (33,7% BDP-a).

U valutnoj strukturi ukupnog duga Republike Srpske dominiraju tri valute: EUR (42,5%), KM (41,1%) i SDR (11,9%). Od ukupnog duga Republike Srpske na kratkoročni dug (izvorne ročnosti) se odnosi samo 1,7%, dok je čitav preostali dug dugoročan i njegovo učešće iznosi 98,3%. Veći dio ukupnog duga, tj. 79,2% otplaćuje se po fiksnim kamatnim stopama. Od ukupnog spoljnog duga se po fiksnim uslovima otplaćuje 70,7%, dok se od ukupnog unutrašnjeg duga po fiksnim uslovima otplaćuje 91,4%. Kad je riječ o strukturi ukupnog duga Republike Srpske sa stanovišta instrumenata, utrživi dio duga (obveznice i trezorski zapisi) iznosi 40,9%, dok preostali dug predstavlja neutrživi dio duga (kredit i dug koji se izmiruje kroz akcioni plan ili u gotovini).

Prosječna ponderisana kamatna stopa ukupnog duga Republike Srpske za 2022. godinu iznosi 2,4%, i to spoljnog duga 2,1%, a unutrašnjeg duga 2,9%. Prosječna ponderisana kamatna stopa ukupnog duga procijenjena za period 2023–2026. godine⁴¹ iznosi 3,4%, 3,9%, 4,6% i 5%, i to spoljnog duga 3,1%, 3,9%, 4,6% i 5%, a unutrašnjeg duga 4%, 4%, 4,5% i 5% po godinama, respektivno.

Na dan 30.09.2023. godine, javni dug Brčko Distrikta iznosi 46,19 miliona KM, što je 4,2% BDP-a Brčko distrikta BiH i cjelokupan iznos se odnosi na vanjski dug⁴². U valutnoj strukturi javnog duga Distrikta najveći procenat se odnosi na valutu EUR (79%), zatim slijedi USD (14%), dok se ostatak odnosi na SDR (korpa valuta). Valutni rizik postojećeg duga je nizak, iako je učešće vanjskog duga u ukupnom dugu 100%, što proizilazi iz činjenice da u valutnoj strukturi vanjskog duga visoko učešće ima valuta EUR (79,2%), tako da je valutnom riziku izloženo svega 20,8% ukupnog duga. Kamatni rizik za ukupni dug je visok obzirom na činjenicu da oko 72% duga čini dug sa varijabilnom kamatnom stopom.

Tabela 6: Stanje javnog duga i projekcije (u mil. KM)

	2022	2023	2024	2025	2026
1. VANJSKI DUG	9.811,4	9.132,9	9.564,9	9.918,1	9.682,0
1.1. Institucije BiH	68,9	61,0	74,7	78,6	70,3
1.2. Federacija BiH	5.467,4	5.266,7	5.037,9	5.130,0	4.878,0
1.3. Republika Srpska	4.225,8	3.750,3	4.393,1	4.639,4	4.670,7
1.4. Distrikt Brčko	49,3*	54,9	59,3	70,1	63,0
2. UNUTRAŠNJI DUG	3.143,3	3.791,7	3.553,9	3.368,8	3.437,7
2.1. Federacija BiH	1.011,5	1.286,1	1.337,3	1.222,5	1.265,6
- Vlada Federacije BiH	682,6	952,9	982,2	899,9	950,51
- Kantoni, opštine i gradovi	328,9	333,2	355,1	322,6	315,08
2.2. Republika Srpska	2.131,3	2.505,6	2.216,6	2.146,3	2.172,1
- Budžet republike Srpske	1.600,5	2.002,2	1.806,2	1.817,7	1.921,7
- Jedinice lokalne samouprave	360,2	338,1	287,9	240,0	193,8
- Fondovi socijalne sigurnosti	170,6	165,3	122,5	88,6	56,6
2.3. Distrikt Brčko	0,5	0,0	0,0	0,0	0
UKUPNO (1+2)	12.954,7	12.924,6	13.118,8	13.286,8	13.119,7

Izvor: MFiT BiH, FMF, MFRS i Direkcija za finansije BD

* Stanje duga se razlikuje u odnosu na zvanične podatke MFiT za iznos vanjskog duga koji BD servisira, a koji je nastao u periodu prije formiranja BD

⁴⁰ Procijenjena vrijednost BDP-a RS za 2023. godinu iznosi 15.474 miliona KM.

⁴¹ Vrijednosti kamatnih stopa su dobijene stavljanjem u odnos procijenjenog iznosa kamate za datu godinu i stanja duga u prethodnoj godini.

⁴² Stanje duga se razlikuje u odnosu na zvanične podatke MFiT za iznos vanjskog duga koji BD servisira, a koji je nastao u periodu prije formiranja BD

Tabela 7: Otplata javnog duga i projekcije u milionima KM⁴³

	2022	2023	2024	2025	2026
1. Ukupno Federacija BiH	838,4	1.024,9	1.198,6	1.033,4	863,9
1.1. Vanjski dug FBiH	544,4	843,9	878,8	733,6	598,1
1.2. Unutrašnji dug	293,9	181,0	319,8	299,9	265,9
- Vlada Federacije BiH	263,9	150,9	281,7	262,4	230,4
- Kantoni, opštine i gradovi	30,1	30,1	38,1	37,5	35,5
2. Ukupno Republika Srpska	672,3	1.292,2	1.161,3	1.108,3	1.605,9
2.1. Vanjski dug RS	305,7	824,1	586,2	592,0	1.152,4
2.2. Unutrašnji dug RS	366,7	468,1	575,1	516,3	453,5
- Budžet RS	267,2	358,7	462,2	416,9	361,3
- Jedinice lokalne samouprave	58,3	64,9	62,0	59,4	56
- Fondovi socijalne sigurnosti	41,2	44,5	50,9	40,0	36,2
3. Ukupno DB	8,6	11,1	15,9	12,8	10,3
3.1. Vanjski dug	7,9*	10,7	15,9	12,8	10,3
3.2. Unutrašnji dug	0,7	0,5	0,0	0,0	0,0
4. Vanjski dug institucija BiH	6,8	21,6	6,1	8,1	8,9
UKUPNO BIH	1.526,0	2.349,8	2.381,9	2.162,6	2.489,0

Izvor: MFiT BiH, FMF, MFRS i Direkcija za finansije BD

* Stanje duga se razlikuje u odnosu na zvanične podatke MFiT za iznos vanjskog duga koji BD servisira, a koji je nastao u periodu prije formiranja BD

Potencijalne obaveze

Sa 30.09.2023. godine ukupna izloženost Federacije BiH po izdatim garancijama iznosi 261,78 miliona KM (0,83% BDP). Isti se odnosi na garancije izdate u okviru kreditno-garantnih programa Garancijskog fonda uspostavljenog 2020. godine u svrhu oporavka privrede od posljedica pandemije COVID-19. Navedenim fondom upravlja Razvojna banka Federacije BiH. Potencijalne obaveze opšte vlade RS obuhvataju obaveze koje bi mogle pasti na teret budžeta Republike Srpske, po osnovu izdatih garancija RS, te budžete jedinica lokalne samouprave, po osnovu izdatih garancija jedinica lokalne samouprave, u slučaju njihovog aktiviranja. Sa 30.09.2023. godine ukupna izloženost Republike Srpske po izdatim garancijama iznosi 1.201,8 miliona KM (7,8% BDP). Od navedenog iznosa 11,6 miliona KM se odnosi na garancije Republike Srpske izdate za unutrašnja zaduženja jedinica lokalne samouprave, 165,6 miliona KM za unutrašnja zaduženja fondova socijalne sigurnosti, 936,3 miliona KM za zaduženja javnih preduzeća (od čega 618,9 milion KM spoljna, a 317,4 miliona KM unutrašnja zaduženja), te 88,3 miliona KM za unutrašnja zaduženja javnog sektora. Ukupna izloženost jedinica lokalne samouprave po izdatim garancijama sa 30. septembrom 2023. godine iznosi 54,8 miliona KM.

Tabela 8: Stanje potencijalnih obaveza u periodu 2023-2024 (u milionima KM)

	2023	2024
Federacija BiH	261,8	261,8
Projekcija obaveza po garanciji kreditno-garantnih programa Garancijskog fonda	261,8	261,8
Republika Srpska	1.186,4	1.036,2
Republika Srpska	1.136,6	996,0
Jedinica lokalne samouprave	49,8	40,2
Distrikt Brčko	0	0
Institucije BiH	231,5	185,3
Ukupno	1.679,7	1.483,3
% BDP	3,5%	2,9%

Izvor: MFiT BiH, FMF, MFRS i Direkcija za finansije BD

⁴³ Glavnica i kamata

4.7. Analiza osjetljivosti i upoređivanje s prethodnim programom

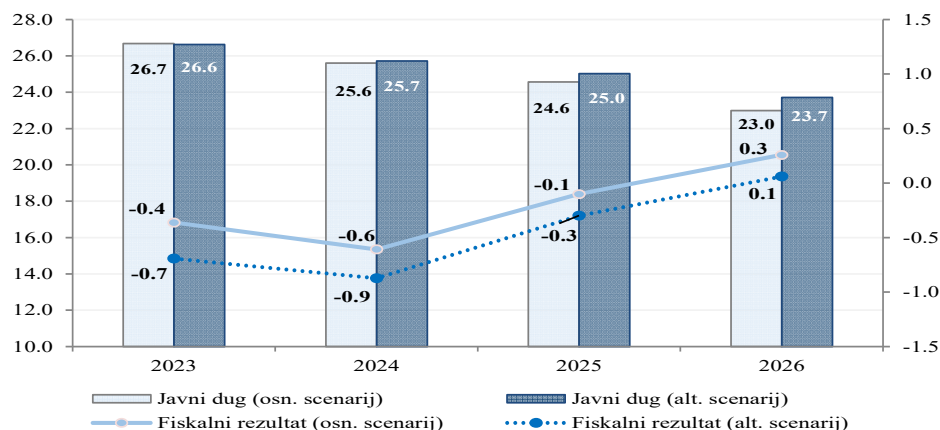
Osjetljivost budžetskih projekcija na alternativne scenarije i rizike

Srednjoročne makroekonomske i fiskalne projekcije uvijek su praćene određenim nivoom neizvjesnosti i rizika. Naime, one počivaju na određenim pretpostavkama vezanim za kretanja u domaćoj ekonomiji, kao i u spoljnom okruženju, koje se ne moraju ostvariti u potpunosti. Uzimajući različite činioce u obzir, u Poglavlju 3 data je analiza osnovnih rizika i u skladu s tim kvantifikovan je alternativni scenario makroekonomskih kretanja BiH u srednjem roku. Ovaj scenario kao glavni izvor rizika prepoznaje eksterne činioce tj. pogoršanje trendova u EU koji bi se kroz trgovinske i kapitalne tokove prelili na ekonomiju BiH. Takođe, prepoznati su i određeni unutrašnji činioci rizika – prije svega složen sistem donošenja odluka i spor tempo provođenja strukturnih reformi u zemlji. Efektuiranje prepoznatih rizika odrazilo bi se u alternativnom scenariju na sporiji godišnji realni rast BDP-a u odnosu na osnovni scenarij u periodu 2023-2026. godina za oko 0,7p.p godišnje (u prosjeku), veću inflaciju (za 0,4p.p.), blago pogoršanje deficita tekućeg računa platnog bilansa (za 0,3p.p. BDP-a) i druge promjene.

Osnovna fiskalna kretanja imaju relativno nisku osjetljivost na opisana (eventualna) pogoršanja makroekonomskog okruženja u odnosu na osnovne prognoze (Tabela 3.3 iz Poglavlja 3 PER-a). Obračun alternativnog kretanja fiskalnog deficita rađen je uzimajući u obzir osjetljivost javnih prihoda na promjenu realnog rasta BDP-a (elasticitet od 0,33) i bez prilagođavanja javnih rashoda. To bi vodilo umjerenom pogoršanju ukupnog fiskalnog rezultata i srazmjerno većem prirastu javnog duga. Kod obračuna učešća javnog duga u BDP-u u alternativnom scenariju uzeta je u obzir i procijenjena promjena nominalnog BDP-a. Međutim, pošto se u alternativnom scenariju u isto vrijeme smanjuje realni rast BDP-a, ali se povećava prosječna inflacija (i deflator BDP-a), promjena nominalnog BDP-a nije velika i ne predstavlja važan izvor razlika u kretanju učešća javnog duga u BDP-u u osnovnom i alternativnom scenariju.

Važno je takođe istaći i to da javne finansije BiH karakteriše gotovo izbalansiran budžet, relativno nizak javni dug (ispod 30% BDP-a) i čvrsta fiskalna pravila koja su dodatna garancija stabilnim fiskalnim kretanjima. Samim tim, javne finansije BiH bile bi otporne i na znatno jače šokove i nestabilnosti od onih koji se predviđaju u alternativnom makroekonomskom scenariju.

Grafikon 6: Javni dug i fiskalni bilans po osnovnom i alternativnom scenariju, 2023-2026.

Izvor: MFiT BiH

Poređenje sa prethodnim programom

Projekcije srednjoročnog fiskalnog okvira u odnosu na prethodni program se razlikuju imajući u vidu nastavak krize izazvane rastom cijena, što se odrazilo na potpunu promjenu ranije pretpostavljenog obrasca kretanja naplate prihoda, ali i nivoa projekcije rashoda (Tabela 4.9). Projekcije prihoda i rashoda iskazane u PER BiH 2023-2025. godina pretpostavile su vraćanje inflacije na jednocifreni nivo u prvoj polovini 2023. godine, te oporavak ekonomije nakon negativnih uticaja rasta cijena. Istovremeno, zadržan je visok nivo opreza prilikom prognoziranja, obzirom na tada još uvijek prisutnu neizvjesnost za

budući period. S druge strane, u 2023. godini nastavljen je trend rasta cijena iznad planiranog, što je sa jedne strane uticalo na nominalni rast prihoda, a sa druge na potrebu za povećanjem rashoda za transfere za socijalnu zaštitu. Sve je to uslovalo znatno veću realizaciju budžeta u 2023. godini, a na toj osnovi i više projekcije kretanja prihoda i rashoda u narednom periodu.

Tabela 9: Poređenje fiskalnog rezultata sa prethodnim programom

	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
ERP 2023-2025.					
Ukupni prihodi	17.782,8	19.205,8	20.371,1	21.603,4	
Ukupni rashodi	17.669,8	19.214,5	20.035,9	20.764,9	
Neto zaduživanje/kreditiranje	113,0	-8,7	335,2	838,5	
ERP 2024-2026.					
Ukupni prihodi	18.098,3	20.287,9	21.436,1	22.282,2	23.292,0
Ukupni rashodi	17.625,6	20.463,4	21.747,5	22.336,8	23.144,7
Neto zaduživanje/kreditiranje	472,6	-175,5	-311,4	-54,6	147,3
Razlika					
Ukupni prihodi	315,5	1.082,1	1.065,0	678,8	
Ukupni rashodi	-44,2	1.248,9	1.711,6	1.571,9	
Neto zaduživanje/kreditiranje	359,6	-166,8	-646,6	-893,1	

Izvor: MFiT BiH, FMF, MFRS i Direkcija za finansije BD

4.8. Kvalitet javnih finansija

Reformske mjere za unapređenje kvaliteta javnih finansija definisane su u Sveobuhvatnoj strategiji upravljanja javnim finansijama u BiH za period 2021-2025. godina, kao i u pojedinačnim strategijama svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini. Savjet ministara BiH je u avgustu 2023. godine usvojio prvi Konsolidovani izvještaj o provođenju Sveobuhvatne strategije upravljanja javnim finansijama u BiH za 2021. godinu, nakon što su svi nivoi vlasti u Bosni i Hercegovini usvojili izvještaje o realizaciji pojedinačnih strategija. Faktori koji su najznačajnije uticali na implementaciju reformskih mjera definisanih strateškim dokumentima bili su okolnosti otklanjanja posljedica pandemije, ograničeni resursi nosilaca reformi, kao i ograničen pristup tehničkoj pomoći. Uprkos tome, realizacija aktivnosti definisanih Sveobuhvatnom strategijom je otpočela planiranom dinamikom na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini, a zbirno ostvarenje rezultata u svih šest stubova Strategije prikazuje zadovoljavajući napredak.

Sveobuhvatnom strategijom upravljanja javnim finansijama u BiH predviđene su aktivnosti koje treba da doprinesu jačanju kvaliteta javnih finansija, prije svega kroz restrukturisanje poreskog opterećenja i poboljšanje zakonodavnog okvira, smanjenje fiskalnih rizika koji se odnose na javna preduzeća, unapređenje programskog formata budžeta, razvoj finansijskog izvještavanja, te poboljšanje funkcionisanja sistema finansijskog upravljanja i revizije na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini. Imajući u vidu da institucionalni okvir za planiranje i provođenje reformi upravljanja javnim finansijama u Bosni i Hercegovini karakteriše visok stepen decentralizacije, ključni faktor za uspjeh reformskih aktivnosti je usklađenost svih nivoa vlasti u realizaciji mjera definisanih strateškim dokumentima.

Trenutno je u proceduri usvajanja Konsolidovani izvještaj o provođenju Sveobuhvatne strategije upravljanja javnim finansijama u Bosni i Hercegovini za 2022. godinu, koji će, uz nalaze Ocjene javnih rashoda i finansijske odgovornosti (PEFA) u Bosni i Hercegovini, biti osnova za održavanje dijaloga sa Evropskom unijom u oblasti javnih finansija. U 2024. godini planirana je revizija strateških dokumenata na svim nivoima vlasti u BiH, koja ima za cilj bolje definisanje aktivnosti i rokova za realizaciju, a u skladu sa postignutim napretkom i planovima za unapređenje upravljanja javnim finansijama u Bosni i Hercegovini.

Na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini su intenzivirane aktivnosti na unapređenju makroekonomskih projekcija i jačanju kapaciteta institucija u izradi Programa ekonomskih reformi BiH. Povećanju kredibilitnosti fiskalnog okvira Programa ekonomskih reformi BiH i njegove povezanosti sa makroekonomskim okvirom i strukturnim reformama posebno će doprinijeti realizacija IPA 2018 projekta Podrška Programu ekonomskih reformi BiH, čija implementacija je počela u prvom kvartalu 2023. godine.

U toku 2023. godine nastavljene su aktivnosti na unapređenju procesa izrade i praćenja budžeta u programskom formatu. Kroz EU projekat „Nastavak podrške upravljanju javnim finansijama u BiH“ provode su aktivnosti za nabavku softverskog rješenja za planiranje programskog budžeta na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini. U oblasti upravljanja i nadzora nad subjektima javnog sektora, u Federaciji BiH je uspostavljena Jedinica za praćenje javnih preduzeća, te se u narednom periodu očekuje jačanje njenih kadrovskih kapaciteta. U Republici Srpskoj formirano Odjeljenje za koordinaciju nadzora javnih preduzeća aktivno radi na provođenju mjera za reformu javnih preduzeća, planiranih za period 2022-2026. godina. U Brčko distriktu u narednom periodu očekuje se formiranje registra subjekata javnog sektora. U cilju restrukturisanja poreskog opterećenja i poboljšanja zakonodavnog okvira, na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini je nastavljeno usklađivanje propisa i praksi sa evropskim regulativama u ovoj oblasti. Takođe, nastavljene su aktivnosti na unapređenju rada poreskih uprava.

4.9. Fiskalno upravljanje i budžetski okviri

Budžetski proces u BiH započinje donošenjem Globalnog okvira fiskalnog bilansa i politika u Bosni i Hercegovini (GOFBP) od strane Fiskalnog savjeta u BiH za period od tri godine. Fiskalni savjet koordiniše fiskalnu politiku u BiH radi osiguranja makroekonomske stabilnosti i održivosti javnih finansija svih nivoa vlasti. Dokument GOFBP se radi na osnovu Zakona o Fiskalnom savjetu u BiH, a sadrži sve potrebne elemente koji su nosiocima fiskalnih politika u BiH neophodni za izradu svojih dokumenata okvirnih budžeta, kao i godišnjih budžeta. Ti elementi su: fiskalni ciljevi definisani kao primarni fiskalni bilans (primarni suficit ili primarni deficit), projekcije ukupnih indirektnih poreza zasnovanih na makroekonomskim projekcijama i njihova raspodjela za narednu fiskalnu godinu, te prijedlog gornje granice zaduženja budžeta institucija BiH, RS, FBiH i DB. Navedeni elementi, čije usaglašavanje predstavlja osnovnu pretpostavku za budžetsko planiranje nosilaca fiskalnih politika u BiH, čine suštinu fiskalne koordinacije u BiH.

Postupak je isti za Dokumentе okvirnog budžeta (DOB) na ostalim nivoima vlasti u BiH. Imajući u vidu izrazitu fiskalnu decentralizaciju i samostalnost svakog nivoa vlasti u BiH u utvrđivanju fiskalne politike, struktura rashoda budžeta prezentovana u tabelarnim pregledima GOFBP je okvirna za svaki nivo vlasti, a svaki nivo vlasti, u skladu sa usvojenim politikama, određuje konačnu strukturu rashoda i prihoda u svojim DOB i godišnjim budžetima. U ovom procesu, svaki nivo vlasti u BiH, ima i primjenjuje svoje zakone i definiše izrade DOB za naredne tri godine.

Fiskalna pravila u BiH su određena na nivou Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko distrikta. U Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu Brčko distrikta BiH, propisano je da „udio budžetskog deficita u bruto društvenom proizvodu ne može prelaziti 3% bruto društvenog proizvoda Distrikta na kraju prethodne fiskalne godine. Fiskalno pravilo o dugu biće ugrađeno u Zakon o zaduživanju, dugu i garancijama Brčko distrikta BiH, koji je u fazi izrade nacрта. Fiskalna pravila u Federaciji BiH propisana su Zakonom o budžetima FBiH i Zakonom o dugu, zaduživanju i garancijama u FBiH:

- Planirani tekući bilans budžeta mora biti pozitivan ili jednak nuli, izuzev u slučajevima elementarne nepogode ili stanja prirodne katastrofe koje proglasi zakonodavno tijelo i to kada visina utvrđenih šteta premaši 20% ostvarenih rashoda u prethodnoj fiskalnoj godini.
- Kratkoročni dug nastao zaduženjem radi privremenog finansiranja deficita nastalog iz gotovinskog toka otplate se u periodu od jedne godine i niti u jednom vremenskom periodu u toku fiskalne godine neće preći 5% ostvarenih prihoda bez primitaka u prethodnoj fiskalnoj godini.
- Federacija BiH se može dugoročno zadužiti, tako da dospjele obaveze svake godine ne prelaze 18% konsolidovanih prihoda iz prethodne godine, dok obaveze godišnjeg zaduženja kantona, gradova i opština ne smiju prelaziti 10% ostvarenih prihoda iz prethodne godine.

Istovremeno, Zakon o fiskalnoj odgovornosti Republike Srpske uređuje fiskalna pravila, mjere i procedure na osnovu kojih se uspostavlja fiskalni okvir, ograničava javna potrošnja, jača odgovornost za efikasno i efektivno korištenje budžetskih sredstava, osniva Fiskalni savjet Republike Srpske i jača sistem kontrola i nadzora. Ovim zakonom definisana su opšta i posebna fiskalna pravila. Opšta fiskalna pravila

odnose se na ukupan budžetski sistem Republike Srpske, dok posebna fiskalna pravila predstavljaju obavezujuće, automatske mjere ukoliko indikatori iskazani opštim fiskalnim pravilima dostignu vrijednosne pragove definisane ovim zakonom. Opšta fiskalna pravila u Republici Srpskoj su:

- Pravilo o dugu – Javni dug Republike Srpske na kraju fiskalne godine ne može da bude veći od 55% ostvarenog BDP-a u toj godini;
- Pravilo konsolidovanog budžetskog deficita – Konsolidovani budžetski deficit na kraju fiskalne godine ne može biti veći od 3% ostvarenog BDP-a u toj godini.

Nezavisne fiskalne institucije. Zakonom o Fiskalnom savjetu u BiH je osnovan Fiskalni savjet sa zadatkom koordinacije fiskalne politike u BiH radi osiguranja makroekonomske stabilnosti i održivosti svih nivoa vlasti u BiH. U nadležnosti Fiskalnog savjeta je izrada fiskalnih ciljeva budžeta i gornjih granica zaduženja za naredne tri godine, te izrada makroekonomskih projekcija u okviru dokumenta Globalni okvir fiskalnog bilansa i politika, koji se donosi svake godine za sljedeću godinu i naredne dvije godine.

U skladu sa Zakonom o budžetima FBiH, uspostavljeno je Fiskalno koordinacijsko tijelo FBiH u cilju osiguranja makroekonomske stabilnosti i fiskalne održivosti FBiH. Fiskalno koordinacijsko tijelo odgovorno je za: koordinaciju fiskalne politike u FBiH; prijedlog fiskalnih ciljeva budžeta FBiH, kantona, gradova, opština i vanbudžetskih fondova; utvrđivanje makroekonomskih projekcija i projekcija ukupnih poreznih i neporeznih prihoda u FBiH; kontrolu implementacije fiskalnih pravila; prijedlog gornje granice zaduženja budžeta FBiH, kantona, gradova, opština i vanbudžetskih fondova; utvrđivanje stanja i projekciju duga u Federaciji; utvrđivanje mjera i aktivnosti radi osiguranja stabilnosti servisiranja duga; utvrđivanje kriterijuma i visinu novih zaduživanja u vezi sa ukupnim ograničenjima zaduženja za narednu fiskalnu godinu i dr. nadležnosti u skladu sa Zakonom

Sprovedenjem Zakona o fiskalnoj odgovornosti u Republici Srpskoj, kroz Fiskalni savjet Republike Srpske, koji je uspostavljen u julu 2017. godine, značajno je unaprijeđena fiskalna odgovornost i disciplina za trošenje javnih sredstava u cijelom budžetskom sistemu Republike Srpske, kako na republičkom nivou, tako i na nivou jedinica lokalne samouprave i vanbudžetskih fondova. Fiskalni savjet analizira i provjerava makroekonomske i fiskalne pretpostavke i projekcije korištene u izradi vladinih dokumenata, daje nezavisnu i kredibilnu ocjenu ekonomske politike, procjenjuje osnovne fiskalne rizike i vjerovatnoću da će Vlada ispuniti svoje ciljeve u budućnosti, procjenjuje u kojoj mjeri je Vlada ispunila postavljene fiskalne ciljeve i provjerava da li su poštovana fiskalna pravila.

Finansijsko izvještavanje. Svi nivoi vlasti u BiH su svojim podzakonskim aktima regulisali finansijsko izvještavanje. U skladu sa tim svi nivoi vlasti u BiH izrađuju i objavljuju kvartalne i godišnje izvještaje o izvršenju budžeta. U pogledu konsolidovanog izvještavanja za BiH, Centralna banka BiH (CBBiH) objavljuje izvještaje o vladinim operacijama za sve sektore opšte vlade u BiH u skladu sa GFS 2014.

U Federaciji BiH rade se konsolidovani kvartalni i godišnji izvještaji u koje su uključeni niži nivoi vlasti i vanbudžetski fondovi. Navedeni izvještaji se redovno objavljuju na internet stranici FMF-a. U skladu sa Pravilnikom o finansijskom izvještavanju i godišnjem obračunu budžeta javna preduzeća koja se finansiraju iz javnih prihoda ili preduzeća za koja Vlada FBiH izdaje garancije za zaduživanje (Željeznice FBiH, Ceste FBiH i Autoceste FBiH) dostavljaju periodične i godišnje finansijske izvještaje o izvršenje poslovnog plana FMF-u. U oblasti finansijskog izvještavanja, a u skladu sa Pravilnikom o finansijskom izvještavanju budžetskih korisnika, počev od 2017. na internet stranici Ministarstva finansija Republike Srpske mjesečno se objavljuju finansijski podaci za centralnu vladu Republike Srpske, a kvartalno se objavljuju konsolidovani podaci za centralnu vladu Republike Srpske, vanbudžetske fondove koji nisu uključeni u republički budžet i sve jedinice lokalne samouprave. Podaci se prezentovani u GFS kodovima (GFS 2014) i dostupni su na srpskom i engleskom jeziku.

U BiH je u toku usklađivanje sa ESA2010, a u skladu sa strategijom. Značajan pomak je postignut kada je Agencija za statistiku BiH, u saradnji sa Federalnim zavodom za statistiku FBiH i Republičkim zavodom za statistiku RS objavila listu jedinica (poslovnih subjekata) razvrstanih u Sektor opšte vlade. Lista je pripremljena u skladu sa međunarodno prihvaćenim standardima (ESA 2010, Priručnik o deficitu i dugu sektora države – MGDD), te Odluke o utvrđivanju statističke klasifikacije institucionalnih sektora.

U Federaciji BiH je u primjeni Pravilnik o finansijskom izvještavanju i godišnjem obračunu budžeta koji se redovito usklađuje sa Evropskim sistemom računa i Državnom finansijskom statistikom. Izvještavanje je usaglašeno sa Analitičkim kontnim planom Federacije BiH, ESA2010 i GFS2014 čime je osiguran kvalitet (ažuriranost i pouzdanost) fiskalnih podataka. Radi unapređenja sistema izvještavanja u planu je automatizacija procesa izvještavanja, te dorada zakona i pratećih podzakonskih akata, što je i predviđeno u entitetskoj i sveobuhvatnoj strategiji. U Republici Srpskoj u toku je razvoj i implementacija trezorskih GFS i ESA knjiga koje će obezbijediti pretpostavku za veći stepen automatizacije, konzistentnosti i preciznosti u procesu prevođenja i rekonsolidacije računovodstvenih podataka iz Trezorskog sistema (SUFI) na GFS 2014 i ESA 2010 klasifikacije, koje se primjenjuju u međunarodnim okvirima.

Reforme u oblasti javnih finansija sadržane su u pojedinačnim Strategijama upravljanja javnim finansijama za period 2021-2025 i Sveobuhvatnoj strategiji upravljanja javnim finansijama u BiH za period 2021-2025, koje su usvojene na svim nivoima vlasti u BiH. Sve strategije su zasnovane na analizama i preporukama relevantnih međunarodnih institucija i imaju za cilj osiguranje fiskalne i makroekonomske održivosti, te unapređenje sistema upravljanja javnim finansijama.

U okviru planiranja i budžetiranja, od 2023. godine u procesu implementacije su dva IPA projekta koji se odnose na primjenu ESA standarda. U tom smislu, planirano je proširenje obuhvata korisnika/institucija u skladu sa međunarodnim standardima. Pored toga, u toku je implementacija projekta koji se odnosi na unapređenje budžetiranja u programskom formatu, s ciljem efikasnijeg i transparentnijeg planiranja budžeta i trošenja javnih sredstava. Za implementaciju programskog budžeta na svim nivoima vlasti u BiH, u toku je procedura nabavke adekvatnog softvera, a finansira se od strane EU (IPA III).⁴⁴ Takođe, Svjetska banka će pružiti tehničku pomoć na planu fiskalnog upravljanja uz finansiranje od strane Evropske unije kroz Trust fond za jačanje fiskalnog upravljanja na Zapadnom Balkanu. Ove aktivnosti su u skladu sa drugom preporukom Zajedničkih zaključaka.

Unapređenjem sistema javnih investicija osiguraće se efikasnije upravljanje javnim finansijama, odnosno osiguraće se bolje planiranje i upravljanje, nadzor nad javnim investicijama, unaprijediti procjena troškova po projektima, kao i utvrđivanje prioriteta investicija. Cilj je osigurati usklađenosti programa javnih investicija sa strateškim dokumentima i budžetima na svim nivoima vlasti, kao i unaprijediti efikasnost trošenja javnih sredstava. Ova mjera planirana je u pojedinačnim i sveobuhvatnoj PFM strategiji, a ista će biti predmet programiranja IPA III za naredni period. Istovremeno, ove aktivnosti su u skladu sa dijelom prve preporuke Zajedničkih smjernica koja se tiče povećanja učešća kapitalnih investicija u BDP. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o budžetima u FBiH stvoreni su uslovi za pregled višegodišnjih kapitalnih ulaganja koji će osigurati adekvatno planiranje višegodišnjih sredstava u budžetu, kao i efikasniju implementaciju kapitalnih projekata. Unapređenje sistema upravljanja javnim investicijama u institucijama FBiH postignuto je stupanjem na snagu izmjena i dopuna Uredbe o načinu i kriterijima za pripremu, izradu i praćenje realizacije programa javnih investicija, čime se izvršilo usklađivanje kalendara pripreme programa javnih investicija i definicija sa Zakonom o budžetima u FBiH. Do kraja 2023. godine planirana je još jedna izmjena i dopuna Uredbe. Novom doradom Uredbe stvorile se kvalitetniji preduslovi za proširenje kriterija za ocjenu pojedinih projekata te umanjiti “ad hoc” donošenje odluka o izboru. U cilju jačanja kapaciteta iz oblasti makroekonomske statistike u toku je obuka zaposlenih FMF u oblasti upotrebe i primjene softverskog paketa za simulacije ekonometrijskih modela i predviđanje. Primjena softverskog paketa bi trebala unaprijediti rad na procjeni i predviđanju fiskalnih parametara, prihoda, rashoda i vanjskog duga.

Sa druge strane, unaprjeđenje funkcije upravljanja dugom u Republici Srpskoj planirano je kroz implementaciju sveobuhvatnog informacionog sistema za upravljanje dugom (SzUD).

U narednom periodu prioritet će biti i praćenje, analiza i izvještavanje o fiskalnim rizicima, a posebno onih koji se odnose na javna preduzeća i fondove, što je u skladu sa dijelom prve preporuke Zajedničkih zaključaka. U Republici Srpskoj, prvi Izvještaj o fiskalnim rizicima javnih preduzeća u 2022. godini je završen u trećem kvartalu 2023. godine i odnosi se na fiskalne rizike 20 javnih preduzeća od posebnog

⁴⁴ Zbog kašnjenja u proceduri nabavke softvera za programski budžet koju provodi delegacija EU u BiH, vrlo je izvjesno da će početak implementacije programskog budžeta koji je planiran u 2024. godini biti pomjeren na neku od narednih godina odnosno dok se ne stvore tehnički preduslovi koji podrazumjevaju razvoj i stavljanje predmetnog softvera u funkciju za FBiH.

interesa u Republici Srpskoj. Pri Generalnom sekretarijatu Vlade Republike Srpske uspostavljeno je Odjeljenje za koordinaciju nadzora javnih preduzeća, koje je zaduženo da obavlja poslove centralizovanog prikupljanja i obrade podataka o javnim preduzećima za potrebe Vlade i druge poslove vezano za koordinaciju nadzora nad radom javnih preduzeća. Trenutno se aktivno radi na provođenju mjera Ažuriranog akcionog plana za reformu javnih preduzeća za period 2022–2026. godina. Istovremeno, na nivou FBiH, za rješavanje problema transparentnosti i dobrog upravljanja u javnim preduzećima u skladu sa strategijom, planira se mjera uspostavljanja jedinice za praćenje rada javnih poduzeća pri Generalnom Sekretarijatu Vlade FBiH. Zadatak ove jedinice će biti prvobitna analiza stanja, uključujući izvještaje i preporuke međunarodnih institucija i izrada podzakonskih akata koji će regulisati njen rad.

4.10. Održivost javnih finansija

Demografske promjene, dugoročno posmatrano, predstavljaju jedan od ključnih problema sa kojim se BiH suočava. Negativni demografski trendovi dugoročno pogoršavaju poziciju tržišta rada i fiskalnu poziciju, kao i održivost svih budžetskih davanja, sistema javnog zdravstva i obrazovanja. Zbog ustavnog uređenja i posebnih zakonodavnih okvira za finansiranje i ostvarivanje prava u sistemima penzijskog i zdravstvenog osiguranja, za ocjenu dugoročne održivosti ovih sistema u BiH potrebno je izraditi zasebne analize i projekcije za nivo Federacije BiH i Republike Srpske.

Uvođenjem Fondova za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske u budžet Republike Srpske od 1. januara 2016. godine i Federacije BiH u budžet FBiH od 1. januara 2020. godine, vlade oba entiteta iskazale su opredjeljenje da penzionerska populacija ima prioritet u isplati budžetskih davanja. Na taj način, izvršena je i potpuna fiskalna konsolidacija Fondova PIO.

Reforma penzijskog sistema je sprovedena u Republici Srpskoj 2011. godine, a u Federaciji BiH 2018. godine. Reforma je u oba entiteta dala značajne rezultate u pogledu održivosti penzijskog sistema u srednjem roku. Međutim, zbog demografskih kretanja, biće neophodno u narednom periodu veoma pažljivo pratiti parametre penzijskog sistema, posebno u segmentu adekvatnosti penzija, kako bi se moglo pravovremeno reagovati na negativne demografske ili ekonomske trendove. Zbog starenja stanovništva i odlaska mladih i radno sposobnih, u narednim godinama se očekuje manji broj uplatilaca doprinosa, te se očekuje da će dugoročno penzijski sistem biti ugrožen, a budžetski sistem preopterećen.

Izazovi za naredni period u oblasti sistema zdravstvene zaštite posebno su vezani za starenje populacije, rast malignih oboljenja, praćenje savremenih tehnologija medicinske opreme i metoda liječenja i revidiranje mreže zdravstvenih ustanova. Strateško opredjeljenje Vlade Republike Srpske i Vlade Federacije BiH je da u narednom periodu uspostave fiskalnu konsolidaciju zdravstvenih sistema kroz izmirenje dospjelih obaveza javnih zdravstvenih ustanova i njihovo postupno uvođenje u trezorske sisteme.

Vlada Republike Srpske je u periodu od 2021. godine u trezorski sistem na nivou Republike Srpske uključila četiri zavoda, a na nivou lokalnih samouprava 18 domova zdravlja. Strateško opredjeljenje je i da se obezbijedi izmirenje dospjelih obaveza javnih zdravstvenih ustanova i Fonda zdravstvenog osiguranja iz prethodnog perioda. Reforma će se zasnivati na normiranju mreže zdravstvenih ustanova, te iznalaženju novih modela finansiranja zdravstvenog osiguranja.

Strategijom reforme upravljanja javnim financijama FBiH za period 2021-2025. godina predviđeno je uključivanje vanbudžetskih fondova u budžet FBiH i budžete kantona. Od vanbudžetskih fondova planirano je uključivanje Zavoda za zdravstveno osiguranje i reosiguranje i Zavoda za zapošljavanje FBiH. Dodatno, planirano je uvesti i cjelokupni zdravstveni sistem u trezorski sistem poslovanja.

Prethodno navedenim će se očuvati fiskalna disciplina u okviru zdravstvenih sistema, te stvoriti pretpostavke za strukturne reforme, unapređenje transparentnosti i bolji nadzor nad potrošnjom javnih sredstva u Republici Srpskoj i Federaciji BiH.

5. STRUKTURNE REFORME

KONKURENTNOST

Analiza prepreka

Ključni izazovi za privredu u Bosni i Hercegovini (BiH) čija je produktivnost tek na trećini prosjeka EU i iznosi 12.400 eura dodate vrijednosti po zaposlenom (24.242 KM), ogledaju se u nedovoljnom stepenu tehnološkog razvoja i sve većim nedostatkom radne snage odgovarajućih kvalifikacija.

U izvozu proizvoda iz BiH dominiraju sirovine i niskotehnološki proizvodi, te je neophodno da se izvozna konkurentnost unaprijedi ulaganjima u tehnološki naprednije procese i više faze prerade kao i u bolju povezanost domaće prerađivačke industrije sa sirovinskom bazom iz poljoprivrede, šumarstva i rudarstva. Kako bi se stvorili uslovi za neophodna veća ulaganja i rast produktivnosti, postoji prostor za unapređenje pristupa odgovarajućim izvorima finansiranja za ulaganja u modernizaciju proizvodnje kao i za unapređenje uslova poslovanja. Sistem infrastrukture kvaliteta u BiH nije razvijen u skladu sa savremenim svjetskim i evropskim trendovima te nije u mogućnosti da izvoznici obezbijedi adekvatnu podršku prilikom izvoza na međunarodno tržište, posebno na tržište EU. Prethodno povlači za sobom da domaće kompanije moraju da koriste znatno skuplje usluge inostranih tijela za ocjenjivanje usklađenosti prilikom izvoza, što ih čini manje konkurentnim, dok je istovremeno tržište Bosne i Hercegovine nezaštićeno od nesigurnih proizvoda iz inostranstva. Još jedan nedovoljno iskorišćen način za povećanje produktivnosti cijele privrede jeste digitalna transformacija poslovanja što takođe iziskuje ulaganja u informaciono-komunikacione tehnologije, podizanje nivoa znanja i digitalne pismenosti i obezbjeđivanje odgovarajuće javne infrastrukture. Postoji i značajan prostor za tješnje povezivanje domaće naučno-istraživačke zajednice sa privredom, a ukupna ulaganja u istraživanje i razvoj su relativno niska (oko 0,19% BDP-a). Stoga, jedna od nedovoljno iskorištenih prilika za istovremeno trasiranje puta pametnog rasta privrede i angažovanja domaćih istraživačko razvojnih potencijala leži u podizanju ulaganja u istraživanje i razvoj kako javnog tako i privatnog sektora, kao i povezivanje nauke i privrede kroz stvaranje odgovarajućeg inovativnog ekosistema i usmjeravanje u oblasti u kojima BiH ima konkurentne prednosti.

U oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja, neki od najvećih izazova odnose se na nisku produktivnost uslijed nedovoljnog investiranja u nove tehnologije, znanje i modernizaciju gazdinstava i u uvođenje informacionih sistema u sve oblasti poljoprivredne proizvodnje i upravljanja resursima. Ovom izazovu pridružuje se i sve veća nestabilnost poslovanja koja je posljedica klimatskih promjena (štete uslijed sve češćih vremenskih nepogoda i zaraznih bolesti životinja) i tržišnih poremećaja (nedavno poskupljenje svih energenata, a time i cijena svih inputa).

U oblasti usluga postoji značajan neiskorišćeni potencijal u sektoru turizma koji je dobio zamajac u prethodnom periodu, ali mu nedostaju objedinjeni proizvodi, adekvatna infrastruktura koja podržava ove proizvode, i odgovarajuća promocija kako bi se valorizovao na odgovarajući način u ukupnom izvozu.

U posljednje vrijeme, jedan od ograničavajućih izazova za privredu je i u nedostatku kvalifikovane radne snage što je posljedica nedovoljno usklađenih programa obrazovanja i obuka, ali i sve izraženijeg iseljavanja radi zaposlenja, naročito visoko obrazovanog stanovništva.

Preduzeća u javnoj svojini čine veliki dio ukupne privrede i broja zaposlenih, ali posluju s niskim nivoom produktivnosti – što s obzirom na strateške sektore poslovanja bitno djeluje na konkurentnost privrede – i nezadovoljavajućim finansijskim i drugim poslovnim performansama, što predstavlja rizik za javne finansije. Javnih preduzeća ima ukupno 550, u vlasništvu su entiteta, ali na nekoliko najvećih – u sektorima energije, transporta i vodoprivrede – odnosi se oko 80% stalne imovine i 70% prometa svih javnih preduzeća. Uprkos prisustvu u strateškim, kapitalno intenzivnim sektorima, i platama koje su 40% više, produktivnost u sektoru JP je niža od produktivnosti u privatnom sektoru. Prosječne plate su 40% više nego u privatnom sektoru uprkos njihovoj nižoj produktivnosti⁴⁵. Niska profitabilnost je počela da narušava finansijsku poziciju JP, nivo imovine se smanjuje dok se nivo obaveza povećava. Ovakvi trendovi čine da sektor JP predstavlja značajan i rastući izvor fiskalnog rizika. K tome, važeća zakonska definicija i klasifikacija JP nije u skladu sa međunarodnim standardima i ne omogućava jasnu sektorsku klasifikaciju i poređenja. Aktuelni sistemi nadzora nad radom JP naglasak stavljaju na kreiranje/realizaciju sektorskih strategija bez podsticaja da se maksimizira vrijednost za akcionara. K tome, i finansijski izvještaji JP nisu u potpunosti usklađeni sa međunarodnim računovodstvenim standardima, što ima za posljedicu u dijelu netačno prikazivanje finansijskih pozicija i performansi preduzeća, i povećava fiskalne rizike.

Strukturna reforma br. 1: Unapređenje konkurentnost privrede kroz podršku tehnološkom razvoju i unapređenje uslova poslovanja

Osnovni cilj strukturne reforme, koja se sastoji iz dvije mjere, jeste da se unaprijede: konkurentnost privrede kroz podršku tehnološkom razvoju (prva mjera) i važni elementi uslova poslovanja (druga mjera) kako bi se otklonile prepreke za veća ulaganja u tehnološku modernizaciju i razvijala privreda koja se bazira na znanju i inovativnosti te je u stanju da ostvaruje viši nivo produktivnosti. Ova reforma tiče se prije svega ispunjavanja kopenhaskih ekonomskih kriterijuma o potrebi da se konkurentnost privrede ojača, tj. da se osposobi za integrisanje u privredu EU, kao sastavnog dijela klastera 1, »Osnovi«, u okviru pregovora za ulazak zemalja kandidata u EU. Takođe, ona odgovara na dijelove Preporuke 4 Zajedničkih zaključaka ekonomskog i finansijskog dijaloga između Evropske unije i zemalja Zapadnog Balkana i Turske iz maja 2023. (ZZ) koji se tiču pojednostavljenja administrativnih procedura, dok se integrisanje unutrašnje tržište (klaster 2) tretira u okviru posebne reforme koja se tiče stvaranja uslova za digitalnu tranziciju. Strukturna reforma je formulisana u skladu sa strateškim dokumentima na svim nivoima uključujući „Akcioni plan za zajedničko regionalno tržište Zapadnog Balkana 2021–2024.“ i principi „Evropskog akta za mala i srednja preduzeća“ – Dimenzija 7 (Small Business Act – SBA). Također, u okviru ove reforme, planirano je donošenje strategija pametne specijalizacije BiH i RS i Strateških smjernica za harmonizaciju podrške MSP u BiH za period 2023–27.

Reformska mjera 1: Podrška tehnološkom razvoju privrede

1. Opis reformske mjere

Cilj ove reformske mjere je da se postojeći tehnološki nivo prerađivačke industrije, koji je na relativno niskom nivou, unaprijedi, te da se iskoriste potencijali trenda digitalne tranzicije za unapređenje poslovnih procesa, upravljanja i valorizaciju svih faza ciklusa proizvodnje. Ova mjera obuhvata i pripremu strategija pametne specijalizacije BiH i Strategije pametne specijalizacije RS.

⁴⁵ Izvor: Bobana Cegar and Francisco J. Parodi, 2019, IMF Working Paper: State-Owned Enterprises in Bosnia and Herzegovina: Assessing Performance and Oversight

Ova mjera zasniva se na sljedećim strateškim dokumentima, i to u FBiH: Strategija razvoja FBiH 2021–2027., Strategija razvoja turizma FBiH 2022.–2027.; i u RS: Strategija razvoja MSP Republike Srpske za period 2021–2027. godina; Strategija razvoja industrije Republike Srpske za period 2021–2027. godina; Strategija razvoja nauke i tehnologije, visokog obrazovanja i informacionog društva u Republici Srpskoj za period 2023–2029; Strategija razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Republike Srpske za period 2021–2027. godina; Strategija razvoja turizma Republike Srpske 2021–2027. godina; sistem podsticajnih programa definisan je Zakonom o podsticajima u privredi Republike Srpske, s ciljem da se privuku investitori sa višim nivoom tehnološkog razvoja.

Planira se više programa podsticaja ulaganju u tehnologiju, izvoz, i preduzetništvo kako za strateška preduzeća tako i za MSP. Njihov je cilj otkloniti problem niskog nivoa ulaganja, posebno u unapređenje tehnoloških procesa kao i unapređenje pristupa izvorima finansiranja za ulaganja u kapitalnu opremu i u opštu finansijsku poziciju. Ovo se naročito odnosi na mnoga preduzeća kojima su iscrpljena obrtna sredstva za tekuće poslovanje nakon posljedica pandemije Covid-19 i inflacije. U RS, finansijska podrška odnosiće se na realizaciju razvojnih projekata preduzeća, čija namjena je uvođenje savremene tehnologije, savremene opreme i know-how, razvoj novih proizvoda, podrška inovacijama, digitalna transformacija i druge namjene koje doprinose razvoju i unapređenju konkurentnosti industrije. U domenu malih i srednjih preduzeća i preduzetnika u RS su planirane mjere podsticaja za digitalizaciju poslovanja, tehničke inovacije, učešće na sajmovima i konferencijama, ali i mjere u domenu izmjene propisa kojima se bi se osiguralo kvalitetnije zastupanje interesa preduzetnika. Kroz formiranje registra izvoznika i analize potencijala za razvoj domaćeg proizvoda nastojaće se otkloniti nedostatak nedovoljnog poznavanja i uvezanosti domaćeg izvoznog potencijala. U ovom domenu, u FBiH planira se realizacija projekta „Jačanje konkurentnosti MSP“, program podrške za kreditiranje nabavke opreme i infrastrukture za razvoj kompanija IT sektora, kao i program podrške start-up-ovima za inovativnu i digitalnu ekonomiju.

Kad je reč o podizanju nivoa inovativnosti privrede kao i većem razvoju tehnologija i proizvoda, ova reformska mjera ciljaće na problem nedovoljnog ulaganja kroz izgradnju tehnoloških parkova i podsticanje inovacija i drugih elemenata inovacionog ekosistema. U RS, jedan od primarnih strateških projekata bit će razvoj Naučno-tehnološkog parka Banja Luka koji je trenutno u izgradnji, a u planu je i unapređenje pravnog okvira za inovacije, i osnivanje Fonda za inovacionu djealatnost. U FBiH je u toku je priprema Zakona o inovacijama, a pored uspostavljanja hub-ova za digitalizaciju i razvoj proizvoda, planira se mapiranje postojećih centara izvrsnosti radi analize potreba za osnivanjem naučno-tehnoloških parkova. Kako u RS tako i u FBiH planiraju se programi podrške naučno-istraživačkim i razvojnim projektima, sa naglaskom na saradnji između privrede i naučno-istraživačkih institucija.

Konačno, ova mera obuhvata i podršku tehnološkom unapređenju i modernizaciji sektora poljoprivrede, šumarstva i turizma. U RS je u poljoprivredi planira se niz aktivnosti ali je naglasak na podizanju produktivnosti širega agro-biznis sektora kroz unapređenje tržišne infrastrukture za otkup domaćih poljoprivrednih proizvoda. Predviđaju se i izmjene zakonodavno-pravnog i strateškog okvira radi približavanja okvirima Zajedničke agrarne politike EU, uz usvajanje novog Zakona o poljoprivredi u 2024. godini. U FBiH se pored planiranja Programa ulaganja u proizvodnju preradu i diverzifikaciju poljoprivrednih proizvoda predviđa uspostavljanje informacionog sistema i registra u poljoprivredi, kao i internet stranica za „disaster recovery“. Predviđa se i razvijanje informacijskog sistema u šumarstvu. Upotrebom digitalnih tehnologija i ulaganjem u infrastrukturu planirano je i unapređenje oblasti turizma u oba entiteta.

Planirane aktivnosti po godinama

Aktivnost	Nadležni nivo/resor	2024	2025	2026
Priprema, i usvajanje Strategije pametne specijalizacije BiH, i Strategije pametne specijalizacij RS, kroz sproveden proces preduzetničkog otkrivanja.	BiH (DEP i RG za izradu Strategije pametne specijalizacije BiH), RS (MNV)			
Program podrške razvoju privrede, poboljšanja efikasnosti poslovanja i uvođenja novih tehnologije (MPP), kao i kroz različite kreditne linije u okviru Investiciono-razvojne banke Republike Srpske.	RS (MPP, IRB)			
Program podsticaja za mala i srednja preduzeća i preduzetnike za tehničke inovacije, organizaciju i učešće na sajmovima i konferencijama, i za sufinansiranja nabavke opreme i softvera za potrebe digitalne transformacije.	RS (MPP)			
Program podsticaja za investitore od posebnog značaja	RS (MPP)			
Program podrške razvoju preduzetništva kroz olakšavanje pristupa finansijskim sredstvima potrebnim za obavljanje poslovnih djelatnosti preduzetnika (pravnih i fizičkih lica) putem Garantnog fonda Republike Srpske	RS (GFRS)			
Osmišljavanje, izrada i promocija registra izvoznika Republike Srpske za potrebe analize i unapređenja izvozne konkurentnosti domaćih proizvoda	RS (MPP)			
Unapređenje tržišne infrastrukture za otkup domaćih poljoprivrednih proizvoda i podrška ugovaranju poljoprivredne proizvodnje i uvezivanje domaće primarne poljoprivredne proizvodnje sa domaćom prehrambenom industrijom	RS (MPŠV)			
Realizacija novih strateških mjera za unapređenje konkurentnosti, produktivnosti i održivog razvoja uključujući mjere za uvođenje digitalnih tehnologija, kao i automatizaciju radnih procesa	RS (MPŠV)			
Podsticanje saradnje naučnoistraživačke i inovatorske zajednice sa privredom kroz finansiranje projekata koji će naći direktnu primjenu u privredi	RS (MNP)			
Kreiranje turističkih proizvoda i izgradnja turističke infrastrukture kroz programe podrške za ulaganje u turističku infrastrukturu.	RS (MTT)			
Uvođenje Centralnog informacionog sistema koji se odnosi na elektronsku evidenciju boravka gostiju i naplate boravišne takse	RS (MTT)			
Početak izgradnje objekta Naučnotehnološkog parka Republike Srpske (2024); realizacija prvih programa podrške startup-ima u Naučnotehnološkom parku Republike Srpske (2026)	RS (MNP)			
Unapređenje pravnog okvira o inovacionoj djelatnosti Republike Srpske	RS (MNP)			
Osnivanje Fonda za nauku i inovativnost Republike Srpske	RS (MNP)			

Realizacija projekta "Jačanje konkurentnosti MSP-a"	FBiH (FMRPO)			
Uspostavljen program podrške Start up za inovativnu i digitalnu ekonomiju (2024) i implementacija(2025–26)	FBiH (FMRPO)			
Uspostavljen program podrške za kreditiranje nabavke opreme i infrastrukture za razvoj kompanija IT sektora (2024) i implementacija (2025–26).	FBiH (FMRPO)			
Podržati razvoj poduzetništva turističkog sektora kroz digitalizaciju	FBiH (FMOiT)			
Analiza i mapiranje postojećih Centara izvrsnosti u FBiH i zahtjeva/potreba u privredi za osnivanje naučno tehnoloških parkova	FBiH (FMERI)			
Usvojen Zakon o inovacionoj djelatnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine	FBiH (FMERI)			
Podrška zajedničkim projektima privrede i naučno-istraživačkih instituta i univerziteta kroz sufinansiranje	FBiH (FMERI)			
Podrška naučno-istraživačkim i istraživačko-razvojnim projektima	FBiH (FMON)			
Program ulaganja u poljoprivrednu proizvodnju, preradu i diverzifikaciju ekonomskih djelatnosti	FBiH (FMPVŠ)			
Uspostavljeni informacioni sistemi i registri u poljoprivredi, kao i internet stranica za „disaster recovery“ (2024) implementacija (2025–26)	FBiH (FMPVŠ)			

2. Indikatori rezultata

Indikator	Polazna vrijednost (2023)	Međurezultat (2025)	Ciljna vrijednost (2026)
Izdaci za istraživanje i razvoj, u %BDP-a	0,19% (2021)	0,20%	0,21%
Udio prerađivačke industrije srednje i visokih tehnologija u ukupnoj dodanoj vrijednosti	19,0% (2019)	21,0%	21,5%

3. Očekivani uticaj na konkurentnost

Za očekivati je da će se kroz podsticajne mjere za uvođenje novih tehnologija, digitalizaciju poslovanja, te kroz bolje mjere podrške za internacionalizaciju poslovanja postići veći stepen produktivnosti, finalizacije proizvoda, a time i cjelokupne konkurentnosti. Mjere su fokusirane, kako na veće privredne subjekte, tako i na srednje i male privredne subjekte, uključujući i preduzetnike.

4. Procjena troškova aktivnosti i izvor finansiranja

Procenjeni troškovi reformske mjere za sve tri godine na svim nivoima vlasti iznose oko 127 miliona EUR.

U FBiH u 2024. godini za reformske aktivnosti planirani troškovi iznose 30.644.362,50 EUR, iz budžeta FBiH će biti pokriveno 29.241.293,70 EUR, iz drugih nacionalnih izvora 500.000,00 EUR, iz IPA fondova 300.000,00 EUR i iz grantova 1.103.068,80 EUR. Za 2025. godinu planirani su ukupni troškovi u iznosu od 33.363.544,10 EUR, iz budžeta FBiH će se finansirati 32.071.297,30 EUR, iz drugih nacionalnih izvora 500.000,00 EUR i iz grantova 1.292.246,80 EUR. Ukupni planirani troškovi za 2026. godinu iznose 35.633.146,90 EUR, iz budžet FBiH

će se finansirati 34.315.335,50 EUR, iz drugih nacionalnih izvora 500.000,00 EUR i iz grantova 1.317.811,40 EUR.

U periodu 2024–2026. godine, a u skladu sa Dokumentom okvirnog budžeta Republike Srpske, planirano je 4.400.000,00 KM za grantove za nauku, inovacije i tehnološki razvoj. Procijenjeni troškovi rada Fonda za nauku i inovativnost Republike Srpske iznose 2.900.000,00 KM na godišnjem nivou, ali je u posmatranom periodu potreban samo trošak osnivanja (oko 100.000 KM), koji je planiran Dokumentom okvirnog budžeta RS. Procijenjeni troškovi za izgradnju objekta Naučnotehnološkog parka Republike Srpske iznose 30.000.000,00 KM. Pregovori sa donatorima i kreditorima su u završnoj fazi. Unapređenje tržišne infrastrukture za otkup domaćih poljoprivrednih proizvoda i podrška ugovaranju poljoprivredne proizvodnje i uvezivanje domaće primarne poljoprivredne proizvodnje sa domaćom prehrambenom industrijom - 10.000.000 KM (Budžet RS/Kredit Svjetske banke). Realizacija novih strateških mjera za unapređenje konkurentnosti, produktivnosti i održivog razvoja uključujući mjere za uvođenje digitalnih tehnologija, kao i podršku modelima cirkularne ekonomije u sektoru poljoprivrede i prehrambene industrije - 10.000.000 KM (Budžet RS / Kredit Svjetske banke). Prema DOB-u Tekući grant podrška razvoju privrede i poboljšanja efikasnosti poslovanja i uvođenja novih tehnologiju u iznosu od 14,6mil KM, kao i Tekući grant za sprovođenje Strategije razvoja MSP i preduzetništva u iznosu od 380.000,00 KM i 40.000,00 KM za organizaciju i učešće na sajmovima.

Na nivou institucija BiH, izrada Strategije pametne specijalizacije BiH (oko 280.000 EUR) planira se finansirati iz donatorskih sredstava (JRC i drugih).

5. Očekivani uticaj na socijalne ishode, kao što su zapošljavanje, smanjenje siromaštva, jednakost i rodno pitanje

Mjera ima za cilj povećanje privredne aktivnosti, jačanje domaće privrede, privlačenje novih tehnološki naprednih investicija, čime se stvaraju uslovi za dodatno zapošljavanje i kvalitetnija radna mjesta sa višim iznosima ličnih primanja. Kroz programe podrške privrednim subjektima utiče se na njihovu konkurentnost, zapošljavanje i smanjenje siromaštva, a kriterijum za ocjenu projekata jeste i rodna ravnopravnost.

Svi naučnoistraživački i inovativni projekti i programi koji će se implementirati imaće zadovoljenu rodnu komponentu.

Uticaj mjere u domenu podrške tehnološkom napretku poljoprivredne proizvodnje na smanjenje siromaštva, odnosno povećanje prihoda ogleda se kroz direktan rast prihoda po gazdinstvu. Uticaj mjere na jednakost i rodno pitanje je takođe relevantan za sektor poljoprivrede, i odnosi se na broj žena nosilaca poljoprivrednih gazdinstava, broj žena korisnica mjera podrške, broj žena zaposlenih u sektoru i slično. Ovi indikatori su predmet redovnog monitoringa u okviru realizacije mjera agrarne politike.

6. Očekivani uticaj na okoliš

Podsticajna sredstva koja se dodjeljuju posebno uzimaju u obzir uticaj novih tehnologija čija primjena ima pozitivan uticaj na zaštitu zdravlja, bezbjednost zaposlenih i očuvanje životne sredine. Ipak, rast privredne aktivnosti u domaćoj prerađivačkoj industriji može da ima izvjestan negativan uticaj na okoliš te je potrebno paralelno jačati svijest o zelenoj tranziciji i smanjenju uticaja na životnu sredinu kao i smanjenju karbonskog otiska.

7. Potencijalni rizici

Rizik	Vjerovatnoća	Planirane mjere ublažavanja
Nedovoljna finansijska sredstva u odnosu na potrebe privrede	Srednja	Restrukturiranje budžeta, i proaktivno traženje dodatnih izvora finansiranja.
Nedovoljna spremnost privrede za uvođenje novih tehnologija, a posebno digitalizacije	Niska	Promocija programa podrške
Nepovoljna kretanja na globalnom tržištu	Srednja	Restrukturiranje mjere

Reformska mjera 2: Unapređenje uslova poslovanja

1. Opis reformske mjere

Cilj ove mjere je unapređenje poslovnog ambijenta, odnosno smanjenje administrativnih prepreka i podizanje nivoa i kvaliteta javnih usluga koje privredni subjekti u BiH, respektivno, moraju da prevazilaze, ili na koje mogu da računaju u poslovanju. Aktivnosti će biti naročito usredsređene na izmjene u regulativi poslovanja poslovnih subjekata i institucija, naročito u vezi unapređenja regulatornog okvira poduzetničke infrastrukture, te poreske i administrativne reforme, uključujući i digitalizaciju, sa ciljem smanjenja sive ekonomije i olakšanog prijavljivanja poreza.

Bosna i Hercegovina je u obavezi da sistem infrastrukture kvaliteta uskladi sa odredbama Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa EU kojim je definisano usklađivanje sistema infrastrukture kvaliteta u BiH sa evropskim modelom (član 75.). Donošenjem Strategije infrastrukture kvaliteta BiH u 2024. postupiće se prema preporuci Evropske komisije iz Izvještaja za 2022. godinu. Usklađivanje pravnog okvira u oblastima Slobodnog kretanja robe sa pravom i pravilima EU i međunarodnih sporazuma (CEFTA, STO, itd.) u BiH podrazumijeva nastavak harmonizacije domaćih propisa o proizvodima sa *acquis-jem* i principima EU i savremenim standardima, te učešće u aktivnostima preuzimanja harmonizovanih evropskih standarda (EN) i njihove dostupnosti korisnicima. Obuhvata nastavak uklanjanja tzv. „konfliktnih“ SFRJ propisa i JUS standarda sa obaveznom primjenom iz pravnog sistema, uključuje uspostavljanje i unapređenje javno dostupnog Registra važećih propisa, Informacione tačke o proizvodima, o važećim propisima i standardima i imenovanim certifikacionim tijelima (u RS).

U RS ova mjera obuhvata i uspostavljanje kontakt tačaka za prijavu propisa u pripremi unutar pravnih sistema u BiH (u skladu s zakonskim i ustavnim nadležnostima) i notifikacione tačke o propisima u pripremi u BiH prema EK, STO i CEFTA Sekretarijatu, te informacionih tačaka o propisima i proizvodima, što je obaveza procesa evropskih integracija (zahtjev EU) i CEFTA/STO. U cilju uklanjanja nekarinskih barijera slobodnoj trgovini robama mjera obuhvata pripremu za potpisivanje sa EU „Sporazuma o ocjeni usaglašenosti i prihvatanju industrijskih proizvoda“, što je i mjera predložena u radnoj verziji Akcionog plana za realizaciju preporuka Evropske komisije „Programa integrisanja BiH, za Poglavlje 1, Slobodno kretanje roba, koji je u završnoj fazi usaglašavanja.

Aktivnosti u okviru ove reformske mjere predviđene su strateškim dokumentima i to Strategija reforme upravljanja javnim finansijama BiH 2021–2025; u RS Strategijom infrastrukture kvaliteta proizvoda i usluga Republike Srpske za period 2019–2023 i Strategijom upravljanja javnim finansijama Republike Srpske za period 2021–2025 (u okviru stuba II, mjera II smanjenje sive zone); u FBiH Strategija razvoja FBiH za period 2021–2027 i Strategija upravljanja javnim finansijama Federacije BiH (u oblasti smanjenje sive ekonomije).

U okviru ove mjere u RS planirana je finalizacija implementacije novog sistema kontrole prometa putem fiskalnih kasa kao i fiskalizacija obveznika koji su obuhvaćeni novim Zakonom o fiskalizaciji, a prema Zakonu o fiskalnim kasama nisu bili njeni obveznici. Takođe, radiće se ažuriranje registra poreskih i neporeskih davanja, kao i njihova analiza kako bi se identifikovala ona davanja koja mogu biti ukinuta. Pored toga, pristupiće se iznalaženju modela pojednostavljenog oporezivanja lica na određenim oblicima privremenih poslova, koji su isključivo kratkotrajni i koji se ne uklapaju u formu standardnih radnih odnosa, uvešće se oporezivanje dividende i radiće se na uspostavljanju procesa upotpunjavanja Fiskalnog registra nepokretnosti i utvrđivanja početnih vrijednosti nepokretnosti.

U FBiH će se u okviru ove mjere raditi digitalizacija poreske uprave. Takođe, u FBiH će se donijeti Zakon o poticaju malog gospodarstva u FBiH kojim se osigurava usklađena definicija MSP sa EU preporukom kao i sa SBA principima te minimalna podrška od 0,7% budžeta FBiH, Zakon o preduzetničkoj infrastrukturi u FBiH u kojem je data jasna definicija potpornih institucija, kao i na njega oslonjen Program podrške razvoju preduzetničke infrastrukture. Donijeće se i novi zakoni o tržištu kapitala i javno privatnom partnerstvu, kao i o izmjenama i dopunama Zakona o privrednim društvima sa ciljem veće usklađenosti sa EU direktivama kao i olakšavanja relevantnih postupaka i poticanja ulaganja privatnog sektora.

Planirane aktivnosti po godinama:

Aktivnost	Nadležni nivo/resor	2024	2025	2026
Donošenje Strateških smjernica za harmonizaciju podrške razvoju malih i srednjih preduzeća i preduzetništva u Bosni i Hercegovini za period 2023–27.	BiH (MOFTER), FBiH (FMERI), RS (MPP)			
Usvojen Zakon o poticanju razvoja male privrede i odgovarajući podzakonski akti (Pravilnik o uspostavljanju, vođenju i načinu rada Informacionog sistema MSP, Pravilnik o postupcima u provođenju Programa poticaja MSP na osnovu Zakona)	FBiH (FMRPO)			
Uspostavljen registar obrta FBiH	FBiH (FMRPO)			
Usvojen Zakon o poduzetničkoj infrastrukturi i odgovarajuća podzakonska akta (Pravilnik o postupcima u provođenju Programa poticaja, Pravilnik kojim se bliže uređuju faze uspostave poduzetničke zone, Pravilnik koji će definisati potrebne podatke za upis u Registar poduzetničke infrastrukture)	FBiH (FMRPO)			
Usvojen i realiziran Program podrške za razvoj poduzetničke infrastrukture	FBiH (FMRPO)			
Usvojen Zakon o javno-privatnom partnerstvu s ciljem stimulisanja ulaganja domaćeg i privatnog partnera u javni sektor	FBiH (FMERI)			
Usvojen Zakon o tržištu kapitala	FBiH (FMF)			
Digitalizacija porezne administracije	FBiH (FMF)			
Usvojen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o privrednim društvima s ciljem unapređenja poslovnog ambijenta	FBiH (FMERI)			
Usvojen i realiziran Program poticaja za razvoj male privrede	FBiH (FMRPO)			
Podrška saradnji od interesa za poljoprivredu i Ruralni razvoj (Povezivanje primarnih poljoprivrednih	FBiH (FMPVŠ)			

proizvođača sa organizacijama otkupa, prerađivačima i dr.)				
Usvojen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poljoprivrednom zemljištu, i doneseni odgovarajući provedbeni propisi nakon usvajanja Zakona	FBiH (FMPVŠ)			
Fiskalizacija obveznika koji prema Zakonu o fiskalnim kasama nisu bili obveznici fiskalizacije, a koji su prema Zakonu o fiskalizaciji obuhvaćeni (MF),	RS (MF)			
Potpuna primjena novog sistema kontrole prometa putem fiskalnih kasa	RS (MF, PU RS)			
Izmjena Zakona o porezu na dohodak u dijelu koji se odnosi na oporezivanje dividende	RS (MF)			
Donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na nepokretnosti i usklađivanje podzakonskih akata sa odredbama izmijenjenog Zakona	RS (MF)			
Ažuriranje registra poreskih i neporeskih davanja Republike Srpske i ukidanja istih na osnovu analize	RS (MF, PU RS, MPŠV, MRBIZ, PK, UP)			
Usaglasiti i uspostaviti model za postupak prijavljivanja propisa u pripremi, vođenja kontakt tačaka za proizvode i propise i notifikacione tačke o propisima u pripremi u BiH prema EK, STO i CEFTA Sekretarijatu	BiH: Savjet ministara BiH, MOFTER; RS: Vlada RS; FBiH: Vlada FBiH, Brčko distrikt)			
Usaglasiti model sistema evidencije tehničkih propisa u BiH usklađenog sa zahtjevima EU, CEFTA sporazuma i STO i vođenja kontakt tačaka za proizvode i propise, obezbijediti informatičke i druge uslove i uspostaviti usaglašeni sistem	BiH: Savjet ministara BiH, MOFTER; RS: Vlada RS; FBiH: Vlada FBiH, Brčko distrikt)			
Usaglasiti i donijeti Strategiju infrastrukture kvaliteta u BiH	BiH: Savjet ministara BiH, MOFTER; RS: Vlada RS; FBiH: Vlada FBiH Brčko distrikt)			
Započeti pripremne aktivnosti za potpisivanje Sporazuma o ocjeni usaglašenosti i prihvatanju industrijskih proizvoda (ASAA) sa Evropskom unijom	BiH: Savjet ministara BiH, MOFTER; RS: Vlada RS; FBiH: Vlada FBiH, Brčko distrikt)			

2. Indikatori rezultata

Indikator	Polazna vrijednost (godina 2023)	Međurezultat (2025)	Ciljna vrijednost (2026)
Broj aktivnih preduzeća u Statističkom poslovnom registru u smislu okvira za provođenje statističkih istraživanja	49.367	50.600	51.865
Broj aktivnih preduzetnika u Statističkom poslovnom registru u smislu okvira za provođenje statističkih istraživanja	60.952	62.476	64.038

Nivo usklađivanja propisa Republike Srpske (horizontalnog i vertikalnog) sa <i>acquis</i> -jem Poglavlja 1 – Slobodno kretanje robe	60%	65%	80%
Procenat uklonjenih identifikovanih prepreka slobodnoj trgovini robom u propisima sva tri nivoa (obaveze iz čl. 34, 35. i 36. UFEU)	20%	40%	60%

3. Očekivani uticaj na konkurentnost

Ova reformska mjera u domenu infrastrukture kvaliteta imaće pozitivan efekat na konkurentnost jer će doprinijeti usklađivanju sa zahtjevima razvijenih tržišta EU i ukloniti razne necarinske barijere sadržane u neusklađenim propisima koji se tiču proizvoda s teritorije BiH. Ipak, dio aktivnosti koji se odnose na infrastrukturu kvaliteta mogu poskupjeti u prvo vrijeme proizvodnju u BiH, ali dugoročno obezbjeđuju konkurentnost proizvoda na međunarodnom tržištu kroz primjenu odgovarajućih standarda i drugih zahtjeva.

Ova mjera doprinosi slobodnoj trgovini robom, kao jednom od principa jedinstvenog ekonomskog tržišta regiona, CEFTA, EU i STO i doprinosi da domaće tržište proizvodima bude sigurnije i transparentnije, da proizvodnja bude inovativnija i usklađena sa savremenim trendovima, a domaća radna snaga specijalizovanija. Sprovedenjem ove mjere, privreda u BiH će biti u poziciji da postane aktivan i konkurentan učesnik na regionalnom, evropskom i svjetskom tržištu. U skladu sa potrebama domaće privrede i jedinstvenog tržišta u BiH, zaštite potrošača i aktuelnih trendova razvoja infrastrukture kvaliteta (IK) u Evropi i svijetu, unapređivanjem IK u BiH na svim nivoima kroz plansko preuzimanjem pravne tekovine EU iz Poglavlja 1 – Slobodno kretanje robe, doprinosi se cjelokupnom unapređivanju IK u cijeloj BiH i njenom ispunjavanju obaveza procesa pridruživanja EU, što će pozitivno uticati na (a) domaće privrednike, koji će proizvoditi, uvoziti i izvoziti proizvode bez dodatnih troškova ocjenjivanja usaglašenosti i tehničkih prepreka, (b) potrošače, kojima će biti dostupni kvalitetni i bezbjedni proizvodi, (c) organe uprave, koji će na jednostavniji i efikasniji način normirati nadležne oblasti i sprovoditi efikasan nadzor nad primjenom donesenih propisa.

Veći nivo usklađenosti domaćih proizvodnih tehnologija i domaćih proizvoda sa savremenim zahtjevima standarda kvaliteta i eko standarda potrebnih za pristup jedinstvenom EU i drugim tržištima uticaće na povećanje produktivnosti domaćih preduzeća kao posljedice njihovih većih ulaganja u savremene i zelene tehnologije. Ova mjera bi trebalo da dovede do povećanja broja firmi iz prerađivačke industrije koje direktno ili indirektno izvoze gotove proizvode na strana tržišta, uz ispunjavanje zahtjeva propisa i bezbjednosnih i eko-standarda za njihovo plasiranje na tržišta. Prethodno će dovesti do povećanja broja domaćih proizvoda koji imaju „CE“ oznaku, potrebnu za njihov slobodan pristup EU i regionalnim tržištima.

Aktivnosti koje se tiču unapređenja pravnog okvira u domenu pristupa finansiranju i javno privatnog partnerstva stvorice uslove za veći nivo privatnih investicija uz dostupnije i povoljnije finansiranje što će imati takođe efekte na konkurentnost privrede u BiH.

U domenu smanjenja sive ekonomije, mjera doprinosi fer konkurenciji jer se smanjuje poreska evazija odnosno eliminiše se nelojalna konkurencija između privrednih subjekata koji redovno izmiruju svoje obaveze i onih koji posluju u sivoj zoni. Takođe, povećava se naplata javnih prihoda što stvara veću finansijsku stabilnost i fiskalni prostor za ulaganja i razvoj javnih usluga koji jačaju konkurentnost privrede.

4. Procjena troškova aktivnosti i izvor finansiranja

U periodu 2024-2026. troškovi realizacije ove reformske mjere iznose oko 63,4 miliona EUR i pokriće se iz budžeta (oko 18 miliona EUR u FBiH i 6,7 u RS) kao i iz projektnih zajmova od 38,8 miliona EUR u FBiH.

U FBiH u 2024. godini za reformske aktivnosti planirani troškovi iznose 7.711.254,60 EUR, iz budžeta FBiH će biti pokriveno 5.770.390,60 EUR i ostatak troškova će biti pokriveno iz projektnih zajmova. Za 2025. godinu planirani su ukupni troškovi u iznosu od 32.642.358,00 EUR, iz budžeta FBiH će se finansirati 5.955.733,90 EUR, dok će ostatak sredstava biti pokriven iz projektnih zajmova. Ukupni procijenjeni troškovi za 2026. godinu iznose 16.311.695,30 EUR, dio troška u iznosu od 6.122.159,40 EUR će biti pokriven iz budžeta FBiH, a ostatak iz projektnih zajmova.

U RS u 2024. godini planirano je obezbjeđenje 300.000 KM budžetskih sredstava za izradu softvera i iznajmljivanje potrebne hardverske opreme za upravljanje registrom propisa, informacionom tačkom o proizvodima i propisima i notifikacionom tačkom propisa u pripremi. Ostale aktivnosti će se realizovati iz redovnih budžetskih linija nadležnih organa. Trošak fiskalizacije podrazumijeva trošak inicijalne fiskalizacije kod poreskih obveznika, i isti će snositi Vlada Republike Srpske u iznosu od 13 miliona KM. Sprovođenje aktivnosti vezanih za upotpunjavanje Fiskalnog registra nepokretnosti nema direktnih i mjerljivih troškova za budžet Republike Srpske.

5. Očekivani uticaj na socijalne ishode, kao što su zapošljavanje, smanjenje siromaštva, jednakost i rodno pitanje

Veća privredna aktivnost kao rezultat bolje izvozne konkurentnosti doprinijeće rastu prosečne zarade i većem zapošljavanju stručne radne snage. Mjera u domenu infrastrukture kvaliteta doprinosi i boljoj zaštiti potrošača.

U domenu smanjenja sive ekonomije, mjera utiče na bolje uslove rada i podstiče poslodavce da obezbijede prava radnika kroz legalno poslovanje, obezbijedjući odgovarajuća prava po osnovu rada koja nije moguće ostvariti u neformalnim radnim aranžmanima.

6. Očekivani uticaj na okoliš

Unapređenje standarda kvaliteta proizvoda nakon uvođenja infrastrukture kvaliteta, uticaće na povećanje proizvodnje, izvoza i plasiranja na tržište bezbjednih i ekološki prihvatljivih proizvoda što pozitivno utiče na životnu sredinu.

7. Potencijalni rizici

Rizik	Vjerovatnoća	Planirane mjere ublažavanja
Otežana koordinacija usljed većeg broja nadležnih institucija odgovornih za realizaciju mjere	Niska	U RS: jačanje uloge Koordinacionog tijela za infrastrukturu kvaliteta i primjene planskih dokumenata iz ove oblasti
Mali broj domaćih i međunarodno priznatih (akreditovanih) tijela za ocjenu usaglašenosti proizvoda	Srednja	Podrška privrednim subjektima za akreditaciju i imenovanje tijela za ocjenu usklađenosti, podrška dostupnosti standarda i njihovog prevođenja i jačanje regionalne saradnje u ovim oblastima

Strukturna reforma br. 2: Povećanje efikasnosti poslovanja javnih preduzeća

1. Opis reforme/reformske mjere

Osnovni cilj reforme je da se unaprijedi kvalitet usluga javnih preduzeća i smanji njihov pritisak na javne finansije tako što će se unaprijediti njihove poslovne performanse. U okviru ove reforme, uspostaviće se transparentnost njihovog rada i bolji nadzor od strane Vlade Republike Srpske i Vlade Federacije BiH. Takođe, posebno će se posvetiti pažnja nastavku restrukturiranja dva značajna javna preduzeća u Republici Srpskoj – elektroprivrede (MH „Elektroprivreda Republike Srpske“ a. d. Trebinje), u kom je poslije razdvajanja funkcije proizvodnje, distribucije i prodaje električne energije, fokus na reorganizaciji proizvodnje, kao i holdinga u cjelini, kao i željeznice u kojoj će poslije završenih reformskih procesa organizacionog i vlasničkog restrukturisanja biti potrebno pripremiti modernizaciju i obnovu željezničke mreže u skladu s ciljevima Zelene agende. (Restrukturiranje JP u energetsom sektoru u FBiH obrađeno je u sljedećoj reformi).

Strukturna reforma je u domenu unapređenja funkcija nadzora i kontrole poslovanja JP u FBiH predviđena Strategijom upravljanja javnim finansijama FBiH i Strategijom razvoja FBiH za period 2021–2027, a u RS Strategijom upravljanja javnim finansijama 2021-2025 (stub I: Fiskalni okvir, mjere 3: Utvrđivanje fiskalnih rizika i mjera 4: Finansijski nadzor nad poslovanjem javnih preduzeća) i Ažuriranim akcionim planom za reformu javnih preduzeća za period 2022–2026. godina. Takođe, u pogledu restrukturiranja dva strateška javna preduzeća u Republici Srpskoj, relevantne su Strategija razvoja energetike Republike Srpske do 2035. godine i Strategija transporta Republike Srpske za period 2016–2030. godine.

Kroz ovu strukturnu reformu se sprovode preporuke iz ZZ br. 2 i 5, i to u pogledu upravljanja potencijalnim obavezama javnih preduzeća i jačanja upravljanja uz pomoć ažurnih javnih registara u oba entiteta i obezbjeđivanjem adekvatnih ljudskih resursa u centralnim jedinicama za nadzor u oba entiteta. Takođe, reforma je važna na putu ka ispunjavanju kopenhaskih ekonomskih kriterijuma o potrebi da se privreda u zemlji osposobi za konkurenciju u trenutku integrisanja u EU tokove, u okviru pregovora za ulazak zemalja kandidata u EU.

Ova reforma obuhvata u velikoj mjeri nastavak prethodno započetih aktivnosti: Vlada Federacije BiH i Vlada Republike Srpske su uspostavile posebne organizacione jedinice za koordinaciju nadzora nad radom javnih poduzeća u okviru generalnih sekretarijata i praćenje fiskalnih rizika u okviru ministarstava finansija te je u tijeku proces kapacitiranja ovih jedinica koje će pored obuka uključivati i razvoj alata i registra finansijskih podataka za praćenje uspješnosti rada javnih poduzeća u vlasništvu FBiH i RS. Plan je da se dalje radi na unapređenju procesa planiranja koje uključuje pravovremeno donošenje poslovnih planova u skladu sa trogodišnjim projekcijama i strateško-razvojnim dokumentima. U narednom periodu planirane su aktivnosti na uspostavljanju potpune funkcionalnosti ovih jedinica i sveobuhvatnih i ažurnih registara javnih preduzeća u dva entiteta.

Takođe je planirana je realizacija druge faze Programa reorganizacije MH „Elektroprivreda Republike Srpske“, koja podrazumijeva reorganizaciju proizvodnih preduzeća (elektrana) i reorganizaciju MH „Elektroprivreda Republike Srpske“ a. d. Trebinje u cjelini, radi uspostavljanja efikasne i optimalne organizacije koja će omogućiti profitabilno i efikasno poslovanje sistema Elektroprivrede, kao javnog preduzeća, u cjelini. Ovo podrazumijeva potpunu kadrovsku i korporativnu reorganizaciju načina poslovanja, ali i rekonstrukcije, modernizacije, remonte i ugradnje ekoloških sistema za prečišćavanje u termoelektranama, te unapređenje sistema upravljanja u čitavom Holdingu.

Restrukturiranje ŽRS je u početnoj fazi i nadalje će biti realizovano kroz tri komponente: finansijsko, organizaciono i restrukturiranje radne snage. Finansijsko restrukturiranje podrazumijeva izmirenje obaveza prema Poreskoj upravi Republike Srpske za poreze i doprinose do 31. jula 2018. godine i izmirenje obaveza prema zaposlenima za period 2011–2016. godine. Na tom osnovu će se izvršiti vlasničko restrukturiranje, kroz konverziju duga u kapital i to po osnovu duga ŽRS prema Vladi Republike Srpske po osnovu inostranih kredita koje Vlada Republike Srpske otplaćuje u njihovo ime. Na ovaj način će Republika Srpska postati vlasnik više od 90% akcija ŽRS, nakon čega će se pristupiti otkupu akcija manjinskih akcionara.

Naredni korak predstavlja modernizacija i obnova željezničke mreže u skladu sa ciljevima Zelene agende koja ima za cilj uspostavljanje konkurentnog, inovativnog, inkluzivnog, sigurnog i ekološki prihvatljivog sistema željeznica, koji doprinosi povećanju kvaliteta života i jednakih mogućnosti svih korisnika željezničkog transporta. Godišnji troškovi održavanja željezničke infrastrukture iziskuju ogromna sredstva, a njihov nedostatak je doveo do toga da se zatvaraju pojedine nedovoljno održavane dionice pruga za saobraćaj, ili do smanjenja dopuštenih brzina. Ulaganja u efikasnost i klimatsku neutralnost željezničkog sistema, kao i digitalizaciju usluga i nadzora sistema, doprinose ciljanoj održivosti preduzeća u pogledu zelene i digitalne tranzicije.

Planirane aktivnosti po godinama

Aktivnost	Nadležni nivo/resor	2024	2025	2026
Usvojen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o finansijskom upravljanju i kontroli u javnom sektoru u Federaciji BiH kao i pripadajući pravilnik o njegovom provođenju.	FBiH (FMF)			
Izrađen javni registar privrednih društava sa učešćem državnog kapitala FBiH	FBiH (GS)			
Usvojen Zakon o izmjenama i dopunama zakona o javnim preduzećima u FBiH.	FBiH (FMER)			
Uspostavljena operativna Jedinica za nadzor i upravljanje javnim preduzećima u FBiH pri Generalnom sekretarijatu Vlade FBiH	FBiH (GS)			
Uspostavljen Odsjek za analizu poslovanja javnih poduzeća u vlasništvu Federacije BiH (2024) i puna operacionalizacija (2026).	FBiH (FMF)			
Izvršeno potpuno kapacitiranje Odjeljenja za koordinaciju nadzora javnih preduzeća pri Generalnom sekretarijatu Vlade Republike Srpske i prve faze obuka zaposlenih (2024) i Nastavak obuke zaposlenih u OKNJP u skladu sa planom obuke (2025)	RS (GSVRS)			
Nabavka IT softverskog rješenja i podizanje nivoa funkcionalnosti od osnovnog do naprednog (2024) i kontinuirano ažuriranje Registra javnih preduzeća (2025 i 2026).	RS (GSVRS, RM, IRB RS, JP)			
Usvajanje izmjena i dopuna Zakona o javnim preduzećima u Republici Srpskoj i drugih povezanih zakona i podzakonskih akata u oblasti funkcionisanja i upravljanja, te odgovornosti u upravljanju JP u cilju poboljšanja uspješnosti JP	RS (RM, IRB, GSVRS)			

Usvajanje Politike vlasništva nad javnim preduzećima	RS (RM, IRB, GSVRS)			
Usvajanje sveobuhvatne strategije reforme sektora javnih preduzeća	RS (GSVRS)			
Ugradnja procesa planiranja, izvještavanja i kontrole, u skladu sa novim propisanim opštim postupcima, u postojeće interne akte javnih preduzeća,	RS (JP)			
Usvajanje godišnjeg agregiranog izvještaja o stanju u posebno nadziranim javnim preduzećima koji uključuje i izvještaj o fiskalnim rizicima vezanim za javna preduzeća	RS (GSVRS, RM, MF, IRB)			
Usvajanje paketa propisa kojima se definišu postupci vrednovanja infrastrukture u javnom vlasništvu koju koriste ili eksploatišu javna preduzeća i njihove amortizacije i obračuna kapitalnih rashoda kao i zahtjeve za izvještavanje u vezi sa tim RS	RS (MF, RM, IRB RS)			
Usvajanje pravne regulative i usklađivanje akata preduzeća kako bi sva javna preduzeća objavljivala detaljne izvještaje o revalorizacionim dobicima, gubicima i ispravci vrijednosti imovine za prethodni desetogodišnji period	RS (RM, JP)			
Implementacija postavljanja ciljeva poslovanja, ugovora o uspjehnosti i zahtjeva za izvještavanje u skladu sa novim regulatornim okvirom, korišćenjem propisane metodologije, obrazaca i rokova	RS (RM, JP)			
Usvajanje srednjoročnih i godišnjih planova javnih preduzeća sa primijenjenom propisanom metodologijom u vezi sa javnom imovinom koju koriste i postupanjem sa namjenskim akcizama i državnom pomoći ili subvencijama	RS (JP)			
Izrada finansijskih izvještaja javnih preduzeća u skladu sa međunarodnim standardima, naročito za aspekte vezane za rokove i uslove korišćenja javne imovine, postupanja sa namjenskim akcizama i državnom pomoći ili subvencijama	RS (JP)			
Finalizacija procesa vlasničkog restrukturiranja kroz konverziju duga u akcije, te rješavanje pitanja manjinskih akcionara	RS (MSV, MF i KHOV)			
Nabavka i implementacija i praćenje implementacije novog informacionog sistema za upravljanje poslovnim procesima i upravljanjem imovinom u novom preduzeću	RS (ŽRS)			
Registracija holdinga Željeznica Republike Srpske	RS (ŽRS, MSV)			
Modernizacija i obnova željezničke mreže u skladu sa ciljevima Zelene agende (priprema projektne dokumentacije za unapređenje saobraćajne infrastrukture, modernizacija voznog parka i obezbjeđenje kapaciteta za punjenje)	RS (MSV, ŽRS)			
Usvajanje Strategije razvoja željezničke infrastrukture	RS (MSV)			
Implementacija zelenih tehnologija pri obnovi željezničke infrastrukture	RS (ŽRS)			
Izrada (2024) i realizacija (2025) Programa reorganizacije proizvođača električne energije od strane MH „Elektroprivreda Republike Srpske“ koji bi predvidio optimizaciju poslovanja i odnos matičnog i zavisnih preduzeća i ostale elemente korporativnog upravljanja	RS (EP RS, MER)			

Operacionalizacija Sanacionog fonda	RS (IRB RS)			
Usvajanje kategorizacije i plana restrukturisanja JP u skladu sa međunarodnim standardima	RS (GSVRS, IRB RS)			
Procjena stanja i potreba pojedinačnih prioritizovanih JP sa liste strateških javnih preduzeća i izrada prijedloga restrukturisanja	RS (RM, IRB RS)			
Usvajanje politika i akcionih planova za otpočinjanje vremenski ograničenog procesa restrukturisanja u strateškim JP	RS(GSVRS, RM)			

2. Indikatori rezultata

Indikator	Polazna vrijednost (2022)	Međurezultat (godina)	Ciljna vrijednost (godina)
Udio javnih preduzeća koja redovno ažuriraju podatke u Registru javnih preduzeća (od ukupnog broja JP)	82% (RS)	(2024) 95%	(2025) 100%
Udio posebno nadziranih javnih preduzeća za koja su utvrđeni indikatori učinka poslovanja (od ukupnog broja posebno nadziranih JP)	0% RS	(2023) 0%	(2024) 100%

3. Očekivani uticaj na konkurentnost

Ova reformska mjera imaće dugoročno pozitivan efekat na konkurentnost jer će smanjiti zavisnost javnih preduzeća od budžetskih subvencija i dugoročno rasteretiti budžet od potencijalnih obaveza po osnovu neizmirenih dugovanja javnih preduzeća ostatku privrede. Takođe, restrukturiranje nekoliko velikih javnih preduzeća u Republici Srpskoj na principima veće efikasnosti stvorice prostor za veća ulaganja u infrastrukturu i resurse te time omogućiti savremenije i kvalitetnije usluge ključnih javnih preduzeća prije svega u oblasti energetike i transporta. Prethodno će doprinijeti većoj konkurentnosti drugih privrednih grana.

4. Procjena troškova aktivnosti i izvor finansiranja

U periodu 2024-2026. godina, ukupna sredstva za finansiranje reforme u domenu boljeg upravljanja i nadzora odnose se na budžetsko finansiranje i finansiranje iz granta i iznose oko 1,5 miliona EUR (357 hiljada EUR u FBiH i oko 1,15 miliona EUR u RS), dok se planira projektni kredit od 51,3 miliona EUR u RS za restrukturiranje JP Željeznice.

U RS u periodu 2024–2026. godine procijenjeni dodatni trošak implementacije mjere u dijelu koji se odnosi na unapređenje upravljanja i nadzora nad JP iznosi 2,25 miliona KM, od čega 1,44 miliona KM će se obezbijediti iz donatorskih sredstava, a 0,81 milion KM će se finansirati iz budžetskih sredstava Republike Srpske. Od navedenog ukupnog iznosa, 1,44 miliona KM se odnosi na trošak nabavke IT softverskog rješenja (iz donatorskih sredstava u 2024. godini), 0,58 miliona KM na troškove njegovog održavanja (po 0,29 miliona KM godišnje u 2025. i 2026.), dok se 0,23 miliona KM odnosi na troškove novozaposlenih radnika u Generalnom sekretarijatu – Odjeljenju za koordinaciju nadzora javnih preduzeća (po 0,08 miliona KM godišnje u periodu 2024–2026. godine). Troškovi restrukturiranja Željeznice u RS su jednaki ukupnom zajmu od Svjetske banke koji iznosi 51,3 miliona EUR, za realizaciju sve tri faze restrukturiranja. Opterećenje za budžet Republike Srpske je otplata duga po osnovu zaduženja kod Svjetske banke za finansiranje komponente 1 (izmirenje dugovanja prema radnicima i Poreskoj upravi), u iznosu od 42,7 miliona EUR. Ostatak duga od 8,5 mil. EUR je dug ŽRS.

Za rješavanje pitanja malih akcionara, sredstva će se obezbijediti u budžetu RS (nakon završene procedure procjene vrijednosti akcija).

U FBiH, procijenjeni troškovi za 2024. godinu iznose 97.457,20 EUR, za 2025. iznose 113.777,60 EUR i za 2026. godinu iznose 146.418,50 EUR. Navedeni troškovi će biti u cijelosti finansirani iz budžeta FBiH.

5. Očekivani uticaj na socijalne ishode, kao što su zapošljavanje, smanjenje siromaštva, jednakost i rodno pitanje

Uspostavljanje boljeg nadzora nad radom javnih preduzeća i njihova reforma, zasigurno će imati kratkoročni efekat na smanjenje broja zaposlenih. Ipak, dugoročno, smanjiće se fiskalni pritisci povezani sa javnim preduzećima što vodi dugoročno ka oslobađanju prostora u budžetu za društveno korisne programe. Reforma može dovesti do povećanja cijena električne energije i drugih usluga JP što može imati negativne efekte na troškove života u domaćinstvima naročito kod socijalno ugroženih kategorija stanovništva.

Modernizacija željezničke infrastrukture doprinijeće povećanju kvaliteta života i jednakih mogućnosti svih korisnika željezničkog transporta.

6. Očekivani uticaj na okoliš

Ova mjera ima pozitivan uticaj na životnu sredinu jer se stvaraju uslovi za modernizaciju poslovanja javnih preduzeća i veća ulaganja uključujući ona koja doprinose zelenoj tranziciji. Prethodno se posebno odnosi na veće mogućnosti proizvodnje energije iz obnovljivih izvora nakon otvaranja tržišta kao i na veće učešće železničkog transporta čime se direktno smanjuje upotreba fosilnih goriva.

7. Potencijalni rizici

Rizik	Vjerovatnoća	Planirane mjere ublažavanja
Konstantan odliv stručnih kadrova tehničkih profila i zanimanja koji su neophodni u svim radnim procesima potencijalno može dovesti do nemogućnosti realizacije planiranih aktivnosti	Srednja	Aktivniji angažman menadžmenta MH „ERS“, Vlade RS i MER
Kašnjenje u pripremi projektne dokumentacije za razvoj željezničkog sistema	Srednja	Aktivno učešće u pripremi projektne dokumentacije
U FBiH izostanak saradnje JP u pogledu popunjavanja podataka u Registru	Srednja	Počajajući napor na unapređivanju komunikacije.

ODRŽIVOST I OTPORNOST

Analiza prepreka

BiH je zemlja sa relativno visokim emisijama stakleničkih gasova i zagađujućih materija s obzirom na veličinu i stepen razvoja privrede. Ukupne godišnje emisije u 2022. g. procijenjene su na 26,44 Mt CO₂ (ne računajući efekat ponora, tj. upotrebe zemljišta) tj. 19,31 Mt CO₂ sa ponorima⁴⁶, što je mjereno po jedinici BDP najviše u regionu Zapadnog Balkana, skoro pet puta više od prosjeka Evropske unije⁴⁷. Po glavi stanovnika emisije su u nivou prosjeka EU, ali rastu, umjesto da opadaju, što nije u skladu sa međunarodnim obavezama koje je BiH preuzela, kako u sklopu Pariškog sporazuma, tako i u sklopu procesa pristupanja Evropskoj uniji i članstvu u Energetskoj zajednici.

Energetski sektor, poljoprivreda, industrija i transportni sektori su najveći zagađivači i najveći emiteri ugljen dioksida pri čemu se oko 70% ukupnih emisija odnosi na energetiku, uprkos tome što je učešće OIE u energetsom miks (39,7% u 2022–23, nacrt NECP) relativno visoko. Čak oko trećina električne energije potiče iz hidropotencijala, a visok je i doprinos (tradicionalne upotrebe) drvene biomase u zgradarstvu. Međutim, skoro dvije trećine električne energije generiše se iz zastarjelih termoelektrane koje kao gorivo koriste niskokvalitetan ugalj – lignit. Ovo gorivo generiše višestruko više stakleničkih gasova od drugih fosilnih goriva, a ima visok stepen zagađivanja drugim gasovima, kao što je SO₂. K tome, ekonomija u BiH je i visoko energetski intenzivna (450 kgoe na 1000 eura BDP-a) što je trostruko više od prosjeka EU.

Visok oslonac na energetski intenzivnu industrijsku strukturu predstavlja i problem po konkurentnost u BiH. Naime, BiH je neto izvoznik električne energije, kao i veoma energetski intenzivnih proizvoda kao što su aluminijum i čelik. Ovi proizvodi zajedno u 2021. g. činili su čak 10% izvoza BiH, a postoji rizik da već u 2026. godini u odsustvu zadovoljavajućeg napretka u ispunjavanju uslova EU – a to je da se do početka 2026. uspostavi sistem određivanja cijene ugljenika usklađen sa šemom trgovine emisijama u EU (EU ETS modelom), kao i da se do kraja te godine formira operator organizovanog tržišta energije BiH i EU – da ovi proizvodi podlegnu mehanizmu graničnog ugljeničnog prilagođavanja što bi radikalno smanjilo njihovu konkurentnost.

Konačno, visok stepen emisije zagađujućih materija usljed upotrebe loših goriva i visoko učešće teške industrije sa zastarjelim tehnologijama štetno je po zdravlje građana. BiH se nalazi na 19. mjestu najzagađenijih država u svijetu, sa koncentracijom PM_{2.5} čestica pet do sedam puta većom od granične vrijednosti Svjetske zdravstvene organizacije. Svjetska banka procjenjuje da zbog toga oko 3300 ljudi godišnje prijevremeno umire u BiH.

S druge strane, BiH ima značajne potencijale u neiskorišćenim OIE, kao i u prostoru za značajno povećanje energetske efikasnosti. Iako su postojeće elektrane na ugalj značajne za sveopštu energetska stabilnost, otpornost i nezavisnost u snabdijevanju, one su većinom blizu kraja svog vijeka trajanja, što dodatno otvara priliku za tranziciju ka OIE. Ministarsko vijeće Energetske zajednice, u 2022. godini, definisalo je nove nacionalne ciljne vrijednosti za 2030. godinu kada je u pitanju udio obnovljivih izvora energije (OIE) u ukupnoj bruto finalnoj potrošnji energije. Za BiH ta vrijednost iznosi 43,6% (NECP), i za sada BiH ka toj vrijednosti dobro napreduje. Osim za hidroelektrane koje mogu ekološki biti i kontroverzne, BiH ima i

⁴⁶ Nacrt Integrisanog Energetskog i Klimatskog Plana, https://www.mvteo.gov.ba/data/Home/Dokumenti/Energetika/Nacrt_NECP_BiH_loc.pdf

⁴⁷ UNDP, Country Plan: https://info.undp.org/docs/pdc/Documents/BIH/RBEC_BiH_JSB_CP_PIP_final.docx.pdf

veliki troškovno konkurentan solarni i vjetroptencijal. Identifikovani potencijal OIE u BiH ukazuje na to da je dugoročno moguće dekarbonizirati ne samo elektroenergetski sektor nego i sektore grijanja/hlađenja i transporta njihovom većom elektrifikacijom.

Za veća ulaganja u kapacitete za proizvodnju energije iz održivih izvora, međutim, preduslov je u pristupu finansiranju i prilagođavanju regulatornih i administrativnih procedura, ali i nadogradnji energetske mreže za prihvatanje novoprodukovane energije u sistem. U kontekstu izrade Integrisanog eneretskog i klimatskog plana, procjenjuje se da su troškovi realizacije ciljanih vrijednosti energetske tranzicije do 2030. godine u okolini 15 milijardi KM. Dio finansiranja može se očekivati iz budžeta i dotoka privatnog kapitala, ali takođe će biti potrebna značajna podrška fondova i programa međunarodnih partnera. Takođe, trenutne cijene električne energije za potrošače u BiH na jednom su od najnižih nivoa u Evropi što, s jedne strane, čini poslovanje elektroprivrednih preduzeća neodrživim, a s druge strane stvara negativne podsticaje u pogledu energetske efikasnosti i očuvanja životne sredine.

Prelazak sa linearne na cirkularnu ekonomiju je bitan prioritet Evropskog zelenog dogovora, čije uspostavljanje BiH još nije započela. Koncept cirkularnosti ide bitno dalje od doskorašnjeg shvatanja dobrog upravljanja otpadom i njegove reciklaže i proteže se na efikasno korištenje resursa, ponovno korištenje otpada, izdvajanje komponenti otpada i specifične tretmane za ponovnu upotrebu zavisno od vrste i komponenti. Ono prožima sve faze i aspekte proizvodnje i potrošnje usluga i dobara, pa i sve regulatorne aspekte privrede (uključujući energetiku, industriju, rudarstvo, poljoprivredu, trgovinu, usluge, itd.), kao i zaštite okoline. Najrelevantniji zakoni koje je potrebno prve prilagoditi u procesu tranzicije sa linearne na cirkularne modele poslovanja vezani su upravo za upravljanje sirovinama i upravljanje otpadom, sa ciljem da se stvaranje otpada svede na najmanju moguću mjeru. U proteklom periodu ostvaren je napredak u razvoju regionalnog koncepta odlaganja otpada i unaprijeđeno odnosno zakonodavstvo u ovoj oblasti. Međutim, potrebna su značajna ulaganja i daljnji razvoj kako bi se riješili postojeći izazovi i unaprijedio cijeli sistem. Udio stanovništva pokriven uslugom prikupljanja otpada procjenjuje se na oko 75%, s tim da je pokrivenost urbanog stanovništva skoro potpuna, ali su dispariteti između urbanih i ruralnih područja veliki. Broj divljih deponija je veoma visok, procjenjuje se na preko 1.400⁴⁸. Takođe, stepen razdvajanja otpada i njegovog recikliranja je veoma nizak.

Kada je u pitanju prerađivačka industrija, oko jedna trećina (prema istraživanju sprovedenom u Republici Srpskoj) privrednih društava ima infrastrukturu za zaštitu životne sredine (u najvećoj mjeri su u pitanju filteri za tretman otpadnih tokova vode i emisija). Jedna petina koristi obnovljive materijale u proizvodnji (najčešće drvo i reciklirani materijali). Takođe, oko jedne petine primjenjuje mjere energetske efikasnosti (toplotne izolacije objekata, LED rasvjeta) kao i grijanje na obnovljivo (biološko) gorivo. Još manji dio koristi druge obnovljive izvore energije, najčešće solarnu.

Za zamajac digitalnoj transformaciji privatnog sektora i javnih usluga, velika prepreka leži u još uvijek slaboj pokrivenosti neophodnom infrastrukturom kao i neodgovarajućim institucionalnom i regulatornom okviru u skladu s EU direktivom. Po pitanju digitalne infrastrukture i povezanosti, postoji prostor za unapređenje pristupa internetu i pokrivenosti širokopojsnim internetom, mada ne postoje dovoljno pouzdani podaci. Oko 75% domaćinstava koristi internet, prema podacima ITU, naspram prosjeka EU od 87,6% dok ne postoje pouzdani podaci o pokrivenosti 4G (procjena je da 97% stanovništva ima pristup 3G mreži) dok postoji oko 24 pretplate na širokopojsni internet na 100 stanovnika što je ispod

⁴⁸ <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/834281562138748942/municipal-solid-waste-management-sector-review-review-of-the-extended-producer-responsibility-in-bosnia-and-herzegovina-for-packaging-and-packaging-waste-and-weee>

prosjeaka EU od 35. Ne postoje još uvijek uređeni podaci o teritorijalnoj pokrivenosti širokopojasnim internetom, a neke procjene su da je u pitanju tek oko 48,9% (USAID izvještaj) što koči modernizaciju poslovanja i konkurentnost privrede.

Regulativa u pogledu elektronskih komunikacija je zastarjela jer nije usklađena s EIDAS direktivom EU i nije primijenjena kako bi usluge digitalnog identiteta na usaglašenom regulatornom i institucionalnom okviru na prostoru cijele BiH ušle u masovnu upotrebu na način da olakšavaju digitalnu transformaciju društva, poslovanja i razvoj većeg broja e-usluga od strane javnog sektora.

Strukturna reforma br. 3: Uspostavljanje ulosva za ubrzavanje zelene tranzicije

Cilj ove reforme je ostvarivanje zelene tranzicije privrede u BiH, u smislu smanjenja ekološkog otiska koji ekonomska aktivnost – kako proizvodnja tako i potrošnja usluga i dobara – ostavlja na životnoj sredini. Zelenom tranzicijom unapređuje se kvalitet životnog okruženja i ispunjavaju obaveze koje je BiH preuzela prema Evropskoj uniji (i široj međunarodnoj zajednici) potpisivanjem Sofijske deklaracije o zelenoj agendi za Zapadni Balkan (2020), a na tragu UN Agende 2030, Pariškog sporazuma (2015) i Evropske zelene agende (2019), kao i obaveze preuzetih Ugovorom o energetske zajednici. Riječ je o stvaranju uslova za održivi ekonomski razvoj uz doprinos ublažavanju klimatskih promjena i unapređivanje kvaliteta životne sredine u BiH, ali i globalno. Naglasak u ovoj reformi je na dva od četiri cilja Sofijske deklaracije: smanjenju karbonskog otiska u proizvodnji energije (kroz usklađivanje sa pravnim tečevinama EU i uz održanje energetske sigurnosti), i na stvaranju uslova za prelazak sa linearne na cirkularnu ekonomiju kako bi se minimiziralo generisanje otpada, a što će takođe doprinijeti smanjenju karbonskog otiska BiH. Ova reforma je i od ključne važnosti za održanje/unapređivanje konkurentnosti u BiH – direktno, stoga što će izvoz u EU za zemlje koje se ne usklađuju sa sistemom koji uspostavlja evropski Zeleni dogovor postajati sve skuplji ili nemoguć, ali i indirektno, jer je njeno sprovođenje veoma bitan uslov integracije BiH u Evropsku uniju, ključnog regiona trgovinskog partnera BiH. Ova reforma sprovodi se kroz dvije reformske mjere, koje se tiču energetske tranzicije i prelaska sa linearne na cirkularnu ekonomiju.

Reformska mjera 1: Energetska tranzicija uz obezbjeđenje energetske sigurnosti, reformu tržišta, povećanje efikasnosti i veći udio obnovljivih izvora energije

1. Opis reformske mjere

Ciljevi energetske tranzicije u BiH su višestruki i isprepleteni. Ključno je smanjenje emisije gasova sa efektom staklene bašte (kao i zagađivanja vazduha). To se postiže kako povećanom energetske efikasnošću i diverzifikacijom proizvodnje električne energije koja smanjuje proizvodnju iz termoelektrana na ugalj (prije svega kroz povećana ulaganja u OIE) tako i reformom energetske tržišta i njihovom integracijom u regionalno i evropsko tržište. Tržišna integracija povećava transparentnost i smanjuje prepreke u dugoročnom ugovaranju i povećava sigurnost, što povećava podsticaje za ulaganja privatnog sektora u kapacitete za eksploataciju značajnih potencijala OIE kojima BiH raspolaže i u razvoj decentralizovanih kapaciteta. S druge strane, diverzifikacija snabdijevanja (uključujući i proizvodnje) doprinosi i jačanju energetske sigurnosti. Preporuke u Zajedničkim zaključcima iz 2023. godine (JC 5) ističu neophodnost usvajanja energetske i klimatske plana, otvaranje i uspostavljanje organizovanog unutardnevnog i dan unaprijed tržišta električne energije, kao i podizanje aktivnosti za povećanje energetske efikasnosti na novi nivo, usvajanjem i sprovođenjem Strategije obnove zgrada u BiH, na svim nivoima vlasti. K tome, da bi se odložila primjena

CBAM-a na izvoz BiH – što bi (kao što je već pomenuto, a detaljnije objašnjeno u tački 3 ovog odjeljka) značajno unazadilo konkurentnost izvoza BiH – neophodno je da se do početka 2026. uspostavi sistem određivanja cijene ugljenika usklađen sa šemom trgovine emisijama u EU (EU ETS modelom), te formira operator organizovanog tržišta energije BiH i EU.

Važeći strateški okvir u ovoj oblasti čine Okvirna energetska strategija Bosne i Hercegovine do 2035. (plan implementacije nije usvojen) uz Okvirnu energetska strategiju FBiH do 2035., Strategiju razvoja energetike RS do 2035. Ovaj okvir moraće se ažurirati pošto budu usvojeni Integrirani energetski i klimatski plan (NECP), kao i Energetski i klimatski plan RS i Energetski i klimatski plan FBiH, što se planira već u 2024. godini.

U narednom period u oblasti reforme elektroenergetskog tržišta planirane su aktivnosti koje će omogućiti uspostavljanje organizovanog tržišta električne energije (unutardnevnog i dan unaprijed) kao i tržišta gasa u BiH u narednom trogodišnjem periodu. Na nivou BiH planirano je donošenje novog Zakona o regulatoru električne energije i prirodnog gasa, prenosu i tržištu električne energije u Bosni i Hercegovini (Radna grupa je već uspostavljena u oktobru 2023), koji će između ostalog omogućiti uspostavljanje Nominovanog operatera energetskog tržišta (NEMO). U FBiH planira se donošenje podzakonskih akata za set energetskih zakona usvojen u avgustu 2023. (Zakon o električnoj energiji u FBiH, Zakon o energiji i regulaciji energetskih djelatnosti u FBiH, i Zakon o OIE u FBiH) koji će omogućiti izdvajanje operatera distributivnih sistema. U RS je izdvajanje operatera distributivnih sistema pravno već sprovedeno a operativno restrukturiranje i reorganizacija MH ERS, a.d. Trebinje je u toku, kao što je opisano u okviru SR Podizanje efikasnosti javnih preduzeća. planira se i implementacija novog Zakona o OIE u RS.

Za ispunjavanje obaveza u pogledu dekarbonizacije preuzetih Sofijskom deklaracijom, od ključne važnosti biće i usvajanje Integriranog energetskog i klimatskog plana BiH do 2030., Energetski i klimatski plan RS kao i Energetski i klimatski plan FBiH, kojima će se odrediti putanja i način postepene dekarbonizacije, a koji postoji već u formi nacрта na svim institucionalnim nivoima. U oba entiteta u toku su i druge pripreme pravnog okvira neophodnog za napredovanje u dekarbonizaciji, i to: u RS u narednom periodu planirane su izrada i donošenje Zakona o klimatskim promjenama Republike Srpske u koji će biti transponovana klimatska dimenzija vezana za ETS i CBAM; u FBiH je u planu i donošenje Strategije pravedne tranzicije energetskog sektora i provedbe aktivnosti zatvaranja rudnika uglja, uz oslonac na nalaze studije revizije geoloških rezervi i Mape puta za tranziciju regiona bogatih ugljem u BiH.

U oba entiteta, novo podsticajno okruženje za razvoj OIE uspostavlja koncept prosumera i sistem aukcija umjesto feed-in tarifa u uspostavljanju cijene energije proizvedene iz OIE. Premium feed-in tarifa se zadržava za velike proizvođače i dodjeljuje sistemom javnog nadmetanja. U 2024. u FBiH će nova regulativa da se operacionalizuje kroz donošenje odgovarajućih podzakonskih akata. U RS Zakon o OIE RS i prateći propisi su već usvojeni te će naglasak biti na intenziviranju kapitalnih ulaganja kako u OIE (MH „ERS“, i privatni sektor) tako i u ekološko unapređivanje postojećih termoelektrana. Konačno, prvi korak u neophodnom povećanju kapaciteta prenosnih i distributivnih mreža s ciljem omogućavanja prihvata električne energije iz novih postrojenja na bazi OIE biće donošenje Dugoročnog plana razvoja Elektroprenosne mreže.

Kad je riječ o programima usmjerenim na podizanje energijske efikasnosti, okvir politika u ovoj oblasti u već u 2024.g. biće značajno unapređen donošenjem Strategije obnove zgrada u BiH do 2050, Strategije obnove zgrada u RS do 2050 i Strategije dugoročne obnove zgrada do

2050 u FBiH kao i donošenjem izmjena i dopuna Zakona o energetskej efikasnosti u FBiH (koji će se uspostaviti podsticajni mehanizmi za EE kao što su: ESCO model finansiranja energetske efikasnosti, sprovođenje energijskih audita u komunalnim djelatnostima i velikim preduzećima). Takođe, oba entiteta već sprovode značajan broj programa, čiji bi efekti mogli biti bitno povećani uz povećanje finansijske podrške. Riječ je o programima: istovremeno u RS i u FBiH Programi podrške mjerama energetske efikasnosti za stambene zgrade, i Programi podrške mjerama energetske efikasnosti za mikro, mala i srednja preduzeća, uz podršku iz IPA fondova, kao i „Projekt utopljanja zgrada radi uštede energije“; zatim, u RS programi finansijske podrška projektima energetske efikasnosti i korištenja obnovljivih izvora energije u industriji kao i podrške mjerama energetske efikasnosti za MMSP koji se finansiraju iz IPA fondova; i, konačno, u FBiH se realizira Operativni plan poboljšanja energijske efikasnosti u institucijama i planira dokapitalizacija Revolving Fonda za energijsku efikasnost zgrada.

Potpisivanjem Međunarodnih ugovora o novim pravcima snabdijevanja gasom (kako za istočnu, tako i za južnu interkonekciju u BiH), kao i usvajanjem Zakona o gasu FBiH i Zakona o gasovodu “Južna interkonekcija BiH i RH” u 2024. biće stvoren pravni osnov za diverzifikaciju snabdijevanja gasom uz obezbjeđivanje usklađenosti sa EU regulativom u ovoj oblasti.

Vlada Republike Srpske je dala saglasnost za realizaciju Projekta za izgradnju magistralnog gasovoda (Istočna gasna interkonekcija) od granice sa Republikom Srbijom i magistralnog gasovoda Bijeljina – Banja Luka - Prijedor - Novi Grad, kao projektu od strateškog značaja za RS, u dužini cca 325 km, koja će pratiti trasu autoputa Beograd-Banja Luka. Predviđeno je i priključenje postojećih velikih industrijskih potrošača i gradskih toplana na trasi gasovoda u svim gradovima i opštinama u Republici Srpskoj duž tog magistralnog gasovoda. Takođe ovaj projekat od strateškog značaja za Republiku Srpsku je sadržan u Okvirnoj energetskej strategiji BiH do 2035. godine.

Planirane aktivnosti po godinama

Aktivnost	Nadležni nivo/resor	2024	2025	2026
Izrada, usvajanje (2024) I sprovođenje (2025-26) Integrisanog energetskeg i klimatskeg plana (NECP) BiH do 2030. Godine, Energetskeg i klimatskeg plana RS i Energetskeg i klimatskeg plana FBiH.	BiH (MVTEO) FBiH (FMERI, FMOiT,) RS (MER, MPUGEI)			
Ažuriranje Okvirne energetske strategije u BiH do 2035. godine, Strategije razvoja energetike RS do 2035. i Energetske strategije FBiH za period 2022-2035. sa projekcijom na 2050.	BiH (MVTEO), FBiH (FMERI) RS (MER)			
Donesena Strategija pravedne tranzicije energetskeg sektora	FBiH (FMERI)			
Donesena Strategija upravljanja mineralnim sirovinama	FBiH (FMERI)			
Početak realizacije kapitalnih investicija „Elektroprivreda RS“ (modernizacija i izgradnja MH „ERS“) (2024) i njihov (2025-6) kao i nastavak MH	RS (MH “ERS”, Elektroprenos BiH)			

„ERS“ i privatnih investicija u OIE (2024-2026); izgradnja novih elektroenergetskih objekata (2024-26).				
Izrada novog Zakona o prenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u BiH kako bi se kako bi se definisao operator tržišta NEMO i izrada novog pravnog okvira za električnu energiju i plin	BiH (MOFTER) FBiH (FMERI) RS (MER)			
Doneseni podzakonski propisi i akti za set energetske zakona (Zakon o električnoj energiji, Zakon o energiji i regulaciji energetske djelatnosti i Zakon o OIE u FBiH)	FBiH (FMERI)			
Razdvajanje Operatora distributivnog sistema u FBiH	FBiH (FMERI)			
Usvojen Zakon o klimatskim promjenama RS	RS (MPUGE, RHMZ)			
Usvojene Strategija obnove zgrada u BiH do 2050 Strategije obnove zgrada u RS do 2050.g. i Strategija dugoročne obnove zgrada u FBiH do 2050.g (2024) i implementacija istih (2025-26).	BiH (MVTEO) RS (MPUGE, MER, FZZŽSEE) FBiH (FMPU)			
Usvojen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o energetske efikasnosti u FBiH (2024) i izrada seta podzakonskih akata (Pravilnik o ESCO modelu finansiranja energetske efikasnosti, Pravilnik o energetske auditima u komunalnim uslugama i Pravilnik o energetske auditima u velikim preduzećima)	FBiH (FMERI)			
Realiziran Program podrške mjerama energetske efikasnosti za mikro, mala i srednja preduzeća iz IPA	RS (FZZŽSEE), FBiH (FMRPO)			
Realiziran Program podrške mjerama energetske efikasnosti za stambene zgrade iz IPA	RS (FZZŽSEE) FBiH (FMRPO)			
Realizirani Programi “Projekat utopljanja zgrada radi uštede energije”	FBiH (FMPU), RS (FZZŽSEE)			
Finansijska podrška projektima energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora energije u industriji	RS (FZZŽSEE)			
Realiziran Operativni plan poboljšanja energetske efikasnosti u institucijama FBiH (27 zgrada)	FBiH (FMPU)			
Dokapitaliziran Revolving Fond za energetske efikasnost javnih zgrada u FBiH	FBiH (FMPU)			
Usvojene izmene i dopune Pravilnika o minimalnim zahtjevima o energetske karakteristikama zgrada u FBiH	FBiH (FMPU)			
Usvojen Zakon o toplotnoj energiji u FBiH	FBiH (FMERI)			

Proveden projekat KfW “Energijska efikasnost u javnim zgradama”	BiH (FMPU)			
Izmena mrežnog kodeksa BiH u delu koji se odnosi na bilansiranje novih proizvodnih kapaciteta (2024)	BiH (NOSBiH)			
Potpisivanje Sporazuma tj. Međunarodnih ugovora o novim pravcima snabdevanja gasom (radi diverzifikacije izvora i pravaca snabdijevanja gasom)	BiH (MOFTER)			
Usvojen zakon o gasovodu „Južna interkonekcija BiH i RH“	FBiH (FMERI)			
Izgrađena Južna interkonekcija	FBiH (FMERI)			
Izgrađena Istočna gasna interkonekcija sa Srbijom	RS (MER)			
Usvojen Zakon o gasu	FBiH (FMERI)			
Usvojen plan razvoja elektroprenosne mreže sa ciljem integracije novih elektrana – OIE i povećanja kapaciteta interkonekcija	BiH (MOFTER) FBiH (FMERI) RS (MER)			
Podrška za uvođenje oprema za obnovljive izvore energije u poljoprivredi i prehrambenoj industriji	FBiH (FMPVŠ)			
Podržati izgradnju skladišta poljoprivrednih proizvoda, posebno onih koji koriste OIE	FBiH (FMPVŠ)			
Usvojen program za subvencioniranje energetskih audita i uvođenje standarda ISO 50001 u MSP	FBiH (FMRPO)			

2. Indikatori rezultata

Indikator	Polazna vrijednost (2023)	Medurezultat (2025)	Ciljna vrijednost (2026)
Ukupne emisije stakleničkih gasova iz energije, CO ₂ u MtCO ₂ eq. sa ponorima (nacrt NECP, ver 7)	26,62 (1990) 19,82 (2023)	19,07	18,12
Uvozna zavisnost energije i energenata, u %, (nacrt NECP ver 7)	42,7%	42,7%	41,86%
Učešće OIE u ukupnoj potrošnji energije, u % (nacrt NECP ver 7)	39,7%	40,0%	40,3%

3. Očekivani uticaj na konkurentnost

Ubrzavanje energetske tranzicije jedna je od strukturnih reformi sa najznačajnijim implikacijama po srednjoročnu i dugoročnu konkurentnost privrede u BiH. Nameće se potreba prilagođavanju tehnologijama i praksama na tržištima od kojih zavisi skoro čitav izvoz BiH. Na tržište same EU BiH plasira čitavih 74,6% svog izvoza (u 2022.), a k tome tržište EU određuje standarde i zemljama članicama CEFTE, koje zajedno čine drugog najvećeg trgovinskog partnera BiH. Obaveze vezane za CBAM EU uvodi u fazama. Uvoznici visoko energetski intenzivnih proizvoda već podliježu obavezi obračunavanja emisija, a od 2026. moraće plaćati certifikate u zavisnosti od emisija stakleničkih gasova sadržanih u datom

proizvodu. Problem za BiH je što se do sad njen model industrijskog razvoja u velikoj mjeri do sad zasnivao na relativno niskoj cijeni električne energije—njeno izvozu kao i izvozu energetske intenzivnih proizvoda. U ovom kontekstu, s jedne strane, predviđene reforme spriječiće naglo poskupljenje (ili čak onemogućavanje) izvoza energetske intenzivnih proizvoda već 2026. godine, (a kasnije i drugih). Umjesto toga omogućit će postepeno prilagođavanje strukture proizvodnje uz postepeno uvođenje cijena ugljika i smanjivanje emisija kroz transformaciju energetskog sektora. S druge strane, ove reforme otvoriće energetske sektor BiH za značajno povećanje ulaganja u eksploataciju OIE i decentralizovanu proizvodnju energije, što će imati snažan neposredan pozitivan efekat na privredni rast kao i modernizaciju i tehnološko unapređenje proizvodnje. Konačno, dotok kapitala u energetske sektor kao i prestanak sa implicitnim subvencioniranjem energije veoma će povoljno da djeluje na fiskalnu poziciju zemlje.

4. Procjena troškova aktivnosti i izvor finansiranja

U periodu 2024-2026. godina za reformske aktivnosti planirani troškovi iznose oko 108,5 miliona EUR, ali u zavisnosti od dinamike realizacije započetih projekata, ista će vjerovatno biti veća.

U FBiH procijenjeni troškovi aktivnosti za 2024. godinu iznose 47.840.964,40 EUR, finansirani iz budžeta FBiH u iznosu od 29.829.767,90 EUR, iz IPA sredstava 6.456.000,00 EUR i iz grantova 11.555.196,50 EUR. Procijenjeni ukupni troškovi za 2025. godinu iznose 13.182.083,80 EUR, finansirani iz budžeta FBiH u iznosu od 5.257.059,60 EUR i iz grantova 7.925.024,20 EUR. Procijenjeni troškovi za 2026. godinu iznose 6.852.913,20 EUR, koji će biti finansirani iz budžeta FBiH u iznosu od 4.021.267,30 EUR i iz grantova 2.831.645,90 EUR.

U RS procjena troškova zavisi od iskazanog interesa investitora, dinamike realizacije započetih projekata i situacije na finansijskim tržištima, te su isti volatilni. Sredstva će biti obezbijedena od strane MH „Elektroprivreda RS“, Elektroprenosa BiH, Fonda za zaštitu životne sredine i energetske efikasnost, fondova EU, Budžeta RS u okviru sredstava za podsticaje za pravna i fizička lica i međunarodnih finansijskih institucija. Iz instrumenta za pretpristupnu pomoć IPA 2023, za Republiku Srpsku je obezbijeden iznos od 40.661.705,7 KM, a koji će biti alocirani, u skladu sa utvrđenim koeficijentima, u okviru tri komponente, i to: I podrška energetske siromašnim potrošačima/ugroženim domaćinstvima da prevaziđu povećanje cijena računa za grijanje; II podrška mjerama energetske efikasnosti za mikro, mala i srednja preduzeća i III podrška mjerama energetske efikasnosti za stambene zgrade.

5. Očekivani uticaj na socijalne ishode

Efekti ove mjere na socijalne ishode su složeni. S jedne strane, povećana (ili makar samo održana konkurentnost) neophodan je uslov održavanja, a pogotovo povećanja opšte zaposlenosti u zemlji, što je pak ključni uslov za smanjivanje rizika od siromaštva. Takođe, povećanje energetske efikasnosti dovodi do smanjivanja izdataka domaćinstava za energiju, pogotovo grijanje. S druge strane, energetska tranzicija bi u kratkom do srednjem roku mogla da ima negativne socijalne ishode u mjeri u kojoj uvođenje tržišnog mehanizma određivanja cijena energije direktno ili indirektno podigne cijene energije za domaćinstva kao i proizvoda u potrošačkoj korpi socijalno ugroženog stanovništva (grijanje, hrana). U dužem roku, zatvaranje rudnika uglja i dekomisija elektroenergetskih kapaciteta na bazi uglja moglo bi da dovede do smanjivanja zaposlenosti u relevantnim regionima ukoliko se ne preduzmu preventivne mjere. Svaki od ovih negativnih efekata može da se ublaži ili u potpunosti eliminiše ukoliko se o njima pravovremeno vodi računa prilikom osmišljavanja reformskih mjera. Primjer takvog osmišljavanja priprema strategije pravedne tranzicije u FBiH, uz oslonac

na Mapu putu za pravednu tranziciju regiona bogatih ugljem u BiH, koja će predvidjeti kako da se efekti, respektivno, povećanja cijena energije i smanjenja zaposlenosti u rudnicima, na ugroženo stanovništvo značajno ublaže.

6. Očekivani uticaj na zaštitu životne sredine

Ovo je mjera čiji je prevashodni cilj očuvanje životne sredine, tj. mitigacija klimatskih promjena kroz smanjenje karbonskog otiska koji privreda i građani u BiH stvaraju, i smanjenje zagađivanja vazduha. U utvrđenom nacionalnom doprinosu (NDC) za razdoblje 2020–2030 sa projekcijama do 2050. godine, BiH je definisala cilj smanjenja ukupne emisije stakleničkih gasova od 17,5% do 2030. u odnosu na 2014. godinu. Iako su ovi ciljevi prihvaćeni od strane Sekretarijata UNFCCU, usvajanjem NECP-a ove ambicije će biti dodatno pojačane. Ujedno, smanjenje oslonca na nekvalitetno fosilno gorivo kao što je ugalj, i predviđena modernizacija elektroenergetskih postrojenja, smanjiće i emisije SO₂, NO_x i prašine u atmosferu sa neposrednim povoljnim uticajem na kvalitet vazduha koji građani BiH dišu.

7. Potencijalni rizici

Rizik	Vjerovatnoća	Planirane mjere ublažavanja
Porast cijena energije može djelovati i na cijene drugih proizvoda izazivajući društveni otpor reformama.	Srednji	Pravovremeno planiranje postepenosti promjena i prpratnih, pravilno ciljanih, mjera ublažavanja socijalnih posljedica.
Otpor reformama usljed straha od gubitka zaposlenosti.	Srednji	Osnaživanje i širenje programa EE pogotovo za ugrožena domaćinstva. Pravovremeni razvoj programa investicija i alternativnog zapošljavanja u sklopu programa pravedne tranzicije.
Teškoće u obezbjeđivanju finansijskih sredstava potrebnih za postizanje željenih efekata.	Niska	Pravovremeno apliciranje na projekte finansijske i druge podrške energetske tranziciji.

Reformska mjera 2: Uspostavljanje uslova za prelazak na cirkularnu ekonomiju

1. Opis reforme

Cilj ove reforme je da se uz kompletiranje regulatornog i institucionalnog okvira uspostavljenog u prethodnom periodu, nastavi na uspostavljanju sistema koji bi omogućio adekvatno prikupljanje, odvajanje, tretman i veći stepen upotrebe otpada u privredi. Elementi ove reforme tiču se odgovarajućih programa podsticaja za privredu, obezbjeđivanje potrebne komunalne infrastrukture i usluga lokalnih komunalnih preduzeća kao i jačanja svijesti građana i privrede o potrebi i vrijednosti cirkularne ekonomije.

U prethodnom periodu regulatorni okvir koji se tiče uspostavljanja sistema za uređeno odlaganje i odvajanje otpada, kao i za njegovo prečišćavanje i reciklažu u RS je kompletiran, a u FBiH će biti zaokružen u narednom periodu. U narednom periodu naporu su usmereni na intenziviranje aktivnosti i obezbeđivanje sredstava za pojačavanje podsticaja za implementaciju predviđenih sistema. Plaćanje naknada (Fondu ili operateru) za proizvode koji poslije upotrebe postaju posebne kategorije otpada uvedene su u oba entiteta (ambalažni i elektronični) u 2022, i počele su da se naplaćuju. Također, kontinuirano se vrše analize i radi na mogućnosti što veće kompatibilnosti informacionih sistema u RS i FBiH, te donošenju zakonske regulative vezane za rad IWMIS (Integrated Waste Management Information System). Adekvatno upravljanje otpadom (u tradicionalnom smislu riječi) neophodan je osnov

za sledeću generaciju reformi u kojem se aktivnosti šire na uspostavljanje cirkularne ekonomije, u smislu sveobuhvatne efikasnosti korišćenja resursa kroz cele lance vrednosti. Na ovim aktivnostima radi se na svim institucionalnim nivoima u partnerstvu sa UNDP kroz Projekat Mapa puta za cirkularnu ekonomiju za BiH.

Strateški okvir ove reforme sastoji se od: u FBiH Strategija razvoja FBiH za period 2021–2027, i Strategija zaštite okoliša 2022–2032; u RS, Strategija upravljanja otpadom Republike Srpske 2017-2026, kao i Strategija razvoja industrije Republike Srpske za period 2021-2027.

U narednom periodu, u FBiH se planira uspostavljanje regionalnih centara za upravljanje otpadom u svim regijama sa svim potrebnim sadržajima (postrojenja za mehaničko biološku obradu otpada – MBO postrojenja), kao i uspostavljanje kapaciteta za adekvatno zbrinjavanje opasnog otpada kroz saradnju sa regionalnim deponijama ili kroz JPP. Planira se i sprovođenje analiza efikasnosti i ekonomičnosti postojećeg sistema upravljanja otpadom i usvajanja više pravilnika o upravljanju otpadom.

U narednom periodu, u RS se planiraju nastaviti aktivnosti finansijske podrške realizaciji projekata u industriji koji imaju uticaj na zaštitu životne sredine, a koji se odnose na izmjenu proizvodnih procesa, inputa, proizvoda i uvođenje standarda upravljanja kako bi se smanjio štetan uticaj na životnu sredinu, i povećale prilike za cirkularni proces. Mjera podrazumijeva i promociju ovakvih promjena, te podizanje svijesti o značaju zaštite životne sredine kroz organizaciju promotivnih i edukativnih skupova. Radi se i na izgradnji centara za odvojeno sakupljanje posebnih kategorija otpada od domaćinstava u svakoj JLS, kao i na unapređenje razvijenog sistema upravljanja, i izgradnji postrojenja za tretman odvojeno sakupljenih posebnih kategorija otpada. Iako postoje proizvođači koji su u svoj lanac proizvodnje uveli otpad kao sirovinu, još uvijek nedostaje cijeli lanac u pogledu upravljanja otpadom i njegovog tretmana (sakupljači i obrađivači) na čijem će se uspostavljanju raditi tokom narednih godina. Neophodno je da se na nivou lokalnih samouprava sprovedu planovi i propisi i prilagodi rad lokalnih komunalnih preduzeća kroz donošenje novih odluka o upravljanju otpadom na lokalnom nivou koji bi bili usaglašeni sa zakonskim okvirom. U ovom kontekstu veoma je važno da se na lokalnom nivou obezbijedi dovoljno zelenih ostrva i reciklažnih dvorišta za šta do sada nije bilo jasno definisanih podsticaja.

Planirane aktivnosti po godinama:

Aktivnost	Nadležni nivo	2024	2025	2026
Provedene analize efikasnosti i ekonomičnosti postojećeg sistema upravljanja otpadom (komunalni, posebne kategorije i sve druge vrste otpada).	FBiH (FMOT)			
Usvojen Pravilnik o upravljanju otpadom (za malu privredu)	FBiH (FMOT)			
Uspostaviti regionalne centre za upravljanje otpadom u svim regijama sa svim potrebnim sadržajima (postrojenja za mehaničko biološku obradu otpada – MBO postrojenja).	FBiH (FMOT)			
Usvojen Pravilnik o načinima i uvjetima odlaganja otpada i kategorijama odlagališta otpada	FBiH (FMOT)			
Uspostavljeni kapaciteti za adekvatno zbrinjavanje opasnog otpada kroz saradnju sa regionalnim deponijama ili kroz JPP	FBiH (FMOT)			
Povećati obim odvojenog sakupljanja, zbrinjavanja, reciklaže i ponovne upotrebe otpada u cijeloj FBiH (komunalnog, građevinskog, poljoprivrednog, industrijskog i sl.)	FBiH (FMOT)			
Unaprijeđen informacioni sistem upravljanja zaštite okoliša	FBiH (FMOT)			

Financijska podrška realizaciji projekata u industriji koji imaju uticaj na zaštitu životne sredine	RS (MPP i MPUGE)			
Promocija proizvodnje i upotrebe proizvoda sa smanjenim uticajem na životnu sredinu, te podizanje svijesti o značaju zaštite životne sredine	RS (MPUGE, MPP i PK RS)			
Unapređenje razvijenog sistema upravljanja posebnim kategorijama otpada	RS (MPUGE, FZZŽSEE i privredni subjekti)			
Izgradnja centara za odvojeno sakupljanje posebnih kategorija otpada od domaćinstava u svakoj JLS	RS (FZZŽSEE, JLS i privredni subjekti)			
Izgradnja postrojenja za tretman odvojeno sakupljenih posebnih kategorija otpada	RS (FZZŽSEE, JLS i privredni subjekti)			

2. Indikatori rezultata

Indikator	Polazna vrijednost (godina)	Medurezultat (2025)	Ciljna vrijednost (2026)
Udio netretiranog komunalnog otpada (SDG Okvir, 11.6.1.a, BHAS)	23,5% (2020)	20%	19%
Udio recikliranog komunalnog otpada (SDG Okvir, 11.6.1.b, BHAS)	0,03% (2020)	5%	7%
Broj centara za sakupljanje posebnih kategorija otpada	0 (RS)	3 (RS)	7 (RS)
Broj centara za reciklažu posebnih kategorija otpada	0 (RS)	3 (RS)	7 (RS)

3. Očekivani uticaj na konkurentnost

Usklađenost s principima zelene agende su važan faktor međunarodne konkurentnosti, te primjena ove reforme omogućava domaćim privrednicima koji su izvozno orijentisani da budu prisutni na sve zahtjevnijem tržištu razvijenih zemalja u pogledu načine proizvodnje.

4. Procjena troškova aktivnosti i izvor finansiranja

U FBiH procijenjeni troškovi aktivnosti za 2024. godinu iznose 9.150.000,00 EUR, finansirani iz budžeta FBiH u iznosu od 2.650.000,00 EUR, iz grantova 4.000.000,00 EUR i iz projektnih zajmova 2.500.000,00 EUR. Procijenjeni troškovi za 2025. godinu iznose 27.900.000,00 EUR, finansirani iz budžeta FBiH u iznosu od 5.400.000,00 EUR, iz grantova 4.000.000,00 EUR i iz projektnih zajmova 18.500.000,00 EUR. Procijenjeni troškovi za 2026. godinu iznose 27.700.000,00 EUR, koji će biti pokriveni iz budžeta FBiH u iznosu od 5.200.000,00 EUR, iz grantova 4.000.000,00 EUR i iz projektnih zajmova 18.500.000,00 EUR.

U RS skladu sa Republičkim planom upravljanja otpadom za period 2019–2029. godine, procijenjeni ukupni iznos ulaganja u mjere za postizanje ciljeva upravljanja otpadom iznosi

oko 422.779.000 KM, od toga za period od 2025. do 2029. godine procijenjeni iznos ulaganja u razvoj sistema upravljanja otpadom je 301.583.000 KM. Mogući izvori finansiranja su javni i privatni izvori. Javni izvori predstavljaju glavni izvor finansiranja komunalne infrastrukture potrebne za realizovanje objekata za upravljanje otpadom, kao i samih objekata (regionalne deponije, transfer stanice i drugo). Privatni izvori finansiranja se ogledaju kroz javno-privatno partnerstvo, koncesije ili privatizacije.

5. Očekivani uticaj na socijalne ishode, kao što su zapošljavanje, smanjenje siromaštva, jednakost i rodno pitanje

Prelaskom na cirkularnu privredu se podstiče razvoj čitave nove grana industrije koja pruža mogućnosti za zapošljavanje, a naročito za pojedine ranjive kategorije stanovnika poput romske populacije.

6. Očekivani uticaj na okoliš

Ova mjera ima izrazito pozitivan uticaj na okoliš putem smanjenja ukupne količine otpada, kroz ponovnu upotrebu, reciklažu i tretman otpada. Takođe, omogućavanjem bezbjednog odlaganja različitih vrsta otpada smanjuje se negativni uticaj na životnu sredinu.

7. Potencijalni rizici

Rizik	Vjerovatnoća	Planirane mjere ublažavanja
Za sprovođenje propisa koji su već usvojeni ili u procesu usvajanja radi prelaska na cirkularnu ekonomiju potrebni su programi koji zahtijevaju red veličine više sredstava od onih koja se trenutno ulažu.	Srednja	Pojačati napore da se obezbijede značajna sredstva za finansiranje sprovođenja propisa.
Nedovoljna kapacitiranost inspekcija kao i (ne) razvijenost sistema monitoringa o generisanom otpadu.	Srednja	Jačanje kapaciteta inspekcija i sistema monitoringa.
Slaba motivisanost opština i uprava preduzeća za izgradnju regionalnih sanitarnih deponija.	Srednja	Jačanje podsticajnih mera (što zahteva povećana finansijska ulaganja). Intenzivirati aktivnosti na razvijanju svesti o potrebi reforme.

Strukturna reforma br.4: Stvaranje preduslova za punu digitalnu tranziciju

1. Opis reforme

Cilj ove reforme je da se omogući neophodna javna infrastruktura u oblasti informaciono-komunikacionih tehnologija kako bi se stvorili neophodni preduslovi za dinamičniji razvoj elektronskih usluga privredi i građanima (e-usluge), kao i veći stepen digitalizacije poslovanja na osnovu bezbjedne i povjerljive razmjene podataka i dokumenata. Zbog značaja ove informaciono-komunikacione infrastrukture za uslove poslovanja kroz dostupnost digitalizovanih efikasnih javnih usluga na teritoriji cijele BiH, kao i za međunarodnu konkurentnost privrede i integrisanost u pravni sistem EU (transponovanje odgovarajućih direktiva u oblasti elektronskog identiteta eIDAS i u oblasti kiberbezbjednosti i sigurnosti mreža, a u skladu sa ustavnim nadležnostima i postojećim zakonima entiteta i Brčko distrikta), a imajući u vidu složenost državnog uređenja BiH, od posebnog je značaja u sprovođenju ove reforme na svakom nivou vlasti da se osigura koordinisan pristup svih relevantnih nadležnih nivoa i institucija. Ovom reformom adresira se dio preporuke broj 4 iz ZZ u djelu koji se tiče

donošenja propisa o elektronskom identitetu i uslugama od povjerenja u skladu s pravnim tekovinama EU.

U okviru ove reforme će se uspostaviti nedostajući i unaprijediti postojeći regulatorni okvir u oblasti elektronskih komunikacija, digitalnog identiteta i bezbjednosti kako bi se uspostavio neophodan pravni okvir na entiteskom nivou i Brčko distrikta sukladno nadležnostima svakog od nivoa vlasti koji je istovremeno i u skladu s propisima u EU. Zatim, postojeće institucije za pružanje usluga od povjerenja i njihove nadležnosti usaglasit će se sa eIDAS-om, a njihovi kapaciteti ojačati. U prethodnom periodu na nivou BiH uspostavljena su tri certifikaciona (CA) tijela u okviru: HALCOM-a, Uprave za indirektno oporezivanje, i IDDEEA-a. U RS CA je uspostavljeno u okviru Agencije za informaciono komunikacione tehnologije. Pored toga, za potrebe razvoja e-uprave razviti će se platforme za elektronsku dostavu i elektronska plaćanja na svakom nivou vlasti u skladu sa Strateškim okvirom reforme javne uprave i pratećim Akcionim planom. Takođe, u okviru ove reforme, planiran je razvoj kapaciteta sa cloud tehnologijom za savremeno upravljanje u skladu sa EU cloud strategijom i smjernicama kao i čuvanje podataka javnog sektora i privrede uz primjenu neophodnih organizacionih i tehničkih informaciono-bezbjednosnih mjera za zaštitu podataka u skladu sa evropskim standardima informacione bezbjednosti na svakom nivou vlasti u skladu sa Strateškim okvirom reforme javne uprave i pratećim Akcionim planom. Konačno, kao dio ključne informaciono-komunikacione infrastrukture, u okviru ove reforme biće uspostavljen neophodan interoperabilni informacioni sistem u okviru javnih uprava. Paralelno, ova reforma obuhvata i unapređenje pristupa širokopojasnom internetu velikih brzina kroz uspostavljanje sistema institucija/kancelarija na nivou entiteta i Brčko distrikta u skladu sa prednacrtom Strategije širokopojasnog pristupa u BiH i Politikom sektora elektronskih komunikacija BiH za period 2023 -2027., uvođenjem podsticaja za izgradnju fiksni i mobilni širokopojasni mreže u ruralnim područjima i pristupiće se mapiranju postojećih širokopojasnih mreža.

Sadržaj ove reforme u domenu ključne informaciono-komunikacione infrastrukture, definisan je u okviru jedinstvenog Strateškog okvira za reformu javne uprave BiH 2022–2025 sa akcionim planom, koji je usvojen od strane Savjeta ministara i entitetskih vlada. Takođe, narednom periodu biće donijeto i nekoliko strateških dokumenata neophodnih za usaglašavanje i sprovođenje njenih ostalih elemenata. U oblasti elektronskih komunikacija, u pitanju su: Politika sektora elektronskih komunikacija BiH za period 2023–27. godine i Okvirna strategija razvoja širokopojasnog pristupa u BiH za period 2023–27, zajedno sa pripadajućim akcionim planovima za oba dokumenta. Najvažniji elementi Politike odnose se na regulaciju i izgradnju elektronske komunikacione infrastrukture, podsticanje konkurencije, licenciranje javnih elektronskih komunikacionih mreža i usluga, uvođenje univerzalnih usluga, i omogućavanje zaštite prava i privatnosti krajnjih korisnika, mapiranje širokopojasnih mreža, uspostavljanje kancelarija širokopojasnih mreža i usvajanje zakona o elektronskim komunikacijama na BiH nivou. Okvirna strategija obuhvata elemente ove reforme koji se tiču trenutnog stanja razvoja širokopojasnog pristupa u BiH, regulatorno institucionalnog okvira, izgradnje i razvoja infrastrukture 4G i 5G mreže, definisanje modela finansiranja, kao i vizije i ciljeva razvoja širokopojasnog pristupa. Takođe, u planu je donošenje strateškog okvira informacione sigurnosti u institucijama BiH, strateški okvir za razvoj e-uprave u institucijama BiH (za period 2024–28.), i strateški okvir računarstva u oblaku institucija BiH za period 2024–28.

Planirane aktivnosti po godinama

Aktivnost	Nadležni nivoi i institucije	2024	2025	2026
Usvojiti strateški okvir računarstva u oblaku institucija Bosne i Hercegovine za period 2024.–2028. godina	BiH (MKT, Generalno tajništvo VM – eVlada)			

Usvojiti strateški okvir za razvoj e-uprave u institucijama Bosne i Hercegovine za period 2024.–2028. godina	BiH (MKT, Generalno tajništvo VM – eVlada, PARCO, IDDEEA)			
Usvojiti strateški okvir informacione sigurnosti u institucijama BiH	BiH (MKT, MS)			
Usvojiti strateški okvir razvoja širokopojasnog pristupa u Bosni i Hercegovini za period 2023–2027. godine	MKT BiH, Regulatorna agencija za komunikacije, MPiK FBiH, Agencija za IKT RS MSV RS			
Usvojiti strateški okvir sektora elektronskih komunikacija Bosne i Hercegovine za period 2023.–2027. godine	MKT BiH, Regulatorna agencija za komunikacije, MPiK FBiH, Agencija za IKT RS MSV RS			
Usvojen Zakon o elektronskim komunikacijama u BiH	BiH (MKT, RAK, MS, DEI), FBiH (MPiK FBiH), RS (Agencija za IKT, MSV)			
Usvojen Zakon o eIdentifikaciji i uslugama povjerenja za elektronske transakcije Bosne i Hercegovine kojim će se urediti ePotpis, ePečat, eVremenski žig, eDostavnica, autentifikacija internet stranica, eDokument. u skladu s EIDAS	BiH (MKT), FBiH (FMPIK), RS (Agencija za IKT)			
Usklađivanje domaćeg zakonodavstva sa EU NIS2 tj. određivanja nadležnih tijela, jedinstvene kontakt tačke i timova za hitne kompjuterske intervencije (CSIRT) za zadatke koji se tiču sigurnosti mreža	BiH (MKT, MS), FBiH (FMPIK), RS (Agencija za IKT)			
Usklađivanje domaćeg zakonodavstva sa EU Direktivom 2008/114 tj. utvrđivanje i označivanje BH kritične infrastrukture i procjeni potrebe poboljšanja njezine zaštite u cilju određivanja i zaštite kritičnih infrastrukture na teritoriji Bosne i Hercegovine	BiH (MKT, MS), FBiH (FMPIK), RS (Agencija za IKT)			
Otvorene kancelarije širokopojasnih mreža	BiH (MKT) FBiH (FMPIK), RS (Agencija za IKT, MSV, RUGIP)			
Pripremljena Analiza i definisanje finansijskih potencijala za subvencionisanje izgradnje fiksnih i mobilnih širokopojasnih mreža u ruralnim područjima; na osnovu Analize će se izraditi akcioni plan za subvencionisanje fiksnih i mobilnih širokopojasnih mreža za ruralna područja	BiH (MKT, RAK), FBiH (FMPIK), RS (Agencija za IKT, MSV)			

Mapiranje širokopojasnih mreža u BiH	Institucije na svim administrativnim nivoima vlasti u skladu sa svojim nadležnostima			
Masovna produkcija kvalifikovanih elektronskih certifikata za elektronski potpis i elektronski pečat u skladu s Direktivama EU	RS (Agencija za IKT)			
Uspostavljanje efikasan stručni nadzor u oblasti e-uprave i informacione bezbjednosti	RS (Agencija za IKT)			
Uspostavljanje platforme za upravljanje sigurnošću i rizicima za korištenje oblaka u institucijama BiH	BiH (MKT, Generalno tajništvo VM – eVlada, PARCO, IDDEEA)			
Uspostavljanje sistema/servisa za upravljanje identitetima (IAS), Shared Service centres, eMailbox, ePayment, e-Identity (e-ID) i Government cloud (data classification)	BiH (MKT, Generalno tajništvo VM – eVlada, PARCO, IDDEEA)			
Uspostaviti centar za pohranu podataka u oblaku (Cloud computing center FBiH) i lab za internet sigurnost	FBiH (FMPK)			
Usvajanje zakona o informacionoj sigurnosti Federacije BiH	FBiH (FMPK)			
Jačanje infrastrukturnih i ljudskih kapaciteta CERT Republike Srpske u pružanju odgovora na računarsko-bezbjednosne incidente na ključnoj IK infrastrukturi Republike Srpske	RS (Agencija za IKT)			
Ostvarena puna finansijska i funkcionalna samostalnost Certifikacionog tijela Agencije za IKT RS	RS (Agencija za IKT, GSVRS)			
Uspostavljanje i puna primjena i upotreba interoperabilnog informacionog sistema za elektronsku razmjenu podataka u organima uprave	RS (Agencija za IKT, GSVRS)			
Puna primjena i upotreba platforme za kvalifikovanu elektronsku dostavu	RS (Agencija za IKT, GSVRS)			
Puna primjena i upotreba jedinstvenih potala e-uprave	RS (Agencija za IKT)			
Puna primjena i upotreba platforme za elektronska plaćanja	RS (Agencija za IKT, MF)			
Puna primjena i upotreba Data Centara Usvojeni zakoni: * Zakon o informacionoj bezbjednosti Republike Srpske, RS (Agencija za IKT) * Zakon o elektronskoj upravi Republike Srpske, RS (Agencija za IKT) * Zakon o podsticajima u oblasti informaciono-komunikacionih tehnologija Republike Srpske, RS (Agencija za IKT) (2024)	RS (Agencija za IKT) RS (Agencija za IKT)			

2. Indikatori rezultata

Indikator	Polazna vrijednost (2022)	Medurezultat (2025)	Ciljna vrijednost (2026)
DESI indeks RCC	23,2	27,0	30,0
Broj pretplatnika fiksnog širokopojasnog interneta na 100 stanovnika	24,9	28,5	30,2

3. Očekivani uticaj na konkurentnost

Postavljanje neophodnih preduslova za digitalizaciju otvara prostor za digitalnu transformaciju u privatnom sektoru i razvoj novih digitalizovanih javnih usluga. Oba procesa imaju potencijal da povećaju produktivnost i kvalitet proizvoda i usluga i ukupnu konkurentnost privrede.

4. Procjena troškova aktivnosti i izvor finansiranja

Za ceo period od 2024-26. trošak ove reforme se procjenjuje na oko 27 miliona EUR. Od toga će se 1,5 miliona EUR obezbijediti iz sredstava budžeta BiH i to namjenskih sredstava od prodaje licenci, oko 1 milion EUR obezbijediće se iz budžeta entiteta i grantova, a za 25 miliona EUR tek treba da se pribavi izvor finansiranja.

Na nivou BiH, jednim dijelom (2–3 miliona KM) će finansirati izgradnja mreže iz postojećih sredstava za tu namjenu od licenci.

U RS predviđena sredstva za realizaciju navedenih aktivnosti su 50.000.000 KM. Manjim dijelom (1.000.000 KM) sredstva su planirana u budžetu Republike Srpske. Ostatak sredstava za realizaciju ove reformske mjere planira se obezbijediti iz kreditnih sredstava domaćih banaka (IRB, komercijalne banke) i međunarodnih finansijskih institucija, kao i iz donatorskih sredstava (IPA fondovi, projekti i programi EU).

U FBiH u 2024. godini za reformske aktivnosti ukupni planirani troškovi iznose 202.709,30 EUR, iz budžeta FBiH će biti pokriveno 13.531,30 EUR i ostatak troškova će biti pokriveno iz grantova. U 2025. godini za reformske aktivnosti ukupni planirani troškovi iznose 224.301,10 EUR, iz budžeta FBiH će biti pokriveno 19.273,10 EUR i ostatak troškova će biti pokriveno iz grantova. U 2026. godini za reformske aktivnosti ukupni planirani troškovi iznose 70.913,60 EUR, iz budžeta FBiH će biti pokriveno 19.273,10 EUR i ostatak troškova će biti pokriveno iz grantova.

5. Očekivani uticaj na socijalne ishode, kao što su zapošljavanje, smanjenje siromaštva, jednakost i rodno pitanje

Dostupnost mnogih usluga se povećava s većom pokrivenošću internetom i digitalizacijom, na primjer u ruralnim i slabo povezanim dijelovima zemlje. S druge strane, zbog velikog stepena digitalne nepismenosti otvara se jaz koji je potrebno u narednom periodu adresirati.

6. Očekivani uticaj na okoliš

Bolja povezanost informaciono-komunikacionom infrastrukturom i otvaranje prostora za veći stepen digitalizacije poslovnog sektora i javnog sektora ima veoma pozitivan uticaj na okoliš usljed manje potrebe za transportom čime se smanjuju emisije štetnih gasova.

7. Potencijalni rizici

Rizik	Vjerovatnoća	Planirane mjere ublažavanja
Kašnjenje u donošenju neophodnih propisa	Srednja	Aktivan dijalog sa svim učesnicima u procesu i pravovremena reakcija na potencijalna kašnjenja

Veliki broj učesnika u procesu	Srednja	Aktivan dijalog, promocija pozitivnih ishoda realizacije mjere
Zavisnost realizacije od dinamike i obima raspoloživih sredstava	Srednja	Iznalaženje alternativnih izvora finansiranja i aktivna komunikacija sa međunarodnim i domaćim kreditorima

LJUDSKI KAPITAL I SOCIJALNE POLITIKE

Analiza prepreka

Bosna i Hercegovina ima oko 3,5 miliona stanovnika (prema popisu iz 2013.) s negativnim prirodnim priraštajem i odlivom kvalifikovanog radno sposobnog stanovništva – emigracije. Strukturne neusklađenosti na tržištu rada održavaju se, s jedne strane, u dugoročnoj nezaposlenosti i obeshrabrenosti stanovništva u radnom dobu, a s druge strane nedostatka adekvatnih profila radne snage koja bi odgovarala potražnji. Dugoročno nezaposleni (preko 12 mjeseci) u prvom kvartalu 2023. godine čine čak 76,7% nezaposlenih što je, pored strukturnih razloga, posljedica i činjenice da su evidencije nezaposlenih opterećene osobama koje nisu u potrazi za poslom već su prijavljeni radi korišćenja prava po osnovu nezaposlenosti. Istovremeno, u BiH se negativno ističe visoka stopa neaktivnosti stanovništva (52,4% u BiH, 52,8% u RS, 52,1% u FBiH u 2022), što pak odražava visok stepen obeshrabrenosti građana da se uključe u tržište rada, što ne iznenađuje s obzirom na dugo trajanje nezaposlenosti. Iako ukupna stopa nezaposlenosti nije toliko visoka 15,4 % u 2022. (11,2% u RS u 2022, 17,2% u FBiH), nezaposlenost mladih (15–24 godina) je izražena i iznosi 35,1% u 2022. (28,1% u RS, 37,4% u FBiH) dok je jaz između zaposlenosti muškaraca i žena izrazito visok i iznosi čak 23,2 procentnih poena (21,1% u RS, 25,1% u FBiH u 2022.).

Aktivne politike zapošljavanja su prisutne, ali njihovo planiranje može biti unaprijeđeno kao i kvalitet usluge zavoda za zapošljavanje. Dok su neaktivnost i obeshrabrenost stanovništva u radnom dobu nesumnjivo odraz akumuliranih dugoročnih strukturnih problema, postoje i jasni i sve hitniji indikatori da je neusklađenost na tržištu rada posljedica i tekućih politika, odnosno da se umjesto otklanjanja ona i dalje generiše usljed neusklađenosti ponude obrazovnih profila i nedovoljne efikasnosti aktivnih mjera zapošljavanja. Samo trećina poslodavaca zapošljava radnike koji dolaze direktno iz obrazovnog sistema tj. nakon završene srednje opšte ili tehničke škole ili fakulteta. Pored toga, veliki dio poslodavaca (njih 43,3%, 43,5% u RS, 42,4% u FBiH) ističe da je imalo poteškoće u pronalasku i zapošljavanju potrebnih radnika u 2022. Kao glavne prepreke navode se nedostatak kadra sa traženim zanimanjima i nedostatak kadra sa stručnim znanjima i vještinama za radno mjesto (Istraživanje tržišta rada u Bosni i Hercegovini 2022/2023).

Izdvajanje za obrazovanje je u BiH na sličnom nivou kao u EU (4,1% BDP-a, naspram 4,7% koliko iznosi prosjek EU). Međutim, stanje u pogledu izmjerenih rezultata obrazovnog sistema kao što su posljednji dostupni rezultati PISA testiranja gdje je BiH na 62. mjestu od 79 zemalja, odražava potrebu za reformisanjem obrazovnih programa kako bi obrazovanje išlo u susret potrebama savremenog društva. Posjedovanje digitalnih vještina takođe znatno zaostaje za prosjekom EU (36,55% stanovnika u 2019. godini ima osnovne digitalne vještine, naspram 52,77% u EU, prema ITU). Pored toga, veoma je loša opremljenost škola po pitanju pristupa kvalitetnoj internet vezi i posjedovanja odgovarajuće IKT opreme (oko 20 đaka koristi jedan računar, naspram 1,2 u OECD zemljama). Činjenica da tek 30% petogodišnjaka pohađa predškolsko obrazovanje takođe umanjuje postignuća u kasnijim ciklusima obrazovanja.

U uslovima visoke stope izdržavanog stanovništva koje ne uspijeva da se zaposli, a često je i starije dobi, kao i ograničenog fiskalnog prostora, poseban je izazov da socijalna zaštita bude pažljivo usmjerena na zaštitu onih kojima je to najpotrebnije. Veliki problem za vođenje socijalne politike je u nedostatku odgovarajućeg statističkog mjerenja. Posljednji dostupni podaci odnose se na 2015. kada je stopa relativnog siromaštva iznosila 16,9% (stopa siromaštva starih 19,6%, a udio djece koja žive u domaćinstvima koja su relativno siromašna bio je 18,7%, prema Anketi o potrošnji domaćinstava).

Veliki izazov u pogledu sistema socijalne zaštite je u tome što se relativno izdašni ukupni socijalni transferi ne upotrebljavaju dovoljno efikasno usljed loše informacione osnove. Prethodno ima i za posljedicu nepotrebno dug ostanak u statusu korisnika socijalne zaštite, ali i nedovoljnu ciljanost ka potrebama najugroženijih kategorija stanovništva. Takođe, centrima za socijalni rad, fokusiranim na materijalnu podršku umjesto na daleko efektivniju kombinaciju s drugim vidovima stručne podrške, nedostaju neophodni kapaciteti za pružanje usluge socijalne zaštite na multidisciplinarni način. Broj zaposlenih i sredstva se planiraju prema ostvarenim pravima koja su uglavnom srazmjerna broju stanovnika, a ne stvarnim potrebama ugroženih.

Iako je ukupno izdvajanje za zdravstvo relativno visoko za zemlju srednjeg nivoa razvoja i iznosi oko 9% BDP-a (od čega se oko 30% odnosi na privatna davanja), zdravlje stanovništva po pitanju nezaraznih bolesti i smrtnosti od srčanog udara i raka nije na očekivanom nivou i u skladu sa evropskim prosjekom. Zadovoljstvo građana zdravstvenom zaštitom takođe može biti unaprijeđeno s obzirom na nivo izdvajanja, a značajan prostor leži u unapređenju upravljanja zdravstvenim sistemom, unapređenju medicinskog kadra i modernizaciji kapaciteta.

Strukturna reforma br. 5: Povećanje zapošljivosti kroz poboljšanje usklađenosti obrazovanja i razvoja praktičnih znanja i vještina na tržištu rada

1. Opis reforme

Osnovni cilj ove reforme je unapređenje zapošljivosti mladih po izlasku iz sistema obrazovanja i povećanje efikasnosti obuka i ostalih programa aktivne politike zapošljavanja za sve kategorije nezaposlenih. To će kao krajnji ishod imati povećanje aktivnosti radno sposobnog stanovništva, smanjiti strukturnu dugoročnu nezaposlenost i unaprijediti uslove rada. Ovaj cilj će se postići dvojakim aktivnostima – unapređenje obrazovnih programa i jačanje usluga posredovanja tako što će se obuke za prekvalifikaciju i dokvalifikaciju i ostali programi aktivne politike zapošljavanja učiniti efikasnijim na osnovu analize potreba na tržištu rada i evaluacije sprovedenih programa zapošljavanja. Takođe, ovom se reformom planiraju unaprijediti sistemi za srednjoročno praćenje i projekcije potreba na tržištu rada. Na kraju, ovom reformom će se adresirati problem nedostatka kvalifikovane radne snage određenih profila usljed sve intenzivnijeg iseljavanja. Ova reforma neposredno odgovara na sve aspekte preporuke broj 6 Zajedničkih zaključaka.

Reforma se nastavlja na već sprovedene aktivnosti u prethodnom periodu, uz tekuću podršku Projekta EU4Employment koji se realizira uz podršku Evropske unije i Švedske, i u sklopu uključivanja BiH u EU Program „Garancija za mlade“ (GzM).

Strateški okvir u kom se sprovodi reforma u RS sastoji se prevashodno od Strategije zapošljavanja Republike Srpske 2021–2027. i Strategiji razvoja predškolskog, osnovnog i srednjeg vaspitanja i obrazovanja Republike Srpske za period 2022–2030. godine, kao i Strategije obrazovanja odraslih u Republici Srpskoj za period od 2021. do 2031. godine – prvi strateški dokument kojim se planski pristupa razvoju i unapređenju obrazovanja odraslih u

kontekstu cjeloživotnog učenja. U FBiH ovaj okvir sastoji se od Strategije razvoja FBiH za period 2021–2027.

Da bi se u potpunosti implementirala Garancija za mlade, neophodno je da se izradi i usvoji dokument Plan implementacije za Bosnu i Hercegovinu. Nacrt akcionih planova pripremljen je za RS, BD, a akcioni plan FBiH je trenutačno u fazi izrade. Po usvajanju ovih planova stvorit će se uvjeti za implementaciju Garancije za mlade i pokretanje pilot projekta kao prve faze u implementaciji Programa. U narednom periodu fokus će biti na donošenju i implementaciji Akcionih planova Garancije za mlade na u RS, FBiH i BD kroz uspostavljanje institucionalnih kapaciteta u sektorima za podršku zapošljavanju mladih.

Pilotiranje Garancije za mlade planirano je u 2026. u BiH kada će se dobiti jasna slika o uspostavljenim sistemima i njihovim efikasnostima kao i o potrebama za eventualnim korekcijama.

U narednom periodu u RS i FBiH se planira jačanje kapaciteta za evaluaciju programa zapošljavanja pri zavodima za zapošljavanje, a zatim i redizajniranje aktivnih mjera zapošljavanja na osnovu rezultata evaluacije. U FBiH je pripremljen i biće donesen u 2024. Zakon o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba čime će se unaprijediti sistem evidencija razdvajanjem aktivnih tražilaca posla od neaktivnih.

U narednom periodu, RS će u kontekstu održivog razvoja lokalnih zajednica raditi na definisanju novih zanimanja, potrebnih tržištu rada, uz kontinuelno revidiranje nomenklature zanimanja u skladu sa potrebama tržišta rada. Pored toga, unaprediće se i sistem obrazovanja odraslih, kroz reviziju regulative i donesenih programa obrazovanja. Takođe, sprovede se stručno usavršavanje vaspitno-obrazovnih radnika i direktora ustanova uz promociju pozitivnih primjera iz prakse kao standarda rada, kao i unapređenje kapaciteta zaposlenih i resursa koji se ulažu u obrazovanje i didaktički rad sa djecom i omladinom sa invaliditetom. Takođe, u narednom periodu biće usmjerena potrebna podrška VŠU da razvijaju međuniverzitetske ili zajedničke studijske programe, odnosno interdisciplinarne i multidisciplinarne studijske programe u kontekstu internacionalizacije visokog obrazovanja.

FBiH će u narednom periodu raditi na projektima nabavke opreme u odgojno-obrazovnim ustanovama u svrhu prevencije nasilja i razvijanja funkcionalnih znanja i vještina djece predškolskog uzrasta i učenika osnovnih i srednjih škola u FBiH, kao i stručnog usavršavanja nastavnika stranih jezika. Podržaće i projekte obuke, stručnog osposobljavanja i usavršavanja odraslih osoba s fokusom na žene radi lakše integracije na tržište rada u FBiH kao i odgojno-obrazovne aktivnosti u dijaspori BiH. U visokoškolskom obrazovanju, podržaće povezivanje s potrebama tržišta rada za studijske programe prvog i drugog ciklusa studija FBiH.

Planirane aktivnosti po godinama:

Aktivnost	Nadležni nivo/resor	2024	2025	2026
Razvijanje dokumenta Strateški pravci za razvoj karijerne orijentacije u BiH (2024)	Aktivnost provode nadležne obrazovne vlasti			
Razvoj kvalifikacijskog okvira u BiH (2024-2026)	Aktivnost provode nadležne obrazovne vlasti			
Unapređenje digitalne i preduzetničke kompetencije u obrazovnim sistemima u BiH(2024-2026.)	Aktivnost provode nadležne obrazovne vlasti			

Razvijanje procesa priznavanja prethodnog učenja, neformalnog i informalnog učenja i obrazovanja odraslih, planirana u periodu 2024-26; aktivnost Unapređenje kvaliteta stručnog obrazovanja i obuke u BiH, planirana (2024-2026.)	Aktivnost provode nadležne obrazovne vlasti			
Unapređenje kvaliteta stručnog obrazovanja i obuke (2024–2026)	Aktivnost provode nadležne obrazovne vlasti			
Usvojen Plan implementacije programa Garancija za mlade u BiH	BiH (MCP)			
Pristupanje Bosne i Hercegovine Programu EU za zapošljavanje i socijalne inovacije (EaSI)	BiH (MCP)			
Stvaranje uslova za pristupanje Bosne i Hercegovine programu Garancija za mlade	BiH (MCP)			
Usvojiti Zakon o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba	FBiH (FMRSP)			
Unapređenje sistema za praćenje efekata i evaluaciju mjera zapošljavanja koje će sprovoditi kantonalne službe, unapređenje kapaciteta kantonalnih službi da se bave primarnom funkcijom – posredovanjem	FBiH (FMRSP)			
Usvojen Akcioni plan garancije za mlade za FBiH	FBiH (FMRSP)			
Usvojiti Zakon o strancima i izmjene i dopune Zakona o zapošljavanju stranaca – olakšati zapošljavanje stranaca, a posebno u oblastima IT-a, medicine, inženjerstva, elektrotehnike.	FBiH (FMRSP)			
Usvojen Zakon o štrajku u FBiH	FBiH (FMRSP)			
Usvojen novi Zakon o Ekonomsko-socijalnom vijeću u FBiH	FBiH (FMRSP)			
Podrška projektima nabavke opreme u odgojno-obrazovnim ustanovama u svrhu prevencije nasilja i razvijanja funkcionalnih znanja i vještina djece predškolskog uzrasta i učenika osnovnih i srednjih škola u FBiH	FBiH (FMON)			
Podrška projektima stručnog usavršavanja nastavnika stranih jezika radi jačanja višejezičnosti u FBiH	FBiH (FMON)			
Podrška projektima obuke, stručnog osposobljavanja i usavršavanja odraslih osoba s fokusom na žene radi lakše integracije na tržište rada u FBiH	FBiH (FMON)			
Podrška odgojno-obrazovnim aktivnostima u dijaspori Bosne i Hercegovine.	FBiH (FMON)			
Podrška visokoškolskim ustanovama za projekte povezivanja s potrebama tržišta rada za studentske programe prvog i drugog ciklusa studija FBiH	FBiH (FMON)			
Podrška realizaciji CEEPUS programa mobilnosti studenata i nastavnika u Federaciji Bosne i Hercegovine u FBiH	FBiH (FMON)			
Usvojen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o radu	FBiH (FMRPS)			
Donošenje (godišnjeg) Akcionog plana zapošljavanja za 2024/2025/2026. godinu	RS (MRBIZ, ZZZ RS, soc. partneri)			

Realizacija Akcionog plana Garancije za mlade u Republici Srpskoj – uspostavljanje GZM	RS (MRBIZ i dr. ministarstva)			
Otpočinjanje pregovora socijalnih partnera o zaključivanju Opšteg kolektivnog ugovora i kolektivnih ugovora, kao i unapređenje socijalnog dijaloga jačanjem uloge Ekonomsko-socijalnog savjeta	RS (Odbor za pregovore i ESS RS)			
Jačanje kapaciteta Zavoda za zapošljavanje za evaluaciju programa zapošljavanja (2024) i sprovođenje evaluacija (2025–26)	RS (ZZZ RS)			
Digitalizacija obuka u ZZZ RS	RS (ZZZ RS)			
Nastavak realizacije Programa socijalnog zbrinjavanja radnika koji su u procesu privatizacije, stečaja i likvidacije preduzeća ostali bez zaposlenja	RS (MRBIZ, ZZZ RS, soc. partneri)			
Unapređenje socijalnog dijaloga kroz jačanje uloge Ekonomsko–socijalnog savjeta i rada drugih tripartitnih tijela	RS (MRBIZ, ZZZ RS, soc. partneri)			
Redizajnirani programi zapošljavanja u skladu sa rezultatima evaluacije.	RS (ZZZ RS)			
Realizacija programa za djecu u godini pred polazak u školu od početka marta do kraja maja	RS (MPK)			
Povećanje prostornih kapaciteta postojećih ustanova obezbjeđivanjem sredstava za izgradnju novih objekata ili adaptaciju postojećih objekata,	RS (MPK)			
Povećanje broja objekata u lokalnim zajednicama u kojima je registrovana djelatnost predškolskog vaspitanja i obrazovanja, a u kojima do sada nije bilo organizovanog predškolskog vaspitanja i obrazovanja	RS (MPK)			
Stručno usavršavanje vaspitno-obrazovnih radnika i direktora vaspitno-obrazovnih ustanova	RS (MPK)			
Kreiranje upisne politike u skladu sa realnim potrebama tržišta rada i razvojnim politikama Republike Srpske, a na bazi procjena potreba na tržištima rada lokalnih zajednica	RS (MPK)			
Usklađivanje nastavnih planova i programa u srednjem obrazovanju i vaspitanju sa trenutnim trendovima i potrebama tržišta rada	RS (MPK)			
Realizacija aktivnosti predviđenih Akcionim planom Garancije za mlade u Republici Srpskoj	RS (MPK)			
Definisanje novih standarda za akreditovanje akademskih i strukovnih studija po dualnom modelu	RS (AVORS, MNV)			
Usvajanje Zakona o studentskom radu Republike Srpske	RS (MNV)			
Donošenje Okvira kvalifikacija Republike Srpske	RS (MNV)			
Studija o statusu i mogućnosti očuvanja i unapređenja identitetskih disciplina	RS (MNV)			
Ažuriranje postojećih i razvijanje novih nastavnih planova i programa u visokom obrazovanju sa odgovarajućom zastupljenošću i tretmanom industrije 4.0, zelene i cirkularne ekonomije	RS (MNV)			
Usvajanje Zakona o regulisanim profesijama Republike Srpske	RS (MNV)			

2. Indikatori rezultata

Indikator	Polazna vrijednost (godina)	Međurezultat (2025)	Ciljna vrijednost (2026)
Udio mladih koji nisu uključeni u obrazovanje, zaposleni ili na edukaciji (NEET, Okvir SDG, 8.6.1)	19,9 (2021)	16,0	15,0
Stopa dugotrajne nezaposlenosti (2 i više godina) (LFS, BHAS)	59,7% (2021)	54,0%	52,0%
Stopa zaposlenosti (LFS, BHAS)	48,3 (Q3, 2023)	51,0	52,5

3. Očekivani uticaj na konkurentnost

Unaprijeđena usluga posredovanja i efektivnije mjere aktivne politike zapošljavanja doprinijeće aktivaciji dugoročno nezaposlenih i smanjiti pritisak kod poslodavaca u pogledu nedostatka radne snage. Povećanje kvaliteta ishoda obrazovanja i unapređenje efikasnosti posredovanja će doprinijeti rastu produktivnosti privrede kroz veću dostupnost kvalifikovane radne snage.

4. Procjena troškova aktivnosti i izvor finansiranja

U periodu 2024-2026. godina za reformske aktivnosti planirani troškovi iznose oko 38,6 miliona EUR.

U Budžetu institucija BiH u periodu 2024-2026. godina za zapošljavanje Roma planira se po 63.000 KM po godini, kao i kreditna sredstva Svjetske banke za period 2024-2025. godina u iznosu od 28 miliona KM.

U Budžetu RS za 2024. godinu planiran je iznos od 6.050.000 KM za program socijalnog zbrinjavanja radnika.

U FBiH procjena ukupnih troškova aktivnosti za 2024. godinu iznosi 1.438.775,40 EUR, koji će biti finansirani iz budžeta FBiH u iznosu 416.191,60 EUR i iz granta u iznosu 1.022.583,80 EUR-a. Ukupni planirani troškovi za 2025. i 2026. godinu, kao i njihovi izvori finansiranja su identični 2024. godini.

5. Očekivani uticaj na socijalne ishode, kao što su zapošljavanje, smanjenje siromaštva, jednakost i rodno pitanje

Mjere zapošljavanja imaju za cilj da smanje siromaštvo i socijalne nejednakosti, doprinesu osnaživanju zapošljavanja prvenstveno mladih, žena, posebno iz ruralnih područja, i dugoročno nezaposlenih lica, kao i ublaže posljedice inflatornih kretanja. Ovim mjerama smanjuju se i regionalne nejednakosti zapošljavanjem lica u nerazvijenim i izrazito nerazvijenim opštinama. Za društvenu zajednicu ulaganje u prve godine života djeteta može imati višestruki efekat u obliku obrazovnih rezultata, boljeg zdravstvenog stanja i olakšaće izlazak iz siromaštva djece iz ranjivih kategorija kroz uključivanje u dalje cikluse obrazovanja. Efikasnije aktivne politike zapošljavanja uticaće na smanjenje broja tražilaca posla, smanjenje nezaposlenosti i bolji životni standard kod tog dijela populacije.

Mjera će imati pozitivan uticaj na položaj žena i njihovo uključivanje na tržište rada usljed bolje dostupnosti predškolskog obrazovanja i brige o djeci kao i posebnih programa za zapošljavanje žena.

Uvođenje socijalnog preduzetništva (FBiH) doprinijeće položaju socijalno ugroženih.

6. Očekivani uticaj na okoliš

Ova mjera ima neutralan uticaj na zaštitu životne sredine.

7. Potencijalni rizici

Rizik	Vjerovatnoća	Planirane mjere ublažavanja
Nije zaključen Opšti kolektivni ugovor	Srednja	Ponovno intenziviranje dijaloga sa socijalnim partnerima s ciljem postizanja dogovora za zaključivanje kolektivnih ugovora
Nisu zaključeni kolektivni ugovori	Niska	Ponovno intenziviranje dijaloga sa socijalnim partnerima s ciljem postizanja dogovora za zaključivanje kolektivnih ugovora
Nedostatak finansijskih sredstava i nedostatak prostornih kapaciteta za predškolsko vaspitanje i obrazovanje, kao i za realizaciju produženog boravka i boravka za učenike osnovne škole	Srednja	Mogućnost korištenja donatorskih sredstava, te ustupanje prostornih kapaciteta postojećih objekata koji se ne koriste za prvobitne namjene

Strukturna reforma br. 6: Unapređenje kvaliteta i efikasnosti institucionalnih mehanizama za pružanje usluga socijalne zaštite i zdravstvenih usluga

Osnovni cilj strukturne reforme je unapređenje kvaliteta i efikasnosti pružanja usluga socijalne i zdravstvene zaštite, a realizacija reformskih mjera će direktno imati uticaj na neke od ključnih izazova identifikovanih u ovoj oblasti – smanjenje siromaštva, unapređenje brige o djeci i ranjivim kategorijama i bolji kvalitet zdravstvene zaštite. Ova strukturna reforma direktno adresira dio preporuke br. 1 u ZZ u dijelu koji ukazuje na potrebu korištenja raspoloživog fiskalnog prostora za targetiranu podršku ranjivih domaćinstava.

Sadržaj strukturne reforme je fokusiran na dvije oblasti pa su u skladu sa tim definisane dvije mjere. Prva mjera se odnosi na reorganizaciju institucionalnih mehanizama i jačanje kadrovskih kapaciteta u sistemu socijalne i dječije zaštite, a u tom okviru se između ostalih predviđa uvođenje socijalne karte, centralne ustanove Zavoda za socijalnu zaštitu, koja će upravljati sistemom socijalne zaštite na bazi analize potreba. Takođe, reforma uključuje i stimulisanje izlaska iz statusa korisnika, kao i širenje obuhvata korisnika na bazi boljeg ciljanja potreba uz pomoć sveobuhvatne informacione osnove. Nastavno, planira se i uključivanje nevladinog sektora u mrežu pružalaca usluga. Druga mjera se odnosi se na aktivnosti usmjerene na unapređenje kvaliteta i dostupnosti usluga zdravstvene zaštite, uključujući obezbjeđenje održivog finansiranja sistema zdravstvene zaštite kao i izgradnju nedostajućih kapaciteta.

Reformska mjera 1: Unaprijeđen sistem socijalne i dječije zaštite kroz jačanje institucionalnih mehanizama i pravnog okvira

1. Opis reformske mjere

Cilj ove reformske mjere je da se unaprijede efekti (kvalitet i efikasnost) sistema socijalne i zaštite, te da se kroz bolje ciljanje korisnika sistema socijalne zaštite i njihovih potreba unaprijede krajnji ishodi pomenuti gore. Glavni elementi mjere sastoje se u boljem upravljanju sistemom socijalne zaštite u RS i FBiH uspostavljanjem centralnih ustanova Zavoda za socijalnu zaštitu (RS i FBiH), kriterijuma za licenciranje pružalaca usluga socijalne zaštite i stručnih radnika, potrebnim obukama kako bi se unaprijedio kapacitet sistema. Takođe, u

okviru ove mjere planira se uspostavljanje registara socijalne karte u entitetima, kao informacione osnove za bolje upravljanje i unapređenje kriterijuma za definisanje prava na osnovu podataka o socijalno-ekonomskom statusu pojedinca i porodice što će omogućiti efikasniju socijalnu zaštitu kroz adekvatniji i bolje ciljani obuhvat potreba korisnika. Planira se i da se unaprijede istraživanja iz oblasti socijalne zaštite radi praćenja socijalnih pojava i problema kao i kontinuirana evaluacija sprovedenih programa. Pored jačanja ljudskih kapaciteta, obezbijediće se neophodan prostor za Fond za dječju zaštitu u RS dok je u FBiH planirano osnivanje Porodičnog fonda FBiH. Takođe, u Republici Srpskoj se planira uspostavljanje Centra za vaspitanje djece i omladine koji bi preduzimao preventivne mjere i obezbijedilo bi se zbrinjavanje, vaspitanje i obrazovanje, zdravstvena zaštita djece i omladine sa poremećajima u ponašanju.

Strukturna reforma je formulisana u skladu sa usvojenim strateškim dokumentima, i to: Strategijom socijalne zaštite Republike Srpske za period 2023–2029 godina, koja se nalazi u proceduri usvajanja, Strategijom unapređenja društvenog položaja lica sa invaliditetom u Republici Srpskoj 2017–2026, Strategijom za unapređenje položaja starijih lica u Republici Srpskoj za period od 2019. do 2028. godine, Strategijom primarne zdravstvene zaštite u Republici Srpskoj i Strategijom za sekundarnu i tercijarnu zdravstvenu zaštitu u Republici Srpskoj. U Federaciji Bosne i Hercegovine se u 2024. planira usvajanje Strategije razvoja sistema socijalne i dječije zaštite u FBiH i Strategije za unapređenje prava i položaja osoba sa invaliditetom u FBiH.

Planirane aktivnosti po godinama

Aktivnost	Nadležni nivo/resor	2024	2025	2026
Usvojena Strategija razvoja sistema socijalne i dječije zaštite u FBiH.	FBiH (FMRSP)			
Usvojena Strategija za unapređenje prava i položaja osoba sa invaliditetom u FBiH	FBiH (FMRSP)			
Usvojen Zakon o socijalnim uslugama u FBiH radi definisanja socijalnih usluga, minimalnih standarda za pružanje usluga i licenciranje pružaoca usluga	FBiH (FMRSP)			
Usvojen Zakon o socijalnim uslugama u FBiH sa patećim Pravilnikom o minimalnim uvjetima za rad i pružanje socijalnih usluga	FBiH (FMRSP)			
Usvojen Zakon o metodologiji izrade socijalne karte u FBiH	FBiH (FMRSP)			
Usvojene izmjene i dopune Zakona o penzijsko-invalidskom osiguranje	FBiH (FMRSP)			
Usvojen novi Zakon o organizaciji penzijskog i invalidskog osiguranja	FBiH (FMRSP)			
Uspostavljen registar organizacija i reprezentativnih organizacija OSI (organizacija osoba sa invaliditetom) i CŽR (Organizacija civilnih žrtava rata) u FBiH	FBiH (FMRSP)			
Usvojen Zakon o porodičnom fondu u FBiH	FBiH (FMRSP)			
Usvojen Zakon o jedinstvenim načelima i okviru materijalne podrške za osobe sa invaliditetom (OSI) u FBiH	FBiH (FMRSP)			
Usvojene izmjene i dopune Zakona o jedinstvenom registru korisnika gotovinskih naknada na koje se ne uplaćuju doprinosi	FBiH (FMRSP)			

Usvojene izmjene i dopune Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju OSI u FBiH radi bolje zapošljivosti OSI na tržištu rada	FBiH (FMRSP)			
Osnovano Vijeće za društveno poduzetništvo	FBiH (FMRPO)			
Usvojen Zakon o društvenom poduzetništvu u FBiH	FBiH (FMRPO)			
Uspostavljena jedinstvena i centralizovana elektronska baza o socijalno-ekonomskom statusu pojedinca i domaćinstva	FBiH (FMRSP)			
Donesen Pravilnik kojim se detaljnije propisuje sadržaj i način vođenja podataka u Registar društvenih/socijalnih preduzeća u FBiH	FBiH (FMRPO)			
Početak rada Zavoda za socijalnu zaštitu RS	RS (MZSZ)			
Uspostavljen Zavod za socijalnu zaštitu FBiH	FBiH (FMRSP)			
Osnivanje Centra za vaspitanje i obrazovanje djece RS	RS (MZSZ)			
Uspostavljanje novih baza podataka (jedinstveni lični registar usvojenja)	RS (MZSZ)			
Zaključenje nabavke prostora za organizacione jedinice Fonda za dječiju zaštitu	RS (MZSZ, JU Javni fond za dječiju zaštitu)			
Uspostavljen načina licenciranja stručnih radnika iz oblasti socijalne zaštite kao i ustanova socijalne zaštite	RS (MZSZ)			
Donošenje različitih akreditovanih programa obuka za stručne radnike u centrima za socijalni rad i drugim ustanovama socijalne zaštite u RS i u FBiH	RS (MZSZ), FBiH (FMRSP)			
Unapređenje postojećih istraživanja iz oblasti socijalne zaštite radi praćenja socijalnih pojava i problema	RS (MZSZ)			
Uspostavljeno tijelo za procjenu djece sa smetnjama u razvoju i lica sa invaliditetom u okviru Zavoda za socijalnu zaštitu Republike Srpske	RS (MZSZ)			
Uspostavljanje interoperabilnog informacionog sistema socijalne karte Republike Srpske	RS (MZSZ)			

2. Indikatori rezultata

Indikator	Polazna vrijednost (godina)	Međurezultat (2025)	Ciljna vrijednost (2026)
Broj licenciranih stručnih radnika iz oblasti socijalne zaštite	0	30(RS) FBiH	60 (FBiH)
Broj licenciranih ustanova socijalne zaštite	0	20 (RS) + (FBiH)	40 + (FBiH)
Udio dece s umjerenim ili teškim zaostatom u rastu (SDG Okvir, 212b, UNICEF/MICS)	9,1 (2020)	5	4

Evalvacija učinkovitosti programa socijalne zaštite	ne	da	da
---	----	----	----

3. Očekivani uticaj na konkurentnost

Ova reformska mjera u kratkom roku nema uticaja na konkurentnost. U dužem roku, efikasnije socijalno zbrinjavanje omogućava veću radnu aktivaciju stanovništva iz ugroženih kategorija što povećava dostupnost radne snage.

4. Procjena troškova aktivnosti i izvor finansiranja

U FBiH procjena troškova aktivnosti za 2024. godinu iznosi 136.105.898,30 EUR-a, za 2025. godinu 143.263985,30 EUR i za 2026. godinu iznosi 153.540.951,50 EUR. Navedeni troškovi će biti finansirani iz budžeta FBiH.

U RS za realizaciju aktivnosti potrebna su sredstva iz budžeta Republike, kao i sredstva JU Javni fond za dječiju zaštitu koja je potrebno planirati u narednom periodu, a nakon izvršene analize. Pored navedenih neophodni su i drugi alternativni izvori finansiranja. Sredstva u iznosu od 600.000 KM planirana su u budžetu za rad JU Zavod za socijalnu zaštitu Republike Srpske.

5. Očekivani uticaj na socijalne ishode, kao što su zapošljavanje, smanjenje siromaštva, jednakost i rodno pitanje

Očekuje se naročito pozitivan uticaj ove mjere na socijalne ishode, kao što su zapošljavanje i smanjenje siromaštva. Navedene aktivnosti u sklopu ove mjere će uticati na poboljšanje životnih uslova korisnika socijalne zaštite, kao i uslova rada i kompetencija zaposlenih u socijalnoj zaštiti, što će uticati na pravičniju i pravedniju ciljanu raspodjelu sredstava onima koji nisu u mogućnosti da samostalno obezbijede potrebnu podršku, a u cilju poboljšanja kvaliteta pruženih usluga i ostvarenih prava krajnjim korisnicima.

6. Očekivani uticaj na okoliš

Nema uticaja na životnu sredinu.

7. Potencijalni rizici

Rizik	Vjerovatnoća	Planirane mjere ublažavanja
Nedostatak sredstava	Srednji	Pravovremeno izdvajanje budžetskih sredstava, i republičkih i sredstava jedinica lokalnih samouprava, za ugrožene kategorije stanovništva

Reformska mjera 2: Unapređenje kvaliteta zdravstvene zaštite u Republici Srpskoj i Federaciji BiH

1. Opis reformske mjere

Cilj reforme zdravstvenih sistema u RS i FBiH jeste da obezbijedi unapređen kvalitet i dostupnost usluga zdravstvene zaštite, uključujući obezbjeđenje održivog finansiranja ovih sistema. U skladu sa tim, reformska mjera će u narednom periodu u oba entiteta obuhvatiti donošenje i unapređenje regulatornog okvira (zakoni i podzakonski akti) kao i primjenu do sada usvojenih regulatornih okvira za unapređenje zdravstvene zaštite. Reforma će obuhvatiti stvaranje okvira i uspostavljanje informacionih sistema kako bi se izvršila digitalizacija zdravstvenih usluga, kao i promociju upotrebe digitalnih sistema u zdravstvu. Konačno, reforma uključuje i investicije u kapitalnu opremu i ljudski kapital neophodan za sprovođenje definiranih aktivnosti. Ovom reformom adresira se dio preporuke broj 2 iz Zajedničkih zaključaka u djelu koji se tiče pripreme izvještaja o potencijalnim obavezama i strategije za

obuzdavanje pojave novih potencijalnih obaveza, kao i upravljanja rizicima u vezi sa postojećim obavezama.

Reforma je formulisana na bazi strateških i drugih dokumenata koji su već usvojeni, odnosno u odmakloj su fazi usvajanja u nadležnim entitetskim institucijama. Značaj zdravlja prepoznato je Agendom 2030 kao jedan od 17 ciljeva održivog razvoja (Cilj 3, Zdravlje i blagostanje). U Okviru za implementaciju ciljeva održivog razvoja u BiH nalazi se deset indikatora sa ciljanim vrijednostima koji se odnose na SDG Cilj 3 odnosno na pravac razvoja „Društvo jednakih mogućnosti“. Strategija razvoja FBiH 2021–2027 predstavlja osnov za reforme u oblasti zdravstva na nivou Federacije BiH. Fokus je na unapređenju primarne zdravstvene zaštite, unapređenju i očuvanju mentalnog zdravlja i jačanju informatizacije i digitalizacije sistema zdravstvene zaštite. Strateški okvir na nivou Republike Srpske definisan je Strategijom primarne zdravstvene zaštite u Republici Srpskoj i Strategijom za sekundarnu i tercijarnu zdravstvenu zaštitu u Republici Srpskoj.

U okviru dosadašnjih reformskih aktivnosti, 2022. godine je usvojen novi Zakon o zdravstvenoj zaštiti, Zakon o zdravstvenoj dokumentaciji i evidencijama u oblasti zdravstva i Zakon o obaveznom zdravstvenom osiguranju, a u toku 2023. godine donesen je niz podzakonskih akata. U narednom periodu će se nastaviti sa izradom/revidiranjem preostalih podzakonskih akata u skladu sa navedenim novim setom zakona i važećim Strateškim okvirom, te implementacija istih. Vlada Republike Srpske je iz budžeta izdvojila sredstva za izmirenje obaveza određenog broja javnih zdravstvenih ustanova iz prethodnog perioda i nastaviće s procesom uvođenja javnih zdravstvenih ustanova u trezorski sistem poslovanja bez finansijskih obaveza iz prethodnog perioda. Vlada takođe kontinuirano sprovodi Program izmirenja obaveza po osnovu doprinosa za PIO zaposlenih u javnim zdravstvenim ustanovama 2021–2026. godine. Na taj način obezbijedena je bolja fiskalna stabilnost u okviru zdravstvenog sistema, te stvorene pretpostavke za nastavak strukturnih reformi sistema, koje će se odnositi na normiranje mreže zdravstvenih ustanova, izradu nomenklature zdravstvenih usluga, unapređenje kvaliteta usluga javnih zdravstvenih ustanova, kontinuiranim ulaganjem u edukaciju kadrova, izgradnju, rekonstrukciju i opremanje objekata, revidiranje paketa usluga zdravstvene zaštite, te iznalaženje novih modela/izvora finansiranja zdravstvenog osiguranja.

FBiH je tokom 2022. godine donijela Zakon o finansijskoj konsolidaciji i restrukturiranju zdravstvenih ustanova i podzakonske akte. U narednom periodu daljnja finansijska održivost sistema obezbijediće se kroz realizaciju programa finansijske konsolidacije i restrukturiranja pojedinačnih zdravstvenih ustanova. Održivosti sistema doprinijet će i uspostava novog zakonodavnog okvira iz oblasti zdravstvenog osiguranja. Planirana je i izrada pravnog okvira za daljnji razvoj informatizacije i digitalizacije sistema zdravstvene zaštite u Federaciji BiH. Unapređenje zdravstvene zaštite će se realizirati kroz unapređenje preventivnih programa, sa posebnim osvrtnom na rano otkrivanje i prevenciju masovnih nezaraznih bolesti (kardiovaskularne bolesti, dijabetes, maligne bolesti, mentalno zdravlje, oralno zdravlje), izradu i realizaciju potprograma u oblasti transplantacijske medicine, te kroz uspostavu integralnog zdravstvenog informacionog sistema.

Planirane aktivnosti po godinama

Aktivnost	Nadležni nivoi i institucije	2024	2025	2026
Izraditi novi pravni okvir u oblasti zdravstvenog osiguranja (obavezno, dobrovoljno) – Zakon o zdravstvenom osiguranju	FBiH (FMZ)			

Financijska konsolidacija i restrukturiranje poslovanja bolnica, te saniranje velikih dugova bolnica kroz različite modalitete	FBiH (FMZ)			
Implementacija Jedinog federalnog transplantacijskog programa – Izrada potprograma u oblasti transplantacijske medicine i uspostava informacionog Sistema (dodato iz objašnjenja FMZ)	FBiH (FMZ)			
Izrada okvira za daljnji razvoj informatizacije i digitalizacije sistema zdravstvene zaštite u Federaciji BiH	FBiH (FMZ)			
Razvoj sveobuhvatnih preventivnih programa, sa posebnim osvrtnom na rano otkrivanje i prevenciju masovnih nezaznavnih bolesti (kardiovaskularne bolesti, dijabetes, maligne bolesti, mentalno zdravlje, oralno zdravlje).	FBiH (FMZ)			
Uspostavljanje javno dostupne baze podataka o neizmirenim obavezama po zdravstvenoj ustanovi u FBiH	FBiH (FMZ)			
Nabavka i instalacija IT i mrežne opreme prema preporukama situacione analize	FBiH (FMZ)			
Donošenje novog Zakona o djelatnostima u zdravstvu	RS (MZSZ)			
Realizacija Projekta izgradnje i opremanja nove bolnice u Doboju	RS (MZSZ)			
Realizacija Projekta izgradnje i opremanja novog objekta za stacionarni saobraćaj JZU UKC RS	RS (UKC, MZSZ)			
Promocija usluga „e-zdravstva“ i informisanosti zdravstvenih radnika, pacijenata i udruženja pacijenata (FZO RS)	RS (FZO)			
Izrada planova ljudskih resursa za period od pet godina od strane javnih zdravstvenih ustanova i uspostavljanje registra zdravstvenih radnika	RS (MZSZ, JZU, IJZ)			
Izrada akta o nomenklaturi zdravstvenih usluga za primarni nivo zdravstvene zaštite	RS (MZSZ)			
Realizacija Projekta rekonstrukcije i dogradnje ortopedske hirurgije u Slatini	RS (Institut Dr Miroslav Zotović, MZSZ)			
Realizacija Projekta izgradnje i opremanja namjenskog objekta za pružanje zdravstvene zaštite oboljelih od malignih bolesti JZU UKC RS	RS (UKC, MZSZ)			
Realizacija Projekta izgradnje i opremanja nove bolnice u Trebinju	RS (MZSZ)			
Utvrđivanje/revidiranje cijena DRG usluga u zdravstvenom sistemu	RS (FZO, ZU, MZSZ)			
Izrada akta o nomenklaturi zdravstvenih usluga za sekundarni i tercijarni nivo zdravstvene zaštite	RS (MZSZ)			
Realizacija Projekta unapređenja kapaciteta Bolnice Prijedor	RS (Bolnica Prijedor, MZSZ)			
Realizacija Programa izmirenja obaveza po osnovu doprinosa za PIO zaposlenih u JZU 2021–2026. godine	RS (MZSZ)			

2. Indikatori rezultata

Indikator	Polazna vrijednost (godina)	Medurezultat (2025)	Ciljna vrijednost (2026)
Obuhvat osnovnim zdravstvenim uslugama (SDG indikator 3.8.1)	65 (2019)	69	70
Uvođenje javnih zdravstvenih ustanova u trezorski sistem RS	1 ZU	19 ZU	18 ZU
Stopa smrtnosti djece mlađe od 5 godina, na 1000 živorođenih (Okvri SDG, 3.2.1)	5,7 (2020)	4,5	4,0

3. Očekivani uticaj na konkurentnost

Reformom zdravstvenog sistema biće uspostavljen finansijski održiv sistem, koji će omogućiti efikasniju zdravstvenu zaštitu i na taj način poboljšati zdravlje stanovništva, a samim tim i bolju radnu produktivnost i efikasnost. Takođe, izmirenje zaostalih obaveza JZU po osnovu poreza i doprinosa iz prethodnih godina, pozitivno će se reflektovati na prihodovnoj strani budžeta Republike Srpske i odnosnih fondova povjerilaca za obračunate doprinose, koji će odnosna sredstva moći iskoristiti za poboljšanje konkurentnosti, te kapitalnu potrošnju. Isti efekti očekuju se na budžet Federacije BiH

4. Procjena troškova aktivnosti i izvor finansiranja

U RS procjena troškova i izvora finansiranja planiranih aktivnosti u okviru reformske mjere, odnose se na procijenjene potrebe sredstava za izmirenje poreskih obaveza domova zdravlja iz prethodnih godina i realizaciju planiranih kapitalnih investicija u iznosu od oko 253.551.276 KM. (129.638.709 EUR). Planirana struktura izvora finansiranja procijenjenih troškova je: 92.718.709 EUR iz budžeta Republike Srpske, 36.920.000 EUR iz projektnih zajmova.

U FBiH u 2024. godini planirani su troškovi aktivnosti u iznosu 37.500.000,00 EUR i u cijelosti će se finansirati iz budžeta FBiH. Procijenjeni ukupni troškovi za 2025. godinu iznose 1.530.000,00 EUR i oni će biti finansirani iz projektnih zajmova u iznosu od 780.000,00 EUR, dok je za preostale troškove neophodno utvrditi izvore finansiranja. Za 2026. godinu procijenjeni ukupni troškovi iznose 7.300.000,00 EUR i u cijelosti će biti finansirani iz projektnog zajma.

5. Očekivani uticaj na socijalne ishode, kao što su zapošljavanje, smanjenje siromaštva, jednakost i rodno pitanje

Unaprijeđena usluga zdravstvene zaštite i njene dostupnosti doprinijeće boljem zdravlju stanovništva, produktivnosti zaposlenih i kvalitetu života. Otvaranje modernijih zdravstvenih centara podstaknuće zapošljavanje mlađih kadrova i unaprijediti uslove rada u zdravstvu. Racionalizacija mreže zdravstvenih ustanova može da dovede do ukidanja nekih ustanova za koje se pokaže analizom da nije opravdano da postoje.

6. Očekivani uticaj na okoliš

Ova reformska mjera ima uglavnom pozitivan uticaj na životnu sredinu. Prilikom izgradnje novih objekata namenjenih zdravstvenoj zaštiti vodiće se računa o standardima energetske efikasnosti.

7. Potencijalni rizici

Rizik	Vjerovatnoća	Planirane mjere ublažavanja
Nedostatak sredstava za finansijsku konsolidaciju zdravstvenih ustanova	Niska	Dodatno stvaranje prostora u budžetu i/ili dodatno finansijsko restrukturiranje sa produžetkomr rokova.
Nedostatak sredstava za ulaganja u razvoj ključne infrastrukture	Srednja	Mobilizacija partnerskih sredstava.

6. TROŠKOVI I FINANSIRANJE STRUKTURNIH REFORMI

Procenjeni troškovi sprovođenja strukturnih reformi u periodu 2024-2026. godina iznose oko 1,11 milijardi evra, od čega oko 337,6 miliona evra u RS, 773,3 miliona evra u FBiH. Po godinama, troškovi sprovođenja strukturnih reformi iznose u 2024. godini 404,7 miliona evra (134,0 u RS, 270,7 u FBiH), za 2025. godinu ukupno 355,5 miliona evra (101,8 u RS, 253,7 u FBiH) i u 2026. godini iznose 350,8 miliona evra (101,8 u RS, 249 u FBiH). Procjena potrebnih sredstava i izvori finansiranja za troškove energetska tranzicija, reformu tržišta, povećanje energetske efikasnosti i investicija u obnovljive izvore energije u RS i sredstva za unaprjeđenje sistema socijalne i dječije zaštite u RS još uvijek nisu utvrđeni i zavisiće od prethodne analize, zainteresovanosti investitora i dinamike realizacije.

U strukturi troškova reformskih mjera u narednom trogodišnjem periodu dominiraju rashodi za kupovinu roba i usluga, 462,4 miliona evra (41,2%) od čega 12,9 miliona evra u RS i 449,5 miliona evra u FBiH. Slede rashodi za subvencije i transfere, 376,2 miliona evra (33,9%) od čega 170,8 miliona evra u RS i 205,4 miliona evra u FBiH. Treći po veličini su kapitalni rashodi sa 267,8 miliona evra (24,1%) od čega 153,6 miliona evra u RS i 114,2 miliona evra u FBiH.

Dio svih predstavljenih reformi odnosi se na regulatorne i upravljačke intervencije i ne iziskuje dodatne troškove mimo onih predviđenih redovnim budžetskim finansiranjem rada institucija u čijoj su nadležnosti. U okviru reforme 1 planirani su programi finansijskih podsticaja koji će se finansirati iz budžetskih sredstava u iznosu od oko 124 miliona evra (od čega oko 10 miliona evra u RS i oko 114 miliona evra u FBiH). Planirana su i kapitalna ulaganja u okviru reformi 2, 3 i 4 u iznosu od oko 216,5 uglavnom iz budžeta i projektnih zajmova (od čega 143,5 miliona evra u RS i oko 73 miliona evra u FBiH). Konačno planirano je izmirenje zaostalih obaveza zdravstvenih ustanova u visini od 129,6 miliona evra u RS i 37,5 miliona evra u FBiH što će se finansirati iz budžetskih sredstava i kredita Svjetske banke.

Posmatrano sa stanovišta izvora finansiranja u periodu 2024-2026. godine, ključni izvori finansiranja strukturnih reformi čine budžetski prihodi sa oko 754 miliona evra (učešće od 67,6% u ukupnim izvorima finansiranja), zatim slede kreditna sredstva, 277,1 miliona evra (učešće od 24,9%), ostali grantovi sa 42,3 miliona evra (3,8%) i IPA fondovi sa 11,4 miliona evra (1% svih planiranih izvora finansiranja).

Finansijska sredstva za sprovođenje strukturnih reformi u 2024. godini planirana su u skladu sa budžetima BiH, Federacije BiH i RS za 2024. godinu i obezbijeđena su iz budžetskih prihoda, kredita, donacija i drugih izvora. Finansijska sredstva iz budžeta za sprovođenje strukturnih reformi u 2025. i 2026. godini biće planirana u skladu sa okvirom fiskalne politike u toku budžetske procedure i u skladu sa fiskalnim prostorom i tekućim ekonomskim prilikama u narednom periodu. Dio sredstava za finansiranje reformi koje se tiču prelaska na cirkularnu ekonomiju, digitalne tranzicije, unapređenja zdravstvene zaštite i tehnološkog napretka privrede će tek biti obezbijeđena u narednom periodu. Detaljne informacije o troškovima sprovođenja svake pojedinačne strukturne reforme prikazane su u Tabelama 10a i 10b u Prilogu 1.

7. INSTITUCIONALNA PITANJA I UKLJUČENOST ZAINTERESIRANIH STRANA

Program ekonomskih reformi (PER) 2024-2026 ciklus je zvanično pokrenula Europska komisija u julu 2023.godine, predstavljanjem novih Smjernica za Programe ekonomskih reformi zemalja kandidata i potencijalnih kandidata za razdoblje 2024.-2026.godine. Vijeće ministara BiH je na 28. sjednici održanoj 09.11.2023. usvojilo Plan aktivnosti za izradu Programa ekonomskih reformi BiH (PER BiH) zajedno s pratećim dokumentima Europske komisije koji su osnov za deseti ciklus pripreme ERP-a, čime je zvanično otpočeo proces pripreme dokumenta.

Proces izrade i koordinacije PER-a BiH 2024.-2026. PER kao i prethodnih godina vodila je Direkcija za ekonomsko planiranje u ulozi tehničkog koordinatora ispred Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, a u suradnji s Federalnim zavodom za programiranje razvoja i Ministarstvom financija Republike Srpske u svojstvu koordinatora iz Federacije BiH i Republike Srpske (Koordinatori). Poglavlje 4. dokumenta koordiniralo je Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine, a u konsolidaciji podataka sudjelovala su Ministarstva financija Republike Srpske i Federalno ministarstvo financija. Tijekom cijelog procesa DIPAK je, sukladno svojim nadležnostima, bio informiran o procesu s ciljem jačanja veze između prioriteta reformi i IPA kako je predviđeno Smjernicama EK.

Ovogodišnji fokus u procesu pripreme PER-a BiH bio je na daljem unapređenju procesa koordinacije sa svim relevantnim akterima unutar institucija Vijeća ministara BiH, institucija u okviru Vlade Republike Srpske i Vlade Federacije BiH kako bi se pravovremeno pripremio PER BiH koji je formalno i sadržinski u skladu sa Smjernicama i koji bi bio dostavljen EK u skladu s predviđenim rokom, a da istovremeno uvažava svu složenost ustavnog uređenja u BiH. Prethodno nastojanje, u kombinaciji s veoma tijesnim vremenskim okvirom nametali su da se neki zahtjevi iz Smjernica poput jačanje veza sa IPA i poseban proces konsultacija sa zainteresiranim stranama na tekst nacrtu PER-a ,ostave za naredni ciklus i ove godine su tek djelomično uvaženi.

Novina u odnosu na prethodne godine je da je Bosna i Hercegovina za ovaj ciklus izrade i koordinacije PER-a BiH imala potporu Europske unije u vidu projekta tehničke pomoći iz sredstava IPA2018 „EU Podrška programu ekonomskih reformi, BiH“ koji je započeo s radom u veljači 2023. godine (Projekt EU4ERP).

U pripremi ovogodišnjeg PER-a, uz podršku Projekta u periodu od avgusta do decembra 2023. godini, provedeno je niz sastanaka i radionica sa predstavnicima sa svih nivoa vlasti. Cilj je bio da se pripremi kvalitetan PER, u skladu sa Smjernicama EK, ali i da se dugoročno unaprijedi sam proces koordinacije i kapacitet za pripremu PER-a. Kroz ovaj opsežan proces konsultacija i obuka o kreiranju javnih politika prema rezultatima, po prvi put, se radilo na unaprijeđenju koordinacije velikog broja učesnika u njihovom kreiranju i provođenju koji su na različitim nivoima i često fizički dislocirani. Poseban izazov za prethodno predstavljali su neizbježna složenost ovako postavljenog procesa konsultiranja kroz sve faze odlučivanja i tijesni rokovi te će u narednom periodu biti provedene dodatne obuke za ona znanja i vještine učesnika u procesu planiranja i koordinacije koja će ključno doprinosti efikasnosti pripreme i provođenja PER-a.

Zbog činjenice da su predstavnici institucija uključenih u proces pripreme PER-a u različitim gradovima i da je često bilo potrebno okupiti veliki broj predstavnika resora svih nivoa vlasti uključenih u izradu dokumenta, organizovane su cjelodnevne ili višednevne radionice i sastanci na lokacijama koje bi bile pristupačne učesnicima. U julu 2023. održana je dvodnevna radionica o početku procesa pripreme PER-a 2024-26 na kojoj je učestvovao 31 učesnik; u avgustu 2023. održana je jednodnevna radionica na temu metodologije za Poglavlje 5. PER-a i identifikacije

prioritetnih područja strukturnih reformi za sljedeći PER ciklus na kojoj je učestvovalo 15 učesnika; Nadalje je prilikom organizacije tematskih radionica (bilo o područjima ili specifičnim reformama) na kojoj su učestvovali predstavnici resornih ministarstava svih nivoa vlasti, a zbog neophodnosti da na radionicama prisustvuju i Koordinatori sa sva tri nivoa vlasti, činjen napor da se rad koncentrira u više spojenih jednodnevnih radionica. Tako su u septembru i u oktobru 2023. održana dva kruga od po tri jednodnevne radionice o analizi glavnih prepreka održivom ekonomskom i društvenom razvoju (prvi krug) i o planiranju strukturnih reformi za Poglavlje 5 (drugi krug). U oba kruga radionica odvojen je po jedan dan za svaku od tri oblasti strukturnih reformi (Ljudski kapital i socijalne politike; Konkurentnost i Održivost i otpornost), na sve tri radionice učestvovalo je ukupno 111 učesnika u prvom krugu i 98 učesnika u drugom krugu. U sagledavanju prepreka i planiranju strukturnih reformi i mjera uzeti su u obzir rezultati brojnih domaćih strateških dokumenata, dostupnih istraživanja kao i dokumenata iz međunarodnih organizacija (UN, IMF, OECD, ILO, WB), akademskog sektora i privrede; održana je jednodnevna radionica o određivanju prioriteta strukturnih reformi u BiH za ERP 2024–2026 na kojoj su učestvovali Koordinatori; ; početkom oktobra 2023. održana je jednodnevna radionica na temu izrade makro-fiskalnih poglavlja PER2024–2026, gdje je učestvovalo 12 predstavnika iz entitetskih ministarstava finansija, i 5 predstavnika DEP-a; početkom novembra održana je jednodnevna radionica na temu pripreme i izrade Poglavlja 4. Fiskalni okvir; u novembru je održana dvodnevna Radionica o analizi aktivnosti za provedbu reformskih mjera i costingu odabranih strukturnih reformi (u provedbi CEFa). Tijekom cijelog procesa postojala je konstantna komunikacija između Koordinatora i predstavnika ministarstava na svakom nivou i nekoliko radionica kako bi se posebno usuglasila pojedina otvorena pitanja o prioritetnim reformama koje čine poglavlje 5 PER-a BiH i formulirale politike u ovim oblastima za entitetske PER-ove (čiji sadržaj reformi i aktivnosti može biti širi ali su prioriteti koji ulaze u PER BiH usuglašeni sa svim nivoima). U septembru 2023. održane su tri jednodnevne radionice na temu izbora i definisanja prioritetnih strukturnih reformi za PER RS 2024–2026 za svaku od oblasti na kojima je učestvovalo ukupno 24 predstavnika resornih ministarstava i koordinatora iz RS; u decembru 2023. održana je jednodnevna radionica na temu pisanja opisa strukturnih reformi sa predstavnicima Federalnog zavoda za planiranje razvoja; održano je 7 sastanaka koordinatorskog tima tokom ovog perioda na kojima se usaglašavao sadržaj PER-a i dogovarali naredni koraci u pogledu koordinacije samog procesa pripreme i usvajanja dokumenta.

Tokom cijelog procesa vodilo se računa o dosljednoj primjeni preporuka iz ZZ i drugih izvještaja iz procesa pristupanja EU kao i Smjernice EK kao i principa dobrog planiranja javnih politika na bazi činjenica i usmjerenog prema rezultatima.

U okviru procesa izrade Programa ekonomskih reformi Republike Srpske (PER RS) 2024–2026, Vlada Republike Srpske je na 33. sjednici održanoj 17. avgusta 2023. godine razmatrala i usvojila Informaciju o aktivnostima na izradi PER RS-a za period 2024–2026. godine i koordinaciji aktivnosti vezanih za pripremu PER BiH za period 2024–2026. godine i imenovala Tim i zadužila koordinatora oba procesa.

U formulaciji reformi i mjera u PER-u RS prikupljeni su i uobzireni prijedlozi Unije poslodavaca Republike Srpske, Privredne komore Republike Srpske i Saveza sindikata Republike Srpske. Takođe, u organizaciji Unije poslodavaca Republike Srpske, 22. novembra 2023. godine održana je poslovna konferencija pod nazivom: „Izazovi i budućnost poslovanja #3“, gdje su učešće uzeli predstavnici Vlade Republike Srpske u okviru panela na teme: 1) Program ekonomskih reformi – kako sačuvati i razviti ljudski potencijal u uslovima rasta ekonomskih migracija, 2) Ubrzani tehnološki razvoj – put konkurentnosti i boljeg životnog standarda. Pored toga, Unija poslodavaca Republike Srpske i Konfederacija sindikata Republike Srpske potpisali su 27. oktobra 2023. godine sporazum „Za budućnost Srpske“ koji sadrži 11 mjera i u dijelu je poslužio kao osnov za izradu PER RS 2024–2026. Takođe, na samom kraju procesa pripreme

dokumenta, u periodu od 24. do 29. novembra 2023. godine, održane su konsultacije sa predstavnicima Privredne komore Republike Srpske, Saveza sindikata Republike Srpske, Udruženja penzionera Republike Srpske, Konfederacije sindikata Republike Srpske i predstavnicima udruženja proizašlih iz Odbrambeno-otadžbinskog rata.

Učešće FBiH u pripremi Programa ekonomskih reformi BiH 2024-2026.g je osigurano kroz raniju Odluku Vlade FBiH kojom se imenuje koordinator FBiH, koji učestvuje u zajedničkim aktivnostima i pomaže u koordinaciji institucija FBiH. Pored učešća na tematskim radionicama koje su organizirane u sklopu ERP BiH koordinacije, FBiH ministarstva su intenzivno radila na usklađivanju trogodišnjeg budžetskog i planskog okvira sa procesom pripreme ERP-a koji opet podrazumijeva i javne konsultacije u formi objavljivanja nacрта te prikupljanja komentara zainteresirane javnosti. Prilog FBiH ERP-u BiH pod nazivom Program ekonomskih reformi FBiH Vlada FBiH usvaja paralelno sa usvajanjem državnog ERP-a.

Ovako postavljen proces paralelnih stručnih i tehničkih konsultacija među predstavnicima institucija na svim nivoima, osigurao je da se odlučivanje o PER- u BiH provodi paralelno s procesom izrade PER RS i PER FBiH i da PER BiH bude pripremljen u relativno kratkom roku. PER RS je usvojio Parlament RS na Sedmoj redovnoj sjednici 14.12.2023. pošto ga je prethodno usvojila Vlada. Program ekonomskih reformi BiH za 2024. - 2026. godinu je usvojilo Vijeće ministara BiH na 25. izvanrednoj (telefonskoj) sjednici održanoj 28.02.2024. godine usvojilo Program ekonomskih reformi BiH za razdoblje 2024-2026. i sukladno proceduri, dokument je upućen Europskoj komisiji 05.03.2024. godine.

Prilog 1: Tabele koje treba sadržavati Program ekonomskih reformi i njihove ažurirane verzije

Tabela 1a: Makroekonomski izgledi

	ESA kod	2022.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
		mlrd. €	Stopa promjene				
1. Realni BDP po tržišnim cijenama	B1*g	21,250	3,8	2,0	2,9	3,0	3,4
2. Tekući BDP po tržišnim cijenama	B1*g	23,273	13,7	6,5	5,6	5,4	5,5
Komponente realnog BDP-a							
3. Rashodi osobne potrošnje	P3	13,9	1,9	0,8	1,4	1,3	1,5
4. Rashodi javne potrošnje	P3	3,9	1,3	1,2	1,5	1,0	0,7
5. Investicije u stalna sredstva	P51	4,3	0,3	0,7	3,5	5,7	6,3
6. Izmjena u zalihama i neto nabavci dragocjenosti (% BDP)	P52+P53	1,0	4,9	5,8	5,8	5,7	5,8
7. Izvoz roba i usluga	P6	9,5	12,0	2,3	8,4	8,5	8,1
8. Uvoz roba i usluga	P7	11,5	6,2	1,1	5,7	6,0	5,9
Doprinos realnom rastu BDP-a							
9. Finalna domaća potražnja		22,1	1,6	0,9	2,0	2,3	2,5
10. Izmjena u zalihama i neto nabavci dragocjenosti	P52+P53	1,0	0,5	0,6	0,4	0,2	0,4
11. Eksterni bilans roba/usluga	B11	-1,9	1,7	0,5	0,5	0,5	0,5

Tabela 1b: Kretanje cijena

	ESA kod	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
1. Deflator BDP-a	% g/g	9,5	4,4	2,6	2,4	2,1
2. Deflator privatne potrošnje	% g/g	13,3	5,3	2,5	2,2	2,0
3. Harmonizirani indeks potrošačkih cijena HICP ⁴⁹	% g/g	:	:	:	:	:
4. Promjena državnog indeksa potrošačkih cijena	% g/g	14,0	6,2	3,1	2,2	1,9
5. Deflator javne potrošnje	% g/g	10,6	3,8	2,5	2,0	2,1
6. Deflator ulaganja	% g/g	19,7	5,0	1,8	1,8	1,4
7. Deflator cijene izvoza (robe i usluge)	% g/g	17,6	3,0	1,8	2,0	3,0
8. Deflator cijene uvoza (robe i usluge)	% g/g	25,9	3,9	1,3	1,4	2,4

⁴⁹ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine ne objavljuje HICP.

Tabela 1c: Razvoj događanja na tržištu rada

	ES A kod	2022.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
		Nivo	Nivo/Stopa promjene				
1. Stanovništvo (u hiljadama)			3.434, 0	3.453, 9	3.444, 8	3.435, 2	3.425, 0
2. Stanovništvo (stopa rasta u %)			-0,6	0,6	-0,3	-0,3	-0,3
3. Radno aktivno stanovništvo (broj lica)			2.296	2.277	2.277	2.277	2.277
4. Stopa učešća			59,8	59,7	59,7	59,6	59,6
5. Zaposlenost, broj lica			1.162	1.180	1.197	1.214	1.234
6. Zaposlenost, radnih sati			:	:	:	:	:
7. Zaposlenost (stopa rasta u %)			1,0	1,5	1,4	1,5	1,6
8. Zaposlenost u javnom sektoru (broj lica)			204,4	206,1	:	:	:
9. Zaposlenost u javnom sektoru (rast u %)			1,5	0,9	:	:	:
10. Stopa nezaposlenosti			15,4	13,2	11,9	10,5	9,1
11. Radna produktivnost, lica		35,8	2,8	0,4	1,4	1,5	1,7
12. Radna produktivnost, radnih sati			:	:	:	:	:
13. Naknade zaposlenih	D1	20,6	16,1	:	:	:	:

Napomena: Podaci o stanovništvu za posmatrane godine (na dan 31.12. svake posmatrane godine) su preuzeti iz Prezentacije analize stanja stanovništva i projekcija stanovništva za period 2020-2070. godine u Bosni i Hercegovini koje je u decembru 2020. godine predstavila Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine u saradnji sa entiteskim statističkim institucijama i Populacijskim fondom Ujedinjenih naroda (UNFPA). <https://bhas.gov.ba/News/Read/42>

Svi anketni podaci za 2023. godinu predstavljaju prosjek K1 i K2. Detaljnije u metodološkim objašnjenjima u dokumentu na linku: https://bhas.gov.ba/data/Publikacije/Saopštenja/2023/LAB_00_2023_Q2_1_BS.pdf

Projekcije o radno sposobnom stanovništvu (15-64) nisu dostupne pa je zadržan posljednji raspoloživi podatak iz 2023. godine do kraja projekcijskog perioda. Stavka 4. Stopa učešća - odnosi se na učešće radne snage u radno sposobnom stanovništvu (anketni podaci). Istorijski podaci o radno sposobnom stanovništvu, radnoj snazi (zaposlenosti i nezaposlenosti) i stopama nazaposlenosti su preuzeti iz Anketa o radnoj snazi Bosne i Hercegovine (zbog bolje komparacije sa drugim zemljama) i ne podudaraju se sa podacima iz tekstualnog dijela ERP-a (Poglavlje 3), jer su u tekstualnom dijelu prezentirani administrativni podaci. Za 2023. godinu podaci se odnose na K1 i K2.

Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine ne objavljuje podatak o broju zaposlenih po radnom satu. Podatak o zaposlenim u javnom sektoru ne objavljuje Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine. Navedeni administrativni podatak u tabeli 1c (stavka 8) je zbir broja zaposlenih u područjima djelatnosti javne uprave, zdravstva i obrazovanja (za 2023. godinu podatak se odnosi na prosjek perioda I-VIII). Ovaj podatak obuhvata ne samo zaposlene u državnim školama i zdravstvu (bolnicama) već i zaposlene u privatnim školama i zdravstvu. S toga, podatak u potpunosti ne prezentira broj zaposlenih u javnom sektoru (kao i prethodnih godina). Takođe projekcije za navedena područja djelatnosti nisu raspoložive.

Naknade zaposlenim su preuzete iz trenutno raspoloživih nacionalnih računa i izražene su u milijardama KM (projekcije za ovu stavku nisu raspoložive).

Tabela 1d: Sektorski bilansi

% BDP-a	ESA kod	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
1. Neto kreditiranje/zaduživanje prema ostatku svijeta	B.9					
od čega:						
- Bilans roba i usluga						
- Bilans primarnog dohotka & transfera						
- Kapitalni račun						
2. Neto kreditiranje/zaduživanje privatnog sektora	B.9/ EDP B.9					
3. Neto kreditiranje/zaduživanje opće vlade		1,0	-0,4	-0,6	-0,1	0,3
4. Statistička nepodudarnost						

Tabela 1e: BDP, investicije i bruto dodana vrijednost

	ESA kod	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
BDP i investicije						
Nivo BDP-a po <i>tekućim</i> tržišnim cijenama (u domaćoj valuti)	B1g	45,5	48,5	51,2	54,0	56,9
Omjer investicija (% BDP)		22,1	22,0	21,9	22,4	22,9
Rast bruto dodane vrijednosti, procentualne promjene pri stalnim cijenama						
1. Poljoprivreda		1,5	:	:	:	:
2. Industrija (isključujući građevinarstvo)		1,7	:	:	:	:
3. Građevinarstvo		2,8	:	:	:	:
4. Usluge		5,3	:	:	:	:

Napomena: Projekcije za rast bruto dodane vrijednosti nisu raspoložive.

Tabela 1f: Kretanja u vanjskom sektoru

		2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
1. Bilans tekućeg računa	% BDP	-13,8	-13,4	-12,2	-10,9	-9,8
2. Izvoz roba	Mlrd. EUR	8,4	8,7	9,5	10,5	11,7
3. Uvoz roba	Mlrd. EUR	13,6	14,3	15,3	16,5	17,9
4. Trgovinski bilans	Mlrd. EUR	-5,2	-5,6	-5,8	-6,0	-6,2
5. Izvoz usluga	Mlrd. EUR	2,9	3,1	3,6	3,9	4,4
6. Uvoz usluga	Mlrd. EUR	0,9	0,9	0,9	1,0	1,1
7. Bilans usluga	Mlrd. EUR	2,0	2,2	2,6	3,0	3,3
8. Neto kamatna plaćanja iz inostranstva	Mlrd. EUR					
9. Neto prihod po ostalim faktorima iz inostranstva	Mlrd. EUR					
10. Tekući transferi	Mlrd. EUR					
11. Od čega iz EU	Mlrd. EUR					
12. Bilans tekućeg računa	Mlrd. EUR	-3,2	-3,3	-3,2	-3,0	-2,9
13. Kapitalni i finansijski račun	Mlrd. EUR					
14. Direktne strane investicije	Mlrd. EUR					
15. Rezerve u stranoj valuti	Mlrd. EUR					
16. Ukupni vanjski dug	Mlrd. EUR					
17. Od čega: javni	Mlrd. EUR					
18. Od čega: u stranoj valuti	Mlrd. EUR					
19. Od čega: dospjele otplate	Mlrd. EUR					
20. Tečaj naspram Eura (godišnji prosjek)	NCU/EUR	1,95583	1,95583	1,95583	1,95583	1,95583
21. Tečaj naspram Eura (kraj godine)	NCU/EUR	1,95583	1,95583	1,95583	1,95583	1,95583
22. Neto štednja u stranoj valuti	% BDP					
23. Domaća privatna štednja	% BDP					
24. Domaća privatna ulaganja	% BDP					
25. Domaća javna štednja	% BDP					
26. Domaća javna ulaganja	% BDP					

Tabela 1g: Pokazatelji održivosti

	Dimenzija	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
1. Bilans tekućeg računa	% BDP			-11,1	-13,8	-13,4
2. Pozicija neto međunarodnog ulaganja	% BDP					
3. Izvozni tržišni udjeli	%, g/g					
4. Realni efektivni tečaj	%, g/g					
5. Nominalni jedinični troškovi rada	%, g/g					
6. Privatni sektor, protok kredita	% BDP					
7. Zaduženje privatnog sektora	% BDP					
8. Zaduženje opće vlade	% BDP			32,0	28,3	26,7

Tabela 2a: Izgledi budžeta šire vlade – Bosna i Hercegovina

	ESA kod	2022. mil. KM	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
			% BDP BiH				
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima							
1. Šira vlada	S13	472,6	1,0	-0,4	-0,6	-0,1	0,3
2. Centralna vlada	S1311	245,5	0,5	-1,0	-1,6	-1,1	-0,7
3. Državna vlada	S1312	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Lokalna vlada	S1313	114,1	0,3	0,2	0,4	0,4	0,4
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	113,0	0,2	0,4	0,5	0,5	0,5
Šira vlada (S13)							
6. Ukupan prihod	TR	18.098,3	39,8	41,9	41,9	41,3	40,9
7. Ukupna potrošnja	TE	17.625,7	38,7	42,2	42,5	41,4	40,7
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	472,6	1,0	-0,4	-0,6	-0,1	0,3
9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 uklj. FISIM	275,3	0,6	0,9	1,0	1,0	1,0
10. Primarni bilans		748,0	1,6	0,6	0,4	0,9	1,2
11. Jednokratne i druge privremene mjere		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Komponente prihoda							
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		9.885,2	21,7	22,5	22,5	22,2	22,0
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	7.984,3	17,5	17,8	17,8	17,5	17,3
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	1.896,8	4,2	4,6	4,7	4,7	4,7
12c. Porez na kapital	D91	4,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13. Socijalni doprinosi	D61	6.446,6	14,2	15,2	15,4	15,4	15,4
14. Prihod od imovine	D4	154,2	0,3	0,5	0,5	0,5	0,5
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		1.612,3	3,5	3,7	3,5	3,1	3,0
16=6. Ukupan prihod	TR	18.098,3	39,8	41,9	41,9	41,3	40,9
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		16.331,8	35,9	37,7	38,0	37,7	37,4
Odabrane komponente potrošnje							
17. Kolektivna potrošnja	P32	7.503,3	16,5	17,7	17,7	17,4	17,1
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	6.541,2	14,4	16,2	16,7	16,6	16,3
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63	829,8	1,8	2,4	2,4	2,4	2,4
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	5.711,4	12,5	13,9	14,3	14,1	14,0
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 + FISIM	275,3	0,6	0,9	1,0	1,0	1,0
20. Subvencije	D3	753,6	1,7	1,8	1,7	1,6	1,5
21. Investicije u stalna sredstva	P51	1.599,2	3,5	3,9	4,0	3,6	3,6
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		953,1	2,1	1,6	1,4	1,3	1,1
23=7. Ukupna potrošnja	TE	17.625,7	38,7	42,2	42,5	41,4	40,7
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	4.696,2	10,3	11,1	11,0	10,7	10,4

Izvor: MFIt BiH, FMF, MFRS i Direkcija za finansije BD

Tabela 2a: Izgledi budžeta šire vlade – Institucije Bosne i Hercegovine

	ESA kod	2022. mil. KM	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
% BDP BiH							
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima							
1. Šira vlada	S13	30,7	0,1	0,1	-0,2	-0,1	-0,1
2. Centralna vlada	S1311	30,7	0,1	0,1	-0,2	-0,1	-0,1
3. Državna vlada	S1312	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Lokalna vlada	S1313	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Konsolidovana vlada (S13)							
6. Ukupan prihod	TR	1.044,3	2,3	2,5	2,3	2,2	2,1
7. Ukupna potrošnja	TE	1.013,6	2,2	2,4	2,5	2,3	2,2
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	30,7	0,1	0,1	-0,2	-0,1	-0,1
9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 uklj. FISIM	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10. Primarni bilans		31,4	0,1	0,1	-0,2	-0,1	-0,1
11. Jednokratne i druge privremene mjere		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Komponente prihoda							
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		865,5	1,9	2,1	2,0	1,9	1,8
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	865,5	1,9	2,1	2,0	1,9	1,8
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
12c. Porez na kapital	D91	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13. Socijalni doprinosi	D61	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
14. Prihod od imovine	D4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		178,8	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3
16=6. Ukupan prihod	TR	1,044.3	2,3	2,5	2,3	2,2	2,1
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		865.5	1,9	2,1	2,0	1,9	1,8
Odabrane komponente potrošnje							
17. Kolektivna potrošnja	P32	943,4	2,1	2,4	2,3	2,2	2,1
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	13,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	13,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 + FISIM	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
20. Subvencije	D3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
21. Investicije u stalna sredstva	P51	41,0	0,1	0,2	0,1	0,0	0,0
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		15,0	0,0	-0,3	0,0	0,0	0,0
23=7. Ukupna potrošnja	TE	1.013,6	2,2	2,4	2,5	2,3	2,2
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	758,6	1,7	2,0	1,9	1,8	1,7

Izvor: MFiH BiH

Tabela 2a: Izgledi budžeta šire vlade – Federacija Bosne i Hercegovine

	ESA kod	2022. mil. KM	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
% BDP FBiH							
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima							
1. Šira vlada	S13	675,8	2,3	0,6	0,1	0,6	0,8
2. Centralna vlada	S1311	480,8	1,6	-0,6	-1,0	-0,6	-0,4
3. Državna vlada	S1312	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Lokalna vlada	S1313	99,0	0,3	0,5	0,5	0,5	0,5
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	96,0	0,3	0,7	0,7	0,7	0,7
Konsolidovana vlada (S13)							
6. Ukupan prihod	TR	10.929,8	37,1	38,5	38,0	37,6	37,4
7. Ukupna potrošnja	TE	10.254,0	34,8	37,9	37,9	37,0	36,5
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	675,8	2,3	0,6	0,1	0,6	0,8
9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 uklj. FISIM	120,1	0,4	0,7	0,8	0,7	0,6
10. Primarni bilans		795,9	2,7	1,3	0,9	1,3	1,4
11. Jednokratne i druge privremene mjere		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Komponente prihoda							
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		5.546,5	18,8	19,2	19,0	18,7	18,5
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	4.296,5	14,6	14,6	14,5	14,2	14,0
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	1.250,1	4,2	4,6	4,5	4,5	4,5
12c. Porez na kapital	D91	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13. Socijalni doprinosi	D61	4.401,2	14,9	15,9	16,0	15,9	15,9
14. Prihod od imovine	D4	39,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		942,9	3,2	3,3	3,0	2,9	2,8
16=6. Ukupan prihod	TR	10.929,8	37,1	38,5	38,0	37,6	37,4
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		9.947,7	33,7	35,1	34,9	34,6	34,4
Odabrane komponente potrošnje							
17. Kolektivna potrošnja	P32	4.752,7	16,1	16,7	16,8	16,6	16,5
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	3.626,5	12,3	14,2	14,7	14,4	14,3
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	3.626,5	12,3	14,2	14,7	14,4	14,3
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 + FISIM	120,1	0,4	0,7	0,8	0,7	0,6
20. Subvencije	D3	483,2	1,6	1,7	1,7	1,6	1,6
21. Investicije u stalna sredstva	P51	842,2	2,9	3,0	3,0	2,7	2,7
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		429,3	1,5	1,5	0,9	1,0	0,9
23=7. Ukupna potrošnja	TE	10.254,0	34,8	37,9	37,9	37,0	36,5
p.m. Naknada zaposlenim u javnom sektoru	D1	2.498,0	8,5	8,9	8,9	8,8	8,6

Napomena: Konsolidirani prihodi/rashodi šire Vlade Federacije BiH uključuju podatke Budžeta Federacije BiH, Kantonalnih budžeta, budžeta jedinica lokalne samouprave, finansijske planove vanbudžetskih fondova i budžete javnih preduzeća koja se financiraju iz javnih prihoda (Ceste FBiH i Autoceste FBiH).

Izvor: FMF

Tabela 2a : Izgledi budžeta opšte vlade - Republika Srpska

	ESA kod	2022. mil. KM	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
% BDP RS							
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima							
1. Šira vlada	S13	-278,9	-1,9	-2,7	-1,6	-1,2	-0,6
2. Centralna vlada	S1311	-311,1	-2,1	-2,2	-2,1	-1,8	-1,1
3. Državna vlada	S1312	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Lokalna vlada	S1313	15,1	0,1	-0,4	0,3	0,3	0,3
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	17,0	0,1	-0,1	0,3	0,2	0,2
Konsolidovana vlada (S13)							
6. Ukupan prihod	TR	5.802,9	39,9	42,2	42,9	42,5	42,1
7. Ukupna potrošnja	TE	6.081,8	41,8	44,9	44,4	43,8	42,7
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	-278,9	-1,9	-2,7	-1,6	-1,2	-0,6
9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 uklj. FISIM	154,1	1,1	1,4	1,5	1,7	1,8
10. Primarni bilans		-124,8	-0,9	-1,3	-0,1	0,5	1,2
11. Jednokratne i druge privremene mjere		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Komponente prihoda							
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		3.216,1	22,1	22,8	23,4	23,4	23,2
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	2.596,1	17,9	18,0	18,1	18,0	17,8
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	616,0	4,2	4,8	5,3	5,3	5,4
12c. Porez na kapital	D91	4,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13. Socijalni doprinosi	D61	2.005,4	13,8	14,8	15,2	15,2	15,1
14. Prihod od imovine	D4	115,1	0,8	1,2	1,2	1,2	1,2
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		466,2	3,2	3,3	2,9	2,8	2,6
16=6. Ukupan prihod	TR	5.802,9	39,9	42,2	42,9	42,5	42,1
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		5.221,6	35,9	37,6	38,7	38,5	38,3
Odabrane komponente potrošnje							
17. Kolektivna potrošnja	P32	1.634,8	11,2	12,4	12,2	12,1	11,8
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	2.841,8	19,5	21,1	21,5	21,4	20,8
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63	829,8	5,7	7,4	7,5	7,5	7,3
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	2.012,0	13,8	13,7	14,0	13,9	13,5
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 + FISIM	154,1	1,1	1,4	1,5	1,7	1,8
20. Subvencije	D3	240,2	1,7	2,0	1,7	1,6	1,5
21. Investicije u stalna sredstva	P51	709,9	4,9	5,3	5,2	5,3	5,4
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		500,9	3,4	2,8	2,3	1,7	1,3
23=7. Ukupna potrošnja	TE	6.081,8	41,8	44,9	44,4	43,8	42,7
p.m. Naknada zaposlenim u javnom sektoru	D1	1.347,9	9,3	9,7	9,4	9,0	8,6

Napomena: Konsolidovani prihodi/rashodi šire Vlade Republike Srpske obuhvataju podatke budžeta Republike Srpske, jedinica lokalne samouprave, fondova socijalne sigurnosti i budžete JP "Putevi Republike Srpske" i JP "Autoputevi Republike Srpske".

Izvor: MFRS

Tabela 2a: Izgledi budžeta šire vlade – Brčko Distrikt

	ESA kod	2022. mil. KM	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
% BDP BD							
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima							
1. Šira vlada	S13	45,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Centralna vlada	S1311	45,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Državna vlada	S1312	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Lokalna vlada	S1313	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Konsolidovana vlada (S13)							
6. Ukupan prihod	TR	321,4	28,5	31,5	36,4	27,5	26,9
7. Ukupna potrošnja	TE	276,3	24,5	31,5	36,4	27,5	26,9
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	45,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0
9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 uklj. FISIM	0,5	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1
10. Primarni bilans		45,5	4,0	0,0	0,2	0,1	0,1
11. Jednokratne i druge privremene mjere		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Komponente prihoda							
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		257,1	22,8	22,7	23,3	22,8	22,4
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	226,3	20,1	19,6	20,6	20,3	20,1
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	30,8	2,7	3,2	2,8	2,5	2,4
12c. Porez na kapital	D91	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13. Socijalni doprinosi	D61	40,0	3,5	3,5	3,7	3,3	3,1
14. Prihod od imovine	D4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		24,3	2,2	5,3	9,3	1,4	1,4
16=6. Ukupan prihod	TR	321,4	28,5	31,5	36,4	27,5	26,9
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		297,1	26,3	26,2	27,0	26,1	25,5
Odabrane komponente potrošnje							
17. Kolektivna potrošnja	P32	172,4	15,3	17,6	17,6	16,6	16,0
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	59,4	5,3	6,5	5,4	6,5	7,6
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	59,4	5,3	6,5	5,4	6,5	7,6
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 + FISIM	0,5	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1
20. Subvencije	D3	30,2	2,7	2,3	2,1	0,0	0,0
21. Investicije u stalna sredstva	P51	6,1	0,5	4,2	10,0	3,3	2,5
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		7,8	0,7	0,9	1,1	1,0	0,8
23=7. Ukupna potrošnja	TE	276,3	24,5	31,5	36,4	27,5	26,9
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	91,7	8,1	9,6	10,1	9,6	9,1

Napomena: Konsolidovani prihodi/rashodi šire Vlade Brčko distrikta obuhvataju budžet, vanbudžetske fondove (Fond zdravstvenog osiguranja i Zavod za zapošljavanje) i vanbudžetske korisnike koji su obveznici budžetskog računovodstva (Razvojno-garantni fond, Zavod za planiranje, projektovanje i razvoj, RNU Radio Brčko i Turistička organizacija).

Izvor: Direkcija za finansije BD

Tabela 2b: Izgledi budžeta šire vlade – Bosna i Hercegovina

	ESA kod	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
mil. KM						
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima						
1. Šira vlada	S13	472,6	-175,5	-311,3	-54,7	147,2
2. Centralna vlada	S1311	245,5	-478,6	-798,4	-570,5	-401,5
3. Državna vlada	S1312	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Lokalna vlada	S1313	114,1	105,9	217,8	234,7	251,7
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	113,0	197,2	269,3	281,1	297,0
Konsolidovana vlada (S13)						
6. Ukupan prihod	TR	18.098,3	20.287,8	21.436,1	22.282,1	23.291,9
7. Ukupna potrošnja	TE	17.625,7	20.463,3	21.747,5	22.336,8	23.144,7
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	472,6	-175,5	-311,4	-54,7	147,2
9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 uklj. FISIM	275,3	446,1	512,8	532,4	549,2
10. Primarni bilans		748,0	270,6	201,4	477,7	696,4
11. Jednokratne i druge privremene mjere		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Komponente prihoda						
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		9.885,2	10.891,9	11.522,5	12.003,6	12.521,4
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	7.984,3	8.647,9	9.109,9	9.453,4	9.824,0
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	1.896,8	2.238,6	2.406,0	2.543,5	2.690,4
12c. Porez na kapital	D91	4,1	5,5	6,6	6,8	7,0
13. Socijalni doprinosi	D61	6.446,6	7.366,4	7.898,5	8.332,9	8.787,8
14. Prihod od imovine	D4	154,2	225,0	246,4	255,5	263,8
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		1.612,3	1.804,4	1.768,8	1.690,1	1.719,0
16=6. Ukupan prihod	TR	18.098,3	20.287,8	21.436,1	22.282,1	23.291,9
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		16.331,8	18.258,3	19.420,9	20.336,5	21.309,2
Odabrane komponente potrošnje						
17. Kolektivna potrošnja	P32	7.503,3	8.586,0	9.053,4	9.385,0	9.739,8
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	6.541,2	7.866,5	8.563,9	8.936,5	9.305,9
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63	829,8	1.142,0	1.246,8	1.309,2	1.343,5
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	5.711,4	6.724,5	7.317,2	7.627,2	7.962,4
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 + FISIM	275,3	446,1	512,8	532,4	549,2
20. Subvencije	D3	753,6	875,5	866,1	857,1	875,4
21. Investicije u stalna sredstva	P51	1.599,2	1.908,3	2.042,7	1.950,8	2.076,5
22. Ostalo (22 = 23- (17+18+19+20+21))		953,1	780,9	708,5	675,0	597,8
23=7. Ukupna potrošnja	TE	17.625,7	20.463,3	21.747,5	22.336,8	23.144,7
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	4.696,2	5.400,1	5.639,4	5.784,5	5.920,4

Izvor: MFiT BiH, FMF, MFRS i Direkcija za finansije BD

Tabela 2b: Izgledi budžeta šire vlade – Institucije Bosne i Hercegovine

	ESA kod	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
mil. KM						
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima						
1. Šira vlada	S13	30,7	48,4	-97,3	-66,2	-66,2
2. Centralna vlada	S1311	30,7	48,4	-97,3	-66,2	-66,2
3. Državna vlada	S1312	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Lokalna vlada	S1313	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Konsolidovana vlada (S13)						
6. Ukupan prihod	TR	1.044,3	1.191,8	1.192,2	1.184,2	1.184,2
7. Ukupna potrošnja	TE	1.013,6	1.143,4	1.289,5	1.250,4	1.250,4
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	30,7	48,4	-97,3	-66,2	-66,2
9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 uklj. FISIM	0,7	0,9	0,5	0,5	0,5
10. Primarni bilans		31,4	49,3	-96,8	-65,7	-65,7
11. Jednokratne i druge privremene mjere		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Komponente prihoda						
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		865,5	1.020,5	1.020,5	1.020,5	1.020,5
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	865,5	1.020,5	1.020,5	1.020,5	1.020,5
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
12c. Porez na kapital	D91	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13. Socijalni doprinosi	D61	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
14. Prihod od imovine	D4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		178,8	171,3	171,7	163,7	163,7
16=6. Ukupan prihod	TR	1.044,3	1.191,8	1.192,2	1.184,2	1.184,2
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		865,5	1.020,5	1.020,5	1.020,5	1.020,5
Odaabrane komponente potrošnje						
17. Kolektivna potrošnja	P32	943,4	1.163,2	1.196,1	1.196,1	1.196,1
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	13,5	12,6	15,0	13,9	13,9
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	13,5	12,6	15,0	13,9	13,9
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 + FISIM	0,7	0,9	0,5	0,5	0,5
20. Subvencije	D3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
21. Investicije u stalna sredstva	P51	41,0	89,6	63,4	24,7	24,7
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		15,0	-122,9	14,5	15,2	15,2
23=7. Ukupna potrošnja	TE	1.013,6	1.143,4	1.289,5	1.250,4	1.250,4
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	758,6	963,3	986,6	990,9	990,9

Izvor: MFiH BiH

Tabela 2b: Izgledi budžeta šire vlade – Federacija Bosne i Hercegovine

	ESA kod	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
mil. KM						
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima						
1. Šira vlada	S13	675,8	192,7	46,2	223,4	315,7
2. Centralna vlada	S1311	480,8	-181,7	-345,6	-197,8	-131,7
3. Državna vlada	S1312	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Lokalna vlada	S1313	99,0	160,2	165,0	179,0	188,5
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	96,0	214,3	226,8	242,2	258,9
Konsolidovana vlada (S13)						
6. Ukupan prihod	TR	10.929,8	12.205,4	12.702,1	13.310,2	13.974,9
7. Ukupna potrošnja	TE	10.254,0	12.012,7	12.655,9	13.086,8	13.659,2
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	675,8	192,7	46,2	223,4	315,7
9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 uklj. FISIM	120,1	232,3	268,8	235,7	215,3
10. Primarni bilans		795,9	425,0	315,0	459,1	531,0
11. Jednokratne i druge privremene mjere		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Komponente prihoda						
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		5.546,5	6.075,1	6.334,9	6.609,3	6.917,1
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	4.296,5	4.617,5	4.833,7	5.028,6	5.247,1
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	1.250,1	1.457,6	1.501,3	1.580,8	1.670,0
12c. Porez na kapital	D91	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13. Socijalni doprinosi	D61	4.401,2	5.036,8	5.328,1	5.637,6	5.965,7
14. Prihod od imovine	D4	39,1	39,2	39,9	40,7	41,5
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		942,9	1.054,3	999,1	1.022,6	1.050,6
16=6. Ukupan prihod	TR	10.929,8	12.205,4	12.702,1	13.310,2	13.974,9
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		9.947,7	11.111,9	11.663,1	12.246,9	12.882,8
Odabrane komponente potrošnje						
17. Kolektivna potrošnja	P32	4.752,7	5.306,1	5.615,1	5.868,8	6.158,7
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	3.626,5	4.515,4	4.921,2	5.097,6	5.349,7
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	3.626,5	4.515,4	4.921,2	5.097,6	5.349,7
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 + FISIM	120,1	232,3	268,8	235,7	215,3
20. Subvencije	D3	483,2	546,3	559,8	575,1	591,3
21. Investicije u stalna sredstva	P51	842,2	952,3	990,5	952,7	1.015,1
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		429,3	460,4	300,5	356,9	329,1
23=7. Ukupna potrošnja	TE	10.254,0	12.012,7	12.655,9	13.086,8	13.659,2
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	2.498,0	2.826,9	2.969,5	3.099,4	3.226,5

Napomena: Konsolidirani prihodi/rashodi šire Vlade Federacije BiH uključuju podatke Budžeta Federacije BiH, Kantonalnih budžeta, budžeta jedinica lokalne samouprave, finansijske planove vanbudžetskih fondova i budžete javnih preduzeća koja se financiraju iz javnih prihoda (Ceste FBiH i Autoceste FBiH).

Izvor: FMF

Tabela 2b: Izgledi budžeta opšte vlade - Republika Srpska

	ESA kod	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
mil. KM						
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima						
1. Šira vlada	S13	-278,9	-416,7	-260,3	-211,9	-102,3
2. Centralna vlada	S1311	-311,1	-345,3	-355,6	-306,5	-203,6
3. Državna vlada	S1312	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Lokalna vlada	S1313	15,1	-54,3	52,7	55,7	63,2
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	17,0	-17,1	42,6	38,9	38,1
Konsolidovana vlada (S13)						
6. Ukupan prihod	TR	5.802,9	6.523,6	7.096,8	7.432,0	7.765,5
7. Ukupna potrošnja	TE	6.081,8	6.940,3	7.357,1	7.643,9	7.867,9
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	-278,9	-416,7	-260,3	-211,9	-102,3
9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 uklj. FISIM	154,1	212,5	241,4	294,6	332,4
10. Primarni bilans		-124,8	-204,2	-18,9	82,7	230,1
11. Jednokratne i druge privremene mjere		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Komponente prihoda						
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		3.216,1	3.532,0	3.881,7	4.079,0	4.277,4
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	2.596,1	2.782,3	3.004,1	3.142,0	3.282,4
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	616,0	744,2	871,0	930,3	988,0
12c. Porez na kapital	D91	4,1	5,5	6,6	6,8	7,0
13. Socijalni doprinosi	D61	2.005,4	2.289,0	2.525,0	2.653,2	2.779,9
14. Prihod od imovine	D4	115,1	185,8	206,5	214,8	222,3
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		466,2	516,9	483,7	485,1	486,0
16=6. Ukupan prihod	TR	5.802,9	6.523,6	7.096,8	7.432,0	7.765,5
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		5.221,6	5.821,0	6.406,6	6.732,2	7.057,3
Odabrane komponente potrošnje						
17. Kolektivna potrošnja	P32	1.634,8	1.911,6	2.026,4	2.105,4	2.167,0
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	2.841,8	3.262,8	3.562,1	3.740,6	3.838,4
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63	829,8	1.142,0	1.246,8	1.309,2	1.343,5
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	2.012,0	2.120,8	2.315,4	2.431,4	2.495,0
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 + FISIM	154,1	212,5	241,4	294,6	332,4
20. Subvencije	D3	240,2	302,8	280,9	282,0	284,1
21. Investicije u stalna sredstva	P51	709,9	817,6	866,2	931,1	1.002,6
22. Ostalo (22 = 23- (17+18+19+20+21))		500,9	433,1	380,0	290,2	243,2
23=7. Ukupna potrošnja	TE	6.081,8	6.940,3	7.357,1	7.643,9	7.867,9
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	1.347,9	1.498,4	1.560,2	1.570,8	1.579,0

Napomena: Konsolidovani prihodi/rashodi šire Vlade Republike Srpske obuhvataju podatke budžeta Republike Srpske, jedinica lokalne samouprava, fondova socijalne sigurnosti i budžete JP "Putevi Republike Srpske" i JP "Autoputevi Republike Srpske".

Izvor: MFRS

Tabela 2b: Izgledi budžeta šire vlade – Brčko Distrikt

	ESA kod	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
mil. KM						
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima						
1. Šira vlada	S13	45,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Centralna vlada	S1311	45,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Državna vlada	S1312	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Lokalna vlada	S1313	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Konsolidovana vlada (S13)						
6. Ukupan prihod	TR	321,4	366,9	445,0	355,7	367,3
7. Ukupna potrošnja	TE	276,3	366,9	445,0	355,7	367,3
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	45,0	0,0	0,0	0,0	0,0
9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 uklj. FISIM	0,5	0,5	2,1	1,6	1,0
10. Primarni bilans		45,5	0,5	2,1	1,6	1,0
11. Jednokratne i druge privremene mjere		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Komponente prihoda						
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		257,1	264,4	285,4	294,8	306,4
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	226,3	227,6	251,6	262,3	274,0
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	30,8	36,8	33,8	32,5	32,5
12c. Porez na kapital	D91	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13. Socijalni doprinosi	D61	40,0	40,6	45,4	42,2	42,2
14. Prihod od imovine	D4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		24,3	61,9	114,3	18,7	18,7
16=6. Ukupan prihod	TR	321,4	366,9	445,0	355,7	367,3
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		297,1	305,0	330,8	337,0	348,6
Odabrane komponente potrošnje						
17. Kolektivna potrošnja	P32	172,4	205,2	215,9	214,7	218,0
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	59,4	75,7	65,6	84,3	103,8
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	59,4	75,7	65,6	84,3	103,8
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 + FISIM	0,5	0,5	2,1	1,6	1,0
20. Subvencije	D3	30,2	26,5	25,4	0,0	0,0
21. Investicije u stalna sredstva	P51	6,1	48,8	122,6	42,3	34,1
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		7,8	10,3	13,5	12,8	10,3
23=7. Ukupna potrošnja	TE	276,3	366,9	445,0	355,7	367,3
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	91,7	111,6	123,1	123,5	124,0

Napomena: Konsolidovani prihodi/rashodi šire Vlade Brčko distrikta obuhvataju budžet, vanbudžetske fondove (Fond zdravstvenog osiguranja i Zavod za zapošljavanje) i vanbudžetske korisnike koji su obveznici budžetskog računovodstva (Razvojno-garantni fond, Zavod za planiranje, projektovanje i razvoj, RNU Radio Brčko i Turistička organizacija).

Izvor: Direkcija za finansije BD

Tabela 3: Potrošnja opšte vlade po funkcijama

Bosna i Hercegovina

% od BDP-a BiH	COFOG kod	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
1. Generalne javne usluge	1	7,0	8,1	8,1	7,8	7,7
2. Odbrana	2	0,7	0,8	0,8	0,8	0,8
3. Javni red i bezbjednost	3	3,0	2,9	2,9	2,8	2,7
4. Ekonomski poslovi	4	3,2	3,1	3,1	3,1	3,0
5. Zaštita okoliša	5	0,3	0,4	0,4	0,3	0,3
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	0,8	1,1	1,0	0,9	0,9
7. Zdravstvo	7	6,4	6,8	6,6	6,5	6,5
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	0,8	0,8	0,7	0,7	0,7
9. Obrazovanje	9	3,7	4,0	3,9	3,7	3,6
10. Socijalna zaštita	10	12,6	14,3	14,9	14,7	14,5
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	38,7	42,2	42,5	41,4	40,7

u mil. KM	COFOG kod	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
1. Generalne javne usluge	1	3.203,9	3.917,9	4.167,6	4.216,2	4.387,7
2. Odbrana	2	339,7	377,3	431,7	434,7	436,4
3. Javni red i bezbjednost	3	1.375,1	1.423,1	1.478,9	1.493,0	1.525,2
4. Ekonomski poslovi	4	1.454,5	1.489,8	1.589,1	1.663,6	1.720,0
5. Zaštita okoliša	5	150,8	174,5	180,8	186,6	194,3
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	373,1	526,0	508,8	510,2	530,6
7. Zdravstvo	7	2.901,2	3.308,9	3.401,0	3.532,2	3.682,5
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	365,6	379,2	368,5	376,8	393,2
9. Obrazovanje	9	1.705,8	1.931,0	1.982,7	2.008,7	2.034,1
10. Socijalna zaštita	10	5.755,9	6.935,5	7.638,3	7.914,6	8.240,8
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	17.625,7	20.463,2	21.747,4	22.336,7	23.144,6

Izvor: MFIT BiH, FMF, MFRS i Direkcija za finansije BD

Institucije Bosne i Hercegovine

% od BDP-a BiH	COFOG kod	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
1. Generalne javne usluge	1	0,7	0,7	0,8	0,7	0,7
2. Odbrana	2	0,7	0,7	0,8	0,7	0,7
3. Javni red i bezbjednost	3	0,6	0,7	0,7	0,7	0,6
4. Ekonomski poslovi	4	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
5. Zaštita okoliša	5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Zdravstvo	7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
9. Obrazovanje	9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10. Socijalna zaštita	10	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	2,2	2,4	2,5	2,3	2,2

u mil. KM	COFOG kod	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
1. Generalne javne usluge	1	313,7	347,7	419,1	378,0	378,0
2. Odbrana	2	309,7	342,3	395,2	397,0	397,0
3. Javni red i bezbjednost	3	293,7	343,8	361,9	361,5	361,5
4. Ekonomski poslovi	4	53,2	59,4	60,4	60,8	60,8
5. Zaštita okoliša	5	7,2	8,5	9,1	9,1	9,1
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Zdravstvo	7	8,0	8,0	8,1	8,4	8,4
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	16,6	18,1	19,3	19,2	19,2
9. Obrazovanje	9	3,0	3,7	3,9	3,9	3,9
10. Socijalna zaštita	10	8,5	11,9	12,5	12,5	12,5
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	1.013,6	1.143,4	1.289,5	1.250,4	1.250,4

Izvor: MFiT BiH

Federacija Bosne i Hercegovine

% od BDP-a FBiH	COFOG kod	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
1. Generalne javne usluge	1	7,1	7,7	7,7	7,5	7,4
2. Odbrana	2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
3. Javni red i bezbjednost	3	2,2	2,1	2,0	1,9	1,9
4. Ekonomski poslovi	4	2,2	2,2	2,2	2,1	2,1
5. Zaštita okoliša	5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
7. Zdravstvo	7	5,8	6,0	5,9	5,7	5,7
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
9. Obrazovanje	9	3,5	3,8	3,6	3,5	3,4
10. Socijalna zaštita	10	12,3	14,2	14,7	14,4	14,3
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	34,8	37,9	37,9	37,0	36,5

u mil. KM	COFOG kod	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
1. Generalne javne usluge	1	2.090,8	2.450,4	2.555,7	2.642,6	2.758,9
2. Odbrana	2	29,9	35,0	36,5	37,7	39,4
3. Javni red i bezbjednost	3	639,8	649,8	664,9	687,5	717,8
4. Ekonomski poslovi	4	649,1	700,6	728,4	753,2	786,3
5. Zaštita okoliša	5	121,2	142,0	149,7	154,8	161,6
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	195,2	218,8	230,6	238,4	248,9
7. Zdravstvo	7	1.712,5	1.907,1	1.960,0	2.026,7	2.115,8
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	166,5	195,1	205,7	212,7	222,0
9. Obrazovanje	9	1.022,5	1.198,4	1.203,1	1.235,5	1.258,7
10. Socijalna zaštita	10	3.626,5	4.515,4	4.921,2	5.097,6	5.349,7
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	10.254,0	12.012,6	12.655,8	13.086,7	13.659,1

Izvor: FMF

Republika Srpska

% od BDP-a RS	COFOG kod	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
1. Generalne javne usluge	1	4,9	6,4	6,1	6,1	6,1
2. Odbrana	2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Javni red i bezbjednost	3	2,9	2,6	2,5	2,4	2,3
4. Ekonomski poslovi	4	5,2	4,7	4,8	4,9	4,7
5. Zaštita okoliša	5	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	1,2	2,0	1,6	1,5	1,5
7. Zdravstvo	7	7,6	8,4	8,1	7,9	7,7
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	1,1	0,9	0,7	0,7	0,7
9. Obrazovanje	9	4,4	4,4	4,3	4,1	3,9
10. Socijalna zaštita	10	14,4	15,3	16,1	16,1	15,6
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	41,8	44,9	44,4	43,8	42,7

u mil. KM	COFOG kod	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
1. Generalne javne usluge	1	711,3	985,6	1.002,2	1.064,9	1.128,3
2. Odbrana	2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Javni red i bezbjednost	3	421,3	400,3	416,6	416,3	416,7
4. Ekonomski poslovi	4	752,2	729,8	800,3	849,6	872,9
5. Zaštita okoliša	5	22,4	24,0	22,0	22,7	23,6
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	175,5	304,4	270,3	269,0	278,8
7. Zdravstvo	7	1.104,6	1305,7	1337,6	1.378,3	1.423,1
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	166,3	144,8	123,5	127,3	131,6
9. Obrazovanje	9	637,2	674,6	712,7	711,3	714,3
10. Socijalna zaštita	10	2090,7	2371,2	2671,8	2804,5	2.878,6
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	6.081,8	6.940,3	7.357,1	7.643,9	7.867,9

Izvor: MFRS

Brčko Distrikt

% od BDP-a BD	COFOG kod	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
1. Generalne javne usluge	1	5,6	8,9	8,4	7,6	6,3
2. Odbrana	2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Javni red i bezbjednost	3	1,8	2,5	2,9	2,1	2,1
4. Ekonomski poslovi	4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Zaštita okoliša	5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	2,5	2,8	7,8	2,8	2,8
7. Zdravstvo	7	6,7	7,6	7,8	9,2	9,9
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	1,4	1,8	1,6	1,4	1,5
9. Obrazovanje	9	3,8	4,7	5,1	4,5	4,2
10. Socijalna zaštita	10	2,7	3,2	2,7	0,0	0,0
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	24,5	31,5	36,4	27,5	26,9

u mil. KM	COFOG kod	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
1. Generalne javne usluge	1	88,1	134,2	190,6	130,7	122,5
2. Odbrana	2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Javni red i bezbjednost	3	20,3	29,2	35,5	27,7	29,2
4. Ekonomski poslovi	4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Zaštita okoliša	5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	2,5	2,8	7,8	2,8	2,8
7. Zdravstvo	7	76,1	88,1	95,3	118,9	135,2
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	16,2	21,3	20,0	17,6	20,4
9. Obrazovanje	9	43,1	54,4	63,0	58,0	57,2
10. Socijalna zaštita	10	30,2	37,0	32,8		
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	88,1	134,2	190,6	130,7	122,5

Izvor: Direkcija za finansije BD

Tabela 4: Razvoj događanja u zaduženosti opšte vlade

% od BDP-a	ESA kod	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
1. Bruto zaduženost		28,3	26,7	25,6	24,6	23,0
2. Promjena omjera bruto zaduženosti		-3,7	-1,7	-1,1	-1,0	-1,6
Doprinos promjeni bruto duga						
3. Primarni bilans		-1,6	-0,6	-0,4	-0,9	-1,2
4. Izdaci po kamatama		0,6	0,9	1,0	1,0	1,0
5. Efekat realnog rasta		-1,1	-0,5	-0,7	-0,7	-0,8
6. Efekat inflacije		-2,7	-1,2	-0,7	-0,6	-0,5
7. Korekcija tokova		1,1	-0,3	-0,2	0,2	-0,1
Od čega:						
- Razlike između gotovine i obračunate evidencije						
- Neto akumulacija finansijskih sredstava						
Od čega:						
- Sredstva od privatizacije						
- Efekti vrednovanja i ostalo						
p.m. implicitna kamatna stopa po dugu		2,1	3,5	4,0	4,1	4,1
Ostale relevantne varijable						
8. Tekuća finansijska sredstva						
9. Neto finansijski dug (9 = 1 - 8)						

Izvor: MFiT BiH, FMF, MFRS i Direkcija za finansije BD

Tabela 5: Ciklična kretanja

% BDP-a	ESA kod	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
1. Realni rast BDP-a (%)	B1g	3,8	2,0	2,9	3,0	3,4
2. Neto zaduženost opće vlade	EDP.B.9	1,0	-0,4	-0,6	-0,1	0,3
3. Rashodi za kamate	EDP.D.41	0,6	0,9	1,0	1,0	1,0
4. Jednokratne i druge privremene mjere		-0,7	-0,1	0,0	0,0	0,0
5. Potencijalni rast BDP-a (%)		3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Doprinosi:						
- rad						
- kapital						
- ukupna faktorska produktivnost						
6. Proizvodni jaz		1,0	0,0	-0,2	-0,2	0,3
7. Ciklična komponenta budžeta		0,3	0,0	-0,1	-0,1	0,1
8. Ciklično prilagođen saldo (2-7)		0,7	-0,4	-0,6	-0,1	0,2
9. Ciklično prilagođen primarni saldo (8+3)		1,3	0,6	0,4	0,9	1,1
10. Strukturalni saldo (8-4)		1,4	-0,3	-0,6	-0,1	0,2

Izvor: MFiT BiH

Tabela 6: Odstupanje od prethodnog programa

	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
1. Rast BDP-a (% g/g)					
Prethodni program	2,7	1,7	2,7	3,0	:
Najnoviji program	3,8	2,0	2,9	3,0	3,4
Razlika	1,1	0,3	0,2	0,0	:
2. Neto kreditiranje opće vlade (% BDP-a)					
Prethodni program	0,3	0,0	0,7	1,6	:
Najnoviji program	1,0	-0,4	-0,6	-0,1	0,3
Razlika	0,7	-0,4	-1,3	-1,7	:
3. Bruto zaduženost opće vlade (% BDP-a)					
Prethodni program	30,5	30,2	29,5	28,4	:
Najnoviji program	28,3	26,7	25,6	24,6	23,0
Razlika	-2,2	-3,5	-3,9	-3,8	:

Izvor: DEP, MFiT BiH, FMF, MFRS i Direkcija za finansije BD

Tablea 7: Dugoročna održivost javnih finansija

Procenti BDP-a	2007.	2010.	2020.	2030.	2040.	2050.	2060.
Ukupni izdaci	:	:	:	:	:	:	:
<i>Od čega:</i>	:	:	:	:	:	:	:
- izdaci vezani za starost	:	:	:	:	:	:	:
- Izdaci za penzije	:	:	:	:	:	:	:
- Penzije iz socijalnog osiguranja	:	:	:	:	:	:	:
- Starosne i prijevremene penzije	:	:	:	:	:	:	:
- Ostale penzije (invalidske, porodične)	:	:	:	:	:	:	:
- Profesionalne penzije (ako su u sklopu šire vlade)	:	:	:	:	:	:	:
- Zdravstvena zaštita	:	:	:	:	:	:	:
- Dodatak za njegu i pomoć (<i>ovo je ranije bilo u okviru zdravstvene zaštite</i>)	:	:	:	:	:	:	:
Izdaci za obrazovanje	:	:	:	:	:	:	:
Ostali izdaci vezani za stariju životnu dob	:	:	:	:	:	:	:
Izdaci za kamate	:	:	:	:	:	:	:
Ukupni prihodi	:	:	:	:	:	:	:
<i>Od čega:</i> prihodi od imovine	:	:	:	:	:	:	:
<i>Od čega:</i> od doprinosa za penzije (ili socijalnih doprinosa, ako je prikladno)	:	:	:	:	:	:	:
Imovina rezervi penzionog fonda	:	:	:	:	:	:	:
<i>Od čega:</i> konsolidirana imovina javnog penzionog fonda (imovina koja nije vladina obaveza)	:	:	:	:	:	:	:
Pretpostavke							
Rast produktivnosti rada	:	:	:	:	:	:	:
Rast realnog BDP-a	:	:	:	:	:	:	:
Stopa učešća – muškarci (starosti 20-64)	:	:	:	:	:	:	:
Stopa učešća - žene (starosti 20-64)	:	:	:	:	:	:	:
Ukupna stopa učešća (20-64)	:	:	:	:	:	:	:
Stopa nezaposlenosti	:	:	:	:	:	:	:
Populacija starosti 65+ u odnosu na ukupnu populaciju	:	:	:	:	:	:	:

Tabela 7a: Potencijalne obaveze - stanje garancija usvojenih/najavljenih u (mjesec-godina) prema Programu

Mjere		Datum usvajanja	Maksimalni iznos potencijalnih obaveza (% od BDP)	Procijenjeno korištenje (% od BDP)
			2023.	2023.
Kao odgovorna na COVID-19	Garancije izdate u okviru kreditno-garantnih programa Garancijskog fonda Razvojne banke Federacije BiH		0,5	
	Podzbroj	% od BDP	0,5	
Ostalo	Izdate garancije Vlade Republike Srpske za zaduženja fondova socijalne sigurnosti		0,3	
	Izdate garancije Vlade Republike Srpske za zaduženja javnih preduzeća		1,9	
	Izdate garancije Vlade Republike Srpske za unutrašnja zaduženja javnog sektora		0,2	
	Podzbroj	% od BDP	2,4	
Ukupno		% od BDP	2,9	

Tabela 8: Osnovne pretpostavke o vanjskom ekonomskom okruženju kao osnov za okvir programa

	Dimenzija	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
1. Kratkoročna kamatna stopa	Godišnji prosjek					
2. Dugoročna kamatna stopa	Godišnji prosjek					
3. Tečaj USD/EUR	Godišnji prosjek					
4. Nominalni efektivni tečaj	Godišnji prosjek					
5. Tečaj naspram Eura	Godišnji prosjek	1,95583	1,95583	1,95583	1,95583	1,95583
6. Svjetski rast BDP-a, isključujući EU	Godišnji prosjek	3,3	3,5	3,2	3,5	:
7. Rast BDP-a u EU	Godišnji prosjek	3,4	0,6	1,3	1,7	:
8. Rast relevantnih stranih tržišta	Godišnji prosjek	:	:	:	:	:
9. Obim svjetskog uvoza, isključujući EU	Godišnji prosjek	4,3	1,2	3,4	3,7	:
10. Cijene nafte (Brent, USD/barel)	Godišnji prosjek	100,7	84,1	84,5	79,6	:

Izvor za stavke 6, 7, 9 i 10:

https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2023-11/autumn_forecast-2023_statistical%20annex_en.pdf

Tabela 9a: Pokazatelji društvenog stanja

	Izvor podataka	Posljednje dostupno	2018	2019	2020	2021	2022
<i>Jednake prilike</i>							
1. Učešće odraslih u učenju tokom posljednjih 12 mjeseci, starosti od 25 do 64 godine	BHAS	2.2% (2017)					
2. Udio onih koji rano napuštaju obrazovanje i obuku, starosti od 18 do 24 godine	BHAS	4.9% (2016)					
3. Udio stanovništva sa osnovnim ukupnim digitalnim vještinama ili iznad, starosti od 16 do 74 godine	ITU			36,55%			
4. Mladi ljudi koji su nezaposleni i nisu uključeni u programe obrazovanja ili osposobljavanja - NEET stopa), starosti od 1 do 29 godina	RCC (2019) ILO (2021)			21,20%		19%	
5. Rodni jaz u stopi zaposlenosti, starosti od 20 do 64 godina, u procentnim poenima	BHAS			17,9	21	22	23.2 (BiH) 37.4 (FBiH) 28.1 (RS)
6. Kvintilni omjer prihoda - S80/S20	BHAS	4.9% (2015)					
<i>Radni uslovi</i>							
7. Stopa zaposlenosti, starosti 15+	BHAS		34,3%	35,5%	40,1%	39,6%	40,2%
8. Stopa nezaposlenosti, starosti od 15 do 74	BHAS		18,4%	15,7%		17,4%	15.4% (BiH) 17.2% (FBiH) 11.2% (RS)
9. Stopa dugotrajne nezaposlenosti, starosti od 15 do 74, duže od dvije godine	BHAS					59,7%	
10. Bruto raspoloživi dohodak domaćinstava u realnom iznosu, po glavi stanovnika, u USD	BHAS		5.857	5.867	5.822	6.848	
<i>Socijalna zaštita i inkluzija</i>							
12. Stopa rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROPE) za djecu (0-17)	UNICEF	30.5% (2011)					
13. Uticaj socijalnih transfera (osim penzija) na smanjenje siromaštva	ILO	9.2% (2015)					

Tabela 9b: Ostali odabrani pokazatelji

	Izvor podataka	Posljednje dostupno	2018	2019	2020	2021	2022
Ostali socijalni i zdravstveni pokazatelji							
1. Javni izdaci za socijalnu zaštitu u % BDP-a	ILO		18,9%	19,2%			
2. Javni rashodi za zdravstvenu zaštitu u % BDP-a	BHAS		8,7%	9%	10%	9,6%	
3. Plaćanja domaćinstva iz džepa kao % ukupnih zdravstvenih rashoda	BHAS		30%	30%	29%	31%	
4. Procenat stanovništva koje nije pokriveno zdravstvenim osiguranjem	ILO	14% (2017)					
Životna sredina							
8. Emisije stakleničkih plinova po glavi stanovnika	BHAS	268 (kg CO ₂ -eq / god) (2017)					
9. Stvaranje otpada isključujući veliki mineralni otpad (Godišnja količina otpada po stanovniku, kg)			355	352	354	356	
Digitalna ekonomija							
11. Udio ukupne populacije koja koristi internet [NB: stanovništvo 16-74]	BHAS		69%	72%	73%	75,5%	75,9%

Tabela 10a: Troškovi mjere strukturne reforme za Federaciju BiH

Strukturna reforma 1, reformska mjera: Podrška tehnološkom razvoju privrede					
Godina	Plaće	Robe i usluge	Subvencije i Transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
2024	150.000,00	259.333,10	29.639.374,30	595.655,10	30.644.362,50
2025	150.000,00	269.559,00	32.151.482,70	792.502,40	33.363.544,10
2026	150.000,00	208.203,90	34.446.650,10	828.292,90	35.633.146,90
Strukturna reforma 1, reformska mjera: Unapređenje uslova poslovanja					
Godina	Plaće	Robe i usluge	Subvencije i Transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
2024	50.106,60	-	5.720.284,00	1.940.864,00	7.711.254,60
2025	38.858,20	65.445,40	5.851.174,70	26.686.879,70	32.642.358,00
2026	35.790,40	25.564,60	6.060.804,40	10.189.535,90	16.311.695,30
Strukturna reforma 2: Povećanje efikasnosti poslovanja javnih preduzeća					
Godina	Plaće	Robe i usluge	Subvencije i Transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
2024	97.457,20	-	-	-	97.457,20
2025	113.777,60	-	-	-	113.777,60
2026	146.418,50	-	-	-	146.418,50
Strukturna reforma 3, reformska mjera: Energetska tranzicija uz obezbjeđenje energetske sigurnosti, reformu tržišta, povećanje efikasnosti i veći udio obnovljivih izvora energije					
Godina	Plaće	Robe i usluge	Subvencije i Transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
2024	-	1.464.360,30	36.917.704,30	9.458.899,80	47.840.964,40
2025	-	513.337,00	3.312.105,30	9.356.641,50	13.182.083,80
2026	-	453.516,00	3.567.751,30	2.831.645,90	6.852.913,20
Strukturna reforma 3, reformska mjera: Uspostavljanje uslova za prelazak na cirkularnu ekonomiju					
Godina	Plaće	Robe i usluge	Subvencije i Transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
2024	1.050.000,00	350.000,00	1.250.000,00	6.500.000,00	9.150.000,00
2025	1.050.000,00	350.000,00	4.000.000,00	22.500.000,00	27.900.000,00
2026	1.050.000,00	350.000,00	3.800.000,00	22.500.000,00	27.700.000,00
Strukturna reforma 4: Stvaranje preduslova za punu digitalnu tranziciju					
Godina	Plaće	Robe i usluge	Subvencije i Transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
2024	13.531,30	189.178,00	-	-	202.709,30
2025	19.273,10	205.028,00	-	-	224.301,10
2026	19.273,10	51.640,50	-	-	70.913,60
Strukturna reforma 5: Povećanje zapošljivosti kroz poboljšanje usklađenosti obrazovanja i razvoja praktičnih znanja i vještina na tržištu rada					
Godina	Plaće	Robe i usluge	Subvencije i Transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
2024	24.030,70	1.022.583,80	392.160,90	-	1.438.775,40
2025	24.030,70	1.022.583,80	392.160,90	-	1.438.775,40
2026	24.030,70	1.022.583,80	392.160,90	-	1.438.775,40

Strukturna reforma 6, reformska mjera: Unaprijeđen sistem socijalne i dečije zaštite kroz jačanje institucionalnih mehanizama i pravnog okvira

Godina	Plaće	Robe i usluge	Subvencije i Transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
2024	20.451,60	136.085.446,70	-	-	136.105.898,30
2025	20.451,60	143.243.533,70	-	-	143.263.985,30
2026	20.451,60	153.520.499,90	-	-	153.540.951,50

Strukturna reforma 6, reformska mjera: Unapređenje kvaliteta zdravstvene zaštite u BiH

Godina	Plaće	Robe i usluge	Subvencije i Transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
2024	-	-	37.500.000,00	-	37.500.000,00
2025	-	1.530.000,00	-	-	1.530.000,00
2026	-	7.300.000,00	-	-	7.300.000,00

Ukupno FBiH

Godina	Plaće	Robe i usluge	Subvencije i Transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
2024	1.405.577,40	139.370.901,90	111.419.523,50	18.495.418,90	270.691.421,70
2025	1.416.391,20	147.199.486,90	45.706.923,60	59.336.023,60	253.658.825,30
2026	1.445.964,30	162.932.008,70	48.267.366,70	36.349.474,70	248.994.814,40
Ukupno:	4.267.932,90	449.502.397,50	205.393.813,80	114.180.917,20	773.345.061,40

Tabela 10b: Financiranje mjere strukturne reforme za sve nivoe u BiH

Strukturna reforma 1, reformska mjera: Podrška tehnološkom razvoju privrede									
	Godina	Budžet BiH	Budžet FBiH/RS/BiH	Drugi nacionalni izvori javnih finansija	IPA fondovi	Ostali grantovi	Projektni zajmovi	Potrebno utvrditi	Ukupno
FBiH	2024	0	29,241,294	500,000	300,000	1,103,069	0	0	30,644,363
FBiH	2025	0	32,071,297	500,000	0	1,292,247	0	0	33,363,544
FBiH	2026	0	34,315,336	500,000	0	1,317,811	0	0	35,633,147
RS	2024-26	0	2,295,918	0	0	0	10,204,082	15,306,122	27,806,122
Strukturna reforma 1, reformska mjera: Unapređenje uslova poslovanja									
FBiH	2024	0	5,770,391	0	0	0	1,940,864	0	7,711,255
FBiH	2025	0	5,955,734	0	0	0	26,686,880	0	32,642,358
FBiH	2026	0	6,122,159	0	0	0	10,189,536	0	16,311,695
RS	2024-26	0	6,785,714	0	0	0	0	0	6,785,714
Strukturna reforma 2: Povećanje efikasnosti poslovanja javnih preduzeća									
FBiH	2024	0	97,457	0	0	0	0	0	97,457
FBiH	2025	0	113,778	0	0	0	0	0	113,778
FBiH	2026	0	146,419	0	0	0	0	0	146,419
RS	2024-26	0	270,408	0	0	734,694	51,300,000	0	52,305,102
Strukturna reforma 3, reformska mjera: Energetska tranzicija uz obezbjeđenje energetske sigurnosti, reformu tržišta, povećanje efikasnosti i veći udio obnovljivih izvora energije									
FBiH	2024	0	29,829,768	0	6,456,000	11,555,197	0	0	47,840,964
FBiH	2025	0	5,257,060	0	0	7,925,024	0	0	13,182,084
FBiH	2026	0	4,021,267	0	0	2,831,646	0	0	6,852,913
RS	2024-26	0	N/A	N/A	20,745,768	N/A	N/A	N/A	20,745,768
Strukturna reforma 3, reformska mjera: Uspostavljanje uslova za prelazak na cirkularnu ekonomiju									
FBiH	2024		2,650,000	0	0	4,000,000	2,500,000	0	9,150,000
FBiH	2025		5,400,000	0	0	4,000,000	18,500,000	0	27,900,000
FBiH	2026		5,200,000	0	0	4,000,000	18,500,000	0	27,700,000
RS	2024-26		0	0	0	0	0	60,000,000	60,000,000
Strukturna reforma 4: Stvaranje preduslova za punu digitalnu tranziciju									
FBiH	2024		13,531	0	0	189,178	0	0	202,709
FBiH	2025		19,273	0	0	205,028	0	0	224,301
FBiH	2026		19,273	0	0	51,641	0	0	70,914

RS	2024-26		510,204	0	0	0	0	25,000,000	25,510,204
Inst.BiH	2024-26			1,500,000					1,500,000
	Stukturna reforma 5: Povećanje zapošljivosti kroz poboljšanje usklađenosti obrazovanja i razvoja praktičnih znanja i vještina na tržištu rada								
FBiH	2024		416,192	0	0	1,022,584	0	0	1,438,775
FBiH	2025		416,192	0	0	1,022,584	0	0	1,438,775
FBiH	2026		416,192	0	0	1,022,584	0	0	1,438,775
RS	2024-26	96,429	3,086,735	0	0	0	14,285,714	0	17,468,878
	Strukturna reforma 6, reformska mjera: Unaprijeđen sistem socijalne i dečije zaštite kroz jačanje institucionalnih mehanizama i pravnog okvira								
FBiH	2024	0	136,105,898	0	0	0	0	0	136,105,898
FBiH	2025	0	143,263,985	0	0	0	0	0	143,263,985
FBiH	2026	0	153,540,952	0	0	0	0	0	153,540,952
RS	2024-26	0	306,122	0	0	0	0	N/A	306,122
	Strukturna reforma 6, reformska mjera: Unapređenje kvaliteta zdravstvene zaštite u BiH								
FBiH	2024	0	37,500,000	0	0	0	0	0	37,500,000
FBiH	2025	0	0	0	0	0	780,000	750,000	1,530,000
FBiH	2026	0	0	0	0	0	7,300,000	0	7,300,000
RS	2024-26	0	92,718,709	0	0	0	36,920,000	0	129,638,709
	Ukupno FBiH								
FBiH	2024	0	241,624,531	500,000	6,756,000	17,870,027	4,440,864	0	270,691,422
FBiH	2025	0	192,497,318	500,000	0	14,444,883	45,966,880	750,000	253,658,825
FBiH	2026	0	203,781,597	500,000	0	9,223,682	35,989,536	0	248,994,814
	Ukupno	0	637,903,446	1,500,000	6,756,000	41,538,592	86,397,280	750,000	773,345,061
	Ukupno RS								
RS	2024-26	96,429	105,973,811	0	20745767.86	734,694	112,709,796	100,306,122	340,566,620
	Ukupno institucije BiH								
Inst.BiH	2024-26			1,500,000	0	0	0	0	1,500,000
BIH	UKUPNO	96,429	743,877,257	3,000,000	27,501,768	42,273,285	199,107,076	101,056,122	1,115,411,681

Tabela 11: Izvještavanje o implementaciji mjera strukturnih reformi PER-a 2023.-2025.

Ključna prepreka br.1 Nedovoljna efikasnost tržišta rada	Status implementacije aktivnosti[1] 0-5	Veza s važećim dokumentom javne politike (strategija, plan, propis, IPA i sl.)	Kratak komentar/obrazloženje [2]
5.1.1.1 Reformska mjera: Povećati efikasnost tržišta rada kroz učinkovite politike zapošljavanja i jačanja uloge posredovanja			
Aktivnosti planirane za 2023. godinu po nositeljima			
Potpisivanje Ugovora između Evropske unije, sa jedne strane, i Bosne i Hercegovine, sa druge strane, o učešću BiH u Programu za zapošljavanje i socijalne inovacije (EaSI) Evropskog socijalnog fonda Plus (ESF+), (MCP BIH)	3	Bosna i Hercegovina ima mogućnost da dio sredstava za plaćanje ulazne karte zatraži u okviru Instrumenata predpristupne pomoći (IPA III)	Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 57. sjednici, održanoj 09. 11. 2022. godine, usvojilo je informaciju Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine o pristupanju BiH Programu za zapošljavanje i socijalne inovacije (EaSI) 2021-2027 i donijelo zaključak da Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine uputiti pismo interesa za pristupanje Programu, europskom komesaru za zapošljavanje, socijalne poslove i uključenost. Ministarstvo je 07.12.2022. godine uputilo pismo interesa za pristupanje BiH EU Programu, putem Ministarstva inostranih poslova BiH i zamolilo da se isto uputi putem diplomatske misije BiH u Briselu, generalnom direktoru za zapošljavanje, socijalne poslove i uključenost (DG EMPL). Očekuje se tekst Sporazuma od Evropske komisije.
Izrada plana implementacije Programa Garancije za mlade koji će sadržavati tri pilot projekta, izrađena u skladu sa nadležnostima (MCP BIH)	2		U oktobru su održana dva sastanka na temu izrade Plana implementacije Garancije za mlade, pilot projekat. na temu izrade Plana za Federaciju Bosne i Hercegovine.i on-line sastanak koordinatora garancije za mlade. U prethodnom periodu imenovan je novi koordinator Garancije za mlade za Federaciju BiH, a nakon toga imenovani su i članovi ekspertskih radnih grupa. U narednom periodu planirana je izrada i usvajanje Plana implementacije Garancije za mlade FBiH, te je potrebno da planovi implementacije za RS i BD BiH budu usvojeni , kako bi izvršili obavezu izrade Plana implementacije Garancije za mlade za Bosnu i Hercegovinu. Tokom decembra mjeseca tekuće godine planiran je sastanak TAIEK radionice - Garancija za mlade na Zapadnom Balkanu. Planirano je da će Plan implementacije biti izrađen i usvojen do kraja 2023. godine.

Izrada teksta Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba. (FMRSP)	3		Programom rada Ministarstva za 2023. godinu planirana je izrada novog teksta Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba. S tim u vezi, pripremljen je Prednacrt navedenog Zakona i isti upućen na mišljenje nadležnim institucijama u Federaciji BiH. Nakon pribavljenih mišljenja, isti će biti upućen u dalju proceduru. Ovim zakonom utvrđena su nova rješenja koja predstavljaju dio reforme zakonodavstva u oblasti zapošljavanja, a u cilju unaprjeđivanja prava nezaposlenih osoba i uređenja sistema posredovanja u zapošljavanju u Federaciji BiH.
Izrada Plana implementacije Programa Garancije za mlade (MRBIZ RS i resorno nadležna ministarstva i institucije obuhvaćene Programom),	4		U sklopu međuresorne radne grupe u Republici Srpskoj imenovan je koordinator za sprovođenje programa Garancije za mlade. Za Republiku Srpsku koordinaciju sprovodi MRBIZ sa resorno nadležnim institucijama u Republici Srpskoj. Strategija zapošljavanja Republike Srpske 2021–2027. godina je u skladu sa Ekonomskim i investicionim planom (EIP) za Zapadni Balkan sa prioriternim područjem 6, koje se odnosi na povećanje podrške razvoju ljudskog kapitala i tački 10, koja se odnosi na podršku uspostavljanju šema Garancija za mlade na Zapadnom Balkanu. Akcioni plan Grancije za mlade koordinator je uputio konsultantima Međunarodne organizacije rada na valorizaciju.
Intenziviranje dijaloga sa socijalnim partnerima s ciljem usaglašavanja mišljenja i stavova oko relevantnih pitanja (MRBIZRS u saradnji sa socijalnim partnerima),	2		Ekonomsko–socijalni savjet je sproveo konkursnu proceduru i imenovao 20 miritelja i 15 arbitara za mirno rješavanje radnih sporova u Republici Srpskoj. U skladu sa Zaključkom Vlade Republike Srpske od 15. juna 2023. godine održana je sjednica Ekonomsko–socijalnog savjeta u cilju aktuelizacije pitanja kolektivnog pregovaranja i utvrđivanja osnova za obračun plata i platnih koeficijenata.
Socijalno zbrinjavanje radnika koji su u procesu privatizacije, stečaja i likvidacije preduzeća ostali bez zaposlenja (MRBIZRS u saradnji sa socijalnim partnerima),	4		Vlada Republike Srpske usvojila je Informaciju o realizaciji Osnova programa socijalnog zbrinjavanja radnika za 2022. godinu i u 2022. godini donijela četiri odluke o odobravanju sredstava za socijalno zbrinjavanje radnika .
Unapređenje usluga ključnim korisnicima i omogućavanje kvalitetnije interakcije između poslodavaca i nezaposlenih lica. (MRBIZRS i Zavod za zapošljavanje Republike Srpske – u daljem tekstu: ZZZ RS).	4		ZZZ RS sprovodi aktivnosti radi unapređenja usluga ključnim korisnicima (poslodavcima i nezaposlenim licima) kroz godišnje Planove saradnje sa poslodavcima, savjetodavni proces za nezaposlena lica, posredovanje u zapošljavanju. U septembru 2022. godine sprovedeno je „Istraživanje tržišta rada“, koje je imalo za cilj ispitivanje potreba poslodavaca radi kreiranja budućih politika zapošljavanja.

[1] Status implementacije aktivnosti: 0=bez provedbe; 1=provedba u pripremi; 2=početni koraci su poduzeti; 3=provedba u toku s nekom početnim rezultatima; 4= provedba je uznapredovala; 5=potuno provedba

[2] Kratak komentar/obrazloženje vezan za status implementacije aktivnosti dati samo ukoliko smatrate da je potreba

Ključna prepreka br. 2 Poboljšati poslovno okruženje kroz bližu saradnju i koordinaciju na svim nivoima vlasti	Status implementacije aktivnosti[1]	Veza s važećim dokumentom javne politike (strategija, plan, propis, IPA i sl.)	Kratak komentar/obrazloženje [2]
	0-5		
5.1.2.1. Reformska mjera: Unaprijediti sistem prikazivanja prometa			
Aktivnosti planirane za 2023. godinu po nositeljima			
Izrada nacrtu Zakona o fiskalnim sistemima (FMF)	3	Program rada Vlade FBIH za period 2023 - 2026.godine;	U toku je izrada Nacrta Zakona u Federalnom ministarstvu finansija.
Potpuna primjena Zakona o fiskalizaciji (MF RS),	4		Zbog složene i dugotrajne procedure postupka javnih nabavki sistema za upravljanje fiskalizacijom, vođene od strane PU RS, nisu se stekli uslovi za početak primjene Zakona o fiskalizaciji u 2023. godini, kako je to planirano. Početak primjene Zakona o fiskalizaciji očekuje se u I kvartalu 2024. godine.
Finansiranje troškova inicijane fiskalizacije kod poreskih obveznika (MF RS)	5		Sredstva za finansiranje troškova inicijalne fiskalizacije kod poreskih obveznika biće obezbijedena u Budžetu Republike Srpske za 2024. godinu.
5.1.2.2.Reformska mjera: Restrukturiranje poreznog i neporeznog opterećenja			
Aktivnosti planirane za 2023. godinu po nositeljima	0-5	Veza s važećim dokumentom javne politike (strategija, plan, propis, IPA i sl.)	Kratak komentar/obrazloženje
Donošenje Zakona o porezu na dohodak u FBiH (FMF)	4	Strategija upravljanja javnim finansijama 2021 - 2025, Aktivnost: II.1.1 Smanjenje fiskalnog opterećenja rada: Program rada Vlade FBIH za period 2023 - 2026.godine;	U toku su izrade Nacrta Zakona u Federalnom ministarstvu financija
Donošenje Zakona o doprinosima u FBiH (FMF)	4		Zakon o doprinosima će u roku od 45 dana biti upućen u proceduru usvajanja
Donošenje Zakona o pojednostavljenom radnom angažmanu na sezonskim poslovima u određenim djelatnostima (MRBIZ),	0		Nije realizovana.
Donošenje Zakona o izmjenama Zakona o porezu na dohodak (MFRS),	0		Donošenje Zakona o izmjenama Zakona o porezu na dohodak je uslovljeno donošenjem Zakona o pojednostavljenom radnom angažmanu na sezonskim poslovima u određenim djelatnostima. Budući da MRBIZ nije pristupilo izradi pomenutog zakona, nisu se stekli uslovi za izmjene Zakona o porezu na dohodak.

Donošenje Zakona o izmjenama Zakona o doprinosima (MFRS),	0		Donošenje Zakona o izmjenama Zakona o doprinosima je uslovljeno donošenjem Zakona o pojednostavljenom radnom angažmanu na sezonskim poslovima u određenim djelatnostima. Budući da MRBIZ nije pristupilo izradi pomenutog zakona, nisu se stekli uslovi za izmjene Zakona o doprinosima.
Donošenje Zakona o izmjenama Zakona o poreskom postupku Republike Srpske (MFRS),	0		Donošenje Zakona o izmjenama Zakona o poreskom postupku Republike Srpske je uslovljeno donošenjem Zakona o pojednostavljenom radnom angažmanu na sezonskim poslovima u određenim djelatnostima. Budući da MRBIZ nije pristupilo izradi pomenutog zakona, nisu se stekli uslovi za izmjene Zakona o poreskom postupku Rešublike Srpske.
Izrada Analize uvođenja minimalnih osnovica doprinosa po privrednim granama (MFRS),	1		Vlada Republike Srpske je iskazala potrebu da se uradi analiza i pripreme prijedlozi mogućih rješenja; sastanci, pregovori i dogovori su u toku.
Izrada metodologije za utvrđivanje najniže plate u Republici Srpskoj (MFRS),	3		Ministarstvo finansija je treći put zaredom izradilo Informaciju o makroekonomskim pokazateljima relevantnim za utvrđivanje iznosa najniže plate u Republici Srpskoj i dostavilo je Ekonomsko-socijalnom savjetu, a Informacija je korišćena kao materijal za sjednicu i predstavljala je osnov za utvrđivanje najniže plate u 2022. i 2023. godini.
Ažuriranje Registra poreskih i neporeskih davanja Republike Srpske i sprovođenja daljih aktivnosti smanjenja, odnosno ukidanja neporeskih davanja (MFRS),	5		MF ažuriranje Registra poreskih i neporeskih davanja vrši kontinuirano, u skladu sa odredbama iz Pravilnika o uspostavljanju i vođenju Registra poreskih i neporeskih davanja .
Analiza efekata implementacije zakona kojima se smanjuje opterećenje rada (MFRS).	5		U toku 2023. godine pružena je tehnička pomoć od strane MMF-a sa ciljem da se izvrši analiza važećeg Zakona o porezu na dohodak i utvrdi sva poreska oslobođanja, odnosno koliki je iznos poreskih prihoda kojih se Republika odrekla i samim tim smanjila opterećenje rada. S tim u vezi, izrađen je Izvještaj o analizi odricanja od poreskih prihoda.
5.1.2.3. Reformska mjera: Olakšavanje administrativnih procedura za poslovanje			
Aktivnosti planirane za 2023. godinu po nositeljima	0-5	Veza s važećim dokumentom javne politike (strategija, plan, propis, IPA i sl.)	Kratak komentar/obrazloženje

Usvajanje Zakona o poticanju razvoja male privrede u FBiH (FMRPO)	4	Veza sa Strategijom razvoja FBiH 2021.-2027. U tekst Zakona inkorporisana su rješenja predviđena Preporukom Komisije 2003/361/EZ o definiciji mikro, malih i srednjih preduzeća od 06.05.2003. godine.	Zakon je urađen u formi nacrtu i samo se čeka mišljenje Federalnog ministarstva finansija da se uputi prema Vladi FBiH na razmatranje.
Usvajanje Zakona o poduzetničkoj infrastrukturi u FBiH (FMRPO)	4	Veza sa Strategijom razvoja FBiH 2021.-2027.	Zakon je urađen u formi nacrtu i samo se čeka mišljenje Federalnog ministarstva finansija da se uputi prema Vladi FBiH na razmatranje.
Donošenje 5 podzakonskih akata na osnovu Zakona o obrtu i srodnim djelatnostima u Federaciji Bosne i Hercegovine. (FMRPO)	5	Veza sa Strategijom razvoja FBiH 2021.-2027.	
Nastavak realizacije usaglašenog plana pojednostavljenja (institucije entiteta Republika Srpska koje izdaju formalnosti),	4		U aprilu 2023. godine je razmatrana informacija o realizaciji Projekta optimizacije administrativnih procedura i formalnosti na republičkom nivou . Od planiranih formalnosti za ukidanje realizovano je 95%. Kada su pitanju formalnosti planirane za pojednostavljenje za većinu su stvorene ključne pretpostavke za pojednostavljenje i finalizaciju akcionog plana (primjena u praksi je uslovljena izmjenom pojedinačnih propisa i planom za njihovu izmjenu – obzirom da su izmjene u vezi sa optimizacijom najčešće sastavni dio izmjena i drugih segmenata propisa i u nekim slučajevima će biti potrebno sačekati realizaciju plana izmjene propisa u cjelini). Realizacija je obuhvatila višestruke izmjene, kako propisa koji definišu obaveznu dokumentaciju, tako i softverskih rješenja kojima se osigurava automatska razmjena podataka. Takav primjer je dorada portala bizreg.esrpska.com na kojem je javno i u realnom vremenu dostupan aktuelni izvod iz sudskog registra za svako pravno lice i preduzetnika. Istovremeno su izmijenjeni i propisi kojima se stvara pravni osnov za korišćenje ovih podataka kao javnih dokumenata od strane nadležnih institucija, a sa ciljem da stranka neće morati dostavljati rješenje o registraciji, već će nadležni organ podatke provjeravati uvidom u službenu bazu podataka. Sa istim ciljem je doraden je i sistem PU RS, kako bi se podaci o izmirenim poreskim obavezama automatski razmjenjivali među institucijama.
Pokrenuti inicijativu prema jedinicama lokalne samouprave da se implementira projekat i na lokalnom nivou prema istoj metodologiji.	1		Plan je realizovati ovu aktivnost do kraja godine.
5.1.2.4.Reformska mjera: Podrška razvoju poduzetništva			
Aktivnosti planirane za 2023. godinu po nositeljima	0-5	Veza s važećim dokumentom javne politike (strategija, plan, propis, IPA i sl.)	Kratak komentar/obrazloženje

Realizacija projekata podrške za razvoj poduzetničke infrastrukture u FBiH (FMRPO)	5	Usklađeno sa trogodišnjim planom rada Vlade FBiH i Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta	
Realizacija projekata podrške za jačanje konkurentnosti subjekata male privrede u FBiH (FMRPO)	5	Usklađeno sa trogodišnjim planom rada Vlade FBiH i Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta	
Realizacija Projekta „Poticaj za Start up“ u FBiH (FMRPO)	5	Usklađeno sa trogodišnjim planom rada Vlade FBiH i Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta	
Realizacija projekta „Garancijski fond“ u FBiH (FMRPO)	5	Usklađeno sa trogodišnjim planom rada Vlade FBiH i Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta	
Realizacija Programa „Kreditni poticaj razvoja, poduzetništva i obrta“ u FBiH (FMRPO)	5	Usklađeno sa trogodišnjim planom rada Vlade FBiH i Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta	
Nastavak sprovođenja programa finansijske podrške (MPPRS) ,	4		U 2023. godini usvojena je Uredba o izmjeni i dopuni Uredbe o postupku dodjele podsticaja za mala i srednja preduzeća , u cilju poboljšanja određenih odredbi i boljeg provođenja postupka dodjele. Pripremljene su Odluke o planu korišćenja sredstava u cilju pokretanja aktivnosti u vezi pripreme za provođenje javnog poziva. Pripremljena je radna verzija javnog poziva čije raspisivanje planirano u narednom periodu.
Uspostavljanje potrebnih struktura za društvena preduzeća i omogućavanje podrške istim (MPPRS) ,	3		U prethodnom periodu šest subjekata je dobilo status društvenih preduzeća. MPP će izvršiti analizu stanja kod organizacija, koje ispunjavaju društvenu misiju, a u nadležnosti su MZSZ i MRBIZ. Zatražiće se spisak organizacija, pregled regulative iz nadležnosti ovih institucija, te nakanada koje dobijaju ranjive grupe. Nakon navedenog MPP će razmotriti pokretanje određenih inicijativa u ovoj oblasti u 2024. godini.
Izrada novog Zakona o zanatsko-preduzetničkoj djelatnosti (MPPRS) .	4		MPP je uradilo analizu stanja u vezi Zanatsko-preduzetničke komore i njihovih prijedloga u vezi zakona i analizu u oblasti starih zanata i domaće radinosti. Pripremljen je značajan dio teksta novog Zakona o zanatsko-preduzetničkoj djelatnosti, a usvajanje je planirano u prvom kvartalu 2024. godine.

[1] Status implementacije aktivnosti: 0=bez provedbe; 1=provedba u pripremi; 2 četni koraci su poduzeti; 3=provedba u toku s nekom početnim rezultatima; 4= provedba je uznapredovala; 5=potuno provedba

[2] Kratak komentar/obrazloženje vezan za status implementacije aktivnosti dati samo ukoliko smatrate da je potreb

Ključna prepreka br. 3 Upravljanje javnim financijama	Status implementacije aktivnosti[1]	Veza s važećim dokumentom javne politike (strategija, plan, propis, IPA i sl.)	Kratak komentar/obrazloženje [2]
	0-5		
	5.1.3.1. Reformska mjera: Reforma javnih preduzeća		
Aktivnosti planirane za 2023. godinu po nositeljima			
Jačanje kapaciteta za funkciju nadzora i nastavak blagovremenog izvještavanja o pokazateljima uspješnosti javnih preduzeća VFBiH i GS (Generalni sekretarijat).	3		Vlada Federacije je na prijedlog Federalnog ministarstva financija i Generalnog sekretarijata prihvatila izjemne i dopuna pravilnika o sistematizaciji na način da su sistematizirane jedinice za nadzor nad radom javnih poduzeća u okviru Federalnog ministarstva financija i Generalnog sekretarijata te je u tijeku proces popunjavanja jedinica kako bi ih što prije kapacitirali i krenuli sa aktivnostima
Unaprijediti sistem izračunavanja i izvještavanja o ključnim pokazateljima uspješnosti kod preduzeća sa većinskim vlasničkim udjelom FBiH i kantona VFBiH i GS (Generalni sekretarijat).	3		Nakon kadrovskog popunjavanja jedinica tražit ćemo tehničku pomoć MMF na izradi alata za praćenje uspješnosti rada javnih poduzeća u vlasništvu FBiH
Završiti vlasničko restrukturiranje kroz konverziju duga u akcije, te otkup akcija manjinskih akcionara (MSV, MF i KHOV),	1		Još uvijek nije pokrenut postupak pretvaranja duga u kapital, samim tim nije riješeno pitanje malih akcionara. Svjetska banka je na molbu MSV izabrala pravnog savjetnika koji je izradio redoslijed koraka i dostavio na postupak. U narednom periodu Vlada će se upoznati sa istim i donijeti zaključak o daljim koracima.
Završiti aktivnosti oko organizacionog restrukturiranja (ŽRS uz pomoć konsultanta sa kojim je potpisan ugovor),	5		Priprema je završena, kao prelazno rješenje ŽRS su uspostavile novu organizaciju poslova do konačne organizacije kao Holding (Vlada je donijela zaključak).
Sprovesti nabavku i implementaciju novog informacionog sistema za upravljanje poslovnim procesima i upravljanjem imovinom u novom preduzeću (ŽRS),	4		Čeka se saglasnost Svjetske banke na izbor dobavljača za upravljanje poslovnim procesima.
Potpisati višegodišnje ugovore sa Vladom Republike Srpske za održavanje infrastrukture i podršku operateru kroz sufinansiranje putničkog saobraćaja (ŽRS, MSV i MF),	2		Dostavljen je prijedlog za finansiranje infrastrukture i javnog prevoza, u toku je priprema budžeta koji će postaviti osnov za pregovore.
Registrovati holding Željeznica Republike Srpske (ŽRS, MSV),	3		Pripreme za registraciju su završene, ali se čeka okončanje vlasničkog restrukturiranja.

Implementacija Zakona o električnoj energiji (MER, Regulatorna komisija za energetiku Republike Srpske, operatori vlasnici dozvola za obavljanje elektroenergetskih djelatnosti),	4		Regulatorna komisija je usvojila podzakonske akte koji se primjenjuju od početka 2023. godine, a koji su predviđeni Zakonom o električnoj energiji.
Nastavak restrukturiranja i reorganizacije MH „Elektroprivreda Republike Srpske“ a. d. Trebinje kroz reorganizaciju proizvođača električne energije koji posluju u okviru MH „Elektroprivreda Republike Srpske“ (MH „Elektroprivreda Republike Srpske“ Matično preduzeće i zavisna proizvodna preduzeća u okviru holdinga),	4		U toku su procedure postupka javnih nabavki za odabir najpovoljnijeg ponuđača za izradu Programa reorganizacije proizvođača električne energije koji posluju u okviru MH „Elektroprivreda Republike Srpske“. Izrađen je projektni zadatak, a postupci javne nabavke još nisu okončani.
Nastavak aktivnosti na reorganizaciji elektrodistributivne djelatnosti s ciljem postizanja potpune nezavisnosti Operatora distributivnog sistema kao mrežne potpuno regulisanje djelatnosti u odnosu na tržišnu djelatnost snabdijevanja (MH „Elektroprivreda Republike Srpske“ Matično preduzeće i zavisna elektrodistributivna preduzeća u okviru holdinga),	4		Kroz regulativne aktivnosti poboljšan je status u pogledu nezavisnosti operatora distributivnog sistema.
Sprovođenje, pored pravnog, i funkcionalno razdvajanje ovih djelatnosti i uspostavljanje adekvatnih mehanizama nadzora i kontrole aktivnosti s ciljem razdvajanja i sprečavanja diskriminacije učesnika na tržištu i narušavanja konkurencije (MH „Elektroprivreda Republike Srpske“ Matično preduzeće i zavisna elektrodistributivna preduzeća u okviru holdinga, Regulatorna komisija za energetiku Republike Srpske kao nezavisno tijelo).	4		Svi operatori distributivnog sistema su u završnoj fazi procesa imenovanja službenika za usklađenost. Takođe, programi usklađenosti su doneseni od strane svih operatora distributivnog sistema.

Završiti upravne postupke potrebne za operacionalizaciju Jedinice za koordinaciju nadzora (Generalni sekretarijat Vlade Republike Srpske) ,	4		10. Generalni sekretar Vlade Republike Srpske je 22. novembra 2022. godine donio Pravilnik unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Generalnom sekretarijatu Republike Srpske . Vlada Republike Srpske je na 196. sjednici, održanoj 24. novembra 2022. godine, donijela Odluku o davanju saglasnosti na Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Generalnom sekretarijatu Vlade Republike Srpske . Istim je uspostavljeno Odjeljenje za koordinaciju nadzora javnih preduzeća. U periodu od 1. marta 2023. godine do danas u Odjeljenju su zaposlena četiri službenika, čime je Odjeljenje postalo operativno, a potpuno kapacitiranje očekuje se do kraja prvog kvartala 2024. godine.
Izraditi i usvojiti sveobuhvatnu strategiju reforme sektora javnih preduzeća (Jedinica za nadzor RS) ,	0		Rok za realizaciju navedene aktivnosti prolongiran je za 2025. godinu u skladu sa prioritetima definisanim Ažuriranim akcionim planom za reformu javnih preduzeća za period 2022–2026. godina .
			Krajem marta 2023. godine održan je sastanak sa konsultantima Svjetske banke na kojem je Odjeljenje zatražilo od Svjetske banke pružanje tehničke pomoći za izradu izmjena i dopuna zakonodavno-pravnog okvira u cilju preuzimanja nadležnosti za vođenje Registra javnih preduzeća od Agencije za posredničke, informatičke i finansijske usluge. U aprilu 2023. godine održana je IT misija na kojoj je Odjeljenje učestvovalo u svrhu formulisanja funkcionalnih elemenata IT softverskog rješenja. Navedeno softversko rješenje će imati tri ključna funkcionalna modula, te jedan modul koji tehnički podržava rad ostalih modula: 1.Modul za prikupljanje podataka o javnim preduzećima: Registar javnih preduzeća i prikupljanje dodatnih podataka o javnim preduzećima – sadrži ključne podatke o javnim preduzećima iz Registra i dodatno prikupljene podatke

Uspostaviti registar javnih preduzeća Republike Srpske (Jedinica za nadzor),	2	u svrhu izvođenja finansijskih i nefinansijskih indikatora, potrebnih za praćenje učinka javnih preduzeća; 2.Modul strateškog planiranja – omogućava upravljanje dokumentima strateškog planiranja i implementacije; 3.Modul naprednog izvještavanja – omogućava izradu izvještaja na osnovu podataka prikupljenih putem prva dva modula; 4.Modul za razmjenu podataka – omogućava razmjenu podataka između relevantnih zainteresovanih strana: APIF-ovog registra privrednih subjekata, javnih preduzeća, Republičkog zavoda za statistiku Republike Srpske, Centralnog registra hartija od vrijednosti, Banjalučke berze, Poreske uprave Republike Srpske i Vlade Republike Srpske, preko GSB, kao i razmjenu dokumenata između republičkih institucija. Misija je rezultovala usvojenim zaključcima od značaja za kreiranje tehničke specifikacije i raspisivanja tendera za javnu nabavku IT softverskog rješenja. Zajedničkim djelovanjem konsultanata Svjetske banke i zaposlenih u Generalnom sekretarijatu Vlade Republike Srpske, sredinom maja 2023. godine, je sačinjena radna verzija dokumenta: „Request for Bids Information Systems; Design, Supply and Installation“, kojim su definisani zahtjevi u vezi sa softverskim rješenjem, a u svrhu raspisivanja tendera za javnu nabavku istog. Trenutno je u proceduri odobrenje grant sredstava, iz kojih će se finansirati nabavka IT softverskog rješenja, a za koje se očekuje da će biti okončano do kraja septembra 2023. godine, kao i finalizacija dokumenta „Request for Bids Information Systems; Design, Supply and Installation“, nakon čega će biti raspisan tender za javnu nabavku IT softverskog rješenja.
--	----------	--

Razmotriti i analizirati pravni okvir koji se odnosi na funkcionisanje i upravljanje, te odgovornost u upravljanju javnim preduzećima s ciljem unapređenja planiranja, izvještavanja i upravljanja, a posljedično i uspješnosti javnih preduzeća (Jedinica za nadzor),	2		Krajem marta 2023. godine održan je sastanak sa konsultantima Svjetske banke na kome je Odjeljenje zatražilo od Svjetske banke pružanje tehničke pomoći za: 1)izradu propisa kojima će biti definisani i detaljno razrađeni zadaci, ključne funkcije, odgovornosti i nadležnosti Odjeljenja, kao i međusobni odnosi svih učesnika sistema za koordinaciju (uključujući i Ministarstvo finansija – Resor za makroekonomsku analizu i politiku) i javnih preduzeća, 2)izradu propisa kojima bi se definisala metodologija: a) prikupljanja podataka o finansijskim i sektorskim indikatorima, uključujući obrasce za prikupljanje i b) izvještavanja. Pripremljen je prijedlog Rješenja o imenovanju radne grupe čije je zadatka da, u saradnji sa predstavnicima međunarodnih finansijskih institucija, pripremi analizu pravnog okvira, predviđenu mjerom 1.1.12. Ažuriranog akcionog plana za reformu javnih preduzeća za period 2022–2026. godina, te je dostavi Vladi Republike Srpske na razmatranje i usvajanje do kraja oktobra 2023. godine.
Izvršiti izmjene i dopune pravnih okvira za javna preduzeća (Jedinica za nadzor),	1		Pripremljen je prijedlog Rješenja o imenovanju radne grupe, čiji je zadatak da, u saradnji sa predstavnicima međunarodnih finansijskih institucija, po završetku analize pomenute u tački 13. pripremi: •nacrti izmjena i dopuna relevantnih zakona u svrhu realizacije mjere 1.1.13. definisane Ažuriranim akcionim planom za reformu javnih preduzeća za period 2022–2026. godina, te ih dostavi Vladi Republike Srpske na razmatranje i usvajanje do kraja 2023. godine; •prijedloge relevantnih podzakonskih propisa u svrhu realizacije mjere 1.1.14. definisane Ažuriranim akcionim planom za reformu javnih preduzeća za period 2022–2026. godina, te ih dostavi Vladi Republike Srpske na razmatranje i usvajanje do polovine 2024. godine.

Izraditi i usvojiti Politike vlasništva nad javnim preduzećima (Jedinica za nadzor),	1		Prethodno pomenutim prijedlogom Rješenja o imenovanju radne grupe, iz tačke 13. i 14, radna grupa ima zadatak da dostavi Vladi Republike Srpske na razmatranje i usvajanje: •analizu zakonodavno-pravnog okvira, u vezi sa definisanjem elemenata i nosilaca politike vlasništva, do kraja oktobra 2023. godine; •prijedlog izmjena i dopuna zakonskih akata u svrhu definisanja elemenata i nosilaca vlasničke politike, do kraja 2023. godine; •prijedlog izmjena i dopuna podzakonskih akata iz predmetne oblasti, do kraja prve polovine 2024. godine. Izrada dokumenta će se sprovoditi fazno, što podrazumijeva, u prvoj fazi, obuke zaposlenih iz oblasti korporativnog upravljanja, te u drugoj fazi izradu samog dokumenta. Rok za izradu dokumenta prolongiran je za prvi kvartal 2025. godine, u skladu sa prioritetima definisanim Ažuriranim akcionim planom za reformu javnih preduzeća za period 2022–2026. godina.
Javna preduzeća će unaprijediti proces planiranja i pravovremeno donošenje poslovnih planova u skladu sa trogodišnjim projekcijama i strateško-razvojn timer dokumentima (Javna preduzeća).	0		Aktivnost unapređenja procesa planiranja i pravovremenog donošenja poslovnih planova u skladu sa trogodišnjim projekcijama i strateško-razvojn timer dokumentima je uslovljena izmjenama i dopunama zakonodavno-pravnog okvira za JP (vidjeti povezane tačke 13. i 14.), te uspostavljanjem funkcionalnog softvera (tačka 12). S obzirom da navedeni preduslovi ne mogu biti obezbijeđeni u 2023. godini, rok za realizaciju ove aktivnosti je Ažuriranim akcionim planom za reformu javnih preduzeća za period 2022–2026. godina prolongiran za kraj juna 2024. godine.
Dalja edukacija rukovodioca svih subjekata javnog sektora, koordinatora za FUK i internih revizora o važnosti upravljačke odgovornosti i načinima za unapređenje sistema internih kontrola, uključujući i jedinice lokalne uprave i samouprave (MR RS)			
5.1.3.2. Reformska mjera: Povećati transparentnost, učinak i kontrolu u prikupljanju i potrošnji javnih sredstava			
Aktivnosti planirane za 2023. godinu po nositeljima	0-5	Veza s važećim dokumentom javne politike (strategija, plan, propis, IPA i sl.)	Kratak komentar/obrazloženje

Ažuriranje važećeg regulatornog okvira iz oblasti PIFC u FBiH (finansijsko upravljanje i kontrola i interna revizija) (FMF)	4	Strategija razvoja sistema internih finansijskih kontrola u javnom sektoru Federacije Bosne i Hercegovine 2021-2027. (Strategija razvoja sistema PIFC), Poglavlje 32 – „Finansijske kontrole“, Strategija razvoja Federacije 2021-2027.	Objavljeni nova Metodologija rada interne revizije u javnom sektoru u Federaciji BiH ("Službene novine FBiH", broj: 20/23) i Priručnik za finansijsko upravljanje i kontrolu u javnom sektoru u Federaciji BiH ("Službene novine FBiH", broj: 46/23) a u finalnoj fazi izrade izmjene Pravilnika o uslovima za obavljanje poslova interne revizije u javnom sektoru u Federaciji BiH i Pravilnika o provođenju FUK u javnom sektoru u Federaciji BiH
Unaprijediti i informatizovati upravljanje rizicima u javnom sektoru u FBiH (FMF)	4	Strategija razvoja sistema internih finansijskih kontrola u javnom sektoru Federacije Bosne i Hercegovine 2021-2027. (Strategija razvoja sistema PIFC), Poglavlje 32 – „Finansijske kontrole“, Strategija razvoja Federacije 2021-2027.	Izrađena aplikacija PIFC za organizacije javnog sektora, dodijeljeni pristupni podaci i provedene obuke za korištenje aplikacije. Slijedi unaprijeđenje praktične primjene.
Unaprijediti i informatizovati provođenje interne revizije u javnom sektoru u FBiH (FMF)	4	Strategija razvoja sistema internih finansijskih kontrola u javnom sektoru Federacije Bosne i Hercegovine 2021-2027. (Strategija razvoja sistema PIFC), Poglavlje 32 – „Finansijske kontrole“, Strategija razvoja Federacije 2021-2027.	Izrađena aplikacija PIFC za organizacije javnog sektora, dodijeljeni pristupni podaci i provedene obuke za korištenje aplikacije. Slijedi unaprijeđenje praktične primjene.
Razviti metodologiju za provjeru kvalitete javnih internih finansijskih kontrola u Federaciji BiH (finansijsko upravljanje i kontrola i interna revizija) (FMF)	2	Strategija razvoja sistema internih finansijskih kontrola u javnom sektoru Federacije Bosne i Hercegovine 2021-2027. (Strategija razvoja sistema PIFC), Poglavlje 32 – „Finansijske kontrole“, Strategija razvoja Federacije 2021-2027.	Aktivnosti u toku
Jačanje kadrovskih kapaciteta Sektora za budžet i javne rashode Federalnog ministarstva finansija (FMF)	4	Strategija reforme upravljanja javnim financijama 2021-2025.	U cilju kvalitetnije pripreme i implementacije programskog budžetiranja neophodno je ojačati kapacitete Sektora za budžet i javne rashode
Izmjene podzakonskih akata za primjenu programskog budžetiranja u FBiH (FMF)	1	Strategija reforme upravljanja javnim financijama 2021-2025.	Federalno ministarstvo finansija je pristupilo izradi Uredbe o povezivanju strateškog planiranja i budžetskog programiranja, Priručnika za implementaciju Programskog budžeta, te će navedene akte uskoro uputiti na usvajanje i objavu. Takođe, pripremljen je novi Pravilnik o obliku, sadržaju, načinu popunjavanja i predaji Izjave o fiskalnoj odgovornosti
Priprema priručnika za budžetske korisnike u FBiH (FMF)	1	Strategija reforme upravljanja javnim financijama 2021-2025.	Federalno ministarstvo finansija započelo pripremu Priručnika za implementaciju Programskog budžeta, te je isti u proceduri.

Obuka o konceptima i metodologiji programskog budžetiranja u FBiH (FMF)	4	Strategija reforme upravljanja javnim financijama 2021-2025.	U periodu od 15.03.2022. godine do 28.06.2022. godine u Sarajevu i Mostaru, za budžetske korisnike održane su obuke u obliku tehničke pomoći i svakom budžetskom korisniku pojedinačno su prezentirani konkretni prijedlozi budžetskih programa i indikatora učinka za tog korisnika.
Nabavka novog softvera za budžetiranje i obuka kadrova FMF-a i obuka kadrova budžetskih korisnika Budžeta Federacije BiH u novom softveru. (FMF)	1	Strategija reforme upravljanja javnim financijama 2021-2025.	Federalno ministarstvo finansija očekuje nabavki i instalaciju nove softverske aplikacije, kako bi model programskog budžetiranja u potpunosti mogao biti realizovan i biti u primjeni na nivou Federacije BiH počev od 2024. godine.
Jačanje kadrovskih kapaciteta Resora za budžet i javne finansije kroz obuke i edukacije zaposlenih (MF RS)			
Priprema priručnika za budžetske korisnike u Republici Srpskoj (MF RS)			
Obuka o konceptima i metodologiji programskog budžetiranja u Republici Srpskoj (MF RS) ,			
Nabavka novog softvera za budžetiranje i obuka kadrova Ministarstva finansija Republike Srpske i obuka kadrova budžetskih korisnika Budžeta Republike Srpske u novom softveru (MF RS)			
Donošenje Zakona o dopunama Zakona o registru zaposlenih kod korisnika budžetskih sredstava Republike Srpske (MULS)			
Donošenje Zakona o državnim službenicima (MULS) .			
Ažuriranje važećeg regulatornog okvira iz FUK-a i IR u Republici Srpskoj (MF RS) ,			
Unapređenje uvođenja FUK-a i upravljanja rizicima kroz korištenje PIFC aplikacije (MF RS) ,			
Vršenje internih revizija kroz korištenje PIFC aplikacije (MF RS) ,			
Izrada metodologije za ocjenu i unapređenje kvaliteta interne revizije (MF RS) ,			
Vršenje procesa izvještavanja za FUK i IR kroz aplikaciju (MF RS) ,			
Edukacije internih revizora i koordinatora za FUK uvezi sa korištenjem PIFC aplikacije u gore navedene svrhe (MF RS) .			
5.1.3.3. Reformska mjera: Unapređenje oporezivanja imovine/nepokretnosti			

Aktivnosti planirane za 2023. godinu po nositeljima	0-5	Veza s važećim dokumentom javne politike (strategija, plan, propis, IPA i sl.)	Kratak komentar/obrazloženje
Izrada modela oporezivanja imovine u FBiH (FMF)	1	Strategija upravljanja javnim finansijama 2021 - 2025, Aktivnost: II.1.2 Harmonizirati propise o oporezivanju posjedovanja i prometa imovine u FBiH: Program rada Vlade FBiH za period 2023 - 2026.godine;	Izrada modela je u toku. Proces usporava nedostatak ljudskih kapaciteta
Konsultacije sa nižim nivoima vlasti kantonima i jedincima lokalne samouprave (FMF)	0	Strategija upravljanja javnim finansijama 2021 - 2025, Aktivnost: II.1.2 Harmonizirati propise o oporezivanju posjedovanja i prometa imovine u FBiH: Program rada Vlade FBiH za period 2023 - 2026.godine;	Proces nije ni počeo, jer nije završen Model oporezivanja koji se može ponuditi nižim nivoima vlasti
Širenje obuhvata poreskih obveznika i nepokretnosti – inteziviranje aktivnosti u okviru Projekta (MFRS, MULS),	5		U prethodnom periodu MULS nije preduzimao aktivnosti. MF je u prethodnom periodu izvršilo analizu budžetskih prihoda i ustanovilo da je prihod od poreza na nepokretnosti značajno potcijenjen i odstupa u odnosu na objektivno očekivani, jer veliki broj nepokretnosti u Republici Srpskoj nije prijavljen i upisan u Fiskalni registar nepokretnosti . S tim u vezi, PU RS nije u mogućnosti izdati fiskalni račun vlasniku, odnosno korisniku nepokretnosti, koji su, u skladu sa Zakonom o porezu na nepokretnosti obveznici istog.
Donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na nepokretnosti (MFRS),	0		Budući da je Radna grupa, forimirana Rješenjem ministra finansija, predložila model koji može da unaprijedi postojeće stanje u pogledu širenja obuhvata obveznika poreza na nepokretnosti, nije se pristupilo donošenju izmjena i dopuna Zakona o porezu na nepokretnosti dok se ne sagleda uticaj i doprinos predloženog modela.
Usklađivanje podzakonskih akata sa odredbama izmijenjenog Zakona o porezu na nepokretnosti (MFRS),	0		Budući da nisu vršene izmjene i dopune postojećeg Zakona o porezu na nepokretnosti , ne postoji osnov za izmjene postojećih ili donošenje novih podzakonskih akata.
Preciziranje nadležnosti i obaveze svih institucija uključenih u proces prikupljanja i analize podataka potrebnih za utvrđivanje osnovice poreza na nepokretnosti (MFRS, MULS),	0		U prethodnom periodu MULS nije preduzimao aktivnosti.
Detaljno uređenje metodologije za utvrđivanja početnih vrijednosti nepokretnosti u jedinicama lokalne samouprave (MFRS, MULS),	0		U prethodnom periodu MULS nije preduzimao aktivnosti.

Izvršiti analizu u okviru koje bi se razmotrila izmjena poreskih stopa poreza na nepokretnosti u smislu uvođenja diferencirane stope koja bi se utvrđivala u odnosu na veću vrijednost nepokretnosti ili broj nepokretnosti istog poreskog obveznika (MFRS, MULS),	0		U prethodnom periodu MULS nije preduzimao aktivnosti.
Izmjena kaznih odredbi (MFRS, MULS).	0		U prethodnom periodu nisu vršene izmjene i dopune postojećeg Zakona o porezu na nepokretnosti, te su kaznene odredbe ostale nepromijenjene.
Analiza normativno-pravnog okvira u Republici Srpskoj vezano za unapređenje istog, s ciljem efikasnijeg upravljanja nekretninama u JLS i izrada glavne preporuke za unapređenje postojećeg stanja (MULS, MF, MPUGE, RUGIP, Pravobranilaštvo RS).			
5.1.3.4. Reformska mjera: Jačanje analitičkih kapaciteta u ministarstvima finansija i porezne administracije(nova mjera)			
Aktivnosti planirane za 2023. godinu po nositeljima	0-5	Veza s važećim dokumentom javne politike (strategija, plan, propis, IPA i sl.)	Kratak komentar/obrazloženje
Donošenje Programa restrukturiranja za period 2023-2025. godine i Akcionog plana FBiH (FMF)	3	Strategija upravljanja javnim finansijama 2021 - 2025, Aktivnost: II.1.4 Unaprijediti propise o poreznoj administraciji:	Izrađen Program restruktuiranja unutar Federalnog ministarstva financija i spreman na dostavljanja Poreznoj upravi na konsultacije
Uvođenje jedne nove e-usluge u Poreskoj upravi Republike Srpske (PU RS),			
Započeti aktivnosti na optimizaciji administrativnih procedura koje se odnose na omogućavanje pristupa drugim organima i institucijama podacima o stanju prijavljenih i plaćenih obaveza (PU RS),			
Potpuna primjena novog Zakona o fiskalizaciji u Republici Srpskoj (PU RS),			
Nastavak započetih aktivnosti na jačanju inspekcijskih kontrola u Poreskoj upravi Republike Srpske (PU RS),			
Evaluacija implementiranih procesa kroz Integrisani informacioni sistem u Poreskoj upravi Republike Srpske (PU RS),			
Uvođenje ISO standard 22301 upravljanje kontinuitetom poslovanja (PU RS).			

[1] Status implementacije aktivnosti: 0=bez provedbe; 1=provedba u pripremi; 2 četni koraci su poduzeti; 3=provedba u toku s nekom početnim rezultatima; 4= provedba je uznapredovala; 5=potuno provedba

[2] Kratak komentar/obrazloženje vezan za status implementacije aktivnosti dati samo ukoliko smatrate da je potreba

5.2.2. ZELENA TRANZICIJA	Status implementacije aktivnosti [1] 0-5	Veza s važećim dokumentom javne politike (strategija, plan, propis, IPA i sl.)	Kratak komentar/obrazloženje [2]
5.2.2.1. Reformska mjera: Ublažavanje klimatskih promjena i energijska efikasnost			
Aktivnosti planirane za 2023. godinu po nositeljima			
Izrada dokumenta Integrisanog energetskeg I klimatskog plana Bosne i Hercegovine do 2030. godine. (MVTEO BiH, FMERI, MER RS, MPUGER RS i MNRVOID RS)	3	BiH aktivno radi na implementaciji aktivnosti vezanih za Sofijsku deklaraciju i aktivno je uključena u implementaciju EU4Green projekta, koji podržava zemlje WB6 u implementaciji Zelene agende. U tom aspektu BiH je već postavila buduće energetske i klimatske ciljeve do 2030. godine u skladu sa okvirom Energetske zajednice i akuis-em EU, kao i izradila nacrt Integrisanih energetskeg i klimatskih planova sa jasnim mjerama za smanjenje emisija gasova staklene bašte.	Prvi nacrt NECP BiH dostavljen je Sekretarijatu Energetske zajednice u skladu sa definisanim rokovima u junu 2023. godine. Njime je detaljno propisana reforma energetskeg sektora u skladu sa klimatskim ciljevima, do 2030. godine, sa projekcijama do 2050. godine.
Izmjene i dopune Zakona o energijskoj efikasnosti u FBiH sa ciljem uspostave Obligatione šeme/Alternativnih izvora finansiranja u mjere EE u skladu sa zaključcima Parlamenta Federacije BiH (Parlament Federacije BiH)	2	Ugovor o Energetskoj zajednici, Strategija razvoja FBiH 2021.-2027.	Aktivnosti u toku
Donošenje preostalih podzakonskih propisa i akata po Zakonu o energijskoj efikasnosti u FBiH (donosi FMERI).	5	Ugovor o Energetskoj zajednici, Strategija razvoja FBiH 2021.-2027.	Donesena 2 pravilnika (Pravilnik o energijskom auditu sistema grijanja i sistema klimatizacije i Pravilnik o označavanju električnih proizvoda u skladu sa Zakonom o EE u FBiH)
Donošenje ECP/NECP (dio koji se odnosi na energijsku efikasnost u FBiH)	3	U skladu sa Zelenom agendom za Zapadni Balkan, Ugovorom o Energetskoj zajednici, Strategija razvoja FBiH 2021.-2027.	
Donošenje Zakona o korištenju OIEiEK u Federaciji BiH	4	Ugovor o Energetskoj zajednici, Strategija razvoja FBiH 2021.-2027.	Prijedlog Zakona usvojen na oba doma Parlamenta Federacije BiH, ostalo usaglašavanje usvojenog teksta Prijedloga Zakona i objavljivanje u Službenim novinama F BiH.

Donošenje podzakonskih propisa i akata po Zakonu o korištenju OIEiEK u FBiH;	1	Ugovor o Energetskoj zajednici, Zakonu o korištenju OIEiEK u FBiH	Nakon objavljivanja Zakona
Donošenje NECP/EPC (dio koji se odnosi na obnovljive izvore energije) FBiH	3	U skladu sa Zelenom agendom za Zapadni Balkan, Ugovorom o Energetskoj zajednici, Strategija razvoja FBiH 2021.-2027.	
Oživljavanje revolving fonda za energijsku efikasnost u FBiH (FMOiT)		Strategija razvoja Federacije BiH Mjera 4.2.4. Osigurati preduslove za veću apsorpciju EU fondova	Brisati FMOiT, jer Revolving fond nije pozicioniran u FMOiT -u
Uspostavljanje mehanizma subvencioniranja uspješnih projekata energetske efikasnosti koji se finansiraju iz revolving fonda u FBiH (FMOiT)			Brisati FMOiT, nije nadležan
Razviti model za subvencioniranje mjera energetske efikasnosti za fizička lica (domaćinstva) u FBiH (FMOiT)			Brisati FMOiT, nije nadležan
Pokretanje softvera/modula za praćenje klimatskih promjena u FBiH, (FMOiT)	3	Plan adaptacije na klimatske promjene Bosne i Hercegovine	Konkretno aktivnosti vodi Fond za zaštitu okoliša FBiH
Provođenje obuka za izgradnju kapaciteta institucija za izračun indikatora za klimatske promjene i vođenje GHG inventara u FBiH, (FMOiT)	1	Federalna strategija zaštite okoliša 2022-2032	Aktivnosti će provoditi vodi Fond za zaštitu okoliša FBiH
Usvajanje Zakona o Fondu za zaštitu okoliša i energijsku efikasnost Federacije BiH(FMOiT)	2		Zakon upućen u parlamentarnu proceduru u prethodnom periodu nije usvojen. Ponovno pokrenute aktivnosti za izradu Prednacrt Zakona o Fondu za zaštitu okoliša i energijsku efikasnost Federacije BiH.
Poticanje elektromobilnosti i uspostave mreže punionica za električna vozila u FBiH(FMOiT)			Brisati FMOiT, nije nadležan. Poticanje elektromobilnosti kroz Budžet je dodijeljeno FMERI-ju. Uspostava mreža punionica za električna vozila legislativno nije u oblasti okoliša već u sektoru prometa.
Usvajanje Energetskog i klimatskog plana RS (MER, MPUGE i Vlada RS),			
Početak realizacije kapitalnih investicija „Elektroprivreda RS“ (preduzeća MH „ERS“) i privatnih investicija u nove energetske objekte.			
Usvajanje Strategije dugoročnog podsticanja obnove zgrada u Republici Srpskoj (MUGE).			

5.2.2.2. Reformska mjera: Prelazak ka zelenoj i kružnoj ekonomiji i uspostava ekonomskih instrumenata u oblasti okoliša

Aktivnosti planirane za 2023. godinu po nositeljima	0-5	Veza s važećim dokumentom javne politike (strategija, plan, propis, IPA i sl.)	Kratak komentar/obrazloženje
Usvojiti Strategiju zaštite okoliša u FBiH.(Parlament Federacije BiH)		Zakon o zaštiti okoliša	Strategija zaštite okoliša FBiH upućena u Parlamentarnu proceduru

Usvojiti i sprovesti strategiju cirkularne ekonomije za Federaciju BiH, imajući u vidu čitav životni ciklus proizvoda. Strategija treba da sadrži jasno identifikovane ciljeve te konkretne mjere i rokove za postizanje tih ciljeva. Posebno ciljevi trebaju biti definisani za posebne kategorije otpada za koje je propisano plaćanje naknada (gume, vozila, ulja, akumulatori i baterije, ambalažni i elektronički otpad). (FMOiT)	2	Strategija razvoja FBiH 2021-2027- Resursno efikasan i održiv razvoj/Prioritet3.1/3.1.7. Unaprijeđivati integralno upravljanje otpadom i sistem cirkularne ekonomije Federalna strategija zaštite okoliša 2022–2032. (Strateški cilj 2: Smanjiti količinu otpada i povećati količinu ponovno upotrijebljenih materijala); Prioritet 2.5.: Unaprijediti sistem upravljanja posebnim kategorijama otpada	Strategija zaštite okoliša još nije prošla parlamentarnu proceduru, ali su donešene Uredbe za posebne kategorije otpada (ambalažni otpad, električni i elektronički otpad, otpadne gume, vozila, ulja, baterije i akumulatori i plastične kese tregerice). Ovim uredbama utvrđuje se način raspodjele i ulaganja prikupljenih naknada za posebne kategorije otpada i uslovi za dodjelu sredstava za ponovnu upotrebu, preradu i povrat komponenti iz otpada (reciklažu).
Definisati fiskalnu politiku kojom se stimulise cirkularna ekonomija u FBiH. (FMOiT)	3	Federalna strategija zaštite okoliša 2022–2032.-Mjera 2.3.1. Revizija postojećih i uvođenje dodatnih ekonomskih i finansijskih instrumenta i mehanizma u oblasti upravljanja otpadom; Regulisano uredbom za posebne kategorije otpada, kojom se utvrđuje način raspodjele i ulaganja prikupljenih naknada za posebne kategorije otpada i uslovi za dodjelu sredstava za ponovnu upotrebu, preradu i povrat komponenti iz otpada (reciklažu).	Naknade koje se plaćaju za posebne kategorije otpada se u skladu s donešenim uredbama usmjeravaju na projekte infrastrukture, reciklaže na principima cirkularne ekonomije.
Donijeti planove za razvijanje tržišta sekundarnim sirovinama u FBiH (FMOiT)	1	Federalna strategija zaštite okoliša 2022–2032. Mjera 2.5.2. Jačanje tržišta otpada namijenjenog recikliranju (U okviru ove mjere predviđena su tri područja djelovanja: pokretanje berze otpada, pružanje finansijske podrške reciklažnoj industriji i uključivanje neformalnih sakupljača u sistem reciklaže.)	Budžetska sredstva odobrena za 2023. godinu su nedovoljna za ovaj Program

Obnoviti postojeće i izgraditi nove sisteme za odvojeno sakupljanje, zbrinjavanje, reciklažu i ponovnu upotrebu otpada u cijeloj FBiH (izgraditi zelene otoke, pretovarne stanice i reciklažna dvorišta) (FMOiT)	2	Federalna strategija zaštite okoliša 2022–2032.-Mjera 2.4.2. Nabavka opreme i izgradnja infrastrukture za upravljanje komunalnim otpadom; Trogodišnji plan rada FMOiT	Budžetska sredstva odobrena za 2023. godinu su nedovoljna za ovaj Program, to su izuzetno skupi projekti koji se u potpunosti ne mogu realizirati vlastitim bužetskim sredstvima bez pomoći međunarodnih finansijskih institucija. Izgrađeno i pušteno u rad jedno reciklažno dvorište u Sarajevu.
Podrška izgradnje i unapređenja infrastrukture na postojećim regionalnim deponijama za upravljanje otpadom u FBiH (Proširene sanitarne plohe za odlaganje otpada rješavanje pitanja procjednih voda i izgradnja prečistača gdje je potrebno), postrojenja za mehaničko biološku obradu MBO, spalionica komunalnog otpada i energana). (FMOiT)		Federalna strategija zaštite okoliša 2022–2032.-Mjera 2.4.2. Nabavka opreme i izgradnja infrastrukture za upravljanje komunalnim otpadom; Trogodišnji plan rada FMOiT	Budžetska sredstva odobrena za 2023. godinu su nedovoljna za ovaj Program, to su izuzetno skupi projekti koji se u potpunosti ne mogu realizirati vlastitim bužetskim sredstvima bez pomoći međunarodnih finansijskih institucija.
Ukloniti nelegalna odlagališta i sanirati postojeće površine pod neadekvatno odloženim otpadom u FBiH (opasni i neopasni otpad, Sanirane i uklonjene divlje deponije-najmanje dvije godišnje) (FMOiT)	4	Federalna strategija zaštite okoliša 2022–2032.-Prioritet 2.6.: Sanirati površine pod neadekvatno odloženim otpadom-Mjera 2.6.1. Ukloniti i sanirati napuštena odlagališta; Trogodišnji plan rada FMOiT	Budžetom Federacije Bosne i Hercegovine za 2023. godinu izdvojeno je 2 miliona konvertibilnih maraka za sufinansiranje projekta sanacija i uklanjanje opasnog otpada kruksa iz industrijske zone grada Tuzle.
Izraditi studiju identifikacije lokacija kontaminiranih opasnim otpadom FBiH (FMOiT)		Federalna strategija zaštite okoliša 2022–2032. Prioritet 2.6.: Sanirati površine pod neadekvatno odloženim otpadom Mjera 2.6.1. Ukloniti i sanirati napuštena odlagališta; Trogodišnji plan rada FMOiT	Budžetska sredstva odobrena za 2023. godinu su nedovoljna za ovaj Program

Unaprijeđenje informacionog sistema za upravljanje otpadom u FBiH (FMOiT)	4	Federalna strategija zaštite okoliša 2022–2032. Prioritet 2.2.: Unaprijediti sistem evidencije i izvještavanja o otpadu Mjera 2.2.1. Jačanje sistema evidencije i izvještavanja o otpad; Uredba o informacionom sistemu upravljanja otpadom, kojom se utvrđuju nositelji aktivnosti na uspostavi informacijskog sustava upravljanja otpadom, organizacija, struktura i način vođenja informacijskog sustava, faze i rokovi planiranja i uspostavljanja informacijskog sustava, uloga i obveze svih korisnika/subjekata informacijskog sustava, dostupnost podataka informacijskog sustava.	Informacioni sistem upravljanja otpadom u FBiH je uspostavljen i njime upravlja Fond za zaštitu okoliša FBiH.
Oživljavanje Revolving fonda (RF) za reciklažu otpada uspostavljenog u Fondu u FBiH. (RF je namijenjen prvenstveno reciklažnoj privredi u vidu beskamatnog zajma sa subvencijama za projekte koji daju najbolje rezultate, kao poticaj uspostavljanju cirkularne ekonomije). (FMOiT)	5	Strategija zaštite okoliša 2022-2032 Prioritet: 2.5. Unaprijediti sistem upravljanja posebnim kategorijama otpada Naziv mjere 2.5.1. Stvaranje uvjeta za adekvatno prikupljanje i zbrinjavanje posebnih kategorija otpada	Revolving fond (RF) za reciklažu otpada je uspostavljenog u Fondu za zaštitu okoliša u FBiH.
Postizanje zajedničkog sporazuma o zelenim cirkularnim poslovnim lancima vrijednosti na Zapadnom Balkanu putem Memoranduma o razumijevanju „Pružena podrška identificiranju i izgradnji zelenih i cirkularnih regionalnih lanaca vrijednosti za iskorištavanje neiskorištenog ekonomskog potencijala usmjerenog na podršku koji se odnose na provedbu projekata cirkularne ekonomije“ (Akcioni plan za zajedničko regionalno tržište Zapadnog Balkana CRM AP 2021-2024 (FMOiT))	0	Akcioni plan za zajedničko regionalno tržište Zapadnog Balkana CRM AP 2021-2024; Trogodišnji plan FMOiT	Budžetska sredstva nisu odobrena za 2023. godinu za ovaj Program.

Pokrenuti aktivnosti na analizi ukunog stanja upravljanja otpadom u FBiH kao pripremu podloga za izradu novog Zakona o upravljanju otpadom (FMOiT)	5	Redovna aktivnost prilikom izrade Zakona	Izrađen je dokument „Analiza sektora upravljanja čvrstim komunalnim otpadom Strateški pravci i planiranje investicija do 2025.g" . Koji je finansirala Svetska banka.
Usvojiti listu FBiH okolišnih indikatora među kojima se moraju naći i indikatori vezani za upravljanje otpadom (FMOiT)	5	Federalna strategija zaštite okoliša 2022–2032.; 2. Smanjiti količinu otpada i povećati količinu ponovno upotrijebljenih materijala	U sklopu Strategije zaštite okoliša su definirani indikatori za upravljanje otpadom
Sprovođenje mjera utvrđenih Strategijom zaštite životne sredine Republike Srpske,			
Finansijska podrška realizaciji projekata u industriji koji imaju za cilj smanjenje uticaja na životnu sredinu (MPP, MPUGE i FZZŽSEE) ,			
Finansijska podrška projektima energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora energije u industriji, kao i projektima koji imaju za cilj unapređenje kvaliteta i zaštitu životne sredine (FZZŽSEE) ,			
Promocija proizvodnje i upotrebe proizvoda sa smanjenim uticajem na životnu sredinu, te podizanje svijesti o značaju zaštite životne sredine (MPUGERS i MPPER) ,			
Razvoj i unapređenje sistema odvojenog sakupljanja i reciklaže posebnih kategorija otpada, kao i dalje unapređenje informacionog sistema (MPUGERS, FZZŽSEE i privredni subjekti) ,			
Vođenje i ažuriranje baze podataka o upravljanju otpadom (MPUGE, FZZŽSEE i privredni subjekti) .			
5.2.2.3. Reformska mjera: Realizacija energetske tranzicije u Bosni i Hercegovini			
Aktivnosti planirane za 2023. godinu po nositeljima	0-5	Veza s važećim dokumentom javne politike (strategija, plan, propis, IPA i sl.)	Kratak komentar/obrazloženje

Predložiti upravljačku strukturu za upravljanje energetsom tranzicijom u regionima uglja (MVTEO BiH, FMERI, MER RS,)			Pripremljen je nacrt dokumenta Mape puta za pravednu tranziciju u regijama bogatim ugljem i dostavljen relevantnim institucijama na komentare. Nakon prikupljenih komentara, pripremljen je konačan nacrt u kome su uvaženi prikupljeni komentari i ponovo dostavljen nadležnim entitetskim institucijama na komentare. Prvi naredni korak koji se planira uraditi je taj, da se usvoji Mapa puta za Pravednu tranziciju regiona bogatih sa ugljem od strane Savjeta ministara BiH, u propisanoj proceduri uz pozitivna mišljenja entiteta.
Mapiranje zainteresovanih strana za energetska tranziciju u regijama uglja (MVTEO BiH, FMERI, MER RS)			
Pravovremeno planiranje i prevazilaženje ograničenja u tranziciji sektora električne energije i sistema grijanja (MVTEO BiH, FMERI, MER RS)			

[1] Status implementacije aktivnosti: 0=bez provedbe; 1=provedba u pripremi; 2=početni koraci su poduzeti; 3=provedba u toku s nekom početnim rezultatima; 4= provedba je uznapredovala; 5=potuno provedba

[2] Kratak komentar/obrazloženje vezan za status implementacije aktivnosti dati samo ukoliko smatrate da je potrebno.

5.2.3 DIGITALNA TRANSFORMACIJA	Status implementacije aktivnosti[1]	Veza s važećim dokumentom javne politike (strategija, plan, propis, IPA i sl.)	Kratak komentar/obrazloženje [2]
	0-5		
	5.2.3.1. Reformska mjera: Unapređenje sektora komunikacija i informacionog društva uz usklađivanje regulatornog okvira sa EU standardima (MKT BiH)		
Aktivnosti planirane za 2023. godinu po nositeljima		Kratak komentar/obrazloženje	
Izrada i usvajanje: Strategija razvoja eUprave u institucijama Bosne i Hercegovine/MKT BiH i GS SM BiH		Preporuke EK sa redovnih sastanaka zajedničkih tijela EU-BiH, Pododbor za inovacije, informacijsko društvo i socijalnu politiku	Trenutno se realiziraju aktivnosti u vezi izrade dokumenta Strategije za razvoj e-uprave u institucijama Bosne i Hercegovine za period 2024.-2028. godine, a koji treba da obuhvati sve aspekte digitalnog društva ka unapređenju elektronske uprave, počevši od od uspostavljanja institucionalnog okvira, koordinacije, interoperabilne i sigurne platforme za razmjenu podataka, elektronskih usluga, te primjene elektronskog potpisa.
Izrada i usvajanje: Strategije širokopojasnog pristupa/MKT BiH, MRNVOID RS, FMPIK			Čeka se Mišljenje novouspostavljene Agencije za IKT Republike Srpske koja je pravni sljedbenik MNRVOID Republike Srpske za ovu oblast.
5.2.3.2. Reformska mjera: Elektronska uprava – put prema digitalnom društvu			
Aktivnosti planirane za 2023. godinu po nositeljima	0-5	Veza s važećim dokumentom javne politike (strategija, plan, propis, IPA i sl.)	Kratak komentar/obrazloženje
Priprema i usvajanje zakonskih akata (Zakon o e-upravi i Zakon o informacionoj bezbjednosti), kojima će se unaprijediti oblast elektronske uprave i informacione bezbjednosti u Republici Srpskoj (MNRVOID RS)	3		Pripremljeni su prednacrti zakonskih akata.
Primjena i održavanje informacionih sistema za upravljanje projektima razvoja e-uprave i nadzor u oblasti informacione bezbjednosti (MNRVOID RS)	4		Informacioni sistem za upravljanje projektima razvoja e-uprave i je završen i nalazi se u testnoj fazi. Uspostavljen je automatizovan nadzor SIEM rješenjima MNRVOID nad informaciono-komunikacionom strukturom Vlade u DATA centru Vlade Republike Srpske.
Unapređenje kapaciteta MNRVOID i e-uprave Republike Srpske za upravljanje procesom digitalne transformacije javne uprave, digitalnim identitetima i informacionom bezbjednošću Republike Srpske (MNRVOID RS).	4		Kroz Informacioni sistem za praćenje IKT projekata, uspostavljen je osnovni model analize troškova i koristi od digitalizacije za pojedine segmente poslovanja organa. Izrađen je Katalog e-usluga u okviru digitalizacije ključnih registara. U okviru projekta Sajber akademija, nabavljen je program (softver) i realizuju se obuke iz oblasti informacione bezbjednosti od strane eksperata.
5.2.3.3. Reformska mjera: Digitalna transformacija industrije, malih i srednjih poduzeća (MSP)			

Aktivnosti planirane za 2023. godinu po nositeljima	0-5	Veza s važećim dokumentom javne politike (strategija, plan, propis, IPA i sl.)	Kratak komentar/obrazloženje
Realizacija projekta „Jačanje konkurentnosti MSP“ (FMRPO)	5	Usklađeno sa trogodišnjim planom rada Vlade FBiH i Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta	
Uspostavljanje digitalnih Hub-ova (FMRPO)	5	Usklađeno sa trogodišnjim planom rada Vlade FBiH i Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta	
Promovisati sprovođenje digitalizacije u industriji (Privredna komora Republike Srpske – PK RS, MPP i MNRVOID)	3		PK RS kroz aktivnosti Centra za digitalnu transformaciju radi na podizanju svijesti o značaju digitalne transformacije privrede i prilagođavanju novim trendovima, te pružajući konsultantsku podršku, informativne i savjetodavne usluge u oblasti digitalne transformacije, kao i povezujući domaća IKT rješenja sa ostalim sektorima privrede.
Edukacije i savjetovanje preduzeća o primjeni digitalnih rješenja u industriji (PK RS, MPP, MNRVOID)	5		U cilju podizanja svijesti o značaju digitalne transformacije privrede i prilagođavanju novim trendovima, kao i primjeni inovativnih rješenja u proizvodnim procesima, Centar za digitalnu transformaciju PK RS u toku 2022. godine organizovao je 13 edukativnih događaja (seminari, obuke, info dani i sl.), na kojima je bilo oko 450 učesnika iz više od 200 preduzeća.
Podsticati digitalizaciju u industrijskim preduzećima (MPP RS).	4		U okviru podsticaja MSP predviđeni su i podsticaji za digitalizaciju, koji bi za 2023. godinu trebali biti realizovani do kraja godine. U 2023. godini usvojena je Uredba o izmjeni i dopuni Uredbe o postupku dodjele podsticaja za mala i srednja preduzeća, u cilju poboljšanja određenih odredbi i boljeg provođenja postupka dodjele. Pripremljene su Odluke o planu korišćenja sredstava u cilju pokretanja aktivnosti u vezi pripreme za provođenje javnog poziva. Pripremljena je radna verzija javnog poziva čije raspisivanje planirano u narednom periodu.

[1] Status implementacije aktivnosti: 0=bez provedbe; 1=provedba u pripremi; 2=početni koraci su poduzeti; 3=provedba u toku s nekom početnim rezultatima; 4= provedba je uznapredovala; 5=potuno provedba

[2] Kratak komentar/obrazloženje vezan za status implementacije aktivnosti dati samo ukoliko smatrate da je potrebno.

5.2.4. ISTRAŽIVANJE, RAZVOJ I INOVACIJE	Status implementacije aktivnosti[1] 0-5	Veza s važećim dokumentom javne politike (strategija, plan, propis, IPA i sl.)	Kratak komentar/obrazloženje [2]
5.2.4.1. Reformska mjera: Jačanje naučno-istraživačkog i inovacijskog potencijala			
Aktivnosti planirane za 2023. godinu po nositeljima			
Kvalitativna analiza koja će predstavljati temelj za prijedlog prioriteta oblasti pametne specijalizacije. Rok: jun 2023.; Nositelj aktivnosti : Direkcija za ekonomsko planiranje BiH (DEP BiH), vanjski experti i Radna grupa za S3 BiH; Rezultat: Izvještaj o kvalitativnoj analizi.			
Nastavak aktivnosti na izradi Strategije pametne specijalizacije Republike Srpske (MNRVOID, u saradnji sa svim relevantnim institucijama),	3		. MNRVOID je pokrenuo proces izrade Strategije pametne specijalizacije i održao sastanak sa predstavnicima poslovnog, naučnoistraživačkog i javnog sektora, u cilju identifikacije ključnih područja. Urađena je kvantitativna analiza ekonomije Republike Srpske i definisan način izrade kvalitativne analize.
Razvoj Centra za nauku i scijentometriju, u saradnji sa Narodnom i univerzitetskom bibliotekom Republike Srpske (NUBRS, MNRVOID),	1		Započete su aktivnosti na osnivanju Centra za nauku i scijentometriju, u saradnji sa NUBRS.
Revizija studijskih programa na VŠU (MNRVOID),	2		Rješenjem Vlade Republike Srpske imenovana je Komisija za reviziju studijskih programa. U toku su aktivnosti, koje podrazumijevaju zajednički rad MNRVOID sa predstavnicima relevantnih institucija (VŠU, Agencija za visoko obrazovanje, poslovni sektor).
Uvođenje novih studijskih programa/kratki programi studija (MNRVOID),	5		Zakonom o visokom obrazovanju Republike Srpske i podzakonskim aktima data je mogućnost VŠU da organizuju kratke cikluse studija i studije na stranom jeziku.
Usvajanje Zakona o Fondu za nauku i inovativnost Republike Srpske (MNRVOID),	1		Preduslov za osnivanje Fonda za nauku i inovativnost je donošenje Zakona o inovacionoj djelatnosti. Izrada Zakona o inovacionoj djelatnosti je u pripremi.
Izrada idejnog i glavnog projekta izgradnje NTP-a (MNRVOID),	4		Idejni projekat za NTP je završen. Glavni (izvedbeni) projekat je u izradi.
Apliciranje za kreditna sredstva za izgradnju NTP-a (MNRVOID).	3		Sa potencijalnim kreditorima i donatorima vode se pregovori, čija konkretizacija se očekuje nakon završetka Glavnog projekta.
5.2.4.2. Reformska mjera: Jačanje infrastrukture kvaliteta i razvoj pravnog i planskog okvira u sektoru slobodnog kretanja robe po EU modelu			

Aktivnosti planirane za 2023. godinu po nositeljima	0-5	Veza s važećim dokumentom javne politike (strategija, plan, propis, IPA i sl.)	Kratak komentar/obrazloženje
Donošenje pravnog akta o postupku prijavljivanja propisa u pripremi, standarda i tijela za ocjenjivanje usaglašenosti, vođenju kontakt tačke za proizvode i propise i notifikacione tačke o propisima RS u pripremi (MPP, MEIMS i KT IKV),	1		Prema Programu rada NS RS za 2023. godine bilo je planirano usvajanje Zakona o izmjenama i dopunama zakona o tehničkim propisima Republike Srpske , ali se to nije realizovano. MEIMS i RZSM izvršili su analize novih EU propisa u ovoj oblasti, iskustva zemalja EU i okruženja i pripremili radnu verziju uredbe, shodno zahtjevima acquis u ovoj oblasti, koja će ići u proceduru definisanja prijedloga i usvajanja na Vladi Republike Srpske kada zakon (kao pravna osnova) bude usvojen.
Prema EU zahtjevima uspostavljanje i vođenje Registra propisa RS, informacione i notifikacione tačke o proizvodima i propisima, u realizaciju Akcionog plana usklađivanja propisa sa zahtjevima čl. 34, 35. i 36. UFEU (MEIMS),	3		U skladu sa Zakonom o tehničkim propisima Republike Srpske, RZSM i MEIMS redovno prate i ažuriraju Bazu važećeg pravnog okvira Republike Srpske u oblasti Poglavlja 1. Slobodno kretanje robe (na mjesečnom nivou), a tokom 2023. godine primjenjivana je unaprijeđena tabela evidencije podataka o važećim propisima. Ažurirana je Lista važećih propisa Republike Srpske koji definišu tehničke i druge zahtjeve za proizvode i usluge i propisi su javno dostupni na internet stranici RZSM: http://rzsm.org/tehprop i internet stranici MEIMS: http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/meoi/vazecipropisi/Pages/default.aspx . U bazi propisa se zaključno sa 31. avgustom 2023. godina nalazio ukupno 1.231 važeći propis, koji su dostupni za pregled na internet stranici RZSM. Takođe, u cilju olakšane primjene važećih tehničkih propisa u praksi, na internet stranici RZSM dostupne su ažurirane liste: „Lista JUS standarda sa obaveznom primjenom koji više nisu obavezni za primjenu u Republici Srpskoj“ i „Lista JUS standarda sa obaveznom primjenom za koje su doneseni odgovarajući BAS standardi“.

Analiza i utvrđivanje novih strateških ciljeva i mjera razvoja infrastrukture kvaliteta u RS (MEIMS, KT IKV).	2		„Strategija infrastrukture kvaliteta proizvoda i usluga Republike Srpske za period 2019–2023.“ i prateći „Akcioni plan za preuzimanje u pravni sistem Republike Srpske propisa EU iz oblasti slobodnog kretanja roba“ usvojeni su 2019. godine, za period do kraja 2023. godine. MEIMS je početkom 2023. godine prikupilo podatke o realizaciji planiranih aktivnosti za period 1. januar – 31. decembar 2022. godine i Vlada Republike Srpske je na 12. sjednici od 16. marta 2023. godine razmatrala realizaciju ovog akcionog plana i planiranih ciljeva, mjera i aktivnosti tokom 2022. godine i donijela Zaključak broj: 04/1-012-2-947/23 . Kao i svake godine dat je sveukupni pregled realizacije planiranih aktivnosti u 2022. godini. Urađena je radna analiza realizacije utvrđenih strateških ciljeva, planiranih mjera i aktivnosti za četiri godine primjene strategije (realizacija u 2019. godini 40%, 2020. godini 41%, 2021. godini 42% i 2022. godini 40%), analiziran svaki od utvrđenih ciljeva (realizacija oko 43%), a konačna analiza biće završena nakon pregleda realizacije u 2023. godini. Tada će se utvrditi novi strateški ciljevi razvoja infrastrukture kvaliteta u Republici Srpskoj, oni ciljevi čija realizacija će biti nastavljena u narednom periodu i nove mjere i aktivnosti za to.
--	----------	--	---

[1] Status implementacije aktivnosti: 0=bez provedbe; 1=provedba u pripremi; 2=početni koraci su poduzeti; 3=provedba u toku s nekom početnim rezultatima; 4= provedba je uznapredovala; 5=potuno provedba

[2] Kratak komentar/obrazloženje vezan za status implementacije aktivnosti dati samo ukoliko smatrate da je potrebno.

5.2.5. REFORME TRŽIŠTA ENERGIJE	Status implementacije aktivnosti [1]	Veza s važećim dokumentom javne politike (strategija, plan, propis, IPA i sl.)	Kratak komentar/obrazloženje [2]
	0-5		
	5.2.5.1. Reformska mjera: Uspostaviti organizovano tržište električne energije		
Aktivnosti planirane za 2023. godinu po nositeljima			
Uspostaviti organizovano tržište električne energije na osnovu rezultata studije (MVTEO BIH, FMERI, MER RS)	2	Ugovor o Energetskoj zajednici,	
Studija o uspostavljanju organizovanog tržišta dan-unaprijed u Bosni i Hercegovini je razmatrana na Radnoj grupi, ali konačno opredjeljenje o tome da li u BiH osnovati vlastitu berzu električne energije ili se priključiti nekoj od postojećih, trebaju donijeti nadležne institucije (MVTEO BIH, FMERI, MER RS)	2	Ugovor o Energetskoj zajednici,	
Usvojiti Zakon o regulatoru električne energije i prirodnog gasa, prenosu i tržištu električne energije u Bosni i Hercegovini usklađen sa Trećim energetskim paketom (MVTEO BIH, FMERI, MER RS)	3	Ugovor o Energetskoj zajednici,	
Zakon o operatoru prenosnog sistema u Bosni i Hercegovini (MVTEO BIH, FMERI, MER RS)	2	Ugovor o Energetskoj zajednici,	Preduslov za donošenje Zakona o operatoru prenosnog sistema u BiH je Zakon o regulatoru električne energije i prirodnog gasa, prenosu i tržištu električne energije u BiH. Konsultant koji je bio angažovan od strane Energetske zajednice je pripremio Nacrt zakona. Nacrt je urađen u skladu sa dobrim praksama iz regije. Pri izradi nacrt, konsultant je održao sastanke sa svim ključnim akterima, na osnovu toga je uradio Analizu detaljnog stanja u BiH i uradio Nacrt Zakona o operatoru prenosnog sistema u BiH.

Odluka o kvalitetu tečnih naftnih goriva (MVTEO BiH, FMERI, MER RS)	3	Ugovor o Energetskoj zajednici,	Generalni sekretarijat Savjeta ministara BiH je 8.11. 2022. godine izdao Mišljenje o proceduralnim aspektima sveobuhvatne procjene uticaja propisa na Prijedlog odluke o kvalitetu tečnih naftnih goriva. Navedenim Mišljenjem stekli su se uslovi da Savjet ministara BiH predmetni materijal uvrsti na dnevni red sjednice Savjeta ministara Bosne i Hercegovine, te je završen postupak sveobuhvatne procjene. Prijedlog odluke o kvalitetu tečnih naftnih goriva je uvršten na dnevni red SM ali još nije razmatran.
Za implementaciju ove aktivnosti nadležno je Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine zajedno sa entitetskim ministarstvima energetike. (MVTEO BiH, FMERI, MER RS)			
Uslijed cjelokupne situacije uzrokovane pojavom COVID 19, došlo je do prolongiranja rokova za sve navedene aktivnosti. (MVTEO, FMERI, MER RS)			
Izrada Energetske strategije Federacije BiH za period 2022-2035 sa projekcijom na 2050.g. (PFBiH donosi);	2	Okvirna energetska strategija BiH, Strategija razvoja FBiH 2021.-2027.	
Donošenje Zakona o električnoj energiji u Federaciji Bosne i Hercegovine usklađen sa državnim zakonom, odnosno Trećim energetske paketom (PFBiH donosi);	5	Ugovor o Energetskoj zajednici, Strategija razvoja FBiH 2021.-2027.	
Donošenje Zakona o energiji i regulaciji energetskih djelatnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine (PFBiH donosi);	5	Ugovor o Energetskoj zajednici, Strategija razvoja FBiH 2021.-2027.	
Donošenje Zakona o gasu u Federaciji Bosne i Hercegovine usklađen sa državnim zakonom, odnosno Trećim energetske paketom (PFBiH donosi);	1	Ugovor o Energetskoj zajednici, Strategija razvoja FBiH 2021.-2027.	
Donošenje Zakona o gasovodu Južna interkonekcija Bosna i Hercegovina i Republika Hrvatska (PFBiH donosi);	4	Ugovor o Energetskoj zajednici, Ustav Federacije Bosne i Hercegovine, Strategija razvoja FBiH 2021.-2027.	
Izrada nacrtu Integrisanog energetskog i klimatskog plana Bosne i Hercegovine/Federacije Bosne i Hercegovine (NECP/ECP) (VFBiH i VM BiH)	3	U skladu sa Zelenom agendom za Zapadni Balkan i Ugovorom o Energetskoj zajednici,	NECP BiH nije usvojen

Implementacija Projekata Proizvodnja i opskrba energijom. (FMER)	4	Strategija razvoja FBiH 2021.-2027.	
--	---	-------------------------------------	--

[1] Status implementacije aktivnosti: 0=bez provedbe; 1=provedba u pripremi; 2=početni koraci su poduzeti; 3=provedba u toku s nekom početnim rezultatima; 4= provedba je uznapredovala; 5=potuno provedba

[2] Kratak komentar/obrazloženje vezan za status implementacije aktivnosti dati samo ukoliko smatrate da je potrebno.

5.2.6. REFORME TRŽIŠTA TRANSPORTA	Status implementacije aktivnosti [1]	Veza s važećim dokumentom javne politike (strategija, plan, propis, IPA i sl.)	Kratak komentar/obrazloženje [2]
	0-5		
	5.2.6.1. Reformska mjera: Razvoj tržišta i sigurnosti u oblasti transporta		
Aktivnosti planirane za 2023. godinu po nositeljima			
Zakon o cestama Federacije BiH (VFBiH)	1	Transportna strategija Federacije Bosne i Hercegovine za razdoblje 2016. - 2030. godine (Sl. Novine FBiH br.22/17 od 24.03.2017.g.).	FMPiK je zatražilo primjedbe, sugestije i prijedloge na postojeći Zakon o cestama FBiH od: javnih poduzeća, FUZIP, Kantona, saveza općina i gradova FBiH, temeljem kojih će se pristupiti izradi novog teksta prednacrtu Zakona o cestama FBiH.

[1] Status implementacije aktivnosti: 0=bez provedbe; 1=provedba u pripremi; 2=početni koraci su poduzeti; 3=provedba u toku s nekom početnim rezultatima; 4= provedba je uznapredovala; 5=potuno provedba

[2] Kratak komentar/obrazloženje vezan za status implementacije aktivnosti dati samo ukoliko smatrate da je potrebno.

5.2.7. POLJOPRIVREDA INDUSTRIJA I USLUGE	Status implementacije aktivnosti [1] 0-5	Veza s važećim dokumentom javne politike (strategija, plan, propis, IPA i sl.)	Kratak komentar/obrazloženje [2]
5.2.7.1. Reformska mjera: Poboljšanje konkurentnosti poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede			
Aktivnosti planirane za 2023. godinu po nositeljima			
Implementacija nove Strategije poljoprivrede i ruralnog razvoja 2021-2027.g (FMPVŠ)	0	Strategija razvoja Federacije Bosne i Hercegovine 2021-2027.g i Srednjoročna strategija razvoja poljoprivrednog sektora u FBiH za 2015.-2019.godinu	Strategija poljoprivrede i ruralnog razvoja 2021-2027 - urađena i trenutno u parlamentarnoj proceduri
Zakon o novčanim podrškama u poljoprivredi i ruralnom razvoju u FBiH ili izmjena važećeg (FMPVŠ)	4	Strategija razvoja Federacije Bosne i Hercegovine 2021-2027.g predviđa izradu novog Zakona o poljoprivredi i Zakona o novčanim podrškama	U proceduri izmjena i dopuna važećeg Zakona o novčanim podrškama u poljoprivredi i ruralnom razvoju. Paralelno se u skladu sa operativnim planom implementacije Strategije poljoprivrede i ruralnog razvoja 2021-2027. godina radi potpuno novi zakon. Formirana radna grupa koja radi na istom.
U FBiH nadograditi Registar poljoprivrednih gazdinstava (RPG), registar domaćih životinja i uspostaviti sistem za prikupljanja i analizu podataka poljoprivrednog računovodstva (FADN) i održavanje poljoprivrednog tržišnog informacionog sistema (PTIS) (FMPVŠ)	3	Srednjoročna strategija razvoja poljoprivrednog sektora u FBiH za 2015.-2019.godinu i IPA	Što se tiče RPG-a on se kontinuirano dorađuje shodno potrebama, dok su FADN i PTIS registri koji se trebaju uspostaviti na nivou BiH, za što ne iskazuju interes nadležno Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa.
Učestvovati u provođenju poljoprivrednog popisa. (FMPVŠ)	3	Uredba (EU) 2018/2019 Evropskog parlamenta i Vijeća o integriranoj statistici na nivou poljoprivrednih gazdinstava. Odluka Vijeća ministara o formiranju interesorne radne grupe za pripremu akcionog plana za pripremu, sprovođenje i diseminaciju rezultata popisa poljoprivrede u BiH 2023-2026. godine.	Formirana interesorna radna grupa koja radi na pripremi, provođenju i diseminaciji rezultata popisa poljoprivrede u BiH 2023-2026. godina
Usvajanje novog Zakona o poljoprivredi, (MPŠV),	2	Strategija poljoprivrede i ruralnog razvoja 2021-2027 predviđa izradu novog Zakona o poljoprivredi i Zakona o novčanim podrškama	U skladu sa operativnim planom implementacije Strategije poljoprivrede i ruralnog razvoja 2021-2027. godina radi se novi zakon Formirana radna grupa koja radi na istom.

Početak implementacije Projekta otpornosti i konkurentnosti sektora poljoprivrede, koji će uključivati aktivnosti na izradi informacionih sistema, izgradnju lanaca vrijednosti i otpornosti sektora poljoprivrede na klimatske promjene (MPŠV),	2	Strategija poljoprivrede i ruralnog razvoja 2021-2027 Program navodnjavanja i okrupnjavanja poljoprivrednog zemljišta	Svjetska banka je upravo dostavila obavijest o dostupnosti sredstava za realizaciju aktivnosti iz ovog projekta. Projekt može krenuti sa implementacijom u punom kapacitetu.
Unapređenje informacionih sistema za efikasnije korištenje resursa i efikasnija primjena novčanih sredstava uključujući sisteme digitalizacije zemljišnih parcela (MPŠV),	3	Strategija poljoprivrede i ruralnog razvoja 2021-2027 Program navodnjavanja i okrupnjavanja poljoprivrednog zemljišta	Federalna uprava za govedske poslove dostavila je informaciju da je 72% prostora Federacije BiH digitalizirano, a na preostalom dijelu u toku su poslovi vezani za digitalizaciju katastra. Radi se i na uvezivanju gruntnice i katastra, a podaci se preliciraju na dnevnoj osnovi.
Unapređenje tržišne infrastrukture za otkup domaćih poljoprivrednih proizvoda i podrška ugovaranju poljoprivredne proizvodnje i uvezivanje domaće primarne poljoprivredne proizvodnje sa domaćom prehrambenom industrijom (MPŠV),	3	Program novačinskih podrški - Model ostalih vrsta podrške	U prethodne tri godine dodjeljuje se podrška poljoprivrednim zadrugama i preduzećima koje vrše objedinjavanje ponude porodičnih poljoprivrednih gazdinstava i obrta tako što vrše ugovaranje i otkup poljoprivrednih proizvoda po principu proizvođačkih grupa u EU.
Realizacija novih strateških mjera za unapređenje konkurentnosti, produktivnosti i održivog razvoja uključujući mjere za uvođenje digitalnih tehnologija, kao i podršku modelima cirkularne ekonomije u sektoru poljoprivrede i prehrambene industrije (MPŠV),	2	Projekt otpornosti i konkurentnosti u poljoprivredi	Projektom je predviđena digitalizacija registara, uspostava web stranice Poljoprivredne savjetodavne službe, podrška nabavci neophodnog hardvera (serveri, računarska oprema i softver) za potrebe FMPVŠ
Početak implementacije Projekta razvoja ekonomije (Jedinica za koordinaciju poljoprivrednih projekata i MPŠV),	1	Strategija poljoprivrede i ruralnog razvoja 2021-2027 - urađena i trenutno u parlamentarnoj proceduri	Osigurana sredstva Adaptacijskog fonda, projekat u fazi pripreme
Realizacija akcionog plana Strategije razvoja šumarstva Republike Srpske 2022–2032.	2		Strategija se nalazi u formi Nacrta i predviđeno je njeno usvajanje u 2023. godini. Radna grupa je trebala dodatno vrijeme za usklađivanje Strategije sa novim zakonskim okvirom o strateškom planiranju.

[1] Status implementacije aktivnosti: 0=bez provedbe; 1=provedba u pripremi; 2=početni koraci su poduzeti; 3=provedba u toku s nekom početnim rezultatima; 4= provedba je uznapredovala; 5=potuno provedba

[2] Kratak komentar/obrazloženje vezan za status implementacije aktivnosti dati samo ukoliko smatrate da je potrebno.

TURIZAM	Status implementacije aktivnosti[1]	Veza s važećim dokumentom javne politike (strategija, plan, propis, IPA i sl.)	Kratak komentar/obrazloženje [2]
	0-5		
5.2.7.2. Reformska mjera: Podržavati razvoj poduzetništva turističkoga sektora i ugostiteljstva u Federaciji BiH – Podrška razvoju turizma			
Aktivnosti planirane za 2023. godinu po nositeljima			
Odluka Vlade Federacije BiH u cilju formiranja strukturirane radne grupe za formuliranje politika - Koalicija za konkurentnost turizma; (FMOiT)	0	Strategija razvoja Federacije BiH 2021.-2027., u okviru Strateškog cilja 1. Ubrzan ekonomski razvoj, Prioritet 1.3. Podržavati razvoj poslovnog privatnog sektora, Mjera 1.3.4. Podržavati razvoj poduzetništva turističkog sektora	Planirana aktivnost, čeka se usvajanje Strategije razvoja turizma FBiH, 2022.-2027. koja se nalazi u parlamentarnoj proceduri
Odluka Vlade Federacije BiH za Program podrške usmjeren na smještajne objekte koji rade na promociji ekoloških standarda i energetski su samoodrživi, te omogućavanje primjene tehnologija obnovljivih izvora energije. (FMOiT)	0	Strategija razvoja Federacije BiH 2021.-2027., u okviru Strateškog cilja 1. Ubrzan ekonomski razvoj, Prioritet 1.3. Podržavati razvoj poslovnog privatnog sektora, Mjera 1.3.4. Podržavati razvoj poduzetništva turističkog sektora	Budžetska sredstva odobrena za 2023. godinu su nedovoljna za ovaj Program
Zakon o turizmu Federacije BiH, (FMOiT)	2	Strategija razvoja Federacije BiH 2021.-2027., u okviru Strateškog cilja 1. Ubrzan ekonomski razvoj, Prioritet 1.3. Podržavati razvoj poslovnog privatnog sektora, Mjera 1.3.4. Podržavati razvoj poduzetništva turističkog sektora	Zakon iz Parlamentarne procedure povučen Zaključkom Vlade F BiH
Zakon o boravišnoj taksi Federacije BiH	2	Strategija razvoja Federacije BiH 2021.-2027., u okviru Strateškog cilja 1. Ubrzan ekonomski razvoj, Prioritet 1.3. Podržavati razvoj poslovnog privatnog sektora, Mjera 1.3.4. Podržavati razvoj poduzetništva turističkog sektora	Zakon iz Parlamentarne procedure povučen Zaključkom Vlade F BiH

Zakon o ugostiteljstvu u Federaciji BiH, kao i Strategije razvoja turizma u Federaciji BiH 2022-2027.) (FMOiT)	2	Strategija razvoja Federacije BiH 2021.-2027., u okviru Strateškog cilja 1. Ubrzan ekonomski razvoj, Prioritet 1.3. Podržavati razvoj poslovnog privatnog sektora, Mjera 1.3.4. Podržavati razvoj poduzetništva turističkog sektora	Zakon vraćen sa Vlade Federacije BiH radi usklađivanja sa Zakonom o ograničenoj upotrebi duhana i duhanskih prerađevina, a Strategija razvoja turizma usvojena na Vladi Federacije BiH i upućena u Parlamentarnu proceduru
Plan razvoja zdravstvenog turizma u oblasti rehabilitacije, stomatologije i estetske hirurgije u FBiH s primjenom i jačanjem međunarodnih standarda kvaliteta medicinskih usluga (FMOiT)	1	Strategija razvoja Federacije BiH 2021.-2027., u okviru Strateškog cilja 1. Ubrzan ekonomski razvoj, Prioritet 1.3. Podržavati razvoj poslovnog privatnog sektora, Mjera 1.3.4. Podržavati razvoj poduzetništva turističkog sektora	Federalno ministarstvo okoliša i turizma je započelo aktivnost uz tehničku i organizacijsku pomoć sa Projektom USAID-Turizam,
FBiH Program revitalizacije i oživljavanja planina kao i starih tradicijskih kuća napuštenih sela u turističke svrhe i program turističke usluge u ruralnim područjima radi povećanja dohotka iz turističke djelatnosti (FMOiT)	1	Strategija razvoja Federacije BiH 2021.-2027., u okviru Strateškog cilja 1. Ubrzan ekonomski razvoj, Prioritet 1.3. Podržavati razvoj poslovnog privatnog sektora, Mjera 1.3.4. Podržavati razvoj poduzetništva turističkog sektora	Federalno ministarstvo okoliša i turizma je započelo aktivnost uz tehničku i organizacijsku pomoć sa Projektom USAID-Turizam,

5.2.7.3. Reformska mjera: Podrška prerađivačkoj industriji

Aktivnosti planirane za 2023. godinu po nositeljima	0-5	Veza s važećim dokumentom javne politike (strategija, plan, propis, IPA i sl.)	Kratak komentar/obrazloženje
Podrška investicionim projektima za direktna ulaganja, praćenje realizacije i njihovih efekata (MPPRS),	5		U 2023. godine redovno se odvijaju aktivnosti na praćenju i kontroli realizacije podržanih investicionih projekata iz 2022. godine. Paralelno sa navedenim aktivnostima, sprovode se aktivnosti na dodjeli podsticajnih sredstava za podršku investicionim projektima u 2023. godini. Naime, u 2023. godini izvršena je dopuna i izmjena Uredbe o postupku dodjele podsticaja za direktna ulaganja u cilju unapređenja i poboljšanja postupka. Raspisan je javni poziv za dodjelu podsticaja i isti je zatvoren 18. septembra 2023. godine. U toku je postupak evaluacije prijave.
Podrška investitorima od posebnog značaja (MPPRS),	3		Usvojene su izmjene Uredbe o postupku dodjele podsticaja za direktna ulaganja od posebnog značaja. Realizovano je i više aktivnosti (skupovi, direktni marketing, itd.) u cilju privlačenja investicija sa većim stepenom efikasnosti i vode se razgovori za više potencijalnih investitora od posebnog značaja.

Dodjela podsticaja za povećanje plata radnika u realnom sektoru (MPPRS),	5		U skladu sa Zakonom o podsticajima u privredi Republike Srpske i Pravilnikom o postupku dodjele podsticaja za povećanje plate radnika u 2023. godini, MPP je, u saradnji sa PU RS, sproveo postupak obrade zahtjeva i obračuna podsticaja za obračunski period od 1. jula do 31. decembra 2022. godine, te je ministar donio rješenja o odobravanju sredstava podsticaja za 814 privrednih subjekata u ukupnom iznosu od 7.889.438,71 KM. Krajem avgusta istekao je rok za podnošenje zahtjeva za podsticaj za povećanje plata radnika za obračunski period 1. januar – 30. jun 2023. godine. Uspješno je elektronski podneseno 887 zahtjeva i u toku je postupak evidencije i obrade zahtjeva.
Unapređenje aplikacije e-podsticaj (MPPRS),	5		Aplikacija e-podsticaj je unaprijeđena i izvršene su potrebne korekcije za obračun podsticaja za povećanje plata radnika u skladu sa novim zakonskim rješenjima.
Mapiranje potreba i mogućnosti privrede za razvoj vlastitog proizvoda (MPPRS),	4		MPP sprovodi kontinuirane aktivnosti sa poslovnom zajednicom u cilju rješavanja identifikovanih ograničenja u poslovanju. Međutim, u prethodnom periodu zbog negativnih uslova poslovanja izazvanih globalnim poremećajima prouzrokovanim krizom u Ukrajini, privredni subjekti nisu bili u mogućnosti da iskazuju dugoročne planove razvoja, te su stoga aktivnosti na mapiranju potreba i mogućnosti privrednih subjekata za razvoj vlastitog proizvoda odložene za naredni period.
Izrada studije o mogućnosti proizvodnje vlastitog proizvoda (MPPRS),	0		Realizacija navedene mjere je u toku i kasni u odnosu na plan. Naime, zbog nedostatka budžetskih sredstava za izradu studije, u prethodnom periodu aktivnosti MPP su usmjerene na pronalazak donatorskih sredstava za realizaciju navedene mjere. Obavljeni su pregovori sa Svjetskom bankom, iskazana je spremnost finansiranja navedenog projekta od strane Svjetske banke, te je izvršen izbor konsultanta. Zbog ovih kašnjenja, aktivnosti na realizaciji navedene mjere odlažu se za 2024. godinu.
Analiziranje podataka o materijalima i proizvodima koji se uvoze u Republiku Srpsku (MPPRS),	4		Na internet stranici MPP dostupan je tabelarni pregled proizvoda koji se uvoze i izvoze iz Republike Srpske i isti se ažuriraju na godišnjem nivou. Takođe, na sajtu PK RS nalazi se platforma sa poslovnim registrom privrednih subjekata i berzom roba i usluga na kojoj privredni subjekti mogu objavljivati svoju ponudu ili potražnju za robama, proizvodima ili uslugama prema drugim privrednim subjektima.

Izmjene i dopune Zakona o tehničkim propisima, Zakona o proizvodnji i transportu naoružanja i vojne opreme, i usaglašavanje tehničkih propisa sa EU (MPPRS).	4	Usvojeni su: Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o privrednim društvima, Zakon o standardizaciji, Zakon o metrologiji, Program obuke za posrednike u postupku sporazumnog vanskodskog finansijskog restrukturiranja, Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o ograničenju upotrebe određenih štetnih supstanci u električnoj i elektronskoj opremi, Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o bezbjednosti mašina, Javnovažeći program osposobljavanja za podnopolagača, za auto-limara, za električara-elektroinstalatera, za stolara građevinske stolarije. Izrađen je nacrt Zakona o izmjenama i dopunama zakona o tehničkim propisima.
--	---	---

[\[1\] Status implementacije aktivnosti: 0=bez provedbe; 1=provedba u pripremi; 2=početni koraci su poduzeti; 3=provedba u toku s nekom početnim rezultatima; 4= provedba je uznapredovala; 5=potuno provedba](#)

[\[2\] Kratak komentar/obrazloženje vezan za status implementacije aktivnosti dati samo ukoliko smatrate da je potrebno.](#)

5.2.11. OBRAZOVANJE I VJEŠTINE	Status implementacije aktivnosti[1]	Veza s važećim dokumentom javne politike (strategija, plan, propis, IPA i sl.)	Kratak komentar/obrazloženje [2]
	0-5		
5.2.11.1 Reformska mjera: Unaprijediti povezanost obrazovanja i tržišta rada			
Aktivnosti koje se prenose iz ranijeg perioda:			
Uvođenje ključnih kompetencija u nastavne planove i programe sa fokusom na digitalne kompetencije (Aktivnosti se provode na nivou nadležnih obrazovnih vlasti)			
Razvijanje metodologije za vrednovanje neformalnog i informalnog učenja kako bi se obezbijedila dovoljna prohodnost i priznavanje kvalifikacija, te otklonile prepreke u efikasnom praćenju tržišta rada. (Aktivnosti se provode na nivou nadležnih obrazovnih vlasti)			
Razvijanje sistema osiguranja kvaliteta u srednjem stručnom i visokom obrazovanju, kao i veze između sektora obrazovanja i obuke i rada i zapošljavanja. (Aktivnosti se provode na nivou nadležnih obrazovnih vlasti)	5	Program se nalazi u Godišnjem planu rada Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke.	
Izrada smjernica za oblast obrazovanja odraslih u BiH u kontekstu cjeloživotnog učenja prema važećim EU standardima (Aktivnosti se provode na nivou nadležnih obrazovnih vlasti)			
Aktivnosti planirane za 2023. godinu po nositeljima	0-5	Veza s važećim dokumentom javne politike (strategija, plan, propis, IPA i sl.)	Kratak komentar/obrazloženje [2]
Izrada dokumenta za karijerno vođenje u procesu cjeloživotnog učenja (Aktivnosti se provode na nivou nadležnih obrazovnih vlasti)		Aktivnost planirana za 2024. godine Programom rada MCP	Urađen nacrt dokumenta kroz projekat "Obrazovanje za zapošljavanje"

Evaluacija Platforme za razvoj predškolskog odgoja i obrazovanja u Bosni i Hercegovini (Aktivnosti se provode na nivou nadležnih obrazovnih vlasti)		Programom rada MCP BiH za 2023. godinu određeno je da će se tokom 2023. godine, nakon isteka Platforme 2022. godine, uraditi evaluacija Platforme za razvoj predškolskog odgoja i obrazovanja u BiH za period 2017.- 2022. godine.	Platforma za razvoj predškolskog odgoja i obrazovanja u BiH za period 2017- 2022. godine istekla je 2022. godine. Tokom 2023. godine UNICEF u BiH je angažovao eksperta koji će u saradnji s imenovanim predstavnicima nadležnih obrazovnih vlasti, te predstavnicima drugih relevantnih institucija i u saradnji s Ministarstvom civilnih poslova BiH izraditi Informaciju o evaluaciji provedbe Platforme. Nakon evaluacije biće potrebno poduzeti aktivnosti na reviziji, odnosno izradi novog dokumenta platforme za razvoj predškolskog odgoja i obrazovanja u BiH, kao osnove za sistemski međusektorski pristup predškolskom odgoju i obrazovanju u BiH.
Dalja izrada standarda zanimanja i standarda kvalifikacija za strukovno i visoko obrazovanje (Aktivnosti se provode na nivou nadležnih obrazovnih vlasti)		Aktivnost planirana za 2024. i 2025. godine Programom rada MCP	
Izrada novih studijskih programa za inicijalno obrazovanje nastavnika zasnovanih na ishodima učenja i ključnim kompetencijama, a u skladu sa standardima zanimanja i standardima kvalifikacija (Aktivnosti se provode na nivou nadležnih obrazovnih vlasti)		IPA 2019	Izrađen je i usvojen od strane Upravnog odbora Projekta <i>Priručnik za implementiranje standarda zanimanja/kvalifikacije u studijske programe u BiH</i> koji će poslužiti prvenstveno visokoškolskim institucijama da unaprijede procese i dokumentaciju koji su preduslov za postupak revizije (izmjene) studijskih programa, elemente nastavnog plana i programa (kurikuluma), studijskih programa, odnos obaveznih i izbornih predmeta, odnos matrice ishoda učenja te elemenata nastavnog programa (silabusa), od kojih se izdvajaju ciljevi i ishodi učenja na nivou predmeta, alokacija ECTS bodova na nivou predmeta, te metode vrednovanja i metodologija izračunavanja konačne ocjene. Rezultat projekta su izrađeni i nacrti nastavnih planova i programa za 108 studijskih programa nastavničkog smjera na 8 javnih VŠU.
Oснаživanje ljudskih kapaciteta u obrazovnom sektoru s fokusom na kontinuirano profesionalno usavršavanje (Aktivnosti se provode na nivou nadležnih obrazovnih vlasti)		IPA 2019	Delegacija EU je potpisala ugovor sa konzorcijumom za implementaciju projekta u septembru 2023.
Podrška programima razvijanja funkcionalnih znanja i vještina djece predškolskog uzrasta i učenika javnih osnovnih i javnih srednjih škola“ 163.613,40 EUR; (Aktivnosti se provode na nivou nadležnih obrazovnih vlasti)	3	Program se nalazi u Godišnjem planu rada Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke.	Odobreni iznos sredstava za ovaj program u Programu utroška sredstava FMON-a je 120.000,00 EUR. U proceduri je upućivanje poziva kantonalnim ministarstvima obrazovanja za kandidiranje projekata.

Podrška programima obuke, stručnog osposobljavanja i usavršavanja odraslih osoba s fokusom na žene radi lakše integracije na tržište rada“ 51.129,18 EUR (Aktivnosti se provode na nivou nadležnih obrazovnih vlasti)	3	Program se nalazi u Godišnjem planu rada Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke.	Odobreni iznos sredstava za ovaj program u Programu utroška sredstava FMON-a je 35.000,00 EUR. Javni poziv za realizaciju navedenog programa je završen, uskoro će biti objavljeni rezultati i sklopljeni ugovori sa podržanim korisnicima.
Podrška javnim visokoškolskim ustanovama za projekte povezivanja s potrebama tržišta rada za studentske programe prvog i drugog ciklusa studija“ 51.129,18 EUR (Aktivnosti se provode na nivou nadležnih obrazovnih vlasti)	5	Program se nalazi u Godišnjem planu rada Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke.	Odobreni iznos sredstava u Programu utroška je 52.151 Euro. Javni univerziteti kandidiraju projekte.
Kreiranje upisne politike u skladu sa realnim potrebama tržišta rada i razvojnim politikama Republike Srpske, a na bazi procjena potreba na tržištima rada lokalnih zajednica (MPK), Usklađivanje nastavnih planova i programa u srednjem obrazovanju i vaspitanju sa trenutnim trendovima i potrebama (MPK RS),			
Definisanje minimalnih standarda znanja koje svaki učenik mora da postigne (MPKRS),			
Izrada kataloga znanja po predmetnim programima (MPK RS),			
Izrada fleksibilnih programskih sadržaja (MPK RS),			
Razvoj novih nastavnih planova i programa ili revidiranje postojećih u skladu sa potrebama tržišta rada (MPK RS).			

[1] Status implementacije aktivnosti: 0=bez provedbe; 1=provedba u pripremi; 2=početni koraci su poduzeti; 3=provedba u toku s nekom početnim rezultatima; 4= provedba je uznapredovala; 5=potuno provedba

[2] Kratak komentar/obrazloženje vezan za status implementacije aktivnosti dati samo ukoliko smatrate da je potrebno.

5.2.12. SOCIJALNA ZAŠTITA I INKLUZIJA	Status implementacije aktivnosti[1]	Veza s važećim dokumentom javne politike (strategija, plan, propis, IPA i sl.)	Kratak komentar/obrazloženje [2]
	0-5		
	5.2.12.1. Reformska mjera: Unaprijediti sistem socijalne i dječje zaštite		
Aktivnosti planirane za 2023. godinu po nositeljima			
Zakon o socijalnim uslugama u Federaciji Bosne i Hercegovine; (FMRiSP)	3	Izrada Zakona o socijalnim uslugama u Federaciji Bosne i Hercegovine je u Planu rada Ministarstva za 2024. godinu	
Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o hraniteljstvu u Federaciji Bosne i Hercegovine; (FMRiSP)	4	Izrada Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o hraniteljstvu u Federaciji Bosne i Hercegovine je u Planu rada Ministarstva za 2024. godinu	
Zakon o djelatnosti socijalnog rada u Federaciji Bosne i Hercegovine. (FMRiSP)	1	Izrada Zakona o osnovama stručnog rad u sistemu socijalne i dječije zaštite u Federaciji Bosne i Hercegovine je u Planu rada Ministarstva za 2024. godinu	U toku pripreme Zakona o djelatnosti socijalnog rada u Federaciji Bosne i Hercegovine naziv promijenjen u Zakon o osnovama stručnog rad u sistemu socijalne i dječije zaštite u Federaciji Bosne i Hercegovine
Osiguranje pravnog okvira i sredstava za medicinsko vještačenje u drugom stepenu (Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite CŽR i zaštite porodice sa djecom FBiH i Pravilnik o jedinstvenim kriterijima i postupku ocjene medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja i lista invaliditeta koja je njegov sastavni dio) (FMRiSP)	5	Trogodišnji i Godišnji plan rada FMRSP	Pravni okvir za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja postoji, sredstva za ove namjene se redovno planiraju u budžetu.
Izrada Zakona o zaštiti CŽR u FBiH (FMRiSP)	5	Trogodišnji i Godišnji plan rada FMRSP	Parlament Federacije BiH je 31. jula 2023. godine usvojio Zakon o zaštiti civilnih žrtava rata u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 60/23). Ovaj zakon je stupio na snagu osmog dana od dana objave, a zbog adekvatnog planiranja budžetskih sredstava primjenjivati će se od 01.01.2024. godine.

Uspostavljanje registra reprezentativnih OOSI i OCŽR (FMRiSP)	5	Trogodišnji i Godišnji plan rada FMRSP	Donesen je Pravilnik o uspostavi, sadržaju i vođenju Registra organizacija i reprezentativnih organizacija osoba sa invaliditetom i civilnih žrtava rata („Službene novine Federacije BiH“ broj 62/23), te je u okviru baze SOTAC kreirano softversko rješenje Registra organizacija i reprezentativnih organizacija osoba sa invaliditetom i civilnih žrtava rata, čime su stvoreni uslovi za početak uspostavljanja Registra OOSI/OCŽR i reprezentativnih OOSI/OCŽR, odnosno registraciju OOSI/OCŽR i unos podataka u Registar.
Izrada Zakona o jedinstvenim načelima i okviru materijalne potpore za OSI u FBiH (FMRiSP)	4	Trogodišnji i Godišnji plan rada FMRSP	Završena javna rasprava , u toku su aktivnosti na sačinjavanju konačnog teksta Nacrta zakona, nakon čega će biti dostavljen Vladi Federacije BiH na razmatranje i upućivanje u proceduru usvajanja
Izmjena i dopuna Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju OSI u FBiH (FMRiSP)	1	Trogodišnji i Godišnji plan rada FMRSP	Rješenjem Federalnog ministarstva rada i socijalne politike broj: 07-45-2308/23 AG od 03.08.2023. godine, imenovana je Radna grupa od unutarnjih i vanjskih eksperata za izradu Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju lica sa invaliditetom, u skladu sa Programom rada FMRSP I Vlade FBiH za 2023. godinu. Zadatak Radne grupe je da najkasnije do 15.10.2023. godine, izradi Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju lica sa invaliditetom, te isti dostavi Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike. Izmjenama i dopunama navedenog zakona trebaju biti obuhvaćena pitanja koja se odnose na: - uslove zapošljavanja osoba sa invaliditetom s ciljem stimuliranja zapošljavanja osoba sa invaliditetom pod općim uvjetima, - pitanja koja se odnose na uslove i postupak za priznavanje statusa privrednih društava za zapošljavanje osoba sa invaliditetom i zaštitnih radionica, - kontrolu naplate posebnog doprinosa za zapošljavanje osoba sa invaliditetom, - uslove za izbor i imenovanje direktora, upravnog i nadzornog odbora Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom, - nadzor nad zakonitošću rada Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom, - te druga pitanja od značaja sa poboljšanje uslova za profesionalnu rehabilitaciju, osposobljavanje i zapošljavanje osoba sa invaliditetom.
Izrada Strategije za unapređenje prava i položaja OSI u FBiH za period 2023 -2027 (FMRiSP)	2	Trogodišnji i Godišnji plan rada FMRSP	Raspisan je javni poziv za izbor organizacije/udruženja koje će pružati tehničku podršku u izradi, štampanju i promociji Strategije. Od nadležnih institucija i organizacija OSI zatražena nominacija članova Radne grupe za izradu Strategije. Odmah po prikupljenim nominacijama Vladi FBiH će biti upućen prijedlog Odluke o izradi Strategije i imenovanje Radne grupe.

Izmjena i dopuna Zakona o jedinstvenom registru korisnika gotovinskih naknada na koje se ne uplaćuju doprinosi FBiH (FMRiSP)	0	Izmjena i dopuna ovog zakona bi trebala biti rađena paralelno sa novim Zakonom o socijalnoj karti FBiH, a koji je planiran u Programu rada FMRSP za 2024. godinu.	Obzirom da bi Socijalna karta trebala biti novi e-sistem koja će povlačiti podatke između ostalih i iz e-sistema Jedinstvenog registra, u cilju postizanja komplementarnosti ove dvije baze, priprema izmjena i dopuna Zakona o Jedinstvenom registru bi se trebala raditi paralelno sa novim Zakonom o Socijalnoj karti FBiH.
Strategija razvoja socijalne zaštite u Republici Srpskoj – usvojena Strategija i izrađeni akcioni planovi (MZSZ),			
Zavod za socijalnu zaštitu – početak rada Zavoda, praćenje i usklađivanje rada, u i uspostavljanje tijelo za procjenu djece sa smetnjama u razvoju i lica sa invaliditetom u okviru Zavoda (MZSZ),			
Centar za vaspitanje djece i omladine – izrada elaborata o opravdanosti osnivanja ustanove (MZSZ),			
Zakon o socijalnoj zaštiti – analiza stanja u vezi sa ostvarivanjem prava (MZSZ),			
Nacrt zakona o socijalnoj karti – ostvareni tehnički preduslovi za uspostavljanje registra, usvojen zakon (MZSZ i MRiBIZ),			
Zakon o humanitarnim djelatnostima (MZSZ),			
Zakonom regulisati licenciranje ustanova socijalne zaštite i stručnih radnika u socijalnoj zaštiti (MZSZ).			
Nabavka/izgradnja objekta za realizaciju aktivnosti za sprovođenje prava na zadovoljavanje razvojnih potreba djece (MZSZ).			

[1] Status implementacije aktivnosti: 0=bez provedbe; 1=provedba u pripremi; 2=početni koraci su poduzeti; 3=provedba u toku s nekom početnim rezultatima; 4= provedba je uznapredovala; 5=potuno provedba

[2] Kratak komentar/obrazloženje vezan za status implementacije aktivnosti dati samo ukoliko smatrate da je potrebno.

5.2.13. SISTEMI ZDRAVSTVENE ZAŠTITE	Status implementacije aktivnosti [1] 0-5	Veza s važećim dokumentom javne politike (strategija, plan, propis, IPA i sl.)	Kratak komentar/obrazloženje [2]
5.2.13.1. Reformska mjera: Reforma zdravstvenog sistema i jačanje upravljanja i finansijske održivosti			
Aktivnosti planirane za 2023. godinu po nositeljima			
Obezbijediti kontinuitet rada Komisije za provođenje Međunarodnih zdravstvenih propisa (IHR 2005) u Bosni i Hercegovini. (MCP BiH, MZSZ RS, MZ FBiH)		Vijeće ministara Bosne i Hercegovine donijelo je Odluku o osnivanju Komisije za provođenje međunarodnih zdravstvenih propisa (2005) Svjetske zdravstvene organizacije ("Službeni glasnik BiH", broj 64/13, 23/20). Komisija za provođenje međunarodnih zdravstvenih propisa (2005) Svjetske zdravstvene organizacije u Bosni i Hercegovini dostavlja Godišnji Izvještaj o radu Vijeću ministara na usvajanje.	Komisija je aktivno i kontinuirano radila za vrijeme COVID-19 pandemije, te će nastaviti provoditi svoje aktivnosti i u budućnosti.
Obezbijediti učešće zdravstvenih profesionalaca iz Bosne i Hercegovine na stručnim edukacijama/obukama/simulacijskim vježbama na temu pripremljenosti i odgovora na vanredne situacije u oblasti zdravstva (MCP BiH, MZSZ RS, MZ FBiH)		Vijeće ministara Bosne i Hercegovine donijelo je Odluku o osnivanju Komisije za provođenje međunarodnih zdravstvenih propisa (2005) Svjetske zdravstvene organizacije ("Službeni glasnik BiH", broj 64/13, 23/20). Sporazum između BiH i EU o učešću BiH u Trećem programu za djelovanje Unije u oblasti zdravstva (2014 - 2020). Dvogodišnji sporazum u suradnji između BiH i Regionalnog ureda Svjetske zdravstvene organizacije za Europu 2022- 2023.	Predstavници MCP-a i članovi Komisije za provođenja međunarodnih zdravstvenih propisa SZO aktivno učestvuju u edukacijama/vježbama/treninzima Svjetske zdravstvene organizacije te aktivnostima unutar zajedničke akcije "SHARP".

Realizacija Programa finansijske konsolidacije i restrukturiranja pojedinačnih zdravstvenih ustanova za 75 miliona KM predviđenih Zakonom o finansijskoj konsolidaciji i/ili restrukturiranju javnih zdravstvenih ustanova u FBiH iz Budžeta FBiH (FMZ);	4	Strategija razvoja Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 40/22), tačka 2.2.5. Jačanje finansijske održivosti zdravstvenog sistema i unapređivanje pravičnosti u finansiranju zdravstvene zaštite.	Zakon o finansijskoj konsolidaciji i restrukturiranju javnih zdravstvenih ustanova u FBiH predviđa izdvajanje od po 75 miliona u tri fiskalne godine (2022-2024). Implementacija je počela 2022.godine, a nastavljena je i u 2023.godini. Realizacija se odvija planiranom dinamikom
Podrška menadžmentu zdravstvenih ustanova, Federalnom i kantonalnim zavodima zdravstvenog osiguranja i ministarstvima zdravstva za jačanje internih potreba za analizom, planiranjem reformi, pilot testiranjem i evaluacijom reformi; jačanje vještina na izradi planova za restrukturiranje i finansijsku konsolidaciju zdravstvenih ustanova (FMZ)	3	Strategija razvoja Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 40/22), tačka 2.2.5. Jačanje finansijske održivosti zdravstvenog sistema i unapređivanje pravičnosti u finansiranju zdravstvene zaštite.	Doneseni su podzakonski akti neophodni za implementaciju Zakona o finansijskoj konsolidaciji i restrukturiranju javnih zdravstvenih ustanova u Federaciji BiH. Jedan od podzakonskih akata je i Pravilnik o metodologiji izrade i sadržaju programa finansijske konsolidacije i/ili restrukturiranja za javne zdravstvene ustanove u Federaciji Bosne i Hercegovine. Dalja podrška menadžmentu zdravstvenih ustanova će biti pružena u okviru realizacije aktivnosti koje se finansiraju kroz Multi Donor Trust Fond Svjetske banke u narednom periodu.
Provesti situacionu analizu informaciono komunikacijskih tehnologija (IKT) u Federaciji BiH (FMZ);	2	Strategija razvoja Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 40/22), tačka 2.2.3. Jačati informatizaciju i digitalizaciju sistema zdravstvene zaštite	Nevedene aktivnosti provode se u okviru projekta „Podrška EU reformi zdravstvenog sektora u Bosni i Hercegovini - ostvarivanje potencijala reforme zdravstvenog sistema koja počiva na reformi primarne zdravstvene zaštite u BiH”, koji se finansira sredstvima EU putem WHO. Aktivnosti su započele u 9.mjesecu 2023.
Realizacija Projekta COVID-19, s ciljem unapređenja rada u zdravstvenom sektoru za odgovor na pandemiju (MZSZ),	5		Projekat je uspješno realizovan sa 30. junom 2023. godine. Kroz projekat su nabavljena sanitetska vozila, savremena medicinska, laboratorijska, zaštitna i informatička oprema za zdravstvene ustanove, značajno unaprijeđen kvalitet i dostupnost zdravstvene zaštite u Republici Srpskoj, te isplaćeno preko 6,3 miliona KM novčane pomoći korisnicima prava socijalne zaštite.
U saradnji sa MF definisanje plana izmirenja poreskih obaveza domova zdravlja, modela i izvora finansiranja (MZSZ RS, MF RS),	2		Pripremljen pregled domova zdravlja planiranih za uvođenje u trezor, pregled stanja dugovanja odnosnih ustanova na određen datum, proceduralne smjernice za uvođenje zdravstvenih ustanova u trezorski sistem, te pokrenuta procedura spoljnog zaduženja u svrhu izmirenja obaveza odnosnih DZ i uvođenja istih u trezorski sistem Republike Srpske.(MZSZ, MF)
Izrada planova ljudskih resursa za period od pet godina od strane javnih zdravstvenih ustanova (JZU RS i MZSZ RS),	2		Pokrenute aktivnosti na izradi plana ljudskih resursa, izrađen upitnik za zdravstvene ustanove, upućen je u zdravstvene ustanove, trenutno se prikupljaju podaci koji će biti sistematizovani i obrađeni i biće korišćeni u izradi Plana ljudskih resursa u zdravstvu u Republici Srpskoj.(JZU i MZSZ)

Donošenje novog Zakona o djelatnostima u zdravstvu (MZSZ RS),	2		Imenovana radna grupa za izradu novog Zakona o djelatnostima u zdravstvu, izrađen je prednacrt teksta novog zakona o djelatnostima u zdravstvu.
Realizacija Projekta izgradnje i opremanja nove bolnice u Doboju (Bolnica Doboje, MZSZ),	4		Realizacija Projekta u naprednoj fazi. U toku su završni građevinski radovi i faza za nabavku i instalaciju opreme.
Realizacija Projekta izgradnje i opremanja novog objekta za stacionarni saobraćaj JZU UKC RS (UKC RS, MZSZ RS).	4		Realizacija Projekta u naprednoj fazi. U toku je procedura aneksiranja ugovora o izgradnji, kojim je potrebno povećati inicijalno ugovorenu vrijednost i rok realizacije usljed uticaja više sile (pandemije covid 19, globalne inflacije i poremećaja u snabdijevanju robama i uslugama).(UKC RS, MZSZ)

[1] Status implementacije aktivnosti: 0=bez provedbe; 1=provedba u pripremi; 2=početni koraci su poduzeti; 3=provedba u toku s nekom početnim rezultatima; 4= provedba je uznapredovala; 5=potuno provedba

[2] Kratak komentar/obrazloženje vezan za status implementacije aktivnosti dati samo ukoliko smatrate da je potrebno.